

324(471)6

323.2(471)

SUOMEN TYÖVÄEN VALLANKUMOUS

ARVIOTA JA ITSEKRITIIKKIÄ

KUSTANNUSOSUUSKUNTA "KIRJA"
1928

323.2 (480) K

1 Sisällissodat

Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen! Suomen

Suomi

1 Luokkasota

1 VALLANKUMOUKSET; Suomi

1 Työväenliikkeet

SUOMEN TYÖVÄEN VALLANKUMOUS 1918

Arviota ja itsekritiikkiä

Julaistu

10-vuotismuiston johdosta

TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO

~~002702~~ *

Kustannusosuuskunta «Kirja»
Leningrad 1928

*«Työväki ei pääse vallankumoukseensa
muuta tietä kuin kulkemalla tappioiden ja
virheiden, vastoinkäymisten ja heikkouksien
sarjan kautta, mutta se kulkee siihen kum-
min».*

LENIN.

LUKIJALLE.

Suomen v. 1918 luokkasotaa ei ole vielä kunnollisesti tutkittu työväenluokan kannalta. Siihen on syynä se, että suomalaiset kommunistit, jotka tämän työn vain voivat suorittaa, ovat kuluneen vuosikymmenen ajan olleet kiinteässä vallankumoustoiminnassa Suomessa, Neuvostoliitossa ja kansainvälisessä kommunistiliikkeessä. Jotain on kuitenkin tehty. Heti vallankumoustappion jälkeen suorittivat vastuunalaiset Suomen työväenliikkeen henkilöt, joista vallankumoukokemusten perusteella tuli kommunisteja, ankaran itsekritiikin. He arvioivat Suomen vanhan työväenliikkeen teot ja laiminlyönnit vallankumouksen kokemusten valossa. Tuloksena joukko kirjoituksia, jotka silloin ilmestyivät Pietarissa ilmestyneessä "Kumouksessa", "Vapaudessa", tukholmalaisessa "Viestissä", osa Suomessa. Niitä julaistiin myös Amerikan suomalaisissa lehdissä, onpa siellä ilmestynyt kokoelmakin tov. O. W. Kuusisen ja Y. Sirolan luokkasotaa koskevia kirjoituksia. Osa kirjoituksia käännettiin myös venäjän ja skandinavian kielille ja tov. O. W. Kuusisen Itsekritiikki on ilmestynyt lisäksi saksan, englannin, ranskan, unkarin, ehkä muillakin kielillä.

"K i r j a" on pitänyt tärkeänä julaista uudelleen osan näistä kirjoituksista, niitä kun ei enää ole kaupassa saatavissa. Suomen luokkasodan 10-vuotismuiston johdosta haluavat suomenkieliset toverit Neuvostoliitossa tutustua Suomen luokkasodan tapauksiin ja opetuksiin. Tässä kokoelmassa on näitä entisiä kirjoituksia vain pieni osa. Kirjaan liitettyssä luettelossa osotetaan, mistä harrastavat lukijat voivat saada lisää ainehistoa. Kirjaan liittyvissä muistutuksissa valaistaan tarkemmin kirjoituksissa koskettuja asioita.

Kun kirjoitukset ovat tilapäisluontoisia poliittisia taistelukirjoituksia, joissa eri henkilöt valaisevat samoja kysymyksiä, ei vissiä kertaamista ole voitu välttää. Asiat eivät ole myöskään ajanmukaisessa tai muussa systemaattisessa järjestyksessä. Se on vasta tulevan historian asia.

Tarkotuksena on tämän jälkeen julaista kokoelma rintama- y.m. muistelmia Suomen luokkasodasta. Sitä varten kokoaa kirjoituksia S u o m e n V a l l a n k u m o u s l i i k k e e n T u t k i j a k u n t a, joka on tämänkin kokoelman toimittanut. Hyvää valmistavaa työtä on tehnyt Leningradissa toiminut Suomen Luokkasodan Kerho, joka on tutkinut etupäässä luokkasodan rintamakysymyksiä, tietysti myös poliittisestikin Suomen entistä työväenliikettä ja luokkasotaa arvioiden. Tämän kerhon järjestämä luokkasodan arkisto on laajennettu Tutkijakunnan arkistoksi, johon koo-

taan Suomen työväenliikettä ja vallankumouksellista taistelua yleensä koskevaa ainehistoa.

Amerikassa on myös olemassa Suomen Luokkasodan Arkisto, jonka toimesta ilmestyy laaja muistoalbumi luokkasodan 10-vuotismuiston aikoihin. Suomessa ovat punikit kirjoittaneet joukon muistelmia ja luokkasotaa koskevia kirjoituksia, joita on julaistu sikäläisissä vasemmistolehdistissä.

Suomen lahtarit ja niiden sosialidemokraattiset apurit ovat myös kirjoittaneet luokkasodan "historiaa". Se on tietysti historian väärennystä, jonka avulla ne koettavat edistää tarkoituksiperiään. Varsinkin on vaarallinen sosialidemokraattien historiankirjoitus, niiden tarkoituksena kun on vetää johtopäätös, että Suomen luokkasota oli "ikävä erehdys", joka on unohtettava ja joka ei voi uusiintua. Osa heistä on asettunut aivan lahtarikannalle, osa taas koettaa lyödä mynttiä "punikkeina", siten herättääkseen ajatuksen, että kyllä se vallankumous oli kiertämätön ja hekin siinä jollain kulmalla mukana — kuten eräät olivatkin, vaikka ovat sitten katuneet — mutta nyt se on "molemmin puolin" unohtettava ja rakennettava luokkasovinto porvariston ja työväen kesken.

Mutta lahtarit eivät ole unohtaneet. Ne jatkavat luokkasotaa yhä, vaikkakin tällä kertaa vähän "rauhallisemmissa" muodoissa. Eikä ole luokkasotaa unohtanut Suomen työväki. Se ei ole tehnyt sovintoa lahtarien kanssa, eikä sitä tee. Sillä on luokkataistelupohjalla toimivia järjestöjä. Ja sen, samoin kuin köyhien talonpoikainkin, yhä laajemmissa joukoissa vahvistuu vakaumus, että Suomen yhä terävämmäksi kehittyvä yhteiskunnallinen ristiriita voidaan ratkaista vain uuden vallankumouksen kautta. Sen aika ei tietenkään riipu yksin Suomen oloista, vaan on kiinteästi kytketty kansainvälisiin seikkoihin, kuten 1918 luokkasotakin oli vain osa niistä järkytyksistä, joita toi mukanaan maailmansodan muuttuminen kansalaissodaksi Venäjällä, Saksassa, Itävallassa, Balkanin ja Itämerenmaissa y.m.

Viime vuosikymmen on ollut maailmassa vallankumousten aikaa. Etujoukkona näistä vallankumoustaisteluissa on vallankumouksellinen proletariaatti, joka liittää taisteluunsa muiden riistettyjen luokkien, etupäässä talonpoikain taistelut, sekä sorrettujen kansojen ja kansallisuuksien vapausliikkeet. Näissä liikkeissä tulevat Suomen vallankumoukselliset työläiset ja talonpojat täyttämään tehtävänsä omalla rintamaosallaan Kommunistsen Internatsionalen ja sen osaston, Suomen Kommunistipuolueen johdolla. Sen taistelun aatteellisen asevaraston avuksi on tämäkin kokoelma tarkoitettu.

Leningradissa joulukuulla 1927.

SUOMEN VALLANKUMOUSLIIKKEEN TUTKIJAKUNTA.

Suomen Kommunistisen Puolueen perustavan kokouksen.

AVOIN KIRJE TOV. LENINILLE

Toveri Lenin.

Syvällä mielen järkytyksellä ja suuttumuksella olemme saaneet kuulla, että porvariston lähettämän salamurhaajan kuula on haavoittanut Teitä, Venäjän Sosialistisen Neuvostotasavallan ensimmäistä soturia ja kansainvälisen vallankumouksellisen työväenliikkeen johtajaa. *)

Kokoontuessamme tänne Venäjän Sosialistisen Neuvostotasavallan pääkaupunkiin perustamaan Suomalaista Kommunistista Puoluetta — sen sosialidemokratisen puolueemme sijaan, joka kaatui Suomen viimekeväisen vallankumouksen myrskyihin, — me toivoimme saavamme nähdä Teidät, kunnioitettu toveri ja parhain neuvonantajamme, täällä keskuudessamme ja päätimme jo pyytää Teitä mieskohtaisesti saapumaan kokoukseen. Kun nyt tämä toivomme nähdä Teitä mieskohtaisesti kokouksessamme on tällä kertaa sattuneen inhoittavan murhayrityksen takia rauennut, pyydämme tämän avoimen kirjeen kautta esiintuoda Teille ne ajatukset, jotka sydämellämme ovat, ja jotka olisimme tahtoneet Teille täällä suullisesti esittää.

Vuosi sitten Te olitte meidän maassamme maanpaossa, nyt me Teidän luonanne. Te olitte luonamme Venäjän porvariston väkivallan ajamana, joka silloin Väliaikaisen Hallituksen diktatuurin kautta ahdisti Venäjän taistelevaa köyhälistöä. Meidät on nyt Venäjälle ajanut Suomen ja Saksan liittoutuneen porvariston väkivalta, joka paraikaa verisimmän sotilasdiktatuurin kautta kuristaa Suomen ja Saksan köyhälistöä.

Me emme vuosi sitten jaksaneet uskoa, että Venäjällä tulee todellinen köyhälistön vallankumous jo sota-aikana. Me luulimme: ensin rauha, sitten vallankumous. Te, toveri Lenin, sanoitte silloin syvällä luottamuksella: ensin vallankumous, sitten rauha.

Ja Te toimitte päättäväisesti tämän luottamuksenne mukaan. Kun syksy tuli, Te riensitte Helsingistä Viipuriin ja Viipurista Pietariin. Me lähetimme Teille mieskohtaisia terveisiä: Olkaa varovainen — Kerenski uhkaa henkeänne! Te ette varoituksistamme piitanneet, sillä Teistä oli silloin aika rohkeasti hyökätä ja nostattaa köyhälistö vallankumoukseen.

* S.K.P:n perustava puoluekokous oli koolla Moskovassa elok. 29 ja syysk. 5 p. Syysk. 30 p:nä sosialistivallankumoukselliseen puolueeseen kuuluva Fanny Kaplan ampui toveri Leniniä. Saatuaan tiedon murhayrityksestä hyväksyi puoluekokous tämän toveri Leninille osoitetun avoimen kirjeen.

Julkaisija.

Venäjän köyhälistö nousi. Lokakuussa se syöksi maahan sekä porvariston vallanpitäjät että niiden käytyreinä olleet sosialistit ja otti kaiken vallan omiin käsiinsä.

Me Suomen sosialidemokratit emme silloin selvästi tajunneet tämän valtavan tapauksen merkitystä. Emme uskoneet silloin, että Venäjällä on syyskuussa 1918 yhä oleva valta köyhälistön käsissä, köyhälistön, joka on hävittänyt porvarillisen valtion ja rakentaa sosialistista yhteiskuntajärjestystä.

Venäjän työväen vallankumouksen aattona, viime syksynä, Te toveri Lenin annoitte meille suomalaisillekin neuvon: "Nouskaa, nouskaa viivyttelemättä ja ottakaa valta järjestyneen työväen käsiin!" Ettemme me marraskuussa noudattaneet tätä arvokasta neuvoanne, siinä teimme — nyt olemme sen huomanneet — historiallisen virheen.

Marraskuussa syntyi näet Suomessa vallankumoukselle otollinen tilanne. Häikäilemättömästä nylkemisestä katkeroitunut Suomen köyhälistö oli viime kesän ja syksyn kuluessa joutunut luokkataistelussaan asteelle, josta ei enää ollut muuta kuin yksi askel avoimeen väkivaltaiseen yhteentörmäykseen. Kun sitten Venäjältä kuului työväen vallankumouksen kutsuma merkkisoihto, oli Suomen köyhälistö valmis nousemaan. Mutta sosialidemokratinen puolueemme, maamme köyhälistön ainoa puolue, ei ollut valmis. Puolueemme oli porvariston luokkavallan alla halpaantunut, mukautunut samalle rauhallisen luokkataistelun kannalle, jolla esim. Saksan sosialidemokratia oli aina ollut: porvarillisen valtion puitteissa pysyttelevän, eduskunnallisen ja ammatillisen työväenliikkeen puolueeksi, jonka ohjelmassa sosialismi oli pelkkänä koristeena, ja jonka toiminta oli pikemmin proletaarisen vallankumouksen välttämistä kuin pyrkimistä ja valmistautumista tähän työväenluokan suurimpaan historialliseen tehtävään. Sen mukaisesti mekin marraskuussa, puolueemme johdon kautta — ensin kahden vaiheilla epäroityämme — ohjasimme maamme köyhälistön vallankumouspyrkimykset pelkäksi suurilakkomielenosoitukseksi ja sillä tavalla saimme aikaan, että väkivaltainen yhteentörmäys työväen ja porvariston välillä tuli silloin vältetyksi. Emme luottaneet vallankumoukseen, emmekä tahtoneet panna vaaralle alttiiksi järjestöjamme eikä kansanvaltaisia saavutuksiamme, vaan tahtoimme niin kauvan kuin mahdollista oli, parlamentaarisin keinoin turvata ja kartuttaa näitä saavutuksia.

Nyt perästäpäin näyttää meistä suuremmalta kuin aikanaan se mahdollisuus, että vallankumous olisi silloin voinut johtaa jonkinlaiseen voittoon, tosin nähtävästi parhaimmassakin tapauksessa ainoastaan väliaikaiseen ja osittaiseen voittoon, tuskin työväenluokan voittoon, vaan pikemmin kansanvaltaiseen kompromissiin porvaripuolueitten ja mahdollisesti sosialidemokratisen puolueemme enemmistön välillä, jonka jälkeen osa puoluetamme olisi epäilemättä ohjautunut kutsumaan työväkeä todellisen vallankumouksellisen sosialismin tielle. Vaikka siis välittömäksi tulokseksi vallankumouksesta marraskuussa tuskin olisi vielä tullut työväenluokan valtaanpääsy, olisi vallankumous kuitenkin voinut merkitä historiallista edistysaskelta proletaarisen vallankumouksen suuntaan, ja puolueemme velvollisuus työväenluokan taistelujärjestönä oli hyökätä sitä kohden, hyökätä mahdollisimman pitkälle, eikä jäädä odottamaan porvariston hyökkäystä.

On luultavaa, että näin menetellen maamme työväen luokkataistelu olisi voinut edistyä — ei suinkaan ilman uhreja — mutta paljon vähemmällä uhreilla, kuin se sittemmin vaati.

Sillä laiminlyömällä marraskuussa puolueemme taisteluvollisuuden emme kuitenkaan saaneet vältetyksi aseellista yhteenottoa muuta kuin lyhyeksi ajaksi. Kansanvaltaista valtiomuotoa, lainsäädännöllistä 8-tunnin työpäivää y.m. tärkeitä eduskunnallisia uudistuksia, jotka kaikki näyttivät jo hämmöttävän niin lähellä, emme voineet saada turvatuiksi parlamenttaarisin keinoin. Päinvastoin, kaikki kansanvaltaiset saavutukset joutuivat viikko viikolta yhä ilmeisempään vaaraan. Sillä maamme porvaristo varustautui, perustamalla itselleen aseellisia taistelujärjestöjä, kansalaissotaa varten, väkivalloin kaappaamaan ne saavutukset. Tämän vaaran edessä ryhdyttiin myös meidän puolueemme johdon taholta varustautumaan, työväenluokan itsepuolustusta varten. Se ei kuitenkaan tapahtunut niin suurella tarmolla, innolla eikä vakavuudella, kuin olisi varustauduttu sellaiseen kamppailuun, johon mieli paloi, eikä sellaiseen, jonka välttämistä pidettiin onnena.

Tammikuun lopulla Suomen porvaristo pani joukkonsa hyökkäämään työväen kimppuun. Siihen vastasi sosialidemokratinen puolueemme vallankumouksella. Vallankumouksen edellytykset olivat nyt työväenluokalle epäedullisemmat kuin marraskuussa, niin sisäiset kuin ulkopoliittisetkin edellytykset. Tosin näitä oli vallankumoukseen lähdeittäessä vaikea arvata, mutta vaikka ne olisi kuinka selvästi nähty, muuta ulospääsyä ei työväellä eikä työväen puolueella nyt valittavana ollut. Osa työväkeä olisi joka tapauksessa noussut aseelliseen vastarintaan, tuhansia olisi joka tapauksessa joutunut teurastetuksi. Puolueemme kieltäytyminen taistelusta tuskin olisi järjestöjämmeäkään pelastanut, mutta työväen rintaman se olisi alunpitäen auttamattomasti hajottanut ja merkinnyt porvariston verisen diktatuurin avustamista. Siihen emme me eikä puolueemme alentuneet. Lähes yhtenä miehenä koko työväenliike, niin valtiollinen kuin ammatillinenkin, lähti taisteluun kaikilla seuduin, missä se vain oli mahdollista.

Mutta me emme selvästi ymmärtäneet tämän omankaan proletaarisen vallankumouksemme luonnetta eikä sen tehtäviä. Kun itse aseellinen taistelu oli meistä varsinaisesti vain välttämätön paha, emme vallankumousliikkeen johdossa aikanaan kiinnittäneet itse taistelun järjestämiseen niin innokasta huomiota, kuin lainsäädäntöön ja hallinnon järjestämiseen. Jo lähtö sotaan tapahtui kovin järjestämättömästi, ja koko tärkeän ensimmäisen viikon aikana jäi iso osa työväen hyökkäysvoimaa käyttämättä, ei yksistään aseiden, vaan osaksi myös järjestyksen puutteessa. Että sitten vallankumouksen aikana kuitenkin muutamassa viikossa saatiin kuntoon noin 75,000 mieheen nouseva punainen armeija — alueella, johon tuskin kuului puolet maan kolmimiljoonaisesta väestöstä, maassa, jossa ei viiteentoista vuoteen ollut pienintäkään joukkoa kotimaista sotaväkeä ja jossa upseerikasvatuksen saaneita tai muita sotatekniikkaan perehtyneitä henkilöitä ylipäänsä ei juuri nimeksikään ollut työväen saatavissa, — tämä oli varmasti enemmän todistuksena maamme työväen yleisen järjestymiskyvyn kehittyneisyydestä, kuin meidän vallankumoushallituksemme sotilas-organisatoorisesta ihmetyöstä.

Politiisessa suhteessa taas vallankumoushallituksemme pitkän aikaa suorastaan koetti pikemmin pidätellä kuin edistää vallankumouksen sisäistä pyrkimystä selvään köyhälistön diktatuuriin ja sosialismiin. Se mikä vallankumouksen välittömänä päämaalina kangasti silmissämme, ei ollut sosialisoinen, vaan sosialireformi, ei porvarillisen valtion hävitys ja työväenvallan perustaminen, vaan porvarillisen valtion korjaaminen yleisen kansanvallan harhakuvan mukaan, ei "vallankumous pysyväisenä", johon Marx oli viitannut, vaan vallankumouksesta vapautuminen mahdollisimman pian, kuten pahasta painajaisesta.

Tämä oli johdonmukainen seuraus juurtuneesta *sosialidemokratiasesta* koulutuksestamme, s.o. proletarisen, socialistisen kumouksellisuutemme halpaantumisesta pitkä-aikaisessa parlamentaarisessa ja ammatillisessa sisyfus-työssä. Kun tuli todenteolla eteen se ratkaiseva historiallinen prosessi, proletaarinen vallankumous, joka myös sosialidemokratiasessa ohjelmassamme oli loppukoristeena, se prosessi, johon kunnolla valmistautumista kaiken aikaisemman työväenliikkeen oli pitänyt tarkoittaa, ja jossa työväenliikkeen vihdoinkin piti päästä pitkästä kylvästään satoa korjaamaan, silloin paljastuikin sosialidemokratian "korkea kehityskanta" vaaralliseksi avuttomuudeksi: se oli puoleksi sokea ja puoleksi rampa. Se oli vallankumoukselliselle työväelle pikemmin vastus ja vaara, kuin apu ja ase ja voiton viiri. Se oli jonkinlaista työväen-demokratiaa, joka silloin, kun porvarillisessa valtiossa todella oli demokratian kukkima-aika, jota kauliimpi siinä ei koskaan voi olla, s.o. täydellinen luokkataistelun kehittämisen ja kärjistämisen vapaus, ei tätä ymmärtänyt eikä käyttänyt hyväkseen kunnolla varustautuakseen siihen luokkataistelun ylimpään vaiheeseen, aseelliseen vallankumoukseen, jossa demokratia ensimmäisellä minuutilla, tehtävänsä loppuun täyttäneenä, on määrätty kaatumaan tieltä pois. Kun tämä meidän työväendemokratiamme joutui vasten tahtoaan proletariseen vallankumoukseen, niin siinä kumouksen oma sisäinen logiikka sitten viikkojen vierieissä kyllä kuletti meitäkin eteenpäin, kuletti puoliväkinen työväen diktatuuriin ja tuotannon sosialisoinnille. Mutta astuttuamme vallankumoukseen oikeastaan — vallankumouksen välttämiseksi, johtui juuri tästä sisäisestä ristiriidasta sitten toimintaammekin paljon vahingollista ristiriitaisuutta ja vaarallista puolinaisuutta sekä siitä taas vallankumousliikkeen riveihin hajanaisuutta ja epäluottamusta ylipäänsä johtoa kohtaan. Pelkkä se mahdollisuus, että tämä meidän vikamme, silloinkuin voiton ja tappion vaaka vaappui täperällä, *olisi voinut* painaa työväen asian tappion puolelle, tuntuu meistä nyt tragedialta. Mutta työväenluokan voitollekin päästessä me olisimme, noin aalloilla ajelehtiessamme, olleet vaarassa joutua kaikkein suurimman tragedian eteen, mikä työväenliikkeen miestä ikinä voi kohdata, saman tragedian eteen, johon täällä Venäjällä menshevikit joutuivat: ase kädessä taistelemaan proletarista vallankumousta vastaan.

Meidän proletarisen vallankumouksemme onnetonta lopputulosta eivät toki ratkaisseet meidän sen johdossa olleiden historialliset virheemme. Sen ratkaisi Saksan imperialismin peto, joka tuli Suomen porvariston avuksi lähettämällä aseita, joukkoja ja kouluuntunutta sotataitoa. Täyttikö Saksan sosialidemokratia kansainvälisen velvollisuutensa sen estämiseksi,

se jääköön Saksan työväestön arvosteltavaksi? Meille oli Saksan hallituksen sekaantuminen turmioksi — ja opiksi. Sen isänmaan, jonka itsenäisyyttä — teiltä venäläisiltä tovereilta meidän hankkimaamme lahjaa — me suomalaiset sosialidemokratit niin innokkaasti puolustimme, sen möi Suomen porvaristo Saksan imperialismille vallankumouksellisen köyhälistömme veren hinnalla. Siten meistä sosialipatriotismi pois kylvettiin.

Kansainvälisellä lahtarivoimalla ja kapitalistisella joukkomurhatekniikalla murrettiin huhtikuussa vallankumouksellisten työläistemme rintamat. Suomen köyhälistön miehuullisinkaan vastarinta ei kestänyt. Pelastavaa apua ei tullut mistään. Saksalainen toveri ei kuullut. Venäläinen toveri kuuli, mutta ei jaksanut pelastaa. Se oli itsekin hädässä, mutta se auttoi sentään niin paljon kuin jaksoi. Kiitollisuudenvelkamme kasvoi kasvamisestaan, päivä päivältä, viikko viikolta. Tunsimme sen ja samalla häpesimme aikaa, jolloin me, porvarien lietsoman nurkkaisänmaallisuuden tartuttamina, olimme epäröineet turvautua venäläisen sotilastoverin apuun ja pysytelleet erossa hänen jalosta liitostaan. Pyhä verikaste Suomen lumikentillä rinnakkain taistellessa liitti nyt ikuiseen toveriliittoon suomalaisen ja venäläisen proletaari-aseveljen.

Toveri Lenin.

Se vallankumouksellinen sosialismi, jota emme Suomen työväen vallankumouksen alkaessa lainkaan käsittäneet, on meille nyt auennut ja alkanut selvetä: omasta kovasta kokemuksestamme ja Venäjän voittoisan köyhälistön suuresta esimerkistä sekä Teidän opettavaisista sanoistanne ja kirjoituksistanne.

Täällä Venäjällä me olemme saaneet läheltä seurata tähänastisen maailmanhistorian suurinta vallankumousprosessia, ensimmäistä suurta sosialistista vallankumousta.

Hävitystä, pelkkää hävitystä meille Suomesta tullessamme sanottiin täällä olevan nähtävissä. Hävitystä, totta kyllä, olemmekin täällä paljon nähneet, mutta mikäli olemme nähneet vallankumouksellisen köyhälistön toimeenpanemaa hävitystä, on se ollut porvarillisen luokkavaltion hävittämistä, riistäjäluokkain vanhan, lahon valtiollisen sortojärjestön tietoista ja perinpohjaista maahansortamista. Ja tämän hävityksen keskellä olemme nähneet nousevan maasta jalona laihona jotain niin ihastuttavaa, ettemme sellaista ennen osanneet kuvitellakaan: olemme nähneet suuren kärsivän Venäjän synnyttävän elämän todellisuuteen maailman köyhälistön vuosituhantista, kauneinta unelmaa, *sosialismia*.

Nyt täysin käsitämme, että näin sen täytyykin syntyä, — että se ei koskaan voi elävänä syntyä kansanvallan utusuossa, niinkuin Suomessa kuvittelimme, vaan ainoastaan hävityksen, vaaran, tuskan ja taistelun todellisuudessa.

Voittoisan köyhälistönne luokkavalta, jonka johdossa Te, kunnioitettu toveri, olette, on perustettu auttamaan tätä, kauan kaivatun uuden yhteiskunnan synnytyä. Äärettömiä ponnistuksia näemme tämän jättiläistehtävän joka päivä kysyvän. Tehtävänne suuret organisaattoriset vaikeudet kysyisivät vallankumoukselliselta köyhälistöltä tavattomia ponnistuksia siinäkin tapauksessa, ettei Venäjää olisi niin mielettömästi runnellut monivuoti-

nen maailmansota, jonka avoimet juoksuhaudat yhä katkovat Venäjän tärkeitä elinsuonia. Ja vielä moninkertaisia ponnistuksia kysyy Teidän työne lakkaamattomain sisäisten ja ulkonaisten hyökkäysten johdosta. Taisteluse kädessä täytyy venäläisen työmiehen rakentaa, taisteluse kädessä täytyy vallankumouksellisen kyntäjänne kyntää. Mutta he rakentavat, kyntävät ja taistelevat uupumattomin voimin, ehtymättömin innoin. — Huonoa tulee, huonoa työtä, koikkuvat karkoitettut korpit syrjästä. Ei se kaikki hyvää tulekaan, ei ole nyt aikaa silotella; tulee parempaa ja tulee huonompaa, mutta *valmista* tulee joka päivä. Me olemme nähneet täällä yhteisestä työstänne odottamattoman paljon valmista tulosta, ja se on hyvä todistus se. Venäjällä — taloudellisen ja sivistyksellisen kehittymättömyyden maassa viime vuoteen asti kestäneen tsaarin vallan orjuuden ja lopulta saksalaisen rautakoron polkemassa Venäjän maassa, — kun täällä on sosialistinen neuvostotasavalta vallinneissa vaikeuksissa pystyssä pysynyt yli kymmenen kuukautta, pelkkä tämä tosiasia sinänsä on meistä mitä suuremmoisoin todistus siitä, kuinka kypsä koko kapitalistinen maailma todella jo on sosialistiseen vallankumoukseen.

Kypsä kommunismiin, niinkuin nyt sanomme Teidän kanssanne, toveri Lenin ja Teidän kehittämänne marxilaisen opin mukaan, jonka pitäväisyydestä Teidän proletaarisen vallankumouksenne historia niin eittämättömästi todistaa kaikelle maailmalle.

Meille suomalaisille entisille sosialidemokrateille on kommunistisen opin selveneminen merkinnyt kerrassaan uuden maailmankatsomuksen aukenemista. Se on tehnyt meissäkin sosialistisen vallankumouksen. Vasta nyt valveilla ollen näemme sosialismin päivänvalon, josta ennen korkeintaan unta näimme.

Kommunistisen tietoisuutemme olemme ottaneet vastaan velkana, joka meidän on maksettava uskollisella työllä ja taistelulla kansainvälisen sosialistisen vallankumouksen hyväksi, ennen kaikkea Suomessa ja täällä Venäjällä. Kommunismi on valanut mielimme kuvaamattoman lohdullisen tietoisuuden siitä, että nekään suuret uhrit, joita oman maamme työväenluokka tänä vuonna on kärsinyt taisteluissaan ja tilapäisessä tappiossaan sekä varsinkin sen jälkeen Suomen porvariston ennenkuulumattoman petomaisessa kostohurjastelussa, että nekään eivät ole hukkaan kärsityt, vaan kannetut kansainvälisen köyhälistön voiton hyödyksi. Sitä voittoa Suomen köyhälistö viimekeväisellä taistelullaan ja kaatumisellaankin edesauttoi. Vähäisenä miesluvussa, tiedossa ja taidossa se paljon uhrasi. Ja se on vieläkin nouseva maasta. Kommunismin tulisana lyö synkimmänkin sorron yöhön kirkastavan toivon salaman. Se iskee epätoivon kahleet poikki ja terästä soturin murretun sielun murtumattomaksi voitonvarmuudeksi. Sinä päivänä, kun maan ääriin kuuluu kutsumus: "Tää on viimeinen taisto!" sinä päivänä, kun kansainvälinen punainen armeija liikkeelle lähtee, saa maailma nähdä, että Suomenkin köyhälistö rientää riviin: koston ja voittoon!

Saksassa ja Itävallassa, kuin myös Englannissa, Ranskassa, Yhdysvalloissa ja Japanissa, silloin langetkoon työväenluokan tuomio kaikille niille työväenpuolueille, jotka siellä nyt koettavat petollisella tunnuslauseella "ensin rauha, sitten vallankumous" lykätä köyhälistön vallanku-

mouksen puhkeamisen otollisen ajan ohi, laiminlyöden siihen pyrkimisen *jo sodan aikana* sekä sen jo tällä hetkellä vaatiman vakavan valmistelun!

Tuomio ja häpeä niille työväenpuolueille ja järjestöille, jotka välillisesti tai välittömästi nyt kannattavat maansa imperialististen hallitusten yrityksiä Venäjän Sosialistisen Neuvostotasavallan ahdistelemiseksi ja työväen kansainvälisen vallankumouksen ehkäisemiseksi!

Veljenkäsi kaikille niille työväenjärjestöille, jotka eri maissa ripeästi pyrkivät ja valmistuvat köyhälistön aseelliseen vallankumoukseen jo sota-aikana, kukin oman maansa köyhälistön pelastamiseksi sekä samalla Venäjän Sosialistisen Neuvostotasavallan avuksi ja vihdoin kaikkien maitten köyhälistön yhteisen, kansainvälisen sosialistisen tasavallan perustamiseksi.

Me luotamme ja toivomme, että nykyinen maailmansota on oleva se hauta, johon maailman kapitalismi nurinniskoin syöstyään.

Kunnia Teille, venäläiset toverit kommunistit, jotka niin uljaasti olette suorittaneet vaikeimman esitaistelija-työn kansainvälisen proletaarisen vallankumouksen hyväksi. Varmaa on, että ankaria ponnistuksia ja monia kalliita uhreja vielä vaaditaan Teiltä ja Teidän edustamaltanne köyhälistöltä. Mutta vielä varmempaa on, että se sosialismin kansainvälinen voittokulku, joka Teidän aseillanne alettu on, on taatusti tuleva loppuun-suoritetuksi.

Tässä ratkaisevassa taistelussa, toveri Lenin, tarvitaan joka päivä Teitä jos ketään yksityistä. Tarvitaan Teidän tervettä kättänne, kauvasnäkevää silmäännne ja koko suuren hengenvoimanne miehuutta. Uskomme ja luotamme, että Te, kunnioitettu toveri, nyt hyvin kestätte kaikki haavoitetun soturin vaivat sekä pian täysin terveenä voitte jälleen käydä käsiksi Sosialistisen Neuvostotasavallan peräsimeen ja kansainvälisen vallankumouksellisen työväenliikkeen johtoon.

Voitte sanoa venäläisille tovereille meidän puolestamme: Suomalaisetkin kommunistit lähtevät ilolla tuleen, — tahtovat olla hyökkäyksessä mukana, kun kapitalismin linnat otetaan ja maan tasalle hajotetaan; suomalaiset kommunistit pitävät arvoaan alentavana jäädä rintaman selkäpuolelle, kun kaikkien maiden köyhälistö valloittaa maailman.

Moskovassa, 3 päivänä syyskuuta 1918.

S.K.P:n Perustava Kokous.

Suomen vallankumouksesta

Itsekritiikkiä

O. W. Kuusinen

I. Vallankumousta pakoilemassa.

Köyhälistön vallankumoukset — sanoo Marx — arvostelevat alinomaan itseään. Meidän osanottajain on syytä koettaa tietoisesti auttaa tätä vallankumouksen itsekritiikkiä, silti tietenkään pyrkimättä pois entisen toimintamme historiallisesta vastuunalaisuudesta.

Suomen vallankumous alkoi tämän vuoden tammikuussa. Sen perusvirheet alettiin jo viime vuonna.

Samoin kuin sota yllätti Euroopan suurten maiden useimmat sosialistipuolueet ja paljasti, etteivät ne olleet historiallisen tehtävänsä tasalla, samoin Venäjän vallankumous keväällä 1917 yllätti Suomen sosialidemokratian. Keväinen vapaus tuli meille kuin taivaanlahjana ja puolueemme joutui maaliskuun huumauksen valtaan. Puolueemme virallisena kantana oli ollut sama "itsenäisen luokkataistelun" kanta kuin esim. Saksan sosialidemokratialla oli ennen sotaa. Taantumusaikana tämä kanta oli ollut helppo säilyttää; se ei silloin joutunut vakavaan koetelemukseen, eikä tietoisten oikeistososialistien vastustus silloin voinut saada tuulta siipiinsä. Mutta maaliskuussa tuli puolueemme proletaarisen siveyden eteen kiusaus ja lankeemus. Sosialidemokratiamme tosiasiaa lankesi haureuteen sekä Suomen porvariston että alussa myös Venäjän porvariston kanssa (houkuttelijoina olivat myös Venäjän mensheviikit). Suomen kokoomussenaatti oli tämän siveettömän yhdyselämän vuoteena. Kun se maaliskuussa muodostettiin, oli puolueuuevostomme jäsenistä noin toinen puoli siihen yhtymistä vastaan, ja ainoastaan oikeistolaiset sosialistit siihen lähtivät. Mutta meidän toisten vastarinta oli niin passiivista laatua, ettei se päivääkään häirinnyt meidän yhteistyötämme niiden sosialisten kanssa, jotka varsinaisesti olivat askartelemassa suomalaisten ja venäläisten herrain kanssa. Ja hyvin kuvaavaa oli, että puolueemme edustajakokouksessa kesäkuussa — (jossa sivumennen yhdyimme myöskin zimmerwaldilaiseen liittoon!) — ei yksikään ääni vaatinut pesäeron tekemistä kokoomushallituksen sosialisteista.

Se mikä meidät sokasi, oli ennen kaikkea parlamentaarisen kansanvallan kangastus. Ellei olisi ollut yksikamarista eduskuntaa, suhteellista vaalitapaa ja laajaa äänioikeutta ja ellei puolueemme olisi vaalitaistelussa jo saanut enemmistöä edustajapaikoista (kesällä 1916), niin kenties meidän olisi ollut vähän helpompi keväisessä kiusauksessa katsoa eteemme. Mutta nyt näytti parlamentaarisen kansanvallan tie aukenevan odottamattoman sileänä ja leveänä työväenliikkeemme eteen. Maamme porvaristolla

ei ollut sotaväkeä, ei edes luotettavaa poliisia, eikä se laillisesti voinut selaista saadakaan, koska siihen se olisi tarvinnut valtiopäivillä sosialidemokraattien suostumuksen. Sosialidemokratialla näytti olevan kaikki syy pysyä parlamentaarisen laillisuuden tiellä; sillä tiellä se näytti nyt pääsevän kiskomaan porvaristolta toisen tuloksen toisensa jälkeen.

Tuota parlamentaarisen kansanvallan näköalaa, ollakseen kaikessa kauneudessaan vapaa ihailtavaksi, ei enää näyttänyt varjostavan mikään muu kuin Venäjän Väliaikaisen Hallituksen horjuva kämmen. Suomen porvaristo siihen kurotti silloin kuin hukkuva oljenkorteen. Sosialidemokraatit sen tahtoivat työntää pois tahi ainakin aidata sen sekaantumisvapauden tarkkoihin laillisiin rajoihin, niin ettei se pääsisi maan "sisäisiä asioita" häiritsemään, toisin sanoen Suomen porvariston etuja suojelemaan. Täten meidän ponnistelumme Suomen itsenäisyyden puolesta, meidän isänmaallisuutemme, näytti olevan mitä kauneimmin perusteltua: se hän oli suoranaista taistelua kansanvaltaisen vapauden puolesta, se oli elimellinen osa proletaarista luokkataisteluumme.

Parlamentaarisen näköhäiriön pettäväisyyttä sitten vielä täydensivät ne lainsäädännölliset tulokset, joita kesällä eduskunnassa saatiin aikaan. Kahdeksantunnin normaalityöpäivästä, jota työväenjoukot työpaikoilla olivat useilla aloilla jo kevästä alkaen voimaan ajaneet, saatiin säädetyksi niin yleinen laki, ettei sen pitemmälle menevä liene missään parlamentissa säädetyksi tullut. Kunnallishallinnon kansanvaltaistuttamiseksi saatiin myös säädetyksi uudistus, joka tiesi siirtymistä kapitalistien täydellisestä monopoolivallasta yleisen äänioikeuden järjestelmään, — sekin suurempi hyppäys kuin tällä alalla missään lienee lainsäädäntö yhdellä kertaa tehnyt. Tosin nähtiin, ettei näiden lakien päätökseen saaminen suinkaan tapahtunut pelkästään eduskunnallisen askartelun avulla, vaan ulkoapäin puhaltava vihuri auttoi ne tavallista joutuisammin irti parlamentaarisesta salakarikosta. Se vihuri esiintyi eduskunnan istuntoa voimakkaasti säestävänä joukkomielenosoituksena, jossa tuntui tavallista rajumpi henki, ennen kaikkea venäläisten sotilastoverien osanoton johdosta. Mutta itsestään tämä ei ollut meille uutta; niinhän me olimme aina ennenkin parlamentaris- mia selittäneet, että se tuo parhaiten tuloksia silloin, kun kansa ulkoapäin painostaa.

Huonompi merkki parlamentaarisen kansanvaltamme tuloksellisuudesta oli se, että elintarvekaupan alalla rehoittavaa nylkemistä ei saatu rajoitetuksi. Tämä merkki oli omansa viittaamaan siihen, että myöskin ylempänä mainitut parlamentaariset saavutuksemme olivat vain — paperi-saavutuksia. Sillä kyllä elintarvenylkemisenkin rajoittamiseksi tarpeellinen laki saatiin kirjoitetuksi ja päätetyksi, mutta siihen se rajoittaminen sitten pysähtyi. Kokoomushallitus ei ylipäänsä tehnyt mitään. Se oli kuin laiska härkä, jota sosialistit näyttivät vetävän sarvista ja porvarit hännästä ja joka ei paikaltaan pukahtanut. Nylkeminen sai rehoittaa kaikessa rauhassa.

Nälkää kärsivät työväenjoukot kadottivat pian tyyten luottamuksen kokoomushallituksen hommiin ja sen mukana jo nähtävästi myös osaksi sosialidemokraattisen puolueemme johtoon. Helsingissä katkeroituneet työväenjoukot pyrkivät itse voivarastoja tarkastamaan ja jakamaan; loppukesällä jo kerran pääkaupungissa automaattisesti puhkesi yleislakko, jota

kesti kaksi päivää, kunnes järjestynyt työväki sen lopetti. Ilmanpaine kävi niin korkeaksi, että se tuntui jo parlamentarismiamme häiritsevältä. Se oli *kansanvallan todellisuutta: luokkataistelun vapaata kärjistymistä*. Mutta meillä sosialidemokratrisilla edustajilla ei ollut silmissämme kansanvallan todellisuutta, vaan sen autereinen kangastus.

Tämä silmiimme siintyvä kangastus sai ensimmäisen kolauksen Kerenskin Väliaikaisen hallituksen kädestä. Eduskunta oli porvarillisen vähemmistön kiivaasta vastarinnasta huolimatta hyväksynyt yleisvenäläisen työ- ja sotamiesneuvostojen edustajakokouksen päätöksen mukaisen perustuslakisäännöksen Suomen sisäisestä kansanvaltaisesta vapaudesta ja eduskunnan oikeudesta maan korkeimman valtiovallan käyttöön. Pietarista saapui puolivirallinen mensheviiki-lähetystökin (Tsheidse, Lieber, Dan) ehkäisemään tämän n.s. ”valtalain” hyväksymistä, mutta liian myöhään. Silloin, heinäkuun lopussa, Venäjän Väliaikainen hallitus määräsi eduskunnan hajoitettavaksi ja uudet vaalit toimitettaviksi. Sosialidemokratinen ryhmämme koetti kahteen kertaan saada hajoitettua eduskunnan istuntoja jatkettaviksi. Ensi kerralla oli eduskuntatalon ovella Kerenskin lähettämät husaarit. Toisella kertaa ei enää ollut muuta kuin kerenskiläinen sinetti; eduskunnan puhemies, toveri Manner, avautti ovet ja istunto pidettiin, mutta siihen otti osaa ainoastaan sos.-dem. ryhmän jäsenet.

Puolueemme ei kieltäytynyt ottamasta osaa uusiin vaaleihin, jotka toimitettiin lokakuun alussa. Niissä puolueemme menetti, huolimatta äänimäärämme tuntuvasta kohoamisesta, enemmistöasemansa valtiopäivillä. Porvaripuolueiden pääapuna näissä vaaleissa olivat ilmeisesti — vaaliväärennykset. Jo heti vaalien jälkeen kerrottiin sanomalehdissä tietoja, kuinka eräissä sellaisissa äänestysalueissa, joissa äänestyslautakunnassa oli yksinomaan porvarillisia jäseniä, porvaripuolueet olivat saaneet ääniä enemmän kuin edes äänioikeutettuja oli alueella. Ja myöhemmin, vallankumouksen aikana, löydettiin siellä täällä vaalilautakuntain puheenjohtajain kätkeistä joukottain sosialidemokraattien hyväksi annettuja, virheettömästi täytettyjä vaalilippuja. Keskinäisellä liittoutumisellaan vaaleissa porvaripuolueet myös voittivat muutamia edustajapaikkoja. Mutta tämän ohella on mielestäni myös pidettävä todennäköisenä, että köyhälistön joukoissa jo alkanut kyllästyminen parlamentarismiin osaltaan vaikutti vaalien tulokseen. Eduskunnan voimattomuus, eduskuntatyömme tulosten epävarmuus, viipyminen ja raukeaminen sekä sosialidemokratian valtiollisen toiminnan halpaantuminen kokoomushallituksen vanavedessä, ne epäilemättä vaikuttivat sen, että vaali-innostus köyhälistön keskuudessa ei ollut läheskään niin suuri kuin vallitsevasta valtiollisesta korkeajännityksestä päättäen olisi odottanut. Toisen kolauksensa sai siis nähtävästi parlamentaarisen kansanvallan kaunis näköhäiriömme, ei enään yksin ulkoapäin tulevasta aiheesta, vaan osittain myös sisäisestä hermottomuudestaan ja viallisuudestaan.

Nyt kulki historian virta vinhaa vauhtia ensimmäistä kuohuvaa pyörrekohtaansa kohti. Porvaristo, kuten heti saattoi arvata, yritti käyttää vaaleissa saamaansa etumatkaa anastaakseen käsiinsä diktatuurivallan ja alentaakseen eduskunnan pelkäksi tämän diktatuurin viikunalehdeksi. Työväenluokka taas oli menettänyt kaiken välittömän toivonsa eduskunnan

apuun ja tietoisesti tai tiedottomasti pyrki vallankumoukseen. Kokoomushallitus oli jo ennen vaaleja hajonnut. Luokkataistelun kärjistymistä ei mikään estänyt.

Lisäksi tuntui Suomessakin jo ilmassa, että Venäjä kulki nyt nopeasti uutta, syvempää vallankumousta kohti, jonka puhkeaminen saattoi olla enään lyhyen ajan kysymys. Kerenskin Väliaikainen Hallitus vapisi kuin laho leppä myrskyn edellä. Bolsheviikkien voima kasvoi kuin ukkosen pilvi.

Meidän sosialidemokratiamme, jonka tässä tilanteessa olisi pitänyt käyttää kaikki voimansa vallankumouksen valmisteluun, odotti rauhassa — eduskunnan istuntoja. Porvariryhmän liitto teetti marraskuun alkupuolella eduskunnan päätöksen, jolla maan sisäinen korkein valta piti uskottamaan 3-miehelle valtionhoitajakunnalle, mutta ei uskaltanut panna täytäntöön tätä päätöstään. Samalla se hieroi sopimusta vallan tasanjaosta Venäjän Väliaikaisen Hallituksen kanssa. Ja kerenskiläinen kenraalikuvernööri Nekrasov jo lähti viemään sopimusehdotusta Pietariin allekirjoitettavaksi.

Mutta hän ei enään palannut Helsinkiin. Venäjän köyhälistö niinä päivinä, bolsheviikki-puoluensa johdolla, syöksi vallasta porvarit ja porvarien kätyrit ja otti ohjat omiin käsiinsä.

Meilläkin silloin kulki kumouksen hengetär yli maan. Mutta me emme nousseet sen siiville, vaan kumarsimme päätämme ja annoimme sen lentää yli. Meille tuli siten marraskuusta aseiden maahanlaskun muistojuhla.

Olisiko vallankumous silloin voinut Suomessa johtaa minkäänlaiseen voittoon? Se on eri kysymys kuin se, olisiko silloin välittömästi voinut voittaa köyhälistön vallankumous, niinkuin Venäjällä? Edellinen tuntuu minusta nyt perästäpäin todennäköiseltä, jälkimäinen yhä, kuten silloinkin, epätodennäköiseltä.

Vallankumouksen onnistumisen yleiset edellytykset eivät suinkaan olleet toivottomat. Köyhälistön kiihko ja taisteluhalu oli yleisesti korkea. Porvaristo oli verrattain huonosti varustautunut; se oli suuressa aseiden puutteessa, joskin se jo oli alkanut niitä Saksasta hankkia. Tosin köyhälistökin oli aseita vailla. Muutama sata kivääriä saatiin Helsingissä lainaksi venäläisiltä sotilasryhmiltä, — siinä oikeastaan kaikki, mitä silloisista aseista edes mainita kannattaa. Mutta epäilemättä olisi venäläisiltä tovereilta kipäessä tositarpeessa jo silloin voitu saada lisääkin, ainakin jonkun verran. Ja mikä oli kenties paljon tärkeämpää: venäläiset sotilaat olisivat silloin kyenneet antamaan Suomen vallankumoukselle suoranaista sotilaallista apua paljon paremmin, kuin sittemmin talvella, jolloin hajoaminen venäläisessä armeijassa ja laivastossa oli suurimmillaan. Maassamme oli kyllä silloin myös sellaista venäläisiä sotaväen aineista, jonka oli pelättävä pikemmin haluavan kuulla mustasotnialaisen upseerijohtonsa komennuksia, kuin proletaarisen solidarisuuden ääntä; mutta tuskinpa tämän aineksen puolelta sentään olisi vallankumouksen pyörteessä kehkeytynyt ainakaan mainittavampaa aktiivista vastusta.

Näiden merkkien edessä nyt me ”luokkataistelun kannalla olevat sosialidemokratit” horjuimme puoleen ja toiseen, horjuimme alussa vahvasti

vallankumouksen puoleen, — kunnes peräännyimme. Varsinaiset oikeistososialistit, joita puolueessamme oli noin toiset puolet, jakaantuivat kahtaalle, osa vallankumousta selvästi vastustamaan ja osa vaatimaan. Sosdem. eduskuntaryhmässä ilmeisesti enemmistö oli niin vihamielisenä vallankumoukselliselle pyrkimykselle, että saattoi sanoa sen mielialan olevan pikemmin porvariston kuin työväestön puolella. Ammattijärjestön oikeistososialistinen johto sen sijaan tahtoi lähteä jonkinlaiseen vallankumoukselliseen luokkataisteluun, jonka käytännöllisenä ja oikeastaan ainoana päämääränä he ilmeisesti pitivät enemmistöpaikkain saamista hallituksessa, senaatissa. Yhdessä heidän kanssaan meidän puoluetoimikuntamme muodosti "vallankumouksellisen keskusneuvoston", joka, semminkin kun siihen sitte vielä liitettiin alunpitäen selvällä vastustuskannalla olevia sosdem. eduskuntaryhmän edustajia, kelpasi suuta soittamaan vallankumouksesta, mutta ei todelliseen vallankumoukselliseen toimintaan. Tämä komiteamme päätti aluksi kannattaa — suurlakon julistamista. Ja paraiksi samaan aikaan kokoontuneessa Ammattijärjestön edustajakokouksessa päätettiin koko maata käsittävä suurlakko. Merkitsikö tämä vallankumoukseen lähtemistä vai pelkkää mielenosoitusta suurlakkojulistuksessa esitettyjen vaatimusten painostamiseksi, siitä saattoi kukin ajatella mitä tahtoi. Sillä se jätettiin päättämättä — koska siitä oli eri mieliä.

Suurlakko levisi yli maan. "Vallankumouksellinen Keskusneuvostomme" keskusteli, lähteäkö eteenpäin vai eikö. Me, joita suotta oli sanottu "marxilaisiksi", emme tahtoneet lähteä eteenpäin. Ilman meitä taas Ammattijärjestön silloiset "vallankumoukselliset" eivät tahtoneet lähteä.

Että me keskustalaissosialidemokraatit emme lähteneet vallankumouksen, siinä me pysyimme tavallamme aivan johdonmukaisina omalle monien vuosien toiminnassa juurtuneelle kannallemme. Mehän olimme *socialidemokraatteja*, eikä marxilaisia. Meidän sosialidemokraattinen kantamme oli: 1:ksi rauhallisen ja asteettaisen, vaan ei vallankumouksellisen luokkataistelun kanta, mutta samalla 2:ksi se oli itsenäisen luokkataistelun kanta eikä porvarien liittoon pyrkivä kanta. Nämä molemmat puolet yhdessä määräsivät menettelymme.

1:ksi. Me olimme vailla uskoa vallankumoukseen; emme siihen luotaneet emmekä siihen pyrkineet. Tämä on sosialidemokratialle ylipäänsä ominaista.

Sosialidemokratiahan on pääolemukseltaan juuri sellaista työväenliikettä, joka järjestää ja kehittää työväkeä porvarillis-lailliseen (parlamentaariseen) luokkataisteluun. Sen ohjelmassa on kyllä sosialismi loppumääränä ja joissain määrin se myös määrää sosialidemokratian todellisen eli n.s. "lähimmän" ohjelman suuntaa. Mutta pääasiassa se on sen ohjelmassa vain utopistisena koristeena, syystä siitä, ettei sosialismia voi edes ajatella toteutettavaksi porvarillisessa valtiossa, jonka puitteisiin sosialidemokratian käytännöllinen toiminta on sopeutunutta. Se tie, mikä historiallisesti on välttämätön, jotta päästään porvarillisesta valtiosta sosialistiseen yhteiskuntaan, köyhälistön aseellisen vallankumouksen ja diktatuurin tie, se on kokonaan sosialidemokratian tietoisien ja käytännöllisen toiminnan ulkopuolella; se alkaa vasta siitä, mihin sosialidemokratian varsinainen toiminta päättyy.

Johdonmukaisen sosialidemokratian suhde vallankumoukseen on korkeintaan yhtä passiivista, kuin suvaitsevaisen historioitsijan suhtautuminen menneen ajan vallankumouksiin. "Vallankumous syntyy, sitä ei tehdä", on sosialidemokratian mielilause, sillä se ei katso asiakseen *toimia* mitään vallankumouksen hyväksi. Pikemminkin se luonnostaan on taipuvainen jarruttamaan vallankumouksen syntymistä (samoin kuin jo suurlakkoa y.m. puoleksi vallankumouksellisia joukkoliikkeitä). Tämä on hyvin ymmärrettäväkin sosialidemokratian varsinaisen käytännöllisen tarkoituksen kannalta katsottuna: sitä tarkoitusta vallankumouksellinen toiminta helposti häiritsee ja uhkaa sen keskeyttää. Kun vallankumouksen suhteen ei voi ennakoita ehdottomalla varmuudella päättää, että se jo ensi yrityksellä on päättävä voittoon eikä tappioon, näyttää aina mahdolliselta, että vallankumouksessa uhkaa vaara sosialidemokratian järjestötoiminnan ja politiikan saavutuksia, järjestöjä, taloja, kirjastoja, sanomalehtiä, uudistuslakeja, kansanvaltaisia laitoksia ja oikeuksia j.n.e. Mutta näiden pohjalle perustuu sosialidemokratian koko toiminta. Osaksi ne ovat käyneet sen elämässä itsetarkoitukseksi; tärkeimmäksi osaksi ne ovat sen toiminnan, sen porvarillislaillisen toiminnan, jatkumiselle ja kehittymiselle korvaamattomana pohjana. Sen vuoksi sosialidemokratia kaikin mokomin tahtoo niitä säilyttää ja huolellisesti vaaroilta varjella, myöskin proletaarisen vallankumouksen vaaroilta.

Tosin sosialidemokratian tietoisopissa, Marxiin vedoten, selitetään järjestötoiminnan tuloksia muka kartutettavan ja säilytettävän myöskin ja eritoten proletaarisen vallankumouksen tarpeita ja menestystä silmällä pitäen. — Ja epäilemättä ne tässä vallankumouksessa lopulta hyödyksi koituvatkin. Mutta se nähtävästi ei tapahdu sosialidemokratian ansiosta, vaan sosialidemokratiasta huolimatta. (Myös porvarillisen valtion sotilaslaitoksen järjestämistoiminta on epäilemättä koitua suureksi hyödyksi köyhälistön vallankumoukselle, mutta luonnollisesti aivan vastoin tämän sotilaslaitoksen tarkoitusta.) Jos sosialidemokratia voisi aina mielensä mukaan johtaa työväenjoukkojen toimintaa, niin tuskinpa työväenluokka järjestöineen koskaan joutuisi sellaiseen uhkayritykseen kuin vallankumoukseen eikä senvuoksi myöskään sellaiseen päämäärään kuin sosialismiin. Ainakin mikäli porvaristo ei ase kädessä työväen vallankumousta provoseeraisi. Tässä ainoassa tapauksessa näet johdonmukainen sosialidemokratiakin nousee — jos nousee, varmaa se ei ole — vallankumoukselliseen taisteluun, porvarillis-laillisen luokkataistelunsa saavutusten ja jatkumistoi-veiden puolustukseksi. Kuten me nousimme tammikuun lopulla.

Marraskuussa sitä vastoin me päätimme perääntyä vallankumouksellisen taistelun edestä, osaksi suojellaksemme kansanvaltaisia saavutuksiamme vaaroilta, osaksi toivoen voivamme parlamentaarisilla keinoilla ehkä kiertää koko historian pyörteen, ja osaksi kai myös fatalistisesti ajatellen: jos vallankumous on tullakseen, nyt tahi myöhemmin, tulee se meidän vastustuksestamme huolimattakin ja sillä se itsensä vasta oikein voimalliseksi osoittaakin. . .

Mikä oli tämän historiallisen virheen tuloksena? Saimmeko aseellisen yhteentörmäyksen vältetyksi? Ei. Se tuli ainoastaan lykätynsi — aikaan, jolloin porvarit olivat jo paljon paremmin varustautuneita kuin mar-

raskuussa. Porvaristo saa aina aseellisen yhteentörmäyksen työväen kanssa syntymään, milloin se sitä tahtoo. Työväen taistelulle on vain vaaraksi se, että porvaristo saa määrätä luokkasodan alkamisajan. Työväen alkaessa sen ei porvaristo aina kaikilla seuduin ole vielä riittävästi varuillaan vallankumouksen suhteen, vaan voi tulla enemmässä tai vähemmässä määrin yllätetyksi: semminkin missä taantumuksellinen hallitusvalta pitemmän ajan kuluessa on tehnyt itsensä laajain kansankerrosten silmissä vihatuksi, voi työväen alkama vallankumousliike joko suorastaan temmata mukaansa tyytymättömiä välikerroksiakin tahi ainakin hajottaa ja herpaannuttaa hallitusvallan puolustajien rivejä. Erityisesti sellaisissa oloissa, kuin esim. nyt sota-aikana sotaa käyvissä maissa, missä köyhälistöjoukoillakin vielä toistaiseksi on aseet käsissä, on tärkeitä tärkeämpää, ettei luokkasodaa pääse alkamaan hallitus, joka jo verrattain lyhyenkin valmistusajan kuluessa voisi riistää suurilta joukoilta aseet pois, vangita vallankumoukselle tarpeellisia aineksia, tarkoituksenmukaisesti sijoittaa luotettavimmat joukkonsa hyökkäys- ja puolustusasemiin "sisäistä vihollista" vastaan sekä ylipäänsä koota kaikki mahdolliset voimansa aktiiviseen tahi passiiviseen vastavallankumoukselliseen toimintaan. Sitäpaitsi voi olla varma, että hallitus luokkasodan alkaessaan on koettanut järjestää ulkopoliittiset suhteet sitä varten itselleen mahdollisimman edulliseksi, varata, mahdolliseen kiipeimpään tarpeeseen ulkomaista apua tahi ainakin turvata selkänsä rajantakaisilta häiritsemisiltä. Marraskuussa olisi Suomen porvariston ollut vaikeampi saada tuntuva Saksan hallituksen apua, kun sitten talvella, jolloin saksalaiset joukot vapautuivat Venäjän rintamalta, — jota seikkaa kuitenkin marraskuussa tai edes tammikuussa meidän oli hyvin vaikea arvata.

2:ksi. Me keskustalais-sosialidemokraatit emme tahtoneet pyrkiä hallitusliittoon minkäänlaisten porvarillisten "kansanvaltaisten" kanssa, jollainen liitto niin vallankumousta kannattavain kuin sitä vastustavain oikeistososialistien mielestä oli toivottava. Ilman sen tapaista liittoa ei ollut oikeastaan ajateltavissakaan sellaisen päämäärän toteuttaminen, mikä vallankumousta kannattavilla oikeistososialisteilla mielessä välkkyi, s.o. kansanvaltaisen hallituksen aikaansaaminen, jonka jäsenistä ainakin tuntuva enemmistö olisi ollut sosialisteja ja jonka ohjelmassa olisi ollut elintarvemylynylkemisen rajoittaminen sekä erinäisten kansanvaltaisten uudistusten toteuttaminen eduskunnallista tietä. Että tuohon vallankumouksella tavoiteltavaan "punaiseen senaattiin" tulisi mukaan ainakin muutamia maalaisliiton edustajia, se tuntui noista oikeistososialisteista, kuten ymmärrettävää olikin, hyvin tarpeelliselta vahvistukselta. Sitä silmällä pitäen heidän puoleltaan ja sos.-dem. eduskuntaryhmän puolelta suurlakkoviikolla neuvoteltiin maalaisliiton ryhmän ja kaiketi joidenkin muidenkin "edistysmielisten" edustajien kanssa, ja "toveri" Tokoi kävi tiedustamassa senaatin virkamiehiltä, suostuvatko he jäämään "punaisen senaatin" palvelukseen. Sillä "vallankumouksellisten" sosialistien vallankumouksellisena pyrkimyksenä oli oikeastaan keväisen kokoomus-senaatin henkiin herättäminen entistä ehommassa muodossa, s.o. sosialisti-enemmistöllä ja ehkä jättäen siitä pois jyrkimmät taantumukselliset.

Tuo tulos luultavasti marraskuun vallankumouksesta olisikin, hyvässä

lykyssä, välittömäksi saavutukseksi tullut. Ei enempää. Enempään ei Suomen työväenliike vielä ollut valtauskyykyinen. Osa järjestyneestä työväestä olisi epäilemättä kyllä heti vaatinut pitempää askelta, mutta sen vaatimuksen ja ylipäänsä köyhälistön todellisen vallankumouksellisen äänen olisi kyllä työväenliikkeemme vähään tyytyvä enemmistö silloin kyennyt vaimentamaan, kääntyessään heti, oman välittömän päämääränsä saavutettuaan, työväen vallankumouksellista diktatuuripyrkimystä vastaan. Oman päämääränsä, ainakin enimmäksi osaksi, se kyllä olisi voinut silloin saavuttaa. Se tuntuu nyt perästäpäin arvioiden vielä paljon todennäköisemmältä kuin silloin aikanaan. Sen verran suunnilleen olisi nähtävästi Suomen porvariston silloin, ainakin väliaikaisesti, ollut pakko antaa perään vallankumousliikkeelle, pelastaakseen helpommin tärkeimmät päätunsa, joita oikeistososialistien vallankumousliike ei uhannut. Marraskuun vallankumouksesta Suomessa olisi täten kaiken todennäköisyyden mukaan tosiasiaa tullut porvarillinen kansanvaltainen vallankumous. Järjestyneen työväen riveissä siitä olisi välittömästi seurannut täysi jakaantuminen: oikea puoli olisi yhtynyt "yhteiskunnallista järjestystä säilyttävään" rintamaan porvarien kanssa, vasen puoli olisi tullut todellisen vallankumouksellisen sosialismin eli kommunismin kannalle ja pyrkinyt edelleen hyökkäämään porvarillista valtiota ja kaikkia sen valtion vallanpitäjiä ja avustajia vastaan.

Suunnilleen tähän tapaan, joskaan ei aivan selvästi, me puoluetoimikunnan niinsanotut "marxilaiset sosialidemokraatit" jo marraskuun suurlakkoviikolla käsitimme sen välittömän tuloksen, mikä vallankumouksesta silloin hyvässä lykyssä olisi voinut johtua. Mutta juuri siksi meillä oli mielessämme kaksi painavaa lisäsyitä olla kannattamatta vallankumoukseen ryhtymistä: 1) emme tahtoneet edistää oikeistososialistin ja porvarillisten ainesten liittoutumista ja 2) tahdoimme välttää työväenliikkeen repeämistä kahteen katkerasti keskenään taistelevaan leiriin. Tässäkin suhteessa siis ajatuksemme kulki sosialidemokratialle ominaista rataa, eikä oikeaan marxilaiseen tapaan. Me tosiasiaa jarrutimme historiallista edistystä estäessämme sitä maamme työväenliikkeen hajoamista jonka edellytykset olivat jo kypsyneet välttämättömäksi ehdoksi, jotta työväenliike voisi päästä paikaltaan eteenpäin, tietoiseen vallankumoukselliseen toimintaan. Keinotekoisesti koossa pysyttäen vastakkaisia pyrkimyssuuntia tämä liike ei enää pystynyt lainkaan toimimaan. Sen repeäminen saattoi kyllä koitua vahingoksi *sosialidemokraatiselle* toiminnalle, toisin sanoen eduskunnallisen (ja ammatillisen) toiminnan välittömälle tehoisuudelle. Vaalivoittojen toiveet siitä saattoivat vähentyä. Mutta työväenasian todelliselle edistymiselle, työväen luokkataistelun vahvistumiselle tuosta luonnollisesta hajoamisesta olisi saattanut olla ainoastaan hyötyä. Sehän olisi merkinnyt vain todellisen työväen rintaman vapautumista haitallisista ja pimittävästä aineksista, jotka porvarien rintaman puolella saattoivat olla työväen vallankumoukselliselle luokkataistelulle sentään vähemmän vahingollisia kuin työväen omissa riveissä.

Totta kyllä, että välitöntä vallankumouksen tulosta emme olisi kai kii-vaimallakaan ponnistelullamme voineet mieleemme mukaan sanella. Historia itse sen olisi sanellut. Mutta meidän olisi ollut yritettävä, taisteltava

ja hyökkättävä mahdollisimman pitkälle — historiallisen edistyksen avuksi. Eihän historiakaan voinut tyhjillä rukkasilta työtään tehdä — taistelevia kouria se tarvitsi. Ja vaikka suuri jäänlähde Suomen luokkataistelujen historian virrassa ei silloin vielä olisikaan voinut tapahtua, vaan silloinen repeäminen olisi todennäköisesti pysähtynyt porvarillis-kansanvaltaiseen ruuhkaantumiseen, niin se repeäminenkin olisi toki ollut askel eteenpäin. Sen kautta olisi jääkuoren vastustusvoima heikontunut; vapaaksi pyrkivän virran painovoiman ei olisi sitten enään tarvinnut ponnistella yhtenäistä laajaa jääkattoa vastaan, vaan se olisi voinut keskittää kaiken väkevän voimansa painamaan syntyntä ruuhkaa, siksi kunnes tämä olisi murtunut. Tällainen meno on virrassa jäänlähden luonnollisin ja nopein vaihesarja. Sitä tietä se kävi Venäjälläkin. Sitä tietä on hyvään alkuun pääsy helpoin. Iso osa kahlehtivan porvarillisen valtion vastusvoimaa jää tällöin ratkaisussa tehottomaksi. Sitävastoin jäänlähde voi viipyä viikkoja yli aikansa, jos kuori kestää tasaisesti joka paikasta viimeiseen asti, eikä missään synny ryöppyä ja repeämistä ennen yleistä murtumista.

Me sotkimme alkuryöpyyn syntymisen puhaltamalla suurlakon lopetettavaksi viikon lopussa sekä vallankumouskysymyksen lykättäväksi — puoluekokouksen ratkaistavaksi! Tyytymättömyys, jopa katkera suuttumus työväenjoukoissa oli sen johdosta sangen yleinen. Se ei tosin puhjennut ilmikapinaksi puoluejohtoa vastaan, mutta se vaikutti tavalla, joka kukaties oli turmiollisempi vastaiselle työväen luokkataistelulle: se poltti työväenliikkeen johdolta pois parhaimman osan työväen luottamusta. Johto, joka olisi tulta tarvinnut rohkaistunutta työväen vihollista vastaan, jäi puhaltamaan epäluuloa kylmään hiilokseen. Tällöin synnytetty epäluulo ja karsaus tuntui sittemmin painajaisena koko vallankumouksenkin ajan. Marraskuussa sillä kylvettiin jo huhtikuun hajaannusta. — Puoluekokous kun se jonkun viikon päästä kokoontui, tunsii yleisessä mielialassa sillä kertaa jo ohimenneen korkeimman harjan vallankumoukselliselta hyökkäysoaltoa — aalto oli ristituulten hämmentämänä laskeutumassa. Puoluekokouksen edustajat olivat valitut jo keväällä, toisenlaisissa oloissa. Suunnilleen puolet heistä tuntui olevan enemmän tai vähemmän selvän vallankumouksellisen toiminnan puolella; toiset vastaan. Me keskustalaiset tahdoimme kaikkiin mokomin pitää puolueen koossa ja ”onnistuimme”. Kokoavassa päätöslauselmassa ei ollut vallankumouksesta selvää sanaa puoleen eikä vastaan, vaan kyllä entisen itsenäisen luokkataistelun henki: lisäksi joukko hurskaita reformivaatimuksia porvaristolle sekä työväelle kehoitus aseelliseen varustautumiseen — ei tosin vallankumouksellista hyökkäystä, vaan tarpeellista itsepuolustusta varten.

Itsepuolustuksen tarve nyt tuntuikin käyvän työväenluokan kipeimmäksi hetken tarpeeksi. Sillä porvaristo, joka näki siksi kertaa vapautuneensa vallankumouksen vaarasta, valmistautii nyt tietoisesti hyökkäykseen. Se ylläpiti julkisuudessa hurjaa sosialistivastaista ajojahtia, ja vähemmän näkyvässä muodossa se kehitti sotasuunnitelmaansa, hankki aseita, järjesteli ja harjoitti lahtiarmeijaa sekä lähetti agentejaan ulkomaille kiireellisissä tehtävissä. Myöskin työväen kaartia järjestettiin ja puoluejohtokin otti tähän työhön osaa. Mutta se edistyi hitaasti, ilman riittävää tarmoa ja tarkoituksenmukaisuutta. Siellä täällä uhkasi auto-

maattisesti puhjeta hajanaisia paikallis-vallankumouksellisia purkauksia anarkistisine syrjäilmiöneen; Turussa sellainen puhkesikin.

Eduskuntatyöstä ei nyt enään ollut eikä voinutkaan olla työväenluokan asialle muuta kuin vahinkoa. Se vain kiinnitti voimiamme turhaan, jotka kaikki olisi tarvittu tulossa olevan vallankumoustaistelun valmisteluun. Se vain petti ja eksytti näkemästä sitä, mikä tuleva oli, mitä porvaristo valmisteli ja mitä työväen olisi pitänyt valmistella. Vallankumouksen uhatessa marraskuussa oli eduskunnassa saatu aikaan kansanvaltainen enemmistöpäätös, että eduskunta — eikä mikään hallituskopla — oli toistaiseksi oleva maan korkeimman valtiovallan käyttäjänä. Tämä näytti jo todelliselta, joskin heikolta askeleelta oikein moitteettomaan ”kansanvaltaan”. Perustuslakivaliokunnassa me koetettiin piirtää paperille tarkempaa pohjapiirustusta tuota kaunista valtiorakennelmaa varten sekä päätettiin jo julistaa kilpailu ihanimmasta lipun mallista Suomen kansanvaltaisen valtion katon harjalle.

Silloin kuultiin herra Svinhufvudin suusta pääoman valtiosääntö, jossa oli ainoastaan yksi pykälä: ”Luja järjestysvalta!”

Se oli sikamainen ja verenheimoinen valtiosääntö. Mutta se vetosi luokkataistelujen historian todellisuuteen, *joukkoväkivaltaan*, silloin kuin moni sosialidemokraatti vielä näki unta äänestysvoittojen kautta syntyvästä kansanvaltaisesta valtiosäännöstä.

II. Kysymys valtiosta Suomen vallankumouksessa.

1.

Suomen sosialidemokratia ei viimeaikaisessa vallankumouksessa pyrkinyt pois yleisen kansanedustusjärjestelmän puitteista. Päinvastoin se pyrki juuri mahdollisimman yleiseen kansanedustusjärjestelmään, mahdollisimman kansanvaltaiseen valtiomuotoon. Tätä tarkoitti Kansanvaltuuskunnan valtiosääntöehdotus, jonka piti heti keväällä kansanäänestyksellä hyväksyttävän. Sen mukaan piti kansanvaltaisesti valittavalla eduskunnalla tulla olemaan kaikki korkein valta; hallitus vain sen toimeenpanevana valiokuntana, ilman itsenäisellä toiminnalla varustettua presidenttiä, eduskunnan säännöllisen ja yksityiskohtaisen valvonnan alaisena; kansan aloiteoikeus piti olla laaja, kansan referendum vain valtiosääntökysymyksissä; virkamiehet määrääjäksi asetettavia, ylimmät eduskunnan valittavia.

Luonnollisesti tällainen valtiomuoto ei Kansanvaltuuskunnallekaan ollut mikään itsetarkoitus, vaan valtiollinen puite taloudellis-yhteiskunnallisten pyrintöjen toteuttamiseksi. Sen puitteissa piti päästämisen kehittämään oloja sosialismia kohti, toteuttamaan uudistuksia, joista lopulta syntyisi sosialistinen yhteiskunta.

Tällainen aate näytti silloin Suomen oloissa, hyvin luonnolliselta. Kansanvaltainen valtiomuoto näytti Suomessa voivan taata kansaneduskuntaan enemmistön, josta ainakin iso osa olisi suorastaan vaatinut sosialistista järjestystä, eikä todennäköisesti jälellä olevakaan osa sitä enemmistöä olisi vastustanut sitä kohti johtavia, ainakaan vähittäisiä ja varovaisia uudistuksia. Sosialismin vastustajat olisivat olleet tuomitut olemaan

eduskunnassa vähemmistönä ja niinollen voimattomina, halvattuina. Niin ajateltiin.

Suomen talouselämän rakenteeseen katsoen ei tuollainen ajatus näyttänyt suinkaan mahdollomalta. Huolimatta siitä, ettei kapitalistinen kehitys Suomessa ole pitkällä, on pääosa maan tuotanto-olojen rakennetta yksinkertaisuutensa takia suhteellisen helposti soveltuva ainakin otettavaksi valtion haltuun, helpommin kuin monen kehittyneemmän maan kansantalous. Puutavara- ja paperiteollisuus on Suomessa tuotantoarvoltaan kerrassaan hallitsevana osana kapitalistisessa teollisuudessa. Verrattomasti suurin osa (noin yhdeksän kymmenettä osaa) metsistä kuuluu jo ennestään valtiolle. Paperiteollisuus on hyvin keskittyntä: muutama kymmenen suurinta liikettä pakkoluovutettuina merkitsee ilmeisesti jo miltei koko tämän teollisuuden pakkoluovuttamista. Sahateollisuudessa on myöskin enin osa tuotantoa verrattain harvain suurten yhtiöiden käsissä, jotka lisäksi olivat karsain katsottuja talonpoikaisten maanomistajainkin keskuudessa. Yhteensä parisen-sataa liikettä valtiolle pakkoluovutettuina näytti hyvällä syyllä jo voivan merkitä valtion täydellistä hallitsevaa asemaa näillä aloilla sekä sen kautta tavatonta välillistä vaikutusvaltaa muillakin kapitalismin aloilla. Lisäksi valtiopankin muuttaminen ainoaksi tahi ainakin hallitsevaksi liikepankiksi ja ulkomaan kaupan keskittäminen kokonaan valtion välityksellä tapahtuvaksi, mikä sota-ajan olojen johdosta oli tullut yksinkertaiseksi tehtäväksi, olisivat ratkaisevasti täydentäneet valtion kohottamista maan koko kansantalouden hallitsevaksi mahdolliseksi. Valtio olisi tällöin ollut hallitsevana kapitalistina, mutta ei enää yksityiskapitalistien ja porvariston hallitsema valtio, ei niiden luokkajärjestö, vaan "kansan valtio", jossa ne vähemmistönä eivät voisi saada määrävää valtaa. Määräysvalta olisi oleva taatusti työtätekevän kansanenemmistön käsissä, joka etujensa mukaan käyttäisi sitä muuttaakseen valtion taloudellisen toiminnan työväenluokalle yhä edullisemmaksi ja sitä tietä vähitellen muuttaakseen valtion sosialistiseksi yhteiskunnaksi.

Tämänsuuntainen talouspolitiikka oli ilmeisesti Suomen Kansanvaltuuskunnan silmämääränä. Ainakin osa sen jäsenistä odotti kansanvaltaisen eduskunnan enemmistön voivan hyväksyä suurimpain puutavara- ja paperiliikkeiden pakkoluovutuksen siinä laajuudessa kuin edellä on viitattu sekä maan ulkomaisen kauppavaihdon alistamisen valtion ohjaukseltaan, joista toimenpiteistä olisi myös seurannut valtiopankin aseman muuttuminen. Miten olisi käynyt, jos Saksan imperialismi ei olisi tullut Suomen kapitalistien avuksi, vaan työväki olisi taistelussa voittanut, siitä on nyt sekä vaikea että turha lausua arveluja. Mutta ilman sellaisia epävarmoja arvelujakin voidaan nyt nähdä, että joka tapauksessa oli Kansanvaltuuskunnan ajama valtiollisen kansanvallan aate epähistoriallinen ajatus, siis *historiallinen virhe*.

Se tahtoi luoda sillan, väliasteen kapitalismista sosialismiin. Mutta sellaiseksi kansanvalta ei voinut kelvata.

Sen epähistoriallisuus tuntui jo vallankumouksen kestäessä. Se ei kelvannut porvareille eikä se kelvannut työväelle, — *tuntui* niin, vaikka kumpikaan ei *puhunut* sitä vastaan. Porvarit eivät pitäneet viisaana puhua kansanvaltaa vastaan, ja työväki taas, sama työväki, joka vuosina

1904, 1905 ja 1906 oli korkean innostuksen vallassa taistellut kansanvallan puolesta, pysyi sen suhteen nyt sangen välinpitämättömänä. Kummallekin kelpasi nyt ainoastaan *diktatuuri*, porvareille valkoinen, työväelle punainen. Kumpikin lienee tuntenut tunnossaan, että kansanvallan ehdotus oli nyt itse asiassa kompromissiehdotus. Mutta kumpikaan ei tahtonut kompromissia, sovittelua. *Oma valta* oli kummastakin parempi kuin mikään kansanvalta.

Kansanvalta oli Suomessa ollut *edellisen vuoden*, viime vuoden valtiomuotona. Se oli saatu maaliskuussa Venäjän porvarilliselta vallankumoukselta. Sitä ei ollut paperilla, ei yleisesti tunnustettuna perustuslakina, mutta tosiasiaa se kyllä oli olemassa. Ei se ollut mikään täydellinen kansanvalta, — ei läheskään niin hyvä kuin sittemmin Kansanvaltuuskunnan ehdotuksessa, — mutta se oli niin hyvä, kuin kansanvalta porvarillisessa valtiossa konsanaan voi olla. Pitemmälle kansanvallan tiellä, toisin sanoen "rauhallisen", väkivallattoman luokkataistelun tiellä, pääseminen oli historiallisesti mahdotonta.

Nyt perästäpäin on tämä tärkeä huomio helppo tehdä. Viime vuonna Suomessa se oli paljon vaikeampi. Suomen porvariston suhteellinen heikkous, sen heikkous parlamentarisisessa taistelussa ja sotaväen puuttuminen siltä, saattoi houkutella meitä sosialidemokraatteja kansanvaltaisuuden näköhäiriöön, pyrkimään sosialismin eduskuntataistelun, kansanvaltaisen eduskuntalaitoksen kautta, siis tietä, jota historian todellisuus ei siihen *voinut* kulkea, — välttämään sosialistisen vallankumouksen sekä välttämään kapitalismin ja sosialismin välisen väliasteen, köyhälistön diktatuurin, jota historian todellisuus ei välttää voi.

Meistä näytti se viime vuoden kansanvalta ei ainoastaan menneen, vaan tulevankin historian oikealta ohjelmalta. Se näytti vain *vaiillinaiselta* ja *heikolta* sopiakseen sosialismin luomiseen. Sitä varten piti sitä täydentää ja vahvistaa. — Se olikin heikko, kovin heikko. Emme huomanneet, että se todellisuudessa oli *niin* heikko, ettei sitä edes vahvistaa voinut. Heikkous oli sen pääominaisuus, kuten se on aina ollut kansanvallan pääominaisuus porvarillisessa valtiossa. Se oli tosin heikko porvaristonkin pohjaksi, mutta vielä heikompi työväen avuksi. Sen ainoa historiallisesti arvokas etu — etu molemmille puolille, siis ristiriitainen etu — oli sama kuin kansanvaltaisuuden etuna on aina ollut, nim. että se salli luokkataistelun kehittyä verrattain vapaasti. Se salli sen kehittyä sille jännityksen asteelle, jolloin enää vain *aseellinen ratkaisu* oli edessä, siis jolloin sen kansanvallan itsensä historiallisena määränä oli oleva: ensimmäisenä kaatua maahan, tarpeettomana, tehtävänsä täyttäneenä, vanhana lahoaitana hyökkäävään rintamain välillä.

2.

Kun Suomen porvaristo tammikuun lopulla komensi lahtarinsa hyökkäämään, niin sosialidemokratia raivostui — kansanvallan puolesta. Porvaristo ryöstää, hävittää kansanvallan, huudettiin sosialidemokratian puolelta: tuli on irti! kansanvalta on hengenvaarassa! Niin olikin. Porvaristo tahtoi kertakaikkiaan päästä heikkoustilastaan, vapautua kaikesta

kansanvallan aituuksesta, josta sille oli ainakin vastusta, joskaan ei vaa-
raa; se tahtoi panna pystyyn alastoman luokkavallan, vapaan ryöstövallan,
"lujan järjestysvallan", niinkuin sitä silloin sanottiin, — lahtaritasavallan
tai lahtarimonarkian, niinkuin nyt nähdään.

Niin tahtoi porvaristo. Sosialidemokratia vastasi siihen vallankumouk-
sella. Mutta minkä tunnussanan puolesta? Työväenvallanko puolesta?
Ei, vaan kansanvallan puolesta. Sellaisen kansanvallan puolesta, jota ei
voitaisi ryöstää.

Tämä meidän kantamme ei ollut sosialistisesti selvä ja historiallisesti
se oli utopia. Sellainen kansanvalta, jota ei voitaisi ryöstää, saattoi syn-
tyä vain paperilla. Sellaista ei luokkayhteiskunnassa ole koskaan ollut
eikä voi siinä olla. Aina on kansanvallassa riistäjäluokka ryöstänyt vallan
kansalta. Jos nyt kapitalistien riistojärjestelmän talouselämässä piti edel-
leen jäädä voimaan, oli sellainen kansanvalta mahdoton, jossa köyhälistö
voisi olla valtiota hallitsevana luokkana sekä valtion kautta kajota kapita-
listisen riistämisen juuriin. Jos taas kapitalistinen talousjärjestelmä saat-
toi tulla kukistetuksi oli kansanvalta siihen tehtävään tarpeeton, kelvoton
ja mahdoton. Edellisessä tapauksessa kansanvaltainen valtiomuoto, jos
se sittenkin olisi tullut paperilla säädetyksi, olisi vain ollut porvariston
luokkavallan verho ja lisäksi ehkä sille jonkinlainen haitta ja vastus; jäl-
kimäisessä tapauksessa se olisi ollut työväen luokkavallan verho ja vastus.
Laita-kansanvaltaa ei olisi syntynyt kummassakaan tapauksessa. Luokka-
yhteiskunnassa voi olla olemassa ainostaan kaksi luokkainvälisten voima-
suhteiden tilaa: toinen on väkivallalla (asevoiman, lakien, tuomioistuinten
y.m. väkivallalla) ylläpidetty *sortotila*, jossa sorrettujen luokkain taistelu
on tukahutettu hiljaiseksi (maanalaiseksi tai julkiseksi, anarkiseksi tai par-
lamenttariseksi ja ammatilliseksi j.n.e.); ja toinen tila on sortotilain välillä
esiintyvä luokkainvälisen avoimen taistelun tila, *vallankumous*, jossa väki-
valtaisella yhteentörmäyksellä ratkaistaan, mikä luokka siitä lähtien on
oleva sortajana, mikä sorrettuna.

Kun Suomessa porvaristo nyt haastoi työväen avoimeen taisteluun
luokkaylivallasta, niin työväenpuolueella oli valittavana toinen tai toinen
selvä kanta: joko ottaa haaste vastaan ja nousta vallankumoukselliseen
taisteluun *työväen luokkavallan puolesta*; tahi taistelutta antautua porva-
riston armoille, tunnustaan heikkoutensa tahi pettään luokkansa asian.
Suomen työväenpuolue ei ottanut kannakseen kumpaakaan. Taisteluel-
vollisuuttaan se ei jättänyt täyttämättä, taisteluun se nousi, mutta *puolus-
tustaisteluun*, ei tietoiseen vallankumoustaisteluun. Puhuttiin kyllä vallan-
kumouksesta ja tosiasiaassa kyllä otettiinkin osaa todelliseen vallankumous-
taisteluun, mutta ummessa silmin eikä tietoisina tämän yhteiskunnallisen
vallankumouksen luonteesta. Puhuttiin näet samalla suunavauksella myös
kansanvallasta, siitä kansanvallasta, jonka käsitteeseen erottamattomasti
kuului, että sen kautta piti aseellinen yhteiskunnallinen vallankumous *väl-
tettämän! Siis noustiin vallankumoukseen oikeastaan — vallankumouk-
sen välttämiseksi!*

Tämä oli meidän taisteluohjelmassamme tavaton elimellinen vika, joka
nyt sen tajuttuamme on avoimesti tunnustettava, mutta jota aikanaan emme
tajunneet. Emme tajunneet, että silloin kun vallankumoustaistelu puhkesi,

silloin *työväkikin väkivallallaan työnsi kansanvallan syrjään*, pyyhki sen arvottomana vastuksena pois ohjelmastaan. Jos Suomen työväki ei olisi ottanut porvariston taisteluhaastetta vastaan, vaan vastaanpanematta antanut itseään piestä, kahlita ja teurastaa, siinä tapauksessa olisi ollut paikallaan kansanvallan suojelus- ja vapausohjelma. Mutta sinä tammikuun päivänä, jolloin työmies nosti kätensä verivihollistaan vastaan, se käsi repi tieltään pois kansanvallan rääsyt. Sen päivän jälkeen merkitsi kansanvallan ohjelman tyrkyttäminen tiedotonta historiallista taka-askelta; ja juuri niin myös sellainen "työväelle edulliseksi" kehitetty kansanvalta, kuin Kansanvaltuuskunnan valtiosääntöehdotukseen sisältyi.

Se seikka, että jonkin luokan edustajat vallankumouksessa tai muussa luokkataistelussa eivät ole tietoisia taistelun todellisesta päämäärästä, se ei suinkaan vielä merkitse taistelun kieltämistä tai karille johtamista, ei siis samaa kuin luokkansa asian vastustaminen ja tietoinen ja tiedoton pettäminen. Taistelu itsessään on historiallinen tosiasia, se on pääasia, joka todellisen tuloksen ratkaisee ja määrää, ja jokainen, joka voimansa mukaan osaa ottaa nousevan luokan vallankumoustaisteluun, auttaa sillä tämän luokan asiaa, liikkuiapa sitten hänen päässään tai huulillaan mitä epähistoriallisia haaveita tahansa. Niin nyt Suomen sosialidemokratiakin, kun se täytti taisteluvollisuutensa eikä siitä kieltäytymällä pettänyt luokkansa asiaa, taistelullaan tosiasiaa kannatti sosialistisen vallankumouksen ohjelmaa, vaikka se lippunaan piti vanhaa, kulunutta kansanvallan ohjelmaa.

Ei ollut ensimmäinen kerta, kun maailman vallankumousten historiassa tällaista esiintyi, että kamppailevan luokan esitaistelijoilla oli tunnussana, joka ei lainkaan vastannut heidän taistelunsa todellista, ulkokohtaista historiallista tarkoitusta. Päinvastoin, tunnussanojen epäselvyys on ollut sääntönä menneitten vuosisatain vallankumouksissa, sosialisen tietoisuuden puutteen johdosta. Useimmiten ovat vallankumouksellisten tunnussanat olleet satunnaisten aiheiden synnyttämiä tahi pintapuolisimman nenänvarsi politiikan iskusanoja, joihin on usein saattanut myös liittyä eriskummainen tai nurinkurinen kuvaannollisuus. Muistamme esim. kuinka Saksan talonpoikaiskapinassa, jossa siinäkin tosiasiaa taisteltiin mitä ilmeisimmistä taloudellisista luokkaeduista, oli taistelun tunnussanoissa etualalla riita — ehtoollisviinin nauttimisen mystillisestä merkityksestä, siitä, muuttuuko viini ehtoollisessa Kristuksen vereksi vai eikö muutu. Suomen viimetalvisessa vallankumouksessa oli nyt kansanvallan ohjelma Suomen sosialidemokratian — ehtoollisviini-ohjelma. Tämä ohjelma ei estänyt sosialidemokratiaa vallankumoustaisteluun osaaottamasta, mutta tämä ohjelma ohjelmana ei myöskään sitä taistelua hyödyttänyt. Jos tietämätön merimies pyrkii väärään suuntaan, jolla suunnalla hän, jos sinne päin kulkisi, joutuisi umpikujaan tai pitkään mutkaan, mutta kova myrsky hänen huomaamattaan kulettaakin hänet suoraan oikeaan suuntaan, niin tämä hyvä tulos ei totisesti ole merimiehen älyn ansio, vaan *myrskyn ansio*; merimies saattoi matkalla täyttää velvollisuutensa vilpittömästi ja uuraasti, mutta kartoja ja kompassia, jotka hänelle oli annettu pysyäkseen suunnasta selvillä, hän ei kyennyt käyttämään.

Nykyaikaiselle sosialidemokratisele työväenpuolueelle, jonka poliit

tisen toiminnan pitäisi perustua marxilaiseen, siis tieteelliseen koulutukseen, sille kaikkein vähimmän oli kunniaaksi kantaa barrikaadeilla ehtoollisviini-symbolia. Ja mikä vielä pahempi: se oli myös *haitaksi* ja *heikkoudeksi* taistelussa. Selvä päämäärän tietoisuus jo sinänsä lisää taistelijan roimaa ja tarmoa, — tietoisuuden puute synnyttää helposti epävarmuutta, epäroimista, heikkoutta. Juuri niin Suomessakin vallankumouksen aikana. Ei pantu voimaan riittävää järjestystä. Helsingissäkin jätettiin porvareille ihan liian suuri juonitteluvapaus. Kotitarkastuksia ja syyllisten vangitsemisia ei toimitettu riittävän tarmokkaasti. Syyllisiä vastavallankumouksellisia rangaistiin liian leväperäisesti. Työpakkoa ei aikanaan ruvettu soveltamaan joutilaisiin herroihin. Tiukemmin olisi arvattavasti menetetty, jos alunpitäen olisi vallankumouksessa ollut tietoisena tarkoitukseksi *työväen diktatuurin* perustaminen. Kun niin ei ollut, johti siitä toimintaan vaarallista puolinaisuutta, jonka huomaaminen saattoi rohkaista porvarien vehkeilyä, samalla kun se toisaalta yllytti punaisen kaartin mukana olevia anarkistisia aineksia omin päin toimeenpanemaan yksityisiä veritöitä, ryöstöjä y.m.s., jollainen kurittomuus sai aikaan sekaannusta vallankumousväen omista riveissä.

Näistä seikoista ei kyllä Suomessa tullut riippumaan vallankumous-taistelun onneton lopputulos. Tappiota ei jaksettu välttää, kun Saksan hallitus yhtyi pyövelityöhön. Mutta *ellei* Saksan hallitus olisi yhtynyt, miten siinä tapauksessa? Sitä emme varmasti tiedä, mutta paljon mahdollista, että siinä tapauksessa taistelun lopputulos *olisi voinut* sangen oleellisesti riippua siitä, sovellettiinko vallankumouksellista järjestystä ankarana ja pitempiaikaiseksi tarkoitettuna diktatuurina, vaiko humanisena väliasteena muka läheisen kansanvallan rauhansatamaan, siis välillisesti ainakin osittain siitä, mitä loppua tai symbolia vallankumousliikkeen sosialidemokratinen johto kanroi. Täperällä olisi voitto ja tappio joka tapauksessa ollut.

Jossain määrin epäilemättä vaikutti Kansanvaltuuskunnan ja yleensä Suomen sosialidemokratian sekä menettelytapaan että ohjelmaan vallankumouksessa myös se näkökanta, että oli otettava huomioon työväkeä lähellä olevain pikkuporvarillisten ja talonpoikaisten kansankerrosten suosio, että niitä ei pitänyt karkoittaa pelottelemalla sosialismilla ja työväen diktatuurilla, vaan rauhoittaa ja houkutella kansanvallalla ja humanisella menettelyllä. Tämä oli parlamentaarista vaalikalastus-taktiikkaa, ei vallankumouksellista menettelyä. Vallankumouksessa sen viisaus osoittautui vaaralliseksi erehdykseksi. Pikkuporvarillisten aineiden rauhallsuudella tai epävarmalla suopeudella ei ollut eikä voinut olla taistelun kulkuun saottavaa vaikutusta. Työväessä taistelun voima kokonaan riippuu, työväen innostuksesta, tarmosta ja rohkeudesta sekä sen luottamuksesta vallankumousliikkeen johtoon. Mutta työväen innostusta pikemmin lamaannutti kuin kohotti kansanvallan tunnussana; se epäilemättä tuntui siitä pikemmin pettymykseltä kuin siltä päämaalilta, jonka voittamiseksi työmiehille saattoi ilolla vaikkapa henkensäkin uhrata. Luokkadiktatuurin ja sosialismin selvät tunnussanat olisivat voineet aivan toisella tavalla sytyttää työläisten mieliä. He olisivat selvästi tunteneet, että heitä johdetaan taistelussa todella *eteenpäin*, suoraan suurinta historiallista ihannettaan kohti.

Ja nähdessään, että porvaristoa olisi vallankumousliikkeen johto kohdellut juuri sillä ankaruudella, kuin verisen luokkataistelun aikana on kohdeltava vihollista ja sortajaa, joka on ansainnut joutua vuorostaan sorretuksi, olisi työläisarmeijassa vahvistunut altis luottamus johdossa olevia tovereita kohtaan.

Vallankumouksen johdossa olevalle työväenpuolueelle on työväen inostunut luottamus kultaakin kalliimpi. Sitä ei vähääkään saa politikoida hukkaan, jos toivoo vallankumouksen voittoa, eikä sen turmiota.

III. Vallankumoukseen koulu.

Köyhälistön vallankumous on ennen kaikkea suuri järjestämistehtävä. Hallinto on järjestettävä köyhälistön luokkavallan koneistoksi; köyhälistöarmeija on järjestettävä tämän vallan varmaksi tueksi, ja luokkasodan käynti järjestettävä sosialismin kannalle.

Monet kokemukset, joita Suomen vallankumouksessa ennätettiin saada näiden järjestämistehtävien suorituksessa, tarvitsevat erikoiskäsittelynsä, johon tässä ei ole tarkoituksena ryhtyä. Tässä on vain todettavissamme se *suunta*, johon kokemus meille osoitti olevan pyrittävä köyhälistön vallankumouksen järjestämissä.

Hallinnon järjestämisessä jouduimme käytännössä oikealle tolalle etupäässä yleisen virkamieslakon johdosta. Kaikesta kansanvaltaisesta harmauskostamme huolimatta joutui koko valtion ja kuntain hallinto järjestyneen työväen käsiin, kun entiset toimitsijat miltei kauttaaltaan tekivät lakon. Eräillä aloilla näistä pieni osa jäi toimiinsa, mutta yleensä vain joko saboteeraus-tarkoituksessa tahi salaa avustukseen lahtarien sodankäyntiä, esim. rautateillä sekä posti-, sähkösanoma- ja puhelintaitoksessa. Viimemainituiltakin aloilta olisi ehkä ollut parasta ajaa heti kaikki porvari- puolueiden kannattajiksi tunnetut toimitsijat pois, vaikkapa sen johdosta liikenneyhteys olisikin tuntuvasti supistunut ja esim. sähkösanomalaitos joutunut toistaiseksi lähes kokonaan seisauksiin. Ainakin niin kauvan kuin varsinaista rintamasotaa kestää, on pefturipalveluksiin alttiiden ainesten sietäminen rautateillä ja sähkösanomalaitoksessa hyvin vaarallista; vapaata puhelulaitosta voi taas työväen rintaman selkä tuolella oleva porvaristo siinä määrin käyttää sotilaalliseen kavallustarkoitukseen, että sen käyttö yleensä lienee paras avoimen taistelukauden ajaksi rajoittaa mahdollisimman vähään, koska täysin tehokasta kontrollia ei sen suhteen kumminkaan voida aikaan saada.

Tuotannon järjestämisessä niinkään liikkeiden johtajain ja teknikkosten yleinen lakko työnsä vallankumousliikkeen elimiä työväen haluamalle tolalle, sosialisoinnin tielle, paljon pikemmin ja pitemmälle kuin sosialidemokratiamme muuten olisi ollut vielä valmis ryhtymään. Lähinnä joutuivat tietysti valtion ja kuntain liikelaitokset järjestyneen työväen hoitoon, pian myös useat suuret kapitalistiyhtiöiden liikkeet, niiden joukossa maan suurimman kapitalistisen liikkeen, Kymi-yhtiön paperi- ja puunjalostusteollisuuslaitokset. Yleensä ei kapitalistien kylmille jättämään liikelaitosten käyntiin saaminen tuottanut työväelle voittamattomia vaikeuksia. Tosin teknillisesti kouluuntuneiden johtajavoimain tarve epäilemättä olisi teolli-

suuden järjestämisessä myöhemmin tunnut vielä kipeämmin kuin alussa; mutta niin riittämättömät kuin tässä suhteessa työväen käytettävissä olevat apuvoimat olivatkin, osoitti kokemus kuitenkin ilahuttavan selvästi, että Suomen työväki olisi kyllä pystynyt maan tuotannon järjestämään. Useimmilla työväenvallan toimesta käyntiin järjestetyillä työmailloilla kerrottiin ennenpitkää menestyksen olevan paremman kuin ennakoilta osattiin odottaa.

Sitävastoin itse luokkasodan ja punaisen armeijan järjestämisessä esiintyi virheitä, epäjohtonmukaisuuksia ja puutteellisuuksia, suureksi osaksi tosin kokemuksen ja teknillisen taidon puutteesta, mutta osaksi myös sen johtolasta, ettei itse taistelun järjestämiseen kiinnitetty tarpeeksi vakavaa huomiota. Valmistelu ennen taisteluun ryhtymistä ei ollut huolellista, tarkoituksenmukaisesti harkittua eikä tarmokasta. Ei edes porvariston johtajain vangitsemisten suorittamista ennakoilta valmistettu, eikä tässä suhteessa luokkasodan aikanakaan saatu aikaan järjestelmällisyyttä. Punaista armeijaa koottiin aluksi ainoastaan vapaaehtoisesti ilmoittautuvista järjestyneistä työläisistä, sitten päästettiin siihen järjestyttömäkin työläisiä paikoin heitä velvoitettiin siihen yhtymään, ja lopuksi toisin paikoin toteutettiin yleistä asevelvollisuutta, lähettäen porvareitakin kivääri kädessä rintamalle. Tarkoituksenmukaisinta nähtävästi olisi ollut alunpitäin toimittaa kutsunta kaiken köyhälistön keskuudessa, ottamalla siitä armeijaan joko kaikki asekuntoiset tahi määrättyihin ikäluokkiin kuuluvat asekuntoiset miehet. Palkka armeijassa, joka oli keskinkertaista paremman työpalkan veroinen, ei olisi tarvinnut olla niin korkean. (Yleisiä töitä ei yleensä olisi tarvinnut työttömille järjestää, niin kauvan kun punaiseen kaartiin piti lisää väkeä saada.) Joukkojen muonitus lienee yleensä ollut tyydyttävällä kannalla, mutta jalkineiden puute oli suuri, osaksi myös vaatteiden puute. Aseiden ja ampumavarojen kuljetus, säilytys ja täsmällinen perilletoimittaminen oli varsinkin alkuaikoina huonosti järjestetty eikä sitä tyydyttävälle kannalle ennätetty saadakaan. Puutteellisimmalla kannalla lienee ollut sotilaallinen tiedustelu. Erikoisten tiedusteluosastojen perustaminen sitä varten rintaman selkäpuolella oli ilmeinen virhe; sellaisten osastojen hommista ei sotatoimille voinut olla muuta kuin haittaa ja vaaraa. Ettei itse rintamilla olevain joukkojen kautta saatu järjestetyksi kohtuullisimpiakaan vaatimuksia tyydyttävää tiedustelutoimintaa, se oli ilmeisesti yhteydessä sen kaikkein tuntuvimman puutteen kanssa, josta punainen armeijamme kärsi. Se oli pystyvän, luotettavain, täsmällisten ja kouluuntuneiden päälliköiden puute. Ennestään ei kouluuntuneita voimia ollut saatavissa, koska maa oli jo pitkän aikaa ollut ilman sotaväkeä; ainoastaan pieni määrä entisiä aliupseereita löytyi työväen käytettäväksi. Vajanaisinkin upseerioletus ennen vallankumousta olisi varmaan koitunut taistelulle suureksi hyödyksi, mutta sellaista ei saatu järjestetyksi silloin eikä sanottavassa määrin sitten vallankumouksen aikanakaan. Oli aivan arveluttavassa määrin sattuman varassa, mikä mies millekin päällikön paikalle tuli. Tuli kyllä hyviäkin miehiä, useita aivan erinomaisia, jotka lyhyessä ajassa kokemuksen kautta kohosivat suuren tehtävänsä tasalle ja tekivät joukoistaan mallijoukkoja. Mutta tuli myös tehtäviinsä sopimattomia ja osaksi kelvottomia aineksia moninaiisiin pääl-

liköntoimiin ja esikuntiin, ei tosin monta petturiä, mutta kyllä suuria suunsoittajia, jotka eivät koskaan ennenkään olleet pystyneet mihinkään kunnolliseen järjestävään tai johtavaan toimintaan ja joista ei nytkään sellaiseen ollut, vaikka yleisessä kuohunnassa pinnalle kohosivat. Jos työväenliikkeemme kasvattamat kokeneet järjestäjät olisivat yleisemmin ja innokkaammin pyrkineet osalliseksi sotilaalliseen johtoon ja järjestämistyöhön, eikä sitä vältelleet, kuten paljon tapahtui, olisi epäilemättä luokkasodan johto meidän puoleltamme saatu melkoista kunnollisemmaksi. Silloin olisi myös sillä provokaattorisella yllytystyöllä, jota porvarit synnyttivät riveissämme palkattujen kätyriensä kautta, paljon vähemmän voitu kylvää epäluuloa sotapäällystöömme kohta. Tällainen yllytystyö on luokkasodassa silminnähtävästi porvariston kavalampia ja vaarallisimpia västekeinoja, ja mitä enemmän on vastavallankumouksessa pinnalle nousseita aineksia, joiden entisyyttä ei tunneta, sitä helpommin voivat joukot vastoinkäymisissä ruveta epäilemään päälliköitä pettureiksi.

Luokkasodan yleisessä johdossa meidän puolellamme oli ilmeisesti myös paljon arvostelun sijaa. Ettei alussa päästy hyökkäämään tarmokkaammin ja pitemmälle, se johtui tosin oleellisessa määrin aseiden puutteesta, vaikka ei suinkaan kokonaan. Sitten kun taas aseita saatiin, ei ollut riittävästi harjoitettua väkeä; välillä olleita viikkoja ei oltu tarmokkaasti käytetty uusien joukkojen kokoamiseen ja harjoittamiseen, koska alussa ei pidetty silmällä varustautumista pitempiä aikaiseen, useampia kuukausia kestävään luokkasotaan. Järkiperäistä työnjakoa joukkojen kesken ei saatu aikaan. Enimmäksi osaksi joukkomme kaiken aikaa taistelivat ilman reservejä, joka tietysti ennen pitkää kävi niille sekä uuvuttavaksi että vaaralliseksi. Rintamamme yleensä kestivät hyvin vihollisen hyökkäykset, mutta reservien ja erityisten hyökkäyspataljoonain puutteessa emme itse pystyneet tekemään voimakkaita hyökkäyksiä. Kun pohjoisrintamallamme pitemmän aikaa jatkettiin etenemisyritsiämme, pääsi siellä, Tampereelta pohjoiseen, muodostumaan rintamaamme iso vaarallinen mutka, jonka sivustat olivat miltei kokonaan suojaamattomat. Tämä mutka vaati väkeä 5—6 kertaa enemmän kuin oikaistu, tukeva puolustusrintama olisi Tampereen pohjoispuolella vaatinut. Tällainen taktillinen virhe kosti pian itsensä. Valkoisten sivustahyökkäys sai mutkan perässä olevissa, liiaksi väsytytyissä joukoissamme syntymään hämmingin ja perääntymisen sellaisessa epäjärjestyksessä, että vihollisen oli pian helppo saartaa Tampere ja siirtää rintamansa tämän kaupungin eteläpuolelle.

Epäilemättä oli tällöin myös joukkojemme mielialaa masentanut tieto, että Saksan hallitus oli astunut Suomen porvariston avuksi, lähettäen aluksi laivasto-osaston Ahvenanmaalle tukemaan aseiden ja apujoukkojen kuljetusta Suomeen. Ahvenanmaalta sitten valmistettiin myös saksalaisten ja suomalaisten lahtarien yhteinen maihinnousuretki Hankoon, meidän selkäämme. Venäläinen upseeristo puolestaan oli pitänyt huolen, että Hangon ulkovarustuksilla — yhtä vähän kuin Ahvenanmaalla — ei tulojoita vastassa ollut mitään vastarintaa. Venäläiset puolustajat oli viety pois ja suomalaisten vallankumouksellisten käsiin ei varustuksia oltu luovutettu. Maihinnousu Hangossa, jonka torjumiseen ei meillä enään joukkoja tarpeeksi riittänyt, teki ilmeisesti sekä vaaranalaiseksi Helsingin ase-

man että myös koko lounais-Suomen puolustuksen toivottomaksi. Heti ryhdyttiinkin tyhjentämään lounais-Suomea, tarkoituksella perääntyä itäänpäin, esim. Kymijoenlinjalle. Mutta tällöin osottautui, että seuduilta, missä vihollinen ei hyökännyt, oli vaikea saada joukkojamme perääntymään. Sillä aikaa kuin meidän evakuoimisemme ja perääntymisemme viipyi, vihollinen keräsi voimakkaita hyökkäysjoukkoja itä-Suomeen ahdistamaan perääntymistietämme Venäjälle. Näiden kansainvälisten lahtarijoukkojen hyökkäykset kävivät huhtikuun jälkipuolella meille mahdottomiksi torjua. Ja kun Karjalassa rintamamme murtui, jäi ensin osa punaisesta armeijastamme saarroksiin. Noin neljä, viisi tuhatta lie-nee koko vallankumouksellisesta joukostamme päässyt Venäjälle.

Suomen porvaristo oli aluksi pyytänyt avukseen Ruotsin hallitusta. Ruotsista se saikin kaiken aikaa aseita ja ampumavaroja, mutta varsinaisesta sotilaallisesta sekaantumisesta ei Ruotsin hallituksen kanssa kauppvoja syntynyt, syystä tai toisesta. Sen sijaan Ruotsin hallitus yritti vallankumouksen aikana anastaa Suomeen kuuluvat Ahvenanmaan saaret. Huhtikuussa, jolloin vallankumouksellisen armeijamme tappio saattoi jo Ruotsistakin käsin näyttää varmalta ja ainoastaan suoranainen pyövelityö oli jälellä, lähetti Ruotsikin "mustan brigaadinsa" Tampereen edustalle vallankumouksellisen työväen verta juomaan. Mikä seikka ei näytä lainkaan häirinneen Ruotsin hallitussosialistien pysymistä maansa porvaripuolueiden ja hallituksen uskollisina lakeijoina. Ennen mustan brigaadin tuloa oli saapunut Helsinkiin luoksemme Ruotsin hallitus-sosialistien puoli-virallinen lähetystö, jonka puolesta puoluesihteerä Möller selitti, että Suomen vallankumouksen voitto olisi suureksi vahingoksi kansainvälisen demokratian asialle . . . Kansainväliset sosialipetturit siis pelkäsivät jo meidänkin vallankumoustamme, pelkäsivät, että sen mukana leviävä tuli voisi kärventää porvariën heille levittämän makuupatjan höyheniä. Meistä tuntuu nyt perästäpäin pikemmin pelottavalta se mahdollisuus, että meidän vallankumouksemme voitto olisi ehkä kansanvaltaisella ohjelmallaan voinut aluksi sotkea naapurimaiden työläisten käsityksiä proletarisen vallankumouksen suurista tehtävistä.

Mutta voitto lankesi vielä tällä kertaa pääoman väkivallalle. Saksan imperialismi kuuli Suomen porvariën rukouksen ja otti nielläkseen heidän isänmaansa nuoren itsenäisyyden, joka Suomen sosialistien pyynnöstä oli juuri vastikään saatu lahjaksi Venäjän Sosialistiselta Neuvostotasavallalta. Suomen porvareita ei hetkeäkään kansallistunto soimannut eikä vieraan imperialismän orjanies pelottanut, kun heidän isänmaansa uhkasi muuttua työtätekevän kansan isänmaaksi. Ennemmin he työnsivät kaiken kansansa saksalaisen suurrosvon saaliiksi, pyytäen itselleen vain vaatimattoman orjavoudin paikan.

He saivat sen paikan ja ruoskan käteensä. Eikä koskaan maailmassa ole veristä orjanruoskaa sen katalammalla pedonhimolla heilutettu, kuin Svinhufvudin voutikauden aikana Suomessa on tehty, herkeämättä, päivästä toiseen, nyt jo kuudetta kuukautta. Suomen porvariston koston hekuma on vallankumouksen jälkeen vaatinut suuremman määrän kolonuhreja turvattomista vangeista, kuin mitä koko kolme kuukautta kestänyt ankara luokkasota työväeltä uhreja vei. Järjestelmällisesti jatketuilla to-

vereittemme joukkoteurastuksilla on Suomen valkoinen lahtarivalta aivan kuin koettanut hermoja järjestyttävällä räikeydellä osoittaa kaikkien maiden työväelle, mikä koston hurjastelu heitäkin voi uhata, jos he eivät heti valtaan päästyään pane oman maansa porvaristoa rautaisen diktatuurinsa alaiseksi, vaan noudattavat sekä vapaina että vankeina olevain luokkavihollistensa suhteen samallaista herkkätuntoista ihmisellisyttä, kuin meidän vallankumoushallituksemme Suomessa noudatti. Paitsi joukkoteurastuksia otti Suomen porvaristo alunpitäen kostokeinonaan käytäntöön myös vankien tappamisen nälkään. Se on nähtävästi jumalata pelkäävän monarkistisen osakeyhtiö-pääoman hekumallisinta joukkokostoa; kun työläiset, jotka ovat ylpeinä tunteneet olevansa kaiken rikkauden luoja ja oikeita omistajia, nyt vangittuina nälän kouristuksissa vääntelevät, sinertyvät ja toinen toisensa jälkeen henkensä heittävät, niin sitä nähdessään hieno osakepääoman valtiapäihä sulattelee rasvojaan, kiihoittaa ruokahaluun ja nauttii yli-inhimillisestä vallastaan . . . Nauttii niin liaksikin, että siksi kertaa miltei unohtaa — kuten kaikki huijarit — että elävää työvoimaa enää tarvitaankaan, kunnes joku yksityiskapitalisti, kuten vapaaherra Linder, havahtuu humalasta nähdessään tilojensa ja tehtaittensa jäävän työvoimasta aivan kylmille, sanoo kohmeloisen totuuden: ”tämä on kunniatonta”, sekä kehottaa svinhufvudilaisia ammattiveljiään suurempaan kohtuullisuuteen kostonautinnossa.

Kapitalismin paratiisi on Suomessa nyt jotakuinkin valmis ja täydellinen. Ei enää puutu muuta kuin kultainen kruunu. Ja sekin on jo tilattu, tavallista saksalaista valmistetta . . . Hohenzollernien haaraliikkeestä Hesenistä, Wilhelm-mestarin osoituksen mukaan.

Mutta päivää ennen kuin Suomen lahtarien valtiopäivät itselleen kuninkaan valitsivat, nosti historian koston jumala sormensa. Bulgariassa ja Ranskan rintamalla soitettiin Saksan imperialismille kolikkoja kelloja. Suomen monarkistiset hölmöt eivät vielääkään älynneet perääntyä. He tahtoivat juosta päänsä seinään asti. Sitä surkeamman näköisinä saanemme kohta nähdä heidän lankeevan polvilleen *englantilaisen* imperialismiin edessä. Kunnes työväki ajaa englantilaisenkin rosvon pois. Tapahdukoon se niin joutuun, että Suomen siianpäät pelästyksestä putoavat persuuksilleen — ja piru korjaa omansa, narrit ja narrien kuninkaan, ijan-kaikkiseen monarkiaansa.

*

Suomen työväenliike viime kesänä hajosi, eikä se enää entisessä muodossaan maasta nouse. Tylysynyt kirves heitettiin historian ahjoon uudestaan sulatettavaksi ja nyt nähdään siitä tulevan kirkasta kommunismin terästä. Ruostetta ja kuonaa on uinut pinnalle, niin Suomessa kuin Venäjälläkin. Suomessa on sosialidemokratisten petturien joukkio entisen senaattori Tannerin johdolla astunut näyttämölle, alastomana ja ujostelemattomana kauppaamaan kuluneita hyveitään ”edistysmielisen” porvariston tyydytykseksi. ”Toveri” Tokoi on yhdessä näyttelijä A. Orjatsalon ja muutamien muiden kanssa lähtenyt vierailunäytännölle Arkangelin markkinoille, missä tämä kiertue nyt esittää surkeaa farssia pysyttääkseen

eksytettyä suomalaista legionaa englantilaisen imperialismiin riveissä. Parantumattomista sosialidemokrateista ja vanhan ammatillisen liikkeen virkailijoista, jotka eivät olleet Venäjälläkään oppineet mitään, tehtiin lopullinen pesäero Moskovan neuvottelukokouksessa viime elokuun lopulla. Senjälkeen perustettiin *Suomalainen Kommunistinen puolue* seuraavain periaatteellisten ohjeiden pohjalle:

1. Työväen on tarmokkaasti valmistauduttava aseelliseen vallankumoukseen, eikä suinkaan pyrittävä palaamaan siihen vanhaan eduskunnalliseen, ammatilliseen ja osuustoiminnalliseen taisteluun, jonka kannalla Suomenkin työväenjärjestöt olivat ennen vallankumousta.

2. Ainoastaan sellainen työväenliike ja toiminta, josta on takeita, että se edistää kommunismin leviämistä sekä työväen tulevan sosialistisen vallankumouksen voitolle pääsyä, on hyväksyttävää ja sellaista on tarmokkaasti ajettava; — toisellaikannalla esiintyvää toimintaa työväen keskuudessa on jyrkästi tuomittava, paljastettava ja vastustettava.

3. Vallankumouksen kautta on otettava työväenluokan omiin käsiin kaikki valta ja perustettava rautainen työväen diktatuuri; — on siis pyrittävä porvarillisen valtion hävittämiseen, eikä suinkaan kansanvaltaan, ei ennen vallankumousta, eikä vallankumouksen kautta.

4. Työväen diktatuurivallan kautta on luotava kommunistinen yhteiskuntajärjestys pakkoluovuttamalla kaikki maa ja kapitalistinen omaisuus sekä järjestyneen työväen omalla toiminnalla järjestettävä kaikki tuotanto ja tuotteiden jako; — ei siis ole, ei vallankumouksen kautta, eikä ennen sitä, pyrittävä vain korjailemaan kapitalistista riistojärjestelmää siedettävämmäksi.

Työväen kansainvälisen vallankumouksen syntymistä ja voittoa on edistettävä mahdollisimman tarmokkaasti, sekä kaikin voimin tuettava Venäjän proletariaatin Sosialistista Neuvostotasavaltaa.

Me käsitämme nyt, marxilaisen menettelytavan perustan olevan, että kullakin hetkellä on välttämätöntä arvioida oikein historiallinen tilanne ja sitten sen osoittamissa puitteissa hyökättävä mahdollisimman pitkälle eteenpäin. Aikana, jolloin vallankumouksen historiallisia edellytyksiä ei ole olemassa, on vallankumouksen yrittäminen marxilaisen menettelytavan vastaista. Eritoten maanpakolaiset tappiolle joutuneen vallankumoustaistelun jälkeen ovat monta kertaa maailmassa langenneet siihen erehdykseen, että ovat silmät ummessa hommanneet uutta vallankumouksyritystä aikana, jolloin historia on siltä poistanut edellytykset. Tällaisia vallankumouksen improvisaattoreita ja tällaista vallankumoushulluttelua Marx kirjoituksissaan ruoski ankarasti. Mutta silloin taas, kun historiassa on jouduttu vallankumoukselliseen kauteen, silloin kun näyttää olevan mahdollisuuksia vallankumouksen puhkeamiseen, kun se näyttää "lähestyvän", — kuten nykyään Euroopassa, yleensä ilmeisesti näyttää — silloin jarrutus tai toimeentulo tulevan vallankumouksen suhteen on marxilaiselta kannalta jyrkästi tuomittavaa. Silloin on työväenliikkeen pyrittävä vallankumoukseen, vakavasti valmistuttava siihen, eikä pyrittävä sitä muulla hommailulla välttämään.

Tämän mukaisesti tahdomme toimia niin Suomessa kuin Venäjälläkin ja kaikkialla, missä nuoria voimiamme voidaan tarvita kansanvälisen vallankumouksen hyödyksi. Venäjällä on puolueemme lähimpänä ja tärkeimpänä tehtävänä järjestää hyvään kuntoon luotettavia ja tietoisia puolalaisen armeijan suomalaisia osastoja. Tässä suhteessa ovatkin meidän potat jo reippaasti toimissa.

Toveri *Leninille* osoitetussa avoimessa kirjeessä puoluekokouksemme lausui, että hän voi sanoa venäläisille tovereille: Suomalaisetkin kommunistit lähtevät ilolla tuleen, — tahtovat olla hyökkäyksessä mukana, kun kapitalismin linnat otetaan ja maan tasalle hajotetaan; suomalaiset kommunistit pitävät arvoaan alentavana jäädä rintaman selkäpuolelle, kun kaikkien maiden köyhälistö valloittaa maailman.

Kirjoitettu kesällä 1918.

Ohjelmasta ja taktiikasta

O. V. Kuusinen.

Suomalaisten sosialidemokratien neuvottelukokoukselle elok. 25—29 p. 1918 oli Suomalaisten Sosialidemokratien Ulkomaisen Järjestön Keskuskomitean puolesta valmistettu ohjelmaluonnos. Toinen ohjelmaehdotus oli laadittu pietarilaisten tovereitten toimesta. Moskovalaisten puolesta alusti kysymyksen tov. O. V. Kuusinen seuraavasti:

Ohjelmasta ja taktiikasta — Hengellisen Seminaarin salissa — koontuneen kolmiyhteisen suomalaisen seurakunnan edessä — tulipas minulle vielä sellainenkin tilaisuus. Mutta tunto sanoo jo, että kolmiyhteisenä seurakuntana olemme viimeisen kerran koolla: me emme kaikki enää kuulu yhteen. Suomessa ennen oli useimmiten pyrkimyksenämme pitää voimat koossa. Sillä oli huonot puolensa, jos oli hyvätkin. Siinä me nimme äärimmäiselle rajalle asti marraskuussa. Sitä on helppo arvostella ja minäkin arvostelen nyt mitä ankarammin meidän marraskuutamme. Mutta mikäli vielä viime marraskuussakin puoluekokouksen aikana oli olemassa perusteita sosialidemokratisen puolueemme koossa pysyttämiseen, nyt niitä enää ei ole. Se oli koossa — ja lyötiin hajalle. Ja nyt riideltäköön rajat selviksi. — Maanpakolaisten keskuudessa yleensäkin riita hyvin rehoittaa, se on vanhastaan tunnettua. Toisia vetää erityisesti puoleensa pikkumainen ja persoonallinen riita, ja sellaiseenkin on nyt meidän keskuudessamme aivan erikoisen sopivia aiheita. Minusta on mieleisempää jyrkkä riita periaatteista, asiasta.

Viimetalviseen vallankumoukseen nähden on nyt sosialistien keskuudessa olemassa kaksi jo lähtökohdaltaan eroavaa kantaa: toinen on tuomitsijan tai katujan kanta, toinen se kanta, joka tunnustaa itse vallankumouksen oikeaksi tai välttämättömäksi, mutta silti arvostelee menettelyämme siinä. Molempiin näihin voi mahtua toisistaan eroavia pyrkimyssuuntia: edelliseen mahtuu niin oikeistososialistinen kuin johdonmukaisten kustalaistenkin nykyinen suunta; jälkimäiseen taas mahtuu melkein mikä sosialistisuunta tahansa. Kaikkihan me nyt arvostelemme entistä menettelyämme, mutta miltä näkökohdalta sitä arvostelemme, mihin päin nyt pyrimme sekä arvostelullamme että toiminnallamme, siitä riippuu nykyinen suuntamme. Tässä suhteessa on mielestäni ratkaisevana merkinä, jota kukin meistä voi itseltäänkin tiedustaa, pidettävä sitä, onko olemassa uskoa ja halua *uuteen vallankumoukseen*, vai onko voimakkaampana *usko taantumukseen* ja halu pyrkiä takaisin siihen tilaan, missä ennen vallankumousta olimme. Siis ratkaisevana suunnan merkinä on nyt meissä kussakin yhteiskunnallinen optimismi tai pessimismi, toivorikkaus tai toivon masennus.

Suomessakin jo vallankumouksen oma logiikka kuletti meitä pitkän matkaa eteenpäin sosialistisen vallankumouksen suuntaan, työväen dik-

tatuuria, tuotannon sosialiseerausta ja porvarillisen valtion hävitystä kohti, siis sosialidemokratian tieltä kommunismin tielle. Se tapahtui puoliväkisin huolimatta meidän omasta kannastamme ja ilman, että sitä silloin täysin tietoisesti edes huomasimme.

Vallankumouksen lopulla, kun Kansanvaltuuskuntamme oli jo siirtynyt Viipuriin, jouduin lukemaan Leninin kirjoituksen: ”*Valtio ja vallankumous*”. Se auttoi paljon käsittämään omia kokemuksiamme. Kaikkein enimmänsä hänen kirjoituksessaan kiinnittivät mieltäni siihen lainatut Marxin ja Engelsin lausunnot. Ne olivat kaikki — tai miltei kaikki — minulle ennestään tunnettuja, mutta vasta nyt vallankumouksemme kokemusten valossa niiden sisällitys aukeni todellisuuden havainnoksi. Sen jälkeen olen tarvinnut nahkani luomiseen vielä melko pitkän ajan sitä kommunistista havainto-opetusta varten, jota täällä Venäjällä on meille tarjona ollut. Uuden katsantokannan keksiminen ja tunnustaminen voi olla verrattain helppoa, sen sulattaminen ja soveltaminen paljon vaikeampaa. Alussa on aina vaarassa eksyä vanhaan, vaikka tahtoo uutta tieltä kulkea ja luulee sitä kulkevasa. Minulle on kommunismin omaksuminen merkinnyt todella kohoamista kokonaan uuteen maailmankatsomukseen. Varsin tiheään on ole maailmassa kantaani vaihdellut. Sosialidemokratian kanta sellaisena kuin se on selvimmän Karl Kautskyn kirjoituksissa esiintynyt, oli kantanani kaksitoista vuotta. No, sen tiukemmin minun tuskin tarvinnee uudestakaan kannastani kiinni pitää, voidakseni nyt huoletti sanoa, että tämä riittää minulle ainakin elämäni loppuun asti. — Jokaisella meillä on täällä nyt vastattavana kysymys, olemmeko luoneet nahkamme? Ken täällä Venäjällä ei nyt ole nähnyt muuta kuin hävitystä, ken ei ole nähnyt, kuinka suuri köyhälistön Venäjä nyt ilolla ja tuskalla synnyttää sosialismia, ken ei ole täällä nähnyt ja oppinut, miten köyhälistö voi voittaa, hän on sokea? Hänelle en voi sanoa muuta kuin vanhan Abrahamin tavoin: — kun sinä menet oikealle, menen minä vasemmalle.

Varsinaisten *oikeistososialistien* kannan selostaminen ei tässä liene tarpeellista. Sillä se on kaikille selvä. Sen tietää, mistä löytää: sen löytää sieltä, missä porvaritkin ovat. Sitä on siis helppo lyödä. Se on kyllä vahingollinen, mutta se ei ole työväen taistelulle sisäisesti niin vaarallinen. Vaarallisempi on *keskustasosialistien* nimi-marxilainen eli *sosialidemokratinen* kanta, jolla mekin ennen Suomessa olimme, sama, jota Saksassa yhä edustaa esim. Kautsky ja suomalaisista kaikkein etevimmin ja johdonmukaisimmin Valpas (joka nyt on tiedottanut Suomen porvareille, ettei hän ottanut osaa ”kapinaan” sekä pyrkii jälleen herrainpäiville).

Tämän keskustalaisen eli sosialidemokratisen kannan mukaan olisi nyt, mikäli ymmärrän, koetettava saada Suomessa elvytetyksi jälleen pääasiassa samallinen työväenliike kuin siellä ennenkin oli, niin valtiollinen kuin ammatillinen ja osuustoiminnallinen liike; olisi otettava osaa miltei kaikenlaiseen siellä virkoavaan työväenliikkeeseen, kannattaen ja ajaen työväen jokapäiväisestä tarpeesta välittömästi johtuvia pienempiäkin vaatimuksia, mitkä vain voivat työväkeä koota suureksi sakiksi ja edistää sen järjestöjen henkiin heräämistä. Tällainen julkisen työväenliikkeen elävien kokoaminen, — jota tietenkään ei nyt voi ajatella miksikään lyhyen

ajan työksi, — pitäisi kai sosialidemokratisen kannan mukaan otettaman liikkeemme varsinaiseksi tehtäväksi lähivuosia varten. Sittemmin myöhemmin työväenliike itsestään hakisi oikeat uomansa historiallisten olo-suhteden mukaisesti.

Tuollainen kanta voi ensi silmäykseltä tuntua hyvin järkeenmenevältä ja aivan marxilaisen historianymmärryksen mukaiselta, ja samalla se tuntuu niin tutulta. Hajonnut työväenliike herätettäisiin taas eloon jotakuinkin samalla tavalla, kuin se ennen vanhaan syntyikin. Siis se käy esim. seuraavaan tapaan: Alkujaan on joukko työmiehiä, vaikkapa muurareita, nurkan takana kiroilemassa palkkojensa pienuutta. Mennään joukkoon, tuumitaan ja arvioidaan yksissä, onko mahdollisuutta saada pomoja tai työnantajia taivutetuksi korottamaan palkkoja. Jos näyttää olevan mahdollisuutta, esitetään vaatimus: 10 penniä lisää tunnilta. Se vaatimus kokoaa joukkoa ympärilleen, ja jollei työnantaja siihen suostu, ja jos ovat kiireet työajat, niin kenties uskalletaan tehdä lakko. Samalla uskalletaan perustaa järjestö ja pian toinenkin, yksi ammatillinen, toinen valtiollinen jne., niille sanomalehti, kirjakauppa, osuuskauppa jne. Lopulta päästään niin pitkälle, että järjestöissämme äänestetään jo eduskuntaehdokkaista. Ja loppujen lopuksi ehkä lähdetään (kuten Suomessa viime kesänä katumielenosotuksille, kun eduskunnassa päätetään kansanvallan perustuslaista, 8-tunnin työpäiväläistä ja kunnallislakiuudistuksesta.

Entä sitten? — Sitten emme enää tiedä, mitä olisi tehtävä. Sitten olisi ne lait saatava ”vahvistetuiksi” ja voimaan, mutta porvarit eivät ehkä taivukaan. Jos saataisiin edes maalaisliittolaiset pysymään varmasti noiden lakien puolella? Mutta jollei saada, mitä sitten? Jos porvarit — sen sijaan, että alistuisivat kansanvaltaisen perustuslain alle — hyökkäävätkin ase kädessä köyhälistön kimppuun, entä sitten? — Antaa hyökätä. Jos ne — sen sijaan, että myöntyisivät 8-tunnin työpäivälakiin — ryhtyvätkin ryöstämään pois sen ja monet muut entiset saavutukset? — Antaa ryöstää. Antaa piestä ja teurastaa. Niinkö? Pidetäisiin sitten taas ääntä, ”kun paha päänsä on ohi mennyt”, (kuten Nummisuutarin Martalta). Olisi siten saatu ainakin hyvä agitatsioniase, sellainen, joka taas kokoaisi hajalle lyötyä joukkoa. Voitaisiin taas alkaa alusta. Niinkö?

Vallankumousta tällä tavoin ei tulisi koskaan. Ei ainakaan omassa maassa. Eikä ainakaan Suomessa, ei ainakaan ennen, kuin se kaikkialla muualla jo olisi voittanut. Ja ehkä se siinä tapauksessa olisi turhakin. Ehkä maalaisliittolaiset siinä tapauksessa saataisiin uskotetuiksi, että 8-tunnin työpäivälaki ja kansanvaltainen perustuslaki ovat heille vaarattomat. Taikka ehkä saisimme vaaleissa sosialisteille riittävän enemmistön edustajapaikoista. Ja kun nuo lait olisi onnellisesti saatu voimaan, otettaisiin sitten jokin kolmas lakiehdotus esille. Ehkä porvarit nyt eivät uskaltaisi hajottaa eduskuntaa eikä hyökätä ase kädessä kansanvaltamme kimppuun, vaan voisimme jatkaa rauhassa lakien säätämistä aina sosialismiin saakka. Siten kauniisti vältettäisiin vallankumous. Joka oli todistettava.

Koko tuon viisaan taktiikan perusohjeena on se näkökohta, että kullakin hetkellä ajetaan työväen lähimpiä, pienempiä vaatimuksia, sellaisia, jotka 1:ksi ovat suurten työläisjoukkojen lähimmän käytännöllisen tarpeen herättämiä ja sen vuoksi näyttävät voivan koota ympärilleen mahdollisimman suuria joukkoja, sekä 2:ksi ovat sellaisia, että joltisellakin varmuudella voi laskea ne saatavan läpiajetuiksi eduskunnassa ja työnantajan konttorissa. Vallankumous, koko valtiollisen vallan anastaminen porvaristolta, se ei tietenkään sovi tuollaiseksi vaatimukseksi, ja sen vuoksi se jää sosialidemokratian ohjelmassa ja taktiikassa merkityksettömäksi seinäkoristeeksi tai vaaraksi, jota aina koetetaan välttää.

Tuo keskustalais-socialidemokratinen kanta on kyllä itsessään luokkataistelukanta. Ei sen varsinaisena tarkoituksena ole, kuten oikeistossocialisteilla, pyrkiminen yhteistyöhön tai kompromissiin porvarien kanssa. Ainoastaan poikkeustapauksessa, avuttomuutensa hetkellä, se sellaiseen turvautuu, silloin kuin sen muussa tapauksessa olisi valittava pelätty vallankumouksen tie, ja silloinkin se tuota hätäkeinoaan toki häpee ja ujostelee. Tällainen kautskyläinen socialidemokrati voi vihata porvaristoa yhtä vilpittömästi, kuin porvaristokin häntä vihaa. Hän tahtoo kyllä todella ajaa työväenasiaa, mutta aina mahdollisimman vaarattomalla ja tasaisella tavalla, aina asteettain etenemällä arviolaskujen mukaan. Se tahtoo olla varmaa yhteenlaskua ykkösillä, joista lopulta pitäisi kertyä historialliseksi summaksi työväenluokan täysi voitto. Mutta todellisuudessa se ei olekaan muuta kuin sellaista penninnakkia porvarien kanssa, jossa työväelle ei lopulliseksi voitoksi voisi koskaan jäädä muuta kuin tyhjä käteen. Sillä paljon enemmän kuin ne muutamat pennit, jotka työmies ehkä pelissä voittaa, porvari vallallaan ja voimallaan ryöstää häneltä pois.

Vallankumous ei suinkaan aina pääty voitolle. Oikea työväen vallankumous ei oikeastaan onnistu muuta kuin yhden ainoan kerran. Muulloin se aina enemmän tai vähemmän epäonnistuu, tahi päättyy täydellisellä tappiolla; ja silloin, kun se tappiolla päättyy, on se työväelle kauhea tapaus. Eikä koskaan siitä voi ennakoita tietää varmasti, miten se päättyy. Mutta yksi on jo ennakoita varma: ellei voimain takaa taistella ja hurjasti yritetä, ilman ei ainakaan voittoa tule. Tämän tärkeän seikan jättää historiallisen matematiikan socialisti-syrjään. Ja siitä johtuu hänen suuri laskuvirheensä, se ettei hän käytännössä koskaan saa laskuistaan tuloksetta työväen vallankumousta eikä työväen todellista voittoa, ei yhteenlaskemalla eikä vähentämällä, ei kertomalla eikä jakamalla.

Olisin puolestani toivonut, että erityisesti Valpas olisi tullut tähän väittelykokouksemme. Meidän kesken sanoen, hän käsittääkseni on yksi kaikkein etevimpiä arvioitsijoita, mitä nykyajan työväen liikkeessä on olemassa missään maassa, yksi niitä, jotka näkevät porvarien kortit lävitse, ja jotka ymmärtävät katsoa asemaa yht'aikaa monelta eri puolelta. Mutta hänen taktiikka-kantansa on nyt osoittautunut vääräksi. Se on osoittautunut kerrassaan halpaantuneeksi työväenluokan tärkeimmässä ja vakavimmassa taistelussa, vallankumouksessa. Se on erehdyttävästi marxilaisen näköinen. Voipa se näyttää ottavan vallankumouksenkin laskeissaan huomioon ja ajatella historioitsijan tavoin: kyllä työväenliike hakee aina lopulta oikeat toimintamuotonsa. Mutta tuollaisesta kannas-

ta johtuva toimetttömyys, taisteluvollisuudesta syrjään vetäytyminen juuri ratkaisevimmalla hetkellä, sen on työväenluokan taistelulle mitä vaarallisinta. Se voi vaikuttaa vallankumouksen puhkeamisen lykkäytymiseen, silloin kun lykkääminen on mahdollinen, ja silloin kun siitä lykkäämisestä on porvaristolle hyötyä, kuten meidän sosialidemokratisen taktiikkamme johdosta tapahtui viime marraskuussa. Se on tosiasiaa vallankumouksen vastainen työväenliikkeen kanta, sellainen menettelytapa, joka on luutunut porvarillisen sortokauden jaloissa, tukahdetussa luokkataistelussa ja joka on työväenliikkeelle esteeksi silloin, kun historia vaatii sitä taisteluun koko porvarivallan kukistamiseksi. Se oli käytännössä edistykselinen kanta, työväenliikkeen alkuajoina. Suomessa vielä neljännes vuosisata sitten; vieläpä kauan aikaa myöhemminkin se saattoi ilman haittaa käydä päinsä. Mutta sen pohja on kerrassaan vanhettunut työnantajaliit-tojen, renkaiden, trustien ja *finanssipääoman* kehityskaudella. Nyt on pääoma keskittänyt voimansa. Nyt on porvaristo järjestynyt kiinteäksi rintamaksi. Nyt ei enää penninnakki vetele. Porvari ei enää alistu kunniallisiin pelisääntöihin, se ei enää tee ”viisaita myönnytyksiä”, vaan tahoo pelaamatta ryöstää kaikki. Kun pääoma on muuttunut, on porvarikin muuttunut. Jos se ennen oli sika, on siitä nyt tullut rasvoittunut sika, eikä sen ahneus ole vähentynyt, vaan yltenyt hirvittävän villiksi. Sen politiikka on nyt imperialistisen orjuutuksen ja avoimen luokkadiktatuurin politiikkaa. Toisin sanoen, nyt on luokkataistelussa tullut eteen *taistelu koko vallasta*. Nyt ei enää auta hätkähtää, kun porvari ryöstäessään karjasee: ”panepas vastaan, niin minä haastan sinut oikeuteen ja panetan linnaan!” Ei sittenkään, vaikka se karkaa kurkkuun kiinni. Nyt on pantava *kova kovaa vastaan*. Muutoin joudutaan hajalle ja hukkaan. Se hajottaa, kun ei panna kovaa kovaa vastaan. Se hajottaa parhaimman osan työväenluokasta anarkian poluille, se hajottaa työväen taistelemaan työväkeä vastaan. Siis sosialidemokratian taktiikka, vaikka se luulee pitävänsä työväenjoukkoja koossa, tosiasiaa hajottaakin ne. Sen sijaan mikään ei niin kokoa joukkoja, kuin todellinen vallankumouksellinen luokkataistelu, s.o. kaiken kapitalistisen järjestelmän kukistaminen, koko porvarivallan hävitys, kaiken vallan ottaminen työväen omiin käsiin ja sosialistisen järjestyksen luominen. Näissä selvissä, kumouksellisissa tunnussanoissa — ja ainoastaan näissä — on nyt työväen toivo ja pelastus, työväen henki ja elämä, voitto ja tulevaisuus. — Harkittava ja arvioitava on tietysti vallankumousta, ennenkuin siihen ryhdytään. Sitä jos mitään onkin tarkoin harkittava ja punnittava ja ennen kaikkea valmistettava vakavasti, koetettava tarmokkaasti vaikuttaa, ettei se lykkääntyisi sopivan ajan ohi, mutta ettei se myöskään puhkeaisi kesken aikojaan. Näin on punnittava ja tietoisesti toimittava ennen vallankumousta, mutta sitten kun se puhkeaa, varsinkin silloin on kaikki toimetttömyys ja epäröiminen kelvotonta. Silloin on rynnättävä päälle kaikella tarmolla ja toimella, kaikella väellä ja voimalla, horjumattomalla kiivaudella. Niin pitkälle kuin suinkin voi eteenpäin päästä. —

Tälle kokoukselle esitetyssä ohjelmakomiteamme ehdotuksessa ovat vallankumouksellisen sosialismin eli kommunismin periaatteet oikein esitetyt. Myöskin pietarilaisen komitean ehdotuksessa on lausuttu kommunismin

tie ja päämäärä, mutta sen ohella siinä on sellaista ristiriitaisuutta ja se-
kavuutta, jota ei voi hyväksyä.

Ensiksikin *ohjelma* siinä on sekavasti esitetty. Siinä sanotaan kyl-
lä, että "porvarillis-demokratisen parlamentaarisen tasavallan sijaan, mi-
hin vanha sosialidemokratinen puolue pyrki (kommunistinen) puolue hy-
väksyy köyhälistön diktatuurivallan"; mutta samalla kertaa siinä sitten-
kin esitetään yleisiä porvarillis-kansanvaltaisia vaatimuksia, kuten äänioi-
keusrajoitusten poistaminen sekä yhdistys-, kokoontumis- ja sananvapaus.
Siinä sanotaan myös, että "puolue tunnustaa periaatteessa maan, teolli-
suuden, pankkien, kaupan ym. kansallistuttamisen", mutta samassa suun-
avauksessa siinä vaaditaan sosialireformatoriseen ohjelmaan kuuluvia uu-
distuksia, kuten työväen suojelulainsäädäntöä, sairas-, tapaturma-, van-
huus-, ansio-kyvyttömyys-, äiteysvakuutusta j.n.e. Siis samoin kuin so-
sialidemokratian ohjelmassa olivat sekä "lähimmät" reformivaatimukset
että vallankumouksellinen "loppupäämäärä", samoin myös tässä kommu-
nistiseksi tarkoitettussa ohjelmaehdotuksessa, ainoastaan rinnakkain eli se-
kasin.

Sellainen ei käy. Kommunistinen ohjelma ei voi olla muuta kuin val-
lankumouksellinen. Sen rinnalla esitettyä kansanvaltainen tai sosialire-
formatorinen ohjelma tuntuu samalta kuin vapautettujen orjain vaatimus
orjuuden lieventämisestä. Asia on tässä samantapainen, kuin jos esim.
täydellistä torpparivapautusta vaadittaessa olisi ohjelmassamme samalla
jonkin pikku helpoituksen vaatimus torpparien päivätyöorjuuteen. Paavo
Varén kuvauksessaan "Torpparioloista Suomessa" kertoo kysyneensä
erään kartanon torppareilta, millainen uudistuskäsi heille olisi kaikkein tär-
kein. — No, sellainen olisi kaikkein tarpeellisin laki, — vastasivat torp-
parit, — joka kieltäisi, ettei täyden sontakuorman kanssa tarvitse juosten
ajaa ... Tuollaisista vaatimuksista emme voi panna kokoon kommunisti-
sen puolueen ohjelmaa.

Jos Venäjällä olisi työväenvalta kukistunut viime keväänä, kuten Suo-
messakin kävi, näinköhän luulisitte, että bolshevikit täällä nyt ajasivat kan-
sanvaltaisten paikkausten ja äiteysvakuutuksen ohjelmaa? Eivätköhän he
pikemminkin valmistelisi uutta vallankumousta?

Menettelytapaa niinkään ei sovi määritellä siten, että samalla kuin
kehoitetaan pyrkimään proletaariseen vallankumoukseen, selitetään ole-
van "välttämätöntä, että työväestö toimii tänä aikana parlamentaarisessa,
ammattilaisessa, osuustoiminnallisessa, kunnallisessa y.m. työssä."

Miksei sovi? Eikö riitä, kun lisäksi vain sanotaan, kuten pietarilai-
sen komitean ehdotuksessa, että samalla on *selitettävä* joukoille, että tuol-
laisella toiminnalla porvaristolta puserretut uudistukset eivät kuitenkaan
johda sosialismiin, vaan että siihen johtaa vasta yhteiskunnallinen vallan-
kumous? Ei, pelkkä selittäminen ei riitä, jos *toimitaan* entiseen tapaan.
Kyllä kautskyläiset sosialidemokratitkin noin selittävät, noinhan mekin en-
nen aina puhuimme. Mutta nyt täytyy *toimia* tulevan vallankumouksen
hyväksi. Ja toisaalta: *nyt emme saa toimia* sellaisen työväenliikkeen hy-
väksi, josta voi tulla köyhälistön vallankumouspyrinnöille vastus ja jarru.

Emme saa menettelyssämme ajatella historioitsijan tavoin, että kaik-
ki työväenliike, olipa se minkäläistä tahansa, vie eteenpäin ja on siis kan-

natettava. Sillä väärään suuntaan kulkeva liike on vahingollista ja siis vastustettavaa. Sellainen työväenliike kuin esim. Gompersin ammatillinen liike Amerikassa on julkea porvariston käytyri. Tosin siitäkin työväki voi loppujen lopuksi joutua vallankumoukselliseen toimintaan, mutta se tapahtuu silloin vastoin tuon liikkeen suuntaa ja tarkoitusta, hylkäämällä ja tuomitsemalla sen. "Sakin suuruus", järjestöjen laajuus sinänsä, ei saa olla pyrinössämme niin sokeasti vallitsevana silmämääränä, että se johtaisi vahingolliseen työväenliikkeeseen. Mitä suuremmat järjestöt menshevikkeillä olisi Venäjällä ollut, sitä pahempi vastus niistä olisi ollut köyhälistön vallankumoukselle. Suomessa parlamenttaarinen työväenliike ei nykyään mitenkään voisi olla muuta kuin vahingoksi köyhälistön tulevalle vallankumoukselle. Samoin myös sellainen ammatillinen liike kuin meillä oli. Entisen työväenliikkeen "elvyttäminen" siellä veisi vallankumouksen vastaiseen toimintaan. Jo entinen työväenliikkeemme työnjako: toisaalta parlamenttaarisena eli "valtiollisena" ja toisaalta "ammatillisena" erikoisliikkeenä määräisi suunnan kerrassaan vääräksi, veisi syntyvän uuden liikkeen entiselle väärälle tolalle. Joukkojen kokoontuminen olisi huono lohdutus, kun pääasia liikkeessä olisi väärällä tolalla.

Päänäkökohtana menettelyssämme tulee olla se, hyötyykö siitä tuleva köyhälistön vallankumous, edistääkö se tämän vallankumouksen menestystä. Tarkasti on varottava tekemästä sosialistisen vallankumouksen tunnussanaa kommunistisessa liikkeessämme samallaiseksi hedelmättömän porvarillisen reformiaskartelun aisankannattajaksi, kuin se sosialidemokratiasissa työväenliikkeessä on.

Marxilaisen menettelytavan pääsääntönä on käsittääkseni se, että on oikein arvioitava historiallinen tilanne ja sitten sen osoittamissa puitteissa rynnistettävä mahdollisimman pitkälle eteenpäin. Aikana, jolloin vallankumouksen historiallisia edellytyksiä ei ole olemassa, on vallankumouksen yrittäminen marxilaisen menettelytavan vastaista. Eritoten maanpalkalaiset tappiolle joutuneen vallankumoustaistelun jälkeen ovat monta kertaa maailmassa langenneet siihen erehdykseen, että ovat silmät ummessa hommanneet uutta vallankumousyritystä aikana, jolloin historia on siltä poistanut edellytykset. Tällaisia vallankumouksen improvisaattoreita ja tällaista vallankumoushulluttelua Marx kirjoituksissaan ruoskii ankarasti. Mutta silloin taas, kun historiassa on jouduttu vallankumoukselliseen kauden, silloin kun näyttää olevan mahdollisuuksia vallankumouksen puhkeamiseen, kun se näyttää "lähestyvän", — kuten nykyään Euroopassa ilmeisesti näyttää — silloin jarrutus tai toimetttömyys tulevan vallankumouksen suhteen on marxilaiselta kannalta jyrkästi tuomittavaa. Silloin on työväenliikkeen pyrittävä vallankumoukseen, vakavasti valmistuttava siihen, eikä pyrittävä sitä muulla hommailulla välttämään. Ehdottoman varmaa ennakkotietoa vallankumouksen tulosta eivät historian merkit anna. Paljon varmemmin ne voivat toisina aikoina osoittaa sen, että vallankumousta ei ole tulossa. Vallankumouksen lähestyessä sen sijaan nähdään kahdellaisia merkkejä, hyviä ja huonoja, puolesta ja vastaan; se on juuri luonteenomaista vallankumouksellisen tilanteen alkamiselle historiassa. Silloin kun siis arvioitsija näkee, että vallankumous *voi* olla tulossa, silloin

on hänen meneteltävä, niin kuin se vissisti olisi tulossa, ja vieläpä niin kuin se jo mahdollisimman pian olisi tulossa, koska se voi tulla pian.

"Vallankumous syntyy, sitä ei tehdä", niin sanottiin alinomaan juuri meidän sosialidemokratien taholta. Se on viisas sääntö ja hyvin marxilaisen näköinen, mutta tämäkin viisaus voi liialla yksipuolisella käyttämisellä tulla pilatuksi. Ihmiset vallankumouksenkin tekevät eivätkä luonnonvoimat. Ei mielivaltansa mukaan eikä milloin tahansa, mutta ei myöskään katselemalla kuten sunnuntaista teatterinäytäntöä. Ei ilman järjestävää ja lyövää kättä, vaan työllä ja tuskalla, vaaralla ja julmalla voimalla.

Suomen köyhälistö on nyt tällä hetkellä yön pimeydessä ja raskaimmassa orjuudessa. Elämän ja kuoleman vaiheilla. Toivon ja epätoivon vaiheilla. Nyt on kysymyksessä, mikä tunnussana sille annetaan.

Uusi vallankumousko? Vaiko sellainen rauhallinen taistelu, jota käytiin ennen viime vallankumousta?

Työväen valtakko vai kansanvalta?

Sosialismiko vai "edistys- ja uudistustyö" kapitalismin puitteissa?

Siis pyritäänkö *eteenpäin* siitä, mihin jo päästiin, vai astutaanko ensin neljännesvuosisata taaksepäin, voidaksemme ehkä jälleen neljännesvuosisadan päästä joutua siihen, missä oltiin viime vuoden kesällä?

Tämä on työväelle *selvästi* sanottava. Ei sillä tavalla, että se voisi käsittää sanamme päinvastoin, kuin tarkoitamme. Jos nyt sanoisimme Suomen työväelle: Tulimme elvyttämään ammatillista liikettä, tulimme herättämään kuolleista sos.-dem. puoluetta, eduskuntaryhmäämme, vaalitaisteluumme, vanhoja tuttuja, jotka vallankumouksessa kaatuivat, — silloin työväki tuskin voisi saada muuta kuin sen käsityksen, että vallankumous on hyljätty, että sitä emme tulleet kuolleista herättämään. Me elvyttäisimme köyhälistössä sellaista väärää käsitystä, että vallankumous on jokin onnettomuuden syy, että se ylipäänsä vie turmioon, ja että muka rauhallisen työväenliikkeen siipien alla sittenkin on aina siedettävämpi elää. Siksi on meidän sanottava päinvastoin: Vallankumous on kuollut, eläköön vallankumous! Rintama on väliaikaisesti vain siirtynyt etämmälle. Mutta se on lyötävä takaisin!

On vietävä sana mökistä mökkiin: Apu lähenee! Uusi vallankumous voi syttyä! Se voi pelastaa! — On selitettävä epätoivoisille, miten se voi tulla, miten se voi pelastaa, ja mitä on tehtävä sen hyväksi. Tällä tavalla on palautettava luottamus vallankumoukseen ja sytytettävä mieliin sitä tulta sekä valettava käsivarsiin sitä terästä, jota tarvitaan valmistautuessa uutta vallankumousta vastaanottamaan.

Suomen kommunistisen työväenliikkeen tehtävien ja mahdollisuuksien lähempi tarkastelu ja määrittely ei käsittääkseni kuulu tähän yleiseen sosialistiseen neuvottelukokoukseen, vaan kommunistisen puolueen kokoukseen. Siksi en siihen tässä ryhdy.

Lopuksi huomautus toverillisen neuvon johdosta, joka oli "Vapaus"-lehdessä erään taktiikkakirjoituksen lopussa. Siinä neuvottiin: "Lukekaa hyviä kirjoja, sillä hyvä oppi ja joukkoliike sen tukena, niistä pesee puhdasta jälkeä kerran." Ei ole hullummaksi. Mutta ei tämä aika ole myöskään sitä varten, että nyt haudautaan kirjoihin.

Täällä joukossamme on esim. kaksi veljestä, joista toinen kyllä jo vallankumouksen alkupäivinä joutui kuukausien ajaksi lukemaan hyviä kirjoja, kun lahtarit ampuivat häntä jalkaan. Ei hän siitä lahtareita kiittää mahda, vaikka hän lieneekin saanut kirjoista hyvää oppia. Toinen veli sen sijaan ei tietääkseni ole pitkään aikaan joutunut lukemaan hyviä eikä edes huonoja kirjoja. Mutta hän teki vallankumouksessa työnsä selaisella voimalla, että siitä voivat toiset perästäpäin, vaikkapa — kirjoittaa hyviä kirjoja.

Hyvä oppi on se oppi, josta oppii hyvin tekemään. Hyvä historia se, josta oppii hyvää historiaa tekemään, se on hyvin taistelemaan. Hyvä kirja on se, jossa ainakin loppu on hyvä.

Kirjasesta "Mitä tahtoo Suomalainen Kommunistinen Puolue?" Pietari, 1918.

Suomen luokkasota.

Piirteitä sodankäynnistämme.

Kullervo Manner.

Vuosi on jo vierähtänyt siitä kuin Suomen proletariaatti yhtyi siihen vallankumouksen rintamaan, minkä Venäjän työväki mainehikkaalla lokakuun vallankumouksellaan loi.—

Venäjän proletaarinen vallankumous kulkee voittoisana eteenpäin. Se kasvaa ja lujenee sisäisesti, laajenee ulkonaisesti. Se saa uusia apujoukkoja. —

Mutta Suomen proletariaatin osalle langennut kansainvälisen vallankumouksen rintamaosa murtui. Meidän tammikuunkumouksemme kukistettiin. Tuli raskas tappio. —

Se ei varmaankaan ollut tappio yksin Suomen työväelle. Kansainvälisen vallankumouksen yhteinen rintama siitä myöskin kärsi. —

Toveri Bucharin lausuikin ”Kommunistien (bolshevikkien) ohjelman” suomalaisen painoksen esipuheessa m.m.: ”Niinä kauhun päivinä ja tunteina, jolloin suomalaiset työläiset verta vuotaen torjuivat yhtyneen suomalaisen ja saksalaisen porvariston rynnistystä, jolloin toinen toisensa jälkeen sortuivat Suomen proletariaatin kaikkein rohkeimmat, kaikkein uskollisimmat, kaikkein jaloimmat taistelijat, me täällä (Venäjällä) tunsimme nämä häviöt kirvelevinä haavoina omassa ruumiissamme.” Tuskin voi selvemmin osoittaa Suomen vallankumousrintaman merkitystä yhteiselle suurelle taistelulle, kuin mitä tov. Bucharin, Venäjän suuren vallankumouksen yhtenä edustajana, tässä lausunnossa esittää. —

Mutta nousevan proletariaatin tilapäinen tappiokin täytyy muodostua sen lopullisen voiton valmistajaksi. Siksi se muuttuu vain sen kautta, että koetetaan selvittää tappion syytä. Jotta vastaisissa, välttämättä uudestaan puhkeavissa taisteluissa ja koko suuressa vapaussodassamme voitaisiin välttää aikaisempia mahdollisia virheitä ja erehdyksiä. Suomen työväen viimetalvisen vallankumoussodan vaiheet ja itse sodankäynti saattavat antaa niin yhdelle kuin toiselle hyödyllisiä viittauksia. Ainakin ne voivat monessa suhteessa sanoa: ”älä tee niin”. Mutta samalla ne herättävät harkittavaksi: ”kuinka sitten tulee tehdä ja menetellä?”

Kaikki suomalaiset kumousmiehet ovat nyt jo yksimielisiä tästä: Suomen vallankumous oli valmistamaton suuressa määrin. — Työväen joukoissa oli kyllä hamasta Venäjän maaliskuun-vallankumouksen päivistä alkaen vireä kumouksellinen taisteluhalu. Vaikka Suomen työväki ei joutunutkaan kärsimään imperialistisen rosvosodan kaikkia hirvittävimpiä seurauksia, niin se sama sota kuitenkin kypsytti sen melialan vallankumousta varten. Bolshevikien lokakuunkumous sitten oli kirkkaana joh-

totähtenä. — Mutta Suomen virallinen työväenliike, sosialidemokratia ei ollut jaksanut nousta kautskyläisyyden suosta, missä se rämpi. Ja sen vuoksi ei Suomen proletariaatin *aatteellista* vallankumoukseen valmistamista tapahtunut työväen virallisen liikkeen johdolla. —

Siitä huolimatta kotoiset olot, maailman tapahtumat, kansainvälinen tilanne tekivät jatkuvasti sitä aineellistakin valmistustyötä joukoissa, mihin parlamenttarismin ja nurkkaisänmaallisuuden halpaannuttama sosialidemokratia ei pystynyt. — Ja melkoinen osa työväkeä kulkikin yhä eteenpäin henkisen kumouksen tiellä. — Mutta se kaipasi myöskin käytännöllistä, käsivaraistakin valmistumista ja varustaumista.

Mutta virallisen työväenliikkeen oma aatteellinen valmistumattomuus aiheutti johdonmukaisesti erään toisen seikan, — käytännöllisen toiminnan alalla — mikä tulevassa taistelutoiminnassa sitten osottautui varsin haitalliseksi. Puuttui myöskin riittävää *vallankumous-sotilaallista* valmistuneisuutta. — Osittain liian myöhään, liian hitaasti ja osittain myöskin ilman riittävää asiantuntemusta käytiin käsiksi puhtaasti sotilaallisiin valmisteluihin. — Sekin tapahtui vasta, kun selvisi, että mitään muuta ulospääsyä ei enään ollut. — Työväen joukkojen oman välittömän harrastuksen nojalla ja toki virallisen työväenliikkeen avulla syntyi joukko-osastoja, tulevan vallankumouksellisen armeijan kantajoukkoja. —

Punaista kaartia niin ollen luotiin pitkin maata. Sitä järjestettiin ja harjoitettiin vähin — sikäli kuin enää ehdittiin. — Tällöin kuitenkin jäi verrattain sivulle eräs tärkeimpiä seikkoja: kunnollisen, poliittisesti ja sotilaallisesti täysipainoisen päällikkökunnan kokoaminen ja valmistaminen — sikäli kuin se sellaisessa maassa, missä enemmän kuin kymmeneen vuoteen ei edes "omaa kansallista sotaväkeä" ole ollut, olisi ollut mahdollista.

Kaartin joukkoja syntyi ensin. Sitten vasta niille saatiin päälliköitä. — Nyt jälkeinpäin huomaa siviilimieskin, että ensin olisi pitänyt kehittää tai keksiä hyviä päällikkötovereita. Ja niille sitten uskoa vallankumouksellisen taistelulhalun kokoamain joukkojen järjestäminen, opettaminen ja ohjaaminen. Se järjestäminen ja harjoittaminen olisi varmaan tuonut nopeaan hyviä tuloksia, sillä melkoinen osa suomalaisista työläisistä on saanut voimisteluoopetusta joko kansakouluissa tai voimisteluseuroissa. —

Sotilaallisessa valmiudessa oli toinenkin kardinaaliheikkous. Puuttui *aseita*. — Asehan vasta tekee sotilaallisesti järjestetyn joukon operatiivikykyiseksi. Palavinkaan vallankumouksellinen mieli ei ilman teräksen, lyijyn ja räjähdysaineen apua saa proletarin luista nyrkkiä todella toimintatehoiseksi. Epäilemättä oli aseiden hankinnassa monia vakavia vaikeuksiaakin voitettavana. — On muistettava, että aseistautuminen — samoin kuin kaikki muukin sotilaallinen vallankumoukseen valmistautuminen — oli suoritettava porvarillisen valtion ja sen luokkajärjestyksen puitteissa. Myöskin pidettäköön mielessä, että Suomen proletariaatin oli *kaikkia* vallankumouksen vaiheita varten luotava *vallan uusi* aseellinen voima. Sillä, kuten jo huomautettiin, ei ollut edes porvarillista armeijaa, jonka proletaariset ainekset olisivat voineet ensi iskun antaa porvarivalalle, ja sittemmin tavalla tai toisella tukea hyökkäävää proletariaattia, niinkuin esimerkiksi Venäjällä. —

Venäläisiä proletarisotilaita Suomessa vallankumouksen alkuaikoina kyllä oli aseissa. Melkoinen osa niistä ilmeisellä myötätunnolla suhtautui taisteluun. Osa teossakin osoitti vallankumouksellista solidarisuutta. Enempää tuskin saattoi odottaakaan. Sillä tunnettuahan oli, että vanha tsaarin armeija, sittemmin porvarillis-kerenskiläinen armeija, jonka jätteitä nämäkin olivat, oli jo syvässä rappeutumistilassa: sotaan väsyneenä, kärsimysten uuvuttamana, moraalisesti repaleisena se oli toimintaan haluton, kurista välinpitämätön, kaipauksen vallassa. Se tunsu suorittaneensa suurimman työnsä, kukistettuaan tsarismia ja autettuaan kerenskiläisyyden kumoamisessa. Sitä ei joukkona innostuttanut vallankumouksellinen sota ulkopuolella synnyinmaan rajoja. —

Kun tuli jo oli nurkissa, saatiin toki jonkun verran kiväärejä työläisille. Venäläiset toverit Suomessa siinä tekivät ikimuistettavia palveluksia. Ja taasen jatkuvassa kaartimme aseistamisessa suorittivat veljekset *Eino* ja *Jukka Rahja*, nytkin venäläisten toverien avulla, tehtävän, jota ei kyllin suureksi voi arvostella. — Kun luokkasota puhkesi, se on: kun parlamentaarinen jaarittelu ja kompromissien hakeminen loppui, ja kummankin leirin taisteluhaluiset voimat vetäytyivät omalle tahollensa, oli meillä jo toki muutamia satoja kivääreitä eri paikoissa maata. —

Porvaristo kuvitteli jo silloin ja on myöhemminkin väittänyt, että punaisilla tammikuun lopussa olisi ollut 15,000 miestä aseissa. Se ei valitettavasti pidä paikkaansa. Helsingissä, Kotkassa ja muualla Kymenlaaksoissa, Viipurissa ja Turussa oli kussakin muutamia satoja kiväärejä. Kuopiossa ja ehkä Oulussa myöskin jonkun verran. Mutta monet muut tärkeät paikat, kuten Tampere, Pori, Lahti, Jyväskylä, sekä sadat maaseudun voimakkaat proletaarikeskukset olivat joko kokonaan tai melkein ilman aseita. —

Porvaristo oli varmaan paljon paremmin aseelliseen taisteluun varustautunut. — Olivathan sen "aktivistiset" ainekset imperialistisen rosvo-sodan keskivaiheilta alkaen aseistautuneet yleensä Venäjää vastaan. Maaliskuun vallankumouksen ja varsinkin lokakuun vallankumouksen jälkeen se porvarillisen valtion auktoriteetin ja rahallisen avustuksen turvissa jatkoi sitä. Silloin porvaristo jo tietoisesti varustautui vallankumousta vastaan —

Porvarien aseistettu — tosin heikosti järjestetty — voima oli tammikuun lopulla otaksuttavasti melkeisesti suurempi meidän aseissa olevaa voimaamme, sekä sitäpaitsi jakaantuneena tasaisemmin yli koko maan kuin meidän. Niiltä puuttui kumminkin ensialussa sitä päättävyyttä ja rohkeutta, mikä työväen puolella oli vallalla tammikuun lopulla vihdoin. Porvarien arkuus alkuaikoina on selitettävissä ainoastaan siten, että ne pelkäsivät Venäjän vanhan armeijan Suomessa olevia osia sekä toistaiseksi olivat epätietoisia esim. talonpoikaisväestön suhtautumisesta ja ulkolaisen avun mahdollisuuksista. Lisäksi ne valmistautuivat lujaan otteeseen. —

Edellä kuvatussa asekuunnossa lähdettiin kuitenkin liikkeelle. Aseita tuovat junat eivät silloin vielä olleet tehokasta sisältöään työväelle ehtineet jakaa. —

Luokkasota siis alkoi. — Mutta miten se alkoi?

Sota-asiain ammattituntijat sanovat, että sodassa on se, jolla käsissään on *alote*, vastustajansakin toiminnan määrääjä. Ja Suvorov taas neuvoo *hyökkäämään* sekä *iskemään nopeasti*. ("Nopeus, tempaus ja isku"). Me emme valitettavasti riittävästi käsittäneet voimakkaan aloitteen ja nopean hyökkäyksen merkitystä, varsinkin vallankumouksen alkuasteella. Sotaan lähtevä porvaristo sitä vastoin alunpitäen oli tietoisempi siitä.

Sitä paitsi emme puutteellisen aseistautumisen ja muun sotilaallisen valmiuden heikkouden vuoksi voineetkaan koko *maassa* heti alussa häikäilemättä hyökätä ja iskeä, sekä siten temmata aloitetta käsiimme. — Etelä-Suomessa oli meillä edut puolellamme. Pohjois-Suomessa porvareilla. Pohjoisen Suomen oli porvaristo jo varemmin alueekseen ja selkänojakseen katsonut. Sen sijaan siis, että yli maan kaikissa tärkeimmissä paikoissa oli voimalla ja vällä isketty porvarillisen vallan elimiin ja sen asejoukkoihin, saatiin Etelä-Suomessakin tyytyä verrattain lieviin hyökkäysiskuihin. Pohjois-, Keski- ja Itä-Suomessa porvaristo sitä vastoin piti siitä kyllä huolen. —

Jatkuvan taistelumme edun kannalta olivat seuraukset merkityksellisiä. Valtaamatta jäivät siten esim. monet, taistelun kaikille muodoille ja vaiheille ylen tärkeät *solmukohdat* ja *liikennelinjat*. Esim Pohjanmaan radan varrella saivat lahtarit haltuunsa Haapamäen tärkeän rautatiesolmun. Juuri sen omistamisesta, sitten kun aseita saimme, sukeutui Vilpulan rintama ja sen eri kohdilla viikkokausia kestävät taistelut, jotka vihdoin päättyivät musertavaan katastroofiin: rintamamurtoon hirvittävine paniikkeineen, jota seurasi *Tampereen saarroksiin joutuminen ja menettäminen*, mikä oli alkuna tappiollemme.

Karjalan radan varrella myöskin joutui vaikutuspiirimme ulkopuolelle Elisenvaaran rautatiesolmu. Sen omistamiseen taas tähtäsivät sitten Vuoksen yli vievän Antrean rautatiesillan seuduilla käydyt koko sodan ajan sitkeät taistelut, jotka samalla suuntautuivat Vuoksen vesilinjan haltuumme saamiseen — ilman tulosta. Elisenvaara ja Haapamäki oli valkoisten armeijalle tavattoman tärkeät. Niitten välillä kulkevaa poikkirataa myöten saattoi vihollisemme selkänsä takana rauhassa suorittaa joukkosiirtoja ja sijoittaa ulkomailta saatuja apujoukkoja sekä kaikin tavoin käyttää hyödykseen.

Monia muitakaan sekä sotilaallisesti sekä poliittisesti tärkeitä paikkoja emme voineet heti ensi sysäyksessä yrittää vallata. Sikäli kuin porvarilliset eivät tämmöisissä paikoissa pystyneet valtausta tekemään, ponnistivat ne voimansa ainakin häiritäkseen meikäläisten suunnitelmia. Ja menestyivätkin monin paikoin. Näin kului kotvan aikaa. Sanottavia kahakoita ei vielä ollut. Meillä ei ollut kahakoimisvälineitäkään riittävästi. Halua jo kyllä olisi ollut. Porvareilla taas ei vielä ollut halua. Ne tarvitsivat aikaa. Ja saamansa ajan ne käyttivät hyvin. Ne keräsivät joukkoja. Panivat pystyyn lahtariarmeijan. Järjestivät alkuun päällikköjen kouluttamisen. Opettivat ja harjoittivat armeijansa miehistöä. Hieroivat sopimuksia saksalais-ruotsalaisesta avusta, rahasta, aseista ja miehistä. Ja samaan aikaan löivät valkoisen terrorin hirveillä aseilla vallassaan olevan alueen työvään maahan.

Punainen Suomikin kyllä koetti parhaansa tehdä. Jatkettiin, minkä

ehdittiin ja osattiin Punaisen kaartin taistelukuntoon saattamista. Kaikkiaan noin 70,000 miestä luokkasodan aikana siihen kuului. Varusteina oli, paitsi kivääreitä, myöskin kuularuiskuja, tykkejä, panssarijunia ja muutama lentokonekin. Organisaation ja lujan keskityksen puutteen vuoksi ei melkoista osaa tästä armeijasta milloinkaan kuitenkaan saatu varsinaiseen taistelutoimintaan.

Mutta *päällikkö*kysymys ei meidän puolella vieläkään saanut tyydyttävää ratkaisua. Suurimmaksi osaksi saivat päälliköt itse oppia tehtävänsä tai oppimatta hapuilla. Ei näet ollut edes porvarillisen armeijan sotakoulun käyneitä läheskään kaikkien platoonain, komppaniain, puhumattakaan pataljoonain tai rykmenttien päälliköiksi. Eikä kouluuttaminen ehtinyt tarvetta tyydyttää. Ylimpään päällystöön ja esikuntiin tuli myöskin samanlaisia ei-ammattimiehiä.

Epäkohtana — sotilaallisen tarkoituksenmukaisuuden kannalta — on pidettävä myös sitä, että kaarti valitsi itse kokouksissaan välittömän kansanvallan avulla päällikkönsä. Tuskinpa silloin aina tuli valituksi paras mahdollinen: rohkein, asiantuntevin ja muuten sopivin. Ei sen vuoksi, ettei usein juuri sellaista tahdottu valita, vaan sen vuoksi, ettei osattu eikä tiedetty valita. Meidän käytettävissämme oleva sotajoukko olikin varmaan monin verroin heikompi kuin valkoisten, joilla oli kokeneita suomalaisia, venäläisiä, ruotsalaisia ja saksalaisia päälliköitä aivan riittävästi.

Olihan meilläkin toki jonkun verran suomalaisia ja venäläisiä aliupseereita, sekä eräitä upseereitakin aktiivisissa rintamatoimissa. (Esim. *Medvedskij, Kiselev, Aleksandrov, Rosnatovskij, Golubtsov*). Lisäksi oli neuvonantajina esikunnissa ja opetustoimissa eräitä (*Nikulits, Sudakov, Eiche, Ebergard 1 ja 2, Svetsnikov ja Peresvet*).

Ei ole tiedossa, että nämä venäläiset, joista useimmat tehtäviin tullessaan avoimesti ilmoittivat, että eivät ole bolshevikkeja, mutta sitoutuvat sotilaina velvollisuutensa täyttämään, olisivat koettaneet meitä harhaan neuvoa. Päin vastoin on useita esimerkkejä, joista käy ilmi, että tunnollisesti on koetettu tehtävät suorittaa. Toiset venäläisistä apulaisistamme kaatuivatkin sankareina Suomen punaisten sankarien vieressä. Niinpä *Rosnatovski*, tykkispesialisti, otti Tampereella tyynenä vastaan lahtarien teloituskuulan. *Golubtsov* taas kaatui Lahden taisteluissa.

Mutta siirtykäämme taas varsinaisten tapahtumien kulkua seuraamaan. Porvaristo oli saanut tarvitsemansa ajan. Se rintama, jonka hahmopiiva jo heti alussa syntyi, kehittyi selväksi. Tuli pitkä, halki maan *Pohjanlahdesta Laatokkaan ulottuva talvinen rintama*, joka kiemurteli pääsuunnaltaan luoteesta kaakkoon.

Tällaisen rintaman kehittyminen tiesi *asemasotaa*. Asemasota on intoa lamauttava, huonoissa tamineissa talvisaikana vaikeasti kestettävä, sekä vississä suhteessa ehkä erikoista sotataitoakin kysyvä. Vallankumouksellista hyökkäyshalua juoksuhaudassa, hangella ja asemassa maakaaminen varmaan kuolettaa enemmän kuin virkistää. Nopea liikehtiminen, luja isku, äkäinen hyökkäys tuonne ja sinne sitä taas yhä elvyttäisi.

Vielä senkin jälkeen kun jo oli siirtynyt kiinteä rintama, olisivat sota-toimet mahdollisesti voineet kehittyä meille edullisemmiksi, jos päällystö ylimmästä alimpaan, nyt vihdoin kaikkialla oli häikäilemättä pyrkinyt

ottamaan aloitteen käsiinsä hyökätäkseen. Olihan näet sentään jo joukkoja. Aseistuskin oli melko hyvä. Aseitten käyttämistaito tosin oli — esim. tykkiväen puutteen vuoksi — vielä vaillinainen. Mutta niin paljon olimme toki tammikuusta edistyneet, että olisi voitu ainakin yrittää hakea vihollisen heikot kohdat ja iskeä niistä — pohjoista kohti.

Olisi kai silloin pitänyt rohkeasti turvautua osittain sissisodan tapoihin. Sitä ei tehty; ei ainakaan riittävällä tarmolla yritetty. Se johtui osittain ylimmässä sotilaallisessa johdossa olevain toverien ymmärtämättömyydestä, ne kun eivät olleet saaneet sotilaallista kasvatusta ollenkaan. Osittain siihen lienee vaikuttanut myöskin neuvonantajina olleitten venäläisten upseerien mielipide. Ne näet olivat Suhomlinovien sotakouluissa ja akadioissa opiskelleet, saaneet käytännöllisen opetuksensa imperialistisissa sodissa, ja vaistomaisesti pyrkivät luokkasodassakin käyttämään imperialistisen sodan taistelumetoodeja.

Suomen valkoiset joukot olivat tässä joustavampia. Ne jo ennen meitä hyökkäilivät sieltä ja täältä itse rintamalinjalla. Ne kokoilivat lisäksi Punaisen Suomen alueilla eri paikkoihin (Kirkkonummelle, Porvooseen, Sipooseen, Uuteenkaupunkiin y.m.) aseistettuja vastavallankumouksellisia pesäkkeitä, joitten hävittämiseen meiltä vaadittiin melkoisia voimia. Sillä tavalla porvarit jatkuvasti pitivät aloitetta käsissään, estivät meitä sitä saamasta ja valmistivat itselleen tilaisuutta suurempiin yrityksiinsä kiinnittämällä meidän huomiomme toisarvoisiin seikkoihin.

Punaisen sotajoukkomme oli nyt mukauduttava asemasodan kuoletavaan yksitoikkoisuuteen. Mutta asemasodassakin tietysti voi siirtyä elävämpään toimintaan, jopa siitä siirtyä sissisotaankin. Mutta asemasodan pohjalla siirryttäessä virkeisiin toimiin ja valmistauduttaessa uusiin tehtäviin, on sitä huolella valmisteltava. Asemasodassakin on vihollisen silmälläpito ja oma joukkonsa turvallisuuden huoltaminen ensimmäinen järkevän ja edesvastuullisen sodankäynnin velvollisuus. Niinpä onkin tarkasti valvottava yhteyden säilyttämistä, *vartioimisen* huolellisuutta ja *tiedustelun* tarkkuutta. Mutta meidän kaartissamme ei osattu antaa niille sitä merkitystä kuin olisi tullut.

Yhteys joukko-osastojen kesken ja joukoissa itsessään rintamilla oli usein ylen heikko. Monasti ei tiedetty lähemmästä naapurista niin mitään. Keskuksien ja rintaman yhteys oli niinkään perin puutteellinen ja epätarkka. Mutta sitä vilkkaampi oli epävirallinen yhteys rintamilla ja rintaman ja selkäpuolen välillä. Juttuja kerrottiin tapahtuneista ja tapahtumattomista asioista. Niitä levisi pitkin ja poikin. Siten oma toiminta kärsi vahinkoa, vihollisen toiminta hyötyi.

Suojelus ja tiedustelu samoin olivat monin paikoin alkeellisella kannalla. On paljon tapauksia, jolloin suojelus kokonaan laiminlyötiin. Tiedustelua taas ei koko luokkasotamme aikana saatu yleisesti edes sellaiseen alkuunkaan kuin sota-armeijassa on välttämätöntä. Tiedustelupuhissa oli kyllä kokonainen virasto, jonka lähettiin piti toimittaa tiedustelu. Mutta nämä lähetit eivät olleet toimivassa armeijassa rintamalla. Kulkiivat viraston ja rintaman väliä ja ”toivat tietoja”. Kenenkä keräämiä ja minkä arvoisia on epätietoista.

Oikeata taistelevien joukkojen omaa säännöllistä tiedustelua ei sanottavasti, ei ainakaan riittävästi toimitettu. Mainitsen kuvaavana esimerkkinä että eräällä kokonaisella rintama-osalla, jolla nyt myöhemmin on selvinnyt olleen 9,000 miestä aseissa, esikunnan talolta kerrotaan olleen kokonaista 70 joukoista otettua tiedustelijaa. Luulisin, että viisikertainkaan lukumäärä ei olisi liikaa, joten seitsemästäkymmenestä ei vielä kannata kerskailla. Ellei ehkä sen vuoksi, että eräillä toisilla rintamaosilla ei ollut edes sellaistaakaan tiedustelujoukkoa.

Yhteyden, tiedustelun ja suojeluksen vaillinaisuus johtikin siihen, että vihollinen pääsi usein äkkiarvaamatta milloin minkäkin joukon kimppuun. Todellisia saartoja sattui usein. Luuloteltuja ehkä vielä useammin. Varsinkin yöaikaan niin kävi. Sillä yötä ja pimeää, hämärää metsää ja varjoja pelättiin. Ei sen vuoksi, että kaartilaisemme olisivat olleet erikoisen arkoja ja pelkureita, vaan sen vuoksi, että yhteyden, suojeluksen ja tiedustelun vaillinaisuuden vuoksi oltiin kuin sokkosilla ja pimeässä — joskus keskellä päivääkin.

Luonnollista oli näissä oloissa, että myös ylimmällä sotajohdolla oli sangen vaillinaiset tiedot asemasta ja sen yksityiskohdista. Esim. niin merkityksellinen uusi tekijä kuin saksalaisten ilmestyminen Hankoon tuli vallan yllätyksenä. Heti ei tiedetty, paljonko tulijoita oli, olivatko ne saksalaisia vaiko saksalaispukuihin vaetetettuja lahtareita, vai molempiä, kuinka suuri tykistö niillä oli j.n.e.

Tarpeellista *salaisuutta* tärkeisäkään seikoissa ei noudatettu. Ei voitukaan aina noudattaa. Kun joukkoja esim. lähetettiin tehtäviin, niin tiedettiin yleensä minne on lähdeävä. Ja kun joukot asuivat kotipaikoillaan, kotonaan, ja lähtö oli — lähtevien vitkastelujenkin vuoksi — tunteja ja päiviä tiedossa lähtijöillä ja heidän tutuillaan, niin oli maailman yksinkertaisin asia, että se oli myöskin yleisessä tiedossa. Pie-nissä oloissa oli vihollisen mitä helpointa seurata meidän operatiivisiakin puuhiamme. Sillä niillä oli hyvä yhteys punaisesta Suomesta valkoiseen m.m. telegraafilaitoksen kautta pitkän aikaa ja muitakin teitä, kuten on selville käynyt.

Että näin saattoi olla asian laita, johtui suurimmaksi osaksi taitamattomuudesta ja ymmärtämättömyydestä punaisten puolella. Mutta se taitamattomuus ja ymmärtämättömyys se oli pääasiassa ja ennen kaikkea päällystön ja esikuntain heikkoutta, sikäli kuin se ei johtunut koko organisatiosionin epätarkoituksenmukaisuudesta.

Sodan käynnissämme pistää silmään lisäksi *kurittomuus*. Kaarti oli vapaaehtoisesti kokoonpantu. Joukot olivat itse, välittömästi, valinheet päällikkönsä. Välittömän kansanvallan ajatus tapa pyrki vastustamattomasti esiin ulkopuolella rauhallistakin toimintaa, sotatoimissakin. Vallan yleistä olikin rintamalla, että pidettiin kokouksia esiintyvistä kysymyksistä. Muistan, että Helsingin ”portun komppania”, tultuaan Vilppulan rintamalle, päättikin jostain tähdellisestä syystä lähteä Helsinkiin takaisin. Toisinaan keskusteltiin ja päätettiin, totellaanko itse valitsema päälliköitä vai eikö. Päällikköjen valinnasta myöskin pidettiin kokouksia, sotatoimien aikana niitä joukon vaihtaessa.

Suoranaisista operatiivisistakin asioista sukeutui keskusteluja siinä

mielessä, että noudatetaanko annettuja operatiivisia määräyksiä vai ei, sekä mitä operatiivisia tehtäviä otetaan eteen. Varsin suurissakin asioissa sotilaallinen kuri horjahti. Länsi-Suomen joukoille annettiin maalis—huhtikuun vaihteessa — aseman jo tavattomasti kärjistyttä — määräys ryhtyä perääntymään itäänpäin. Tarkoitus oli m.m., että mahdollisimman suuri osa vallankumouksellista elävää voimaamme säilytettäisiin edessäolevia taisteluita varten.

Vain niin *vitkailten* ja vastenmielisesti noudatettiin määräystä, että asiallisesti myöhästettiin. Läntiseltä rintamalta tuli vartavasten mies Viipuriin ottamaan selvää, onko *heillä* syytä peräytyä, koska heidän asema oli hyvänpuoleinen ja onko tarpeen lähettää itäänpäin pyydettyjä apujoukkoja. N.s. keskinen rintaman esikunta — joka rintama muuten oli paraimmin hoidettuja, vähimmin tappioita kärsineitä ja melko oivallisessa ulkonaisessa taistelukunnossa vielä huhtikuulla, sekä missä vihollisen painostus oli huhtikuun lopulla lievempi — suvaitsi ottaa harkittavakseen, kun ylipäällikkö määräsi antamaan apujoukkoja Viipurin rintamalle, kumpiko, keskinen vai Viipurin rintamako on suurimmassa voimantarpeessa ja kumpaanko sillä hetkellä on kiinnitettävä päähuomio. Vilppulan rintamalla samaten annettujen määräysten noudattamatta jättäminen, vastuunalaisten päällikköjen operatiivisten käskyjen laimea täytöntönpano ja niistä poikkeaminen aiheutti vakavia vaurioita.

Erinäisten joukkojen omintakeinen — sinänsä kyllä urhea ja pelkäämätön — toiminta vaikutti myöskin osaltaan Vilppulan rintamalla siihen vaikeaan pulmaan, jonka tuloksesta edellä on jo mainittu. Karjalan rintaman itäisen osan päällikkö taas ei tahtonut alistua lähimmän käskijänsä, viipurilaisen esikunnan alle. Kuitenkin hänen komennuksessaan oleva rintamaosa oli elimellisessä yhteydessä rintaman läntisen sivustan kanssa. Siitä huolimatta hän tahtoi määräyksiä — suoraan ylipäälliköltä, eikä lähimmältä päälliköltään, niin kuin olisi pitänyt. Vain ylipäällikön itsepin-taisuudella saatiin Viipurin itäinen rintama vihdoin sodan jo ollessa ihan lopussa muodollisesti mukautumaan oikeaan järjestykseen. Kysymyksen alaiseksi kuitenkin jää, seurasiko se muutosta silti asiallisesti.

On tarpeellista huomauttaa, että moinen menettely ei tietenkään yleisesti johtunut pahasta ja huonosta tarkoituksesta. Vaikuttavana tekijänä oli se, että kaikki katsoivat olevansa yhteisessä asiassa yhtä oikeutettuja ja yhtä hyviä auktoriteetteja. Mutta tuloksena oli se, että sodassa välttämättä tarvittavaa päällikköauktoriteettia ei tällaisessa tapauksessa ollut — kellään. Tämä haittasi sodankäyntiä tavattomasti. Se olikin repeleista ja hapuilevaa. Jos ”itsenäiset” päälliköt ja välittömän kansanvallan metoodeja noudattavat osastot olisivat olleet korkealla sotataidon asteella, ei haitta olisi niin tuntunut. Mutta niin ei asianlaita ollut. Puuttuipa toisinaan vallankumouksellista uljuuttakin, sittenkin pitää paikkansa seuraava erään strategin lausunto: ”Jos sodassa monien ihmisten voima suunnataan yhteen päämäärään, ja niiden toiminta on sopusoinnussa keskenänsä, on tulos suurempi — kuin jos tavoitellaan erillisiä tarkoituseriä tahi ilman yhteyttä samaa tarkoituseriä.

Meidän sodankäynnillämme oli ominaista myöskin se, että *reservi* ylipäänsä kaikilla asteilla oli verrattain outo voimatekijä. Rintamilla ei

joukko-osasto joutanut olemaan reservissä. Kun sota alkoi vähäisillä voimilla, täytyi aina lähettää kaikki kokoon saadut valmistuneet joukot linjalle, sillä sitä vaadittiin. Kun yhteys, suojelus ja tiedustelu rintamalla oli heikko, herätti se turvattomuuden tuntoa. Luonnollinen seuraus siitä oli, että herkeämättä pyydettiin yhä uusia apuvoimia, jopa silläkin uhalla, että avunpyytäjät lähtevät rintamalta pois. Ja niinpä sitten joukko, joka kerän oli ketjuun joutunut, ei enään hevillä päässyt lepäämään. Kaikki saivat touhuta asemillaan melkein yötä päivää. Levänneitä joukkoja ei siten ollut rasittuneisiin vaihdettavana. Ei ollut yksityisissä tappeluissa ratkaisevan iskun antajaa. Näin oli suurimmaksi osaksi asian laita lähes kaikkialla itäisen rintaman osilla.

Selvää on myöskin, että näin ollen ei ylimmälle päällystöllekään jäänyt käytettäväksi mitään reserviä, joka hädän tullen ja ratkaisevalla hetkellä olisi voitu heittää tuleen. Kuinka vaikeaan asemaan reservin puutteen vuoksi saattaa joutua, kävi ilmi m.m. silloin, kun ensimmäiseen suureen hyökkäykseemme ryhdyttiin. Ylimmällä päällystöllä ei ollutkaan tarpeellista reserviä vaikka hyökkäyssuunnitelma oli tehty juuri sillä edellytyksellä, että reservissä olisi 10,000 miestä. Seuraus: — hyökkäystä ei voitu jatkaa järjestelmällisesti.

Vielä vaikeampaan asemaan samasta syystä jouduttiin saksalaisen retkikunnan Hangossa maihin noustessa. Sitä vastaan saatiin haalituksi sieltä täältä vain vähäisiä ja osittain arkoja sekä tottelemattomia joukkoja. Parhaimpainkaan päällikköjen suurimmatkaan ponnistukset eivät pystyneet enää ihmeitä tekemään . . . Saksalaiset saattoivat suorittaa maihinnousun vastuksetta, sekä jatkaa etenemistään Helsinkiä ja Riihimäkeä kohti tunnetulla tuloksella.

Kaikkein avuttomimmalta tuntui ylimmän päällystön asema ilman reserviä ja riittävää auktoriteettia kuitenkin silloin, kun huhtikuun puolivälissä ja loppupuolella kansainvälisen imperialismin rautarengas joka suunnalla yhä kiristyi. Olisi silloin vaadittu, että lujalla otteella olisi käyty hyökkäävään viholliseen käsiksi. Silloin jos koskaan olisi ylipäällikön käytettävissä ollut tuntuva reservi merkinnyt tavattomasti. Taitavasti käytettynä olisi se kaikesta huolimatta ehkä voinut pelastaa ainakin melkoisen määrän elävää vallankumouksellista taisteluvoimaamme. Mutta sitä reserviä ei ollut. Olisiko ollut sen taitavaa käyttäjääkään, en mene sanomaan.

Sodassa merkitsee myöskin paljon se, että sekä miehistö että päällystö osaavat *oikein* arvioida käytettävänä olevain voimien ja taisteluvälineitten merkitystä, sekä niitä oikein käyttää. Liian suuri yhden tai toisen arvossa pitäminen helposti johtaa toisen väheksymiseen. Hyvänkin välineen taitamaton käyttäminen taas vaikuttaa tulokseen ja sitä tietä välineen käyttökelpoisuuden väärin arvioimiseen asiantuntemattomain puolelta. Meillä oli varsin huomattavana ilmiönä, että eräisiin *mekaanisiin apuneuvoihin* luotettiin liikaa. Tykit ja panssarijunat olivat varsin suuren joukon mielestä paljon enemmän kuin suurikin kivääreillä ja kuularuiskuilla varustettu kaartilaisosasto. Ja niinpä seurauksena olikin, että joukoilla toisinaan ei ollut halua siirtyä panssarijunan ja kenttätykkien lähettyviltä, niitten ammunnan kantomatkan ulkopuolelle. Ja kuitenkin olisi pitänyt käyttää hyväksi niiden työtä sillä ainoalla tavalla, millä sitä todella

tehokkaasti voidaan hyväksi käyttää: nimittäin hyökätä eteenpäin siitä, missä tykki vihollisen möyhensi tai sen tukemana.

Tämmöinen liika-arviointi johtui tietenkin asian tuntemattomuudesta ja oikean sotilaallisen tiedon puutteesta. Huvittava esimerkki tältä alalta on seuraava: Lohjan pitäjän miehiä tuli Helsinkiin hakemaan ”kättä pitempää” puhkaistakseen Kirkkonummen lahtaripesän. Halusivat myös tykkiä. Esittivät, että kun tykki kulkee edellä ja tekee puhdasta ja he kivääreineen kulkevat perässä, niin ei jää lahtareista edes siementä. Toverimme tosissaan luulivat, että nykyaikainen tykki on samaa tarkoitusta varten kuin roomalaisaikainen muurinmurtaja. Harhakäsityksen tykistön merkityksestä lienee sotilaallisesti kouliintumattomissa vaikuttanut myöskin kertomukset imperialistisen suursodan ”Paksusta Bertoista”, ”tuliverhoista” y.m. saman suuntaiset jutut.

Samalla kun tykistö oli yleisessä käsityksessä korkeassa kurssissa, oli kivääri huonommassa huudossa. Ja tosiasia kuitenkin lienee, että jalkaväki kivääreineen se on päätekijä vallankumoussodassakin. Kivääritulen vähäksi arviointi taas johtui osin siitä, että ei osattu kivääriä oikein käyttää. Olen saanut sen käsityksen, että kaartilaisemme saivat melkoiselta osaltaan itse, omin päinsä määrätä esim. maalin ja ampumamatkan. Se on: ammuttiin ilman asiantuntevaa johtoa. Ihmekö, että tulos oli laiha ja että luottamus kivääriin merkitykseen oli vähäisempi kuin oikein ja kohutuullista on. Mutta meillä ei ollut riittävästi voimia, kykyjä eikä aikaa-kaan hälventääksemme harhakäsityksiä. Ja harhakäsitykset kuitenkin lähes joka askeleella olivat vastassa.

Myöskin *venäläisten tovereiden veljesavusta oli* eräissä suhteissa erheellisiä käsityksiä osalla suomalaisia työläisiä. Saamamme apu oli tosiasiallisesti monessa suhteessa korvaamaton ja tavattoman arvokas. Mutta siitä huolimatta sellaiset, jotka eivät riittävästi ymmärtäneet Venäjän nuoren proletarivallan silloista ulko- ja sisäpoliittista tilaa, luulivat tulleensa petetyiksi, varsinkin mitä tulee vallankumouksellisen ja sotataitoisen elävän voiman avuksisaantiin. Ne eivät käsittäneet, että Neuvostovalta silloin peloittavan vaaran alaisena sai selvillä porvarillisen valtakauden jatkaman imperialistisen sodan aiheuttamaa mitä hirvittäväntä pulaa, voitoistaan pöyhkeän Saksan imperialismin damokles-miekan alla. Vanha armeija oli rappeutumistilassa. Utta vasta luotiin. Venäjä itse oli hädässä. Sen avunantomahdollisuudet olivat siis rajoitetut.

Jos joku heittää varjonkin Venäjän vallankumouksellisen proletariaatin päälle syyttämistarkoituksessa edellämainitussa suhteessa, niin hän itse ansaitsee tulla syytetyksi. Venäjän vallankumouksellisella proletariaatilla ja sen mainehikkailta edustajilla, sellaisilla kuin tov. *Leninillä*, *Sinovejilla*, *Smilgalla* sekä monilla muilla, jotka erinomaisesti meille avuksi olivat teoissa ja toiminnassa, ei ole mitään tekemistä niitten *vastavallankumouksellisten* toiseerien ja muitten valkoisten roikaleitten kanssa, jotka asemaansa ja oloja hyväksi käyttäen eräissä tapauksissa vaikuttivat meidän toimintaamme ja ehkä onnistuivat estämään meidän taistelukykyimme kohoamista siihen asteeseen, mihin se kohota olisi voinut.

Että moisissa vastavallankumouksellisissa venäläisissä on ollut suoranaisia suomalaisten vihollisiemme kätyreitä, ei ole ihme. Sillä luokka-

solidarisuutensa on porvareillakin; vieläpä se on elävämpikin kuin sorrettujen luokkien piireissä tähän mennessä on kaikkialla ehtinyt kehittyä. Pari esimerkkiä ei haitanne. Venäjän Neuvostovallan auktoriteetin kyltin suojassa vehkeilivät meitä vastaan sähkölennätinlaitoksessa olevat suomalaiset. Kun pyrimme kontroleeraamaan laitosta, ei se onnistunutkaan. Provokatsiooniakin tässä asiassa hämärit voimat harjoittivat. Provokatsioonilla oli tarkoitus yllyttää meitä vastaan laivaston vallankumouksellisia matruuseja. Vastavallankumouksellisille oli tärkeä, että meidän kontrollia ei ollut, saadakseen salaa käyttää laitosta — vihollistemme hyväksi. Sillä todistettavasti niin on tapahtunut. Venäläiset kontrollöörit taas saattoivat valvoa ainoastaan venäjänkielistä sähkösanomain vaihtoa.

Toinen esimerkki: Helsingin satamassa meidän hallussa olevaa jään-särkijää "Tarmo" pyydettiin "vedenhakua varten venäläisille". Annettiin. Mutta se menikin lahtarisaattueen kanssa, Svinhufvud mukana, merelle. Palasi kyllä aikanaan takaisin. Mutta lastina oli silloin pyöveleitä ja lyijyä Suomen vallankumouksellisen työväen teurastamista varten. Petos oli tapahtunut. Herkkäuskoisuus oli sen tehnyt mahdolliseksi.

Herkkäuskoisuus aiheutti lisäksi kolmannenkin mielipiteissä vallitsevan liioittelun: *tavattoman saksalais-pelon*. Sodan loppupuolella se kehittyi paikotellen panikin tapaiseksi kammoksi. Ennenkuin rintamillamme tavattiin vielä yhtään ainoata saksalaista — lukuunottamatta Saksassa koulunkäyneitä suomalaisia jääkäreitä — oltiin niitä näkevinään ja tietävinään niitä olevan siellä. Tällekin ilmiölle on selityksensä. Venäjän tsarismien sortopolitiikka Suomessa antoi aiheita porvarillis-isänmaalliselle yllytykselle Venäjää ja Venäjän kansaa vastaan. Saksan imperialismien menestys suuressa rosvosodassa auttoi porvariston vaikuttavaa osaa liittymään Saksaan. Ne uskottelivat, että Saksan imperialismi muka vapauttaisi Venäjän imperialismien kourista Suomen ja sen työväen. Siten syntyi maassa porvarispiireissä saksalais-ihailu, joka löysi maaperää osassa työläisiäkkin — kiitos tsarismien.

Kun sitten Saksan imperialismi löi venäläisen imperialismien eteensä polvilleen, kun se juuri luokkasotamme aikana kiekui kukkona rosvosodan tunkiolla, niin sai helposti jalansijaa käsitys, että Saksan imperialismi ja sotilasmahti on ylipäänsä voittamaton, mikä Suomen vallankumousta vastaan tähdätyn saksalaisuhan edessä muuttui suoranaiseksi peloksi. Tästä maaperästä versoi saksalaiskauhu. Sitäkin suuremmalla syyllä, kun tunnettiin oman sotavoimamme monet heikkoudet ja puutteet. Mutta kun tosi eteen tuli, kun saksalainen vallankumouksen selkään hyökkääjä tavattiin, niin osoittautui, etteivät nekään miestä parempia ole rehellisessä tappelussa. Uudenkylän taisteluissa huhtikuun puolivälissä ja Lahden taisteluissa huhti—toukokuun vaihteessa nähtiin, että urhoollinen ja sitkeä Suomen punakaartilainen, jota elähyttää vallankumouksellinen taisteluhalu, pystyy kaatamaan saksalaisten imperialistien kätyrijoukkoja yhtä hyvin kuin suomalaisia lahtarilaumoja. Mutta saksalaiskauhu oli kuitenkin hajoittavan työnsä tehnyt.

Sitä, että Venäjän vallankumouksellinen proletariaatti ei jaksanut meitä auttaa niinkuin olisi tahtonut, sekä ilmassa liikkuvaa saksalaiskammoa käyttivät sitten *vastavallankumouksen yllyttäjät hyväkseen*. Lisäksi

solidarisuutensa on porvareillakin; vieläpä se on elävämpikin kuin sorrettujen luokkien piireissä tähän mennessä on kaikkialla ehtinyt kehittyä. Pari esimerkkiä ei haitanne. Venäjän Neuvostovallan auktoriteetin kyltin suojassa vehkeilivät meitä vastaan sähkölennätinlaitoksessa olevat suomalaiset. Kun pyrimme kontroleeraamaan laitosta, ei se onnistunutkaan. Provokatsiooniakin tässä asiassa hämävät voimat harjoittivat. Provokatsioonilla oli tarkoitus yllyttää meitä vastaan laivaston vallankumouksellisia matruuseja. Vastavallankumouksellisille oli tärkeä, että meidän kontrollia ei ollut, saadakseen salaa käyttää laitosta — vihollistemme hyväksi. Sillä todistettavasti niin on tapahtunut. Venäläiset kontrollöörit taas saattoivat valvoa ainoastaan venäjänkielistä sähkösanomain vaihtoa.

Toinen esimerkki: Helsingin satamassa meidän hallussa olevaa jäänsärkijää "Tarmoa" pyydettiin "vedenhakua varten venäläisille". Annettiin. Mutta se menikin lahtarisaattueen kanssa, Svinhufvud mukana, merelle. Palasi kyllä aikanaan takaisin. Mutta lastina oli silloin pyöveleitä ja lyijyä Suomen vallankumouksellisen työväen teurastamista varten. Petos oli tapahtunut. Herkkäuskoisuus oli sen tehnyt mahdolliseksi.

Herkkäuskoisuus aiheutti lisäksi kolmannenkin mielipiteissä vallitsevan liioittelun: *tavattoman saksalais-pelon*. Sodan loppupuolella se kehittyi paikotellen panikin tapaiseksi kammoksi. Ennenkuin rintamillamme tavattiin vielä yhtään ainoata saksalaista — lukuunottamatta Saksassa koulunkäyneitä suomalaisia jääkäreitä — oltiin niitä näkevinään ja tietävinään niitä olevan siellä. Tällekin ilmiölle on selityksensä. Venäjän tsarismien sortopolitiikka Suomessa antoi aiheita porvarillis-isänmaalliselle yllytykselle Venäjää ja Venäjän kansaa vastaan. Saksan imperialismien menestys suuressa rosvosodassa auttoi porvariston vaikuttavaa osaa liittymään Saksaan. Ne uskottelivat, että Saksan imperialismi muka vapauttaisi Venäjän imperialismien kourista Suomen ja sen työväen. Siten syntyi maassa porvarispiireissä saksalais-ihailu, joka löysi maaperää osassa työläisiäkkin — kiitos tsarismien.

Kun sitten Saksan imperialismi löi venäläisen imperialismien eteensä polvilleen, kun se juuri luokkasotamme aikana kiekui kukkona rosvosodan tunkiolla, niin sai helposti jalansijaa käsitys, että Saksan imperialismi ja sotilasmahti on ylipäänsä voittamaton, mikä Suomen vallankumousta vastaan tähdätyn saksalaisuhan edessä muuttui suoranaisiksi peloksi. Tästä maaperästä versoi saksalaiskauhu. Sitäkin suuremmalla syyllä, kun tunnettiin oman sotavoimamme monet heikkoudet ja puutteet. Mutta kun tosi eteen tuli, kun saksalainen vallankumouksen selkään hyökkääjä tavattiin, niin osoittautui, etteivät nekään miestä parempia ole rehellisessä taistelussa. Uudenkylän taisteluissa huhtikuun puolivälissä ja Lahden taisteluissa huhti—toukokuun vaihteessa nähtiin, että urhoollinen ja sitkeä Suomen punakaartilainen, jota elähyttää vallankumouksellinen taisteluhalu, pystyy kaatamaan saksalaisten imperialistien kätyrijoukkoja yhtä hyvin kuin suomalaisia lahtarilaumoja. Mutta saksalaiskauhu oli kuitenkin hajoittavan työnsä tehnyt.

Sitä, että Venäjän vallankumouksellinen proletariaatti ei jaksanut meitä auttaa niinkuin olisi tahtonut, sekä ilmassa liikkuvaa saksalaiskammoa käyttivät sitten *vastavallankumouksen yllyttäjät hyväkseen*. Lisäksi

oli päälliköitä kohtaan suunnatun epäluottamuksen salaisia lietoja, vaikka pettureita päälliköissämme on ollut niin vähän, että siitä ei kannata puhua. On voitu todeta, että yksinpä vihollisen sotajoukoista oli pujahtanut meidän joukkoihimme tällaisia mustan työn tekijöitä, provokaattoreita. Mitä vaikeammaksi vallankumoustaistelumme kävi, sitä parempi oli maaperä provokatoriselle myrkyä kylvölle. Vaikeuksissa ja vastoinkäymisissä viriää helposti erimielisyys. Ja erimielisyyden kumppanina on epäily — aiheettakin — ellei varma tietoisuus ole kompassina.

Provokatsioonin ja epäilyksen myrkyä vastaan on paras vastamyrky *valistus ja oikea tieto*. Työväenliikkeemme oli kyllä valtiollisen ja ammattillisen toimintansa tarkoitusten hyväksi pystynyt aikaan kehittämään oloihin nähden vanha agitatorin valistus- ja agitatorikoneiston. Mutta luokkasotamme tarkoituksia varten se ei nyt pystynyt samaan aikaan vallan suuria. Voimakas selvittelevä vallankumouksellinen valistus- ja yllytystyö rintamalla ja selkäpuolella olisi varmaan voinut nostaa ja kohottaa taisteluintoa. Se olisi voinut hälventää väärinkäsityksiä ja perusteetomia epäilyksiä. Se olisi myöskin voinut ainakin osittain täydentää sitä, mitä esimerkiksi sotilaallisessa suhteessa puuttui. Lisäksi se olisi poliittisesti pakosta vienyt suurempaan selvyyteen.

Mutta me olimme heikkoja tässäkin. Ja sen vuoksi oli rintaman ja selkäpuolen poliittinen vuorovaikutus heikompi kuin olla olisi saanut. Mutta meidän vanha agitatorikoneistomme olikin luotu toisissa oloissa ja toisia tarkoituksia varten: porvarillis-demokraattisessa valtiossa elämistä sekä parlamenttaarisessa suossa ja ammattiyhdistysliikkeen tariffisokkeloissa kulkemista varten. Sitä paitsi me panimme liian paljon huolta ja voimaa puhtaasti siviilihallinnollisiin tehtäviin. Käyttökelpoiset agitatorivoimat sitoutuivat siten virastoihin. Kun havaittiin muutoksen olevan tarpeen, oli aikaa jo kulunut. Meillä ei näet silloin vielä ollut riittävästi selvillä se strategian ja kaiken taistelun yksi pääsääntö, että taistelun aikana on kaikki muu toiminta ja työ alistettava strategisen päämäärän ja taistelun tarkoituksiperän ja vaatimusten alaiseksi. Toisin sanoen: ensin on vihollinen lyötävä, sen vastustusvoima tuhottava, sen varustukset hävitettävä. Sitten vasta levollisina rakennetaan, kynnetään ja kylvetään.

Lukija on varmaankin kirjoittajan kanssa samaa mieltä siitä, että taistelutoiminnassamme on nähtävästi ollut paljon puutteita. Mutta — myönnettäne — suuri ja raskas oli meillä työkin kolmen kuukauden aikana niillä edellytyksillä, jotka meillä oli. Sen ajan kuluessa luotiin armeija, tosin vapaaehtoinen, saatiin sille varusteita, tehtiin puolue- ja ammattiyhdistysmiehistä sotapäälliköitä käden sivalluksella, käytiin sotaa paremmilla sotilaallisilla edellytyksillä varustettua vihollista vastaan, torjuttiin imperialistisen rosvosodan kiihoittamaa nälkää, pidettiin taloudellista elämää käynnissä ja hoidettiin valtion ja kuntain hallintoa — että kaikkea tätä yritettiin, osoittaa ainakin, että oli toki sitkeyttä ja innostustakin. — Mutta samalla selviää, että syvällisempää vallankumouksellista tietoisuutta ja olojen vaatimaa taitoa puuttui melkoloilla.

Vaikuttivatko sitten heikkoutemme tappiomme ratkaisevasti. Suurin toiminnallinen virhe vallankumouksessamme — kuten on jo esitetty — on siinä, ettei käyty heti alussa hyökkäämään ja siten hankittu käsiimme aloit-

teen tehoisaa voimaa. Niillä vapaaehtoisilla joukoilla, jotka punaisen kaartimme muodostivat, olisi puutteistaan huolimatta varmaan voinut enemmänkin tehdä kuin mitä tehtiin. Siinä oli myöskin uljaita, kuria rakastavia, hyvin järjestettyjä ja vallankumouksellisen innon läpätunkemia joukkoja. Oli kelpo päälliköitäkin. En malta olla erikoisesti mainitsematta esim. Helsingin A-komppaniaa, Helsingin työv. yhd. voimisteluseura "Jyryn", Helsingin miliisien ja kivimiesten komppanioita, joista eräitten Lahden taisteluissakin erikoisesti mainitaan kunnostautuneen. Viipurin hiihtokomppania myöskin teki itäisellä rintamalla hyvää työtä. Monia muitakin saattaa kiitoksella mainita.

Jos punaista armeijaamme, jossa oli tällaisiakin aineksia, olisi jo alussa päässyt hyökkäystoiminnan ja sen tuottamain menestysten elävöittämä ja kohottama innostus johtamaan, niin olisi varmaan vallankumoussotilaallinen järjestys ja kuri sekä muutkin sotilaallista kuntoa lisäävät ominaisuudet päässeet siinä hallitsemaan. Ja se olisi merkinnyt punaisen armeijamme operatiivisen kunnan suurta kasvamista. Mutta olisiko sittenkään meidän vallankumoussotamme päättynyt voittoon? Siitä voi lausua otaksumisia. Allekirjoittanut on sitä mieltä, että saksalaisen imperialismin esiintyminen Suomen luokkasodan tanhuvilla olisi viimekeväisissä oloissa yleensä ollut sangen merkityksellinen, etten sanoisi ratkaiseva, vaikka joukoissamme ei olisi ollut hivenenkään vertaa saksalaispelkoa.

Näyttää näet siltä, että Saksan imperialismin tarkoitusperät kevättalvella 1918 vaativat Brest-Litovskin rauhanneuvottelujen katkeamisen jälkeen sen sotilaallisen voiman ilmestymistä Suomen niemimaalle — jotain tekemään. Muuan Suomen porvarillinen politikoitsija, prof. Hjelt, joka Saksassa Suomen lahtarien asioita ajoi, on eräässä haastattelussa viime kesänä lausunut, että ne esitykset, joita Suomen porvarien taholta saksalaisille tehtiin, saivat kyllä osakseen suurta myötätuntoa Saksassa, mutta saksalaisten joukkojen lähettäminen Suomeen — hän esittää — ei olisi voinut tulla kysymykseenkään, elleivät Brest-Litovskin rauhanneuvottelut olisi katkenneet tunnetulla tavalla; jatkunut saksalaisten hyökkäys — lisää Hjelt — toi mukanaan silloin apuretkikunnan Suomen lahtareille, josta asiasta Saksan päämajassa myös päätös tehtiin. Tämän lausunnon sisältö ei ole arvoton.

Jos Saksan imperialismi — hyökätäkseen Venäjän Neuvostovaltaa vastaan sekä ympärysvalltoja vastaan — siis tarvitsi Suomea, niin olisi se kai siinäkin tapauksessa, että meidän sotilaallinen kuntomme olisi ollut parempi, leikin uskaltanut. Sitäkin suuremmalla syyllä kun Suomen porvaristo sitä kutsui ja tarjosi sille enemmän kuin mikään vallankumouksellinen proletaarivaltio olisi voinut tarjota rauhasta. Jos sen taas olisi tarvinnut Suomen työväen voiman ja vallan kukistaa, niin kai se olisi parhaansa pannut kaikissa tapauksissa.

Mutta siitäkin huolimatta, vaikka olisimme muissakin mahdollisissa tapauksissa tulleet voitetuiksi, ei taistelumme kuitenkaan käytettävissä olevilla voimilla olisi tarvinnut päättyä *niin* kuin se päättyi. Jos suuri peräytymissuunnitelmamme olisi onnistunut edes osapuulleen, olisi elävää voimaamme pelastunut paljon enemmän kuin nyt. Jos vielä — järjestetyn peräytymisen epäonnistuttua — Lahden taisteluissa lännestäpäin tulevat

joukkomme olisivat jaksaneet murtaa läpi saksalais-suomalaisen lahtari-
renkaan, joka saksalaisen kenraali Golzin lausuntojen mukaan erittäin mei-
käläisten osastojen osoittaman sankaruuden ja sitkeyden johdosta ja oli
vaarassa murtua, olisi Viipurin rintamalla valkoisten saavuttama voitto
voinut vaihtua tappioksi niille. Vihollinen olisi kyllä epäilemättä uudes-
taan kokoontunut. Tappelu olisi siis jatkunut. Meidän rintamamme olisi
silloin luultavasti ainakin Kaakkois-Suomesta käsin voinut jatkaa toimin-
taansa, joskin heikontuneena. Mutta elävää voimaa siinäkin tapauksessa
olisi säilynyt jatkuvalle vallankumoukselle enemmän kuin nyt.

Arvelujenkin pohjalla keskustelu on kyllä huvittava kun luulee omaa-
vansa perusteita. Mutta tässä yhteydessä riittääköön jo. Sen sijaan on
syytä vastata lukijan mjelessä ehkä olevaan kysymykseen, olemmeko me
suomalaiset punakaartilaiset saamastamme läksystä myös oppineet. Monet
seikat viittaavat siihen, että myöntävä vastaus on oikein. Muutamalla sa-
nalla sallittane selittää. Bolshevismi, kommunismi, on nostanut meidät
lujalle proletariselle maaperälle. Meillä on hyvä kompassi siis. Venä-
jällä ja Venäjältä sen opimme omien kokemusiemme avulla. Vallanku-
mouksellinen järjestys ja kuri on meille nyt selvinnyt. Tiedämme nyt,
mitä siihen kuuluu, mitä se vaatii ja mitä se on. Suomalaisissa Venäjän
puna-armeijan osastoissa sitä käytännössä harjoitteleimme. Ilman pa-
hempaa napinaa sen teemme. Sillä nyt käsitämme, että niin pitää ollakin.

Suomesta taas kuulemme, että punakaartilaisoverimme eivät kuole-
man kentillä, vankilakauhuissa, eikä porvarillisen diktatuurin kynsissä-
kään ole menettäneet vallankumouksellista mieltänsä. Päin vastoin se on
kirkastunut ja terästynyt. Sellaisetkin, jotka viimekeväisessä luokkas-
dassamme syystä tai toisesta karkasivat ketjusta pois, sanovat: kyllä nyt
pysyn ketjussa. Venäläisten toveriemme avulla ja opastuksella me nyt
valmistamme punaisia päälliköitäkin Suomen tulevaa vallankumouksellista
armeijaa varten. Käytännössä harjoitteleimme siten täällä Venäjällä sota-
taitoa, vallankumouksellista sotataittoa.

Ja Suomessakin toverimme saavat äsken luodussa porvarillisessa ar-
meijassa nyt sotilaallista opastusta, joka ei ole haitaksi heille, kun hetki
tulee. Näillä perusteilla uskallan olettaa, että opittu on. Kun sitten Suo-
men luokkasodan viimeinen jakso on edessä, saamme osoittaa käytännössä,
paljonko ja mitä opetti meille sotamme ja tappiomme. Suomen proleta-
riaatti osoitti viime keväisessä taistelussa paljon urhokkuutta ja sitkeyttä.
Kun siihen yhtyy vallankumouksellinen selvä tietoisuus, taito ja kuri, niin
eiköhän tulle parempaa sotilaallisestikin.

"Kumous" N:o 25 1919.

Vuoden 1918 vallankumouksen tappion syitä.

Tov. K. Mannerin kirjasta

Talonpoikaiskysymyksestä Suomessa

Punakaartin sotilaallinen heikkous ja aseman vaikeudet.

Suomen työväen vallankumouksen *sotilaallinen* murskaaminen huhtikuussa 1918 tapahtui suomalaisten, ruotsalaisten ja saksalaisten valkokaartilaisten yhteisillä voimilla. Ne olivat yhdessä — varsinkin Saksan imperialistien lähettämien apuvoimien kautta — tehokkaammat kuin työväen Punakaarti, voipa sanoa, melkein kaikissa suhteissa, kun katselee asiaa puhtaasti sotilaalliselta kannalta. Siitä huolimatta, että meidän punakaartilaisemme olivat parempaa: uhrautuvampaa, rohkeampaa ja innostuneempaa taistelija-ainesta kuin lahtarien rykmentit, niin porvarit kouluutetun upseeristonsa avulla — josta me olimme ylen köyhät — pystyivät hyötymään meidän sotilaallisista puutteistamme ja vaikeuksistamme. Nämä heikkoudet ja vaikeudet määrittelee venäläinen sotilasasian tuntija, kokenut ent. upseeri, taistelussamme koko ajan mukana ollut toveri Svetshnikov näin: ”1) liian aikainen venäläisten sotajoukkojen maasta poistuminen, 2) Suomen punakaartin muodostamisen valmistamiseen tarvittavan ajan puute, 3) anarkia itse joukkomuodostumisissa ja operatsionien suorittamisessa, 4) laaja rintama (noin 400 km.) ja syvä selkäpuoli (noin 200 km.), 5) strategisten ja yksityisreservien puute, 6) Punaisen Kaartin manövreerauskyvyn puute, 7) yhteyden, hankinnan ja ylipäänsä selkäpuolen heikko järjestäminen, 8) talvi-aika ja 9) Saksan sekaantuminen!”

Työväellä ei ollut kommunistista puoluetta.

Monet näistä heikkouksista, jotka esiintyivät varsinaisessa vallankumoussodan käynnissä, olivat kuitenkin vain kuvastuksia ja ilmauksia vallankumoustaistelua johtavan *puolueen heikkouksista*. Se puolue ei ollut mikään kommunistinen puolue, vaan katsantokannaltaan vasemmistososialidemokraattinen ”jyrkän” luokkataistelun puolue. Puolue tunsikin enemmän tai vähemmän olosuhteitten pakosta joutuneensa taisteluun ja se antoi kamppailulle alun pitäen *puolustuksen* leiman ja heikkoudet. Seurauksena olikin, että ei riittävän ajoissa ja tarmokkaasti suunniteltu *vallankumous-strategiaa* eikä päättäväisyydellä, mikä varsinkin taistelun alussa on tuiki välttämätön, vallattu strategisesti tärkeitä kohtia. Puolue oli suuressa määrin *demokraattisten* harhojen vallassa. Tämä koskee puolueen vasemmistoaineksiakin, jotka olivat liikkeen johdossa. Oikeistoai-

neshan suoranaisesti saboteerasi vallankumousta ja vehkeili porvariston kanssa taistelevaa työväkeä vastaan. Demokratian harhat myöskin pidättivät päättävästi toimeenpanemasta *vallankumouksellista komentoa*, mikä antoi vastustajille hengähdysaikaa ja ulkokohtaisesti katsottuna helpotti niiden vehkeilyjä vallankumousvaltaa vastaan. Voipa lisäksi sanoa, että puolue melkein lakkasi toimimasta puolueena, muuttuen sensijaan muodolliseksi valtiokoneistoksi, mikä paraiten osoittaa, että puolueella ei ollut käsitystä proletarisen puolueen roolista proletarisessa vallankumouksessa.

Talonpojat porvarien puolella.

Edellämainittuihin seikkoihin on vielä lisättävä se, että puolue ei ennakolta ollut varannut itselleen maan yhden tärkeimmän väestöryhmän, *talonpoikain kannatusta* tai *puolueettomuutta*. Kuinka tärkeä juuri tämä seikka oli, kuten nyt näemme, käy ilmi, kun tarkastaa väestön kokoonpanoa. Suomen noin 3,400,000 asukkaasta on 65,1 % maatalousväestöä. Tästä väestöstä oli kyllä 315,000 varsinaista maaseudun palkkatyöläistä, joukossa 80,000 vuosipalvelijaa. Mutta varsinaisen maatalousväestön muodostavat viljelysväestö, vuokramiehet ja itsenäiset viljelijät. Näitä oli v. 1910 tilaston mukaan yhteensä 221,000 viljelijää, joilla on peltoa enemmän kuin 0,5 hehtaaria. Vuokramiehiä näistä taas oli yli 96,000 ja itsenäisiä yli 125,000. Sama tilasto ilmoittaa, että 76,6 % viljelyksistä oli pikkuviljelmä (0,5—10 ha peltoa), 21,7 % taas keskisuuria (10—50 ha peltoa) ja 1,7 suurviljelmä (yli 50 ha peltoa). Sitten on vielä otettava lukuun noin 62,000 "viljelmää", joilla on peltoa vähemmän kuin 0,5 ha., vuokralaisia.

Teollisuuden ja maaseudun proletaarit ja puoliproletaarit (työläiset, mäkitupalaiset ja vuokramiehet — torpparit) olivat meidän mukamme, mutta talonpoikaistosta, aina pientalonpoikia myöten, oli valtava osa porvariston puolella. Talonpoikaiston asettuminen porvariston puolelle vapaaehtoisesti tai suuremmasta tai pienemmästä pakotuksesta (pakkomobilisoinnit lahtarien armeijaan), vaikutti *ratkaisevasti* asiankulkuun. Elleivät porvarit olisi ottaneet puolelleen talonpoikaistoa, eivät ne myöskään olisi pystyneet luomaan *valkoista* armeijaansa. Ja silloin olisivat punaiset helpommin — huolimatta monista heikkouksistaan — voineet ulottaa valtansa koko maahan, ennenkuin vieras apu tuli lahtareille. Todennäköisesti ei Saksan imperialismiin tunkeutumista Suomeen olisi sittenkään voitu estää, sillä Saksan imperialismihan silloin useita teitä myöten tähtäsi Neuvosto-Venäjään ja saneli sille Brest-Litovskin. Mutta yhtä helppoa kuin nyt ei Vilhelmin pyövelijoukoille olisi ollut saavuttaa tarkoittamaansa tulosta, ellei sillä olisi ollut tukenaan Suomen porvarien äänen luoma talonpoikais-armeija.

Syynä siihen, että työtätekevän talonpoikaiston suuret joukot näin joutuivat palvelemaan *todellista vihollistaan*, porvaristoa, taistelevaa työväenluokkaa vastaan, oli taas se, että silloinen työväen vasemmistososiaalidemokraattinen puolue, jyrkästä luokkataistelukannastaan huolimatta, oli enemmän taikka vähemmän vanhain sosialidemokraattisten puolueitten

malliin ollut politiikassaan paljaastaan työväen ja maaseudun puoliproletaarien asianajaja ja pysyi tällä "ylhäisellä" pohjalla melkein horjumatta, unohtaen talonpojat muka oikeaoppisen marxilaisuuden nimessä.

Vakava opetus työväelle ja talonpojille.

Suomen vallankumouksen kokemus on täten antanut kansainväliselle köyhälistölle ja sen vallankumouksellisille etujoukoille havainnollisen esimerkin siitä, mitä merkitsee proletariaatin asialle kaupungin ja maaseudun välisen elävän yhteyden *puuttuminen*. Se merkitsee työväen tappiota. Se käy sitä selvemmäksi, kun näemme Venäjän esimerkin valossa, kuinka historiallisten tehtäviensä tasolla oleva kommunistinen puolue, joka on turvannut ja turvaa itselleen työtätekevien talonpoikien valtaviin joukkojen kannatuksen ja on neutralisoinut varakkaamman talonpoikaiston, pystyy mitä vaikeimmissa oloissa viemään proletaarisen vallankumouksen voitosta voittoon.

Mutta myöskin talonpojille on vuosi 1918 Suomessa antanut ankaran opetuksen: porvariensa kanssa liitossa talonpoika häviää; vaikka se opetus vasta vallankumouksen jälkeisten vuosien kautta on todella havainnolliseksi talonpojille tullut.

Sosialidemokratian suhtautuminen torppareihin ja maaseudun puoliproletaarisiin ryhmiin.

Edellä sanottiin, että paitsi maaseudun työläiset, myöskin vuokramiehet — torpparit ja mäkitupalaiset olivat suosiollisia työväen vallankumoukselle. Oikeastaan se oli taisteluliitto, jolla oli noin puolentoista vuosikymmenen varsinainen yhteinen taisteluhistoria takanaan.

Torpparilaitos Suomessa on feodaalinen jätte niiltä ajoilta, jolloin kartanoherrat ryöstivät talonpoikain maat. Torpparit — ent. itsenäisiä talonpoikia tai niiden jälkeläisiä — ovat vuokraviljelijöitä, jotka herras-tiloilta ja suuremmilta talonpoikaistiloilta saivat maata viljeltäväkseen, korvausta, vuokramaksua vastaan. Vuokramaksu suoritettiin aikaisemmin jotenkin yksinomaan työssä ja tuotteissa, myöhemmin myös rahassa. Torpparien oikeudellinen asema oli ylipäänsä kokonaan maanomistajasta, isännästä riippuvainen. Voi sanoa: torpparit olivat isännän täydellisen miellivallan alaisia.

Mäkitupalaiset taas ovat edellisiä vieläkin pienempiä vuokramiehiä. Useimmiten niillä ei ole maata enempää kuin mitä tarvitaan mökin tonniksi ja pientä peruna-istutusta varten. Mäkitupalainen elää pääasiassa suurviljelijän palkkalaisena ja muulla tilapäistyöllä. Näitten yksityisten tilanomistajain vuokralaisina olevain torpparien ja mäkitupalaisen lisäksi oli sitten vielä valtion ja papiston virkatalojen torpparit ja mäkitupalaiset, joiden asema oli pääasiassa samallinen kuin yksityisten alueilla vuokramiehinä elävain. V. 1912 laskettiin torppareita olevan yli 55,000 ja mäkitupalaisia yli 95,000 talouskuntaa; vuonna 1901 vuokraviljelmii yhteensä 150,000 talouskuntaa.

Osoituksena siitä, mimmista työvoiman riistämistä näitä vuokra-

miehiä kohtaan harjoitettiin, mainittakoon m.m. että vielä ennen v. 1920 vuokramiesten laskettiin suorittavan yhteensä noin 600,000 hevospäivätyötä ja 1,800,000 jalkapäivätyötä vuosittain maanomistajille — lukuunottamatta muita velvollisuuksia — siitä hyvästä, että saivat niukan leipänsä raataa karuista kivikoista ja hallaisista korvista ja muokata suurtilalliselle raa'at maat kuohkeiksi. Torpparit ovatkin maapääoman rikastumisen raa'at maat kuohkeiksi. Torpparit ovatkin olleet varsinaiset korprien raatajat ja samalla maapääoman rikastumisen välineet.

Torpparit rupeavat joukkona liikehtimään.

Näitten vuokraviljelijäin taloudellisessa, oikeudellisessa ja sivistyksellisessä kurjuudessa olikin syvät syyt jäytävälle tyytymättömyydelle niiden keskuudessa. Se tuli näkyviin jo 1900-luvun alussa laajana *lakko-likkeenä* työpäivän rajotuksen puolesta. Mutta kun torpparien tilassa olevat epäkohdat eivät niin vaan poistuneet, niin olikin luonnollista, että torppariväestön keskuudessa tyytymättömyys alkoi kehittyä yhäkin leveämmäksi ja syvemmäksi liikkeeksi, sitä enemmän kun maanomistajat alkoivat käyttää "laillista häätöoikeuttaan", mikä merkitsi vuokraviljelijän perheen, joka useita sukupolvia oli vuokratilalla raatanut ja isäntää rikastuttanut, mieron tielle heittämistä ilman mitään korvausta tehdystä työstä. Esiintyi jo ennen 1905 äänekkäitä vaatimuksia, paisi työajan lyhentämisestä, myöskin kirjallisista vuokrasopimuksista, häätöjen estämisestä, verotaakan huojentamisesta, paremmasta kohtelusta. Venäjän vallankumous v. 1905, joka Suomessakin esiintyi valtavana koko maata käsittävänä suurlakkona, antoi tuulta myöskin torppariväestön tyytymättömyyden purjeisiin. Torpparit alkoivat järjestyä. V. 1906 oli ensimmäinen suuri *torpparien edustajakokous*, missä 400 vuokramiestä edusti 50,000 raatajatoveriaan. Toisessa torpparikokouksessa v. 1908 oli jo edustettuna 61,000 vuokraviljelijää. Mutta torpparit eivät rajoittuneet nytkään vain tällaisiin keinoihin asiansa ajamiseksi. Suurlakon jälkeisinä aikoina puhkesi myöskin valtavia *torpparilakkoja* maan tärkeimmillä torpparialueilla. Näitten murskaamiseksi hallitus mobilisoi polisivoimaa ja muun valtioaparaattinsa, aina luokkaoikeuksiaan myöten. Vaatimuksina niin hyvin torpparikokouksissa kuin lakoissakin oli uudet paremmat vuokralait, vähintään 50 vuoden vuokra-aika, häädot pois, korvausta vuokratilalla tehdyn työn kautta tapahtuneesta arvonnoususta, vuokramaksujen määrääminen kansanvaltaisesti valittujen lautakuntien kautta, työpäivä kesällä 10-tuntiseksi, talvella 7-tuntiseksi j.n.e. Mutta yli näittenkin vaatimusten tähtäsivät torpparit. Vaadittiin viljelyspakon säätämistä s.o. käyttämättöminä ja viljelemättöminä makaavien suuromistajain maitten halullisille vuokraviljelijöille luovuttamista, torpparivapautusta perinnöllisen vuokraoikeuden pohjalla. Siis pakkoluovutusajatus.

Sos.-dem. työväenpuolue torppariliikkeen johdossa.

Tämän torpparien *liikkeen johtoon* asettui sosialidemokraattinen puolue ja rupesi sitä järjestämään liikkeen alku-ajoista lähtien. Varsinkin v. 1905 tapahtumat lähensivät sos.-dem. puoluetta ja torppareja. Puolue otti ajaakseen sen liikkeen tärkeimmät vaatimukset.

V. 1905 vallankumouksellisen suurlakon kautta Venäjällä ja Suomessa saatiin Suomessa aikaan melkoisen pitkälle menevä parlamenttireformi ja yleinen äänioikeus. Sosialidemokraattiselle puolueelle, joka nyt astui parlamenttaariselle areenalle, muodostuikin tyytymättömistä ja vaativaisista torpparijoukoista sen varsinainen kannattajajoukko, mikä hankki sosialidemokratialle ulkonaisesti suhteellisesti mahtavan aseman: yli 40 % kaikista yleisissä vaaleissa annetuista äänistä ja 80 edustajapaikkaa 200:sta.

Yhteisin voimin painoivat työläiset ja torpparit sos.-dem. puolueen johdolla porvaristoa seinää vastaan — joukkotoiminnan lisäksi — parlamenttitiötä. Porvaristo, pelästyneenä tästä alkuvoimaiseen kansanliikkeeseen nojautuvasta puserruksesta teki lupauksia, laati ohjelmia, päästäkseen pulasta. Paine kuitenkin lisääntyi, sikäli kun tyytymättömät torpparijoukot näkivät, että heitä porvaristo aikoi pettää. Porvaristo ja maakapitalistit turvautuivat nyt Venäjän tsaarin apuun. Hajotuttamalla tuontuostakin eduskunnan, ne pyrkivät mahdollisimman kauan viivyttämään torpparien vaatimain reformien toteuttamista. Ne pyrkivät särkemään maaseudun maattomien työläisten ja torpparien yhteistä rintamaa, rupeamalla hommaamaan maanhankintaa tilattomille tavalla, mikä tulisi maakapitalisteille mitä edullisimmaksi. Mutta mikään ei porvareita pelastanut määrättyistä, yli heidän laskujensa menevistä myönnytyksistä. Pakko pani ne hyväksymään *uudet* vuokralait, joissa eräitä tärkeitäkin osia torpparien vaatimuksessa tuli kiinninaulatuksi, vaikka viljelyspakko ja perinnöllinen vuokraoikeus jäi pois, sos.-dem. puolue kun niistä oli luopunut. Vieläpä porvaristo ja maakapitalistit pakotettiin hyväksymään n.k. taannehtivakin laki, jonka kautta joukko sellaisia vuokramiehiä, jotka eivät olisi uuden vuokralain mukaan tulleet nauttimaan sen suomina etuja, saatettiin osalliseksi näistä eduista. Mainita sopii, että maakapitalistit aika sitkeästi vastustivat tätä vaatimusta, katsoen siinä olevan loukkauksen porvarillisen omistusoikeuden turvaamia "saavutettuja oikeuksia" vastaan, siis jonkunlaisen pakollisuutuksen. Nämä reformit tynnyttivät vähäsen torpparien liikettä. Sos.-dem. puolue taas alkoi painua parlamenttaarisen rämettymisen suohon. Lisäksi tsaristinen taantumus niin hyvin ennen imperialistista sotaa kuin varsinkin sen aikana puristi rautaisilla kourillaan koko työtätekevää kansaa yhä laajemmin. Mutta lakkaamaan eivät vallassaolijat torpparien liikettä saaneet. Liikkeen johdossa edelleen oleva jyrkän luokkataistelun vasemmistososialidemokratia, nähden vuokraviljelijän sisimmän pyrkimyksen, ajoi sentään jatkuvasti niiden vaatimusta torpparien vapauttamisesta s.o. vuokraviljelijäin julistamista itsenäisiksi viljelijöiksi.

Parlamenttikausi vuodesta 1907 lähtien ei siis ollut toteuttanut vuokraviljelijäin kaikkein oleellisimpia pyrintöjä. Näin kypsä mieliala maaseudun vuokraviljelijäin massoissa edessä olevaa valtavaa historiallista murroskautta varten.

Venäjän vallankumouksen vaikutus.

Puhkesi sitten Venäjällä v. 1917 vallankumousliike, mikä murskasi tsarismmin. Taas tunsu Suomen työmies ja torppari ajan olevan painaa eteenpäin tavallista pitemmällä harppauksella joukkoliikkeen voimalla. Porvarillis-menshevistinen valta Venäjällä rappeutui ja todellinen prole-

taarinen vallankumous kehittyi eteenpäin. Samaan aikaan kehittyivät kumouksellisuontoiset kansanliikkeet Suomessakin — niin maaseudulla maatyöväen ja torpparien keskuudessa, kuin kaupungeissa. — Rinnan näitten kanssa esiintyi myös valtiollisen itsenäisyyden liikettä. Se veti myös työtätekeviä mukaansa. Sos. demokratia ei pystynyt omalta osaltaankaan poistamaan siitä natsionalistisia ja sosiaalishovinistisia piirteitä.

Kun lokakuun vallankumous Venäjällä tapahtui, oli luokkataistelu Suomessakin kehittynyt kypsyyssasteelleen. Mutta sosialidemokraattinen puolue jyrkkyydestään huolimatta ei ollut kypsä siihen, mihin oli Venäjän proletaarinen puolue, bolshevikit, joita toveri Lenin johti. Suomen sos. dem. puolue, joka jätti käyttämättä marraskuun vallankumouksellisen suurlakon tarjoaman, seuraavan vuoden tammikuuta edullisemman hetken proletariaatin valtaan nousulle, kävi ratkaisevaan kamppailuun vasta tammikuussa 1918.

Suomen työväen vallankumous ja torpparit.

Mitä heikkouksia ja vikoja silloisella sos. dem. puolueella, joka vallankumousta johti, onkin ollut — ja yksi suurimpia virheitä olisi se, ettei se ollut taannut itselleen itsenäisten talonpoikain enemmistön kannatusta — niin ei se kuitenkaan laiminlyönyt sitä velvoitusta, minkä se oli ottanut 10 vuoden taisteluväljeyden kautta torpparien suhteen. Työväen vallankumoushallituksen ensimmäinen laki olikin: *torpparien vapaaksi julistaminen*, itsenäisiksi viljelijöiksi tekeminen, viljelemiensä alueitten haltioiksi asettaminen — ilman mitään korvausta isännille. Tällä kumouksellisella askeleella oli ratkaiseva merkitys torppariväestön vallankumouksen puolelle turvaamisessa. Niin oli laita niihin melkoisen laajoihin torppari-alueihin nähden, jotka olivat meidän puolella rintamalinjaa. Mutta koko lahtarien puolella olevan alueen torpparit jäivät enemmän tai vähemmän tietämättömiksi tästä heidän tovereittensa punaisella alueella vihdoin voitettamasta saavutuksesta, eikä se siis voinut riittävästi vaikuttaa luokkavihollistemme puolella hajottavasti. Mutta punaisella rintamalla sitä vastoin taistelivat kaupungin ja maaseudun palkkatyömiehet ja torpparit yhdessä henkeen ja vereen asti puolustaen yhdistyneitä valkokaartilaisjoukkoja vastaan saavutettuja oikeuksiaan. Taistelevien proletariiden parhaimmisto tähtäsi jo sosialismiin proletariaatin diktatuurin kautta.

Porvariston voiton seuraus torppareille: Vapautuksen sijasta lunastustaakka.

Tappioon päättynyt Suomen köyhälistön vallankumous merkitsi myöskin torpparien asian, *torpparien vapautumisen* asian tappiota sillä kertaa. Voittavan vastavallankumouksen ensimmäinen tehtävä on riisua vastustajansa aseista. Sen teki Suomen porvaristo perinpohjaisesti: paitsi että se riisui aseista kumoukselliset työmiehet ja torpparit, niin se sen lisäksi teurastutti tai vankileireihin tuhosi kymmeniä tuhansia. Ja sitten seurasi kaikki muu. Osittain poistaakseen itselleen kiusalliseksi, jopa vaaralliseksi käyneen torpparikysymyksen päiväjärjestyksestä,

osittain lisätäkseen "itsenäistä" talonpoikaistoa, joka vastavallankumoukselle oli ollut kallisarvoinen apu, sääti porvaristo kumouksen jälkeisenä syksynä n.s. *lunastuslain*. Sen mukaan piti torpparien ja mäkitupalaisten saada oikeus, joko valtion rahallisella avulla tai ilman sitä lunastaa viljelmänsä itsenäisiksi tiloiksi. Se oli se porvariston laittama torpparien "vapautus". Virallisten tietojen mukaan oli tammik. 1 p. 1922 mennessä yksityistiloista eroitettu itsenäisiksi 3,562 torppaa ja 3,070 mäkitupa-alueita, yhteensä 6,632 vuokra-alueita. Elokuun loppuun mennessä 1923 oli eroittamispäätöksiä annettu tasaisin luvuin 27,000. Lisäksi tulevat vielä ne vuokra-alueet, jotka maanmittauslaitokset ovat eroittaneet, mutta joista ei lohkomispäätöstä vielä ole annettu, sekä ne vuokra-alueet, joitten itsenäiseksi tekemisestä on tehty vaatimus. Porvarien asutushallitus kertoo, että kaikkiaan yli 81,000 vuokra-alueen lunastusasiaa olisi jätetty vuokralautakunnille. Samojen tietojen mukaan olisi suunnilleen *puolet* yksityismailla olevista vuokra-alueista vaadittu lunastettavaksi. Halukkaimpia lunastukseen ovat olleet torpparit (66,3 % torpista), kun taas pienet vuokramiehet, mäkitupalaiset ovat haluttomampia (39,5 % mäkituvista). Kuten näkyy, käy kehitys tässä suhteessa siis hitaasti. Syynä siihen on se, että itsenäistyminen porvarillisen komennon vallitessa tapahtuu useimmiten niin *raskailla ehdoilla* — huolimatta valtion tarjoomista lainaeristä — että monet vuokramiehet pitävät parempana pysyä vuokramiehinä edelleenkin. Lisäksi hämmöittää jo uusien itsenäisten pienviljelijäin silmien edessä ne muut rasitukset — tosin ei kyllä edes niinkään selvästi kuin entisille — rasitukset, mitkä nykyaikainen kapitalistivaltio säilyttää työtekevien talonpoikain niskalle ja mitkä päivä päivältä yhä lisääntyvät, tehdessä itsenäisen pienviljelijän aseman sietämättömäksi. Toiselta puolen on kuitenkin ilmeistä, että melkoinen määrä vuokramiesryhmään kuuluneista puuhaa itsenäistytämispuuhiansa syvälle vajonneena, näkemättä vielä paljoakaan muuta.

Porvarien petollinen pelailu talonpoikain ennakkoluuloilla.

Työtekevät talonpojat horjuivat kapitalismin ja sosialismin, porvariston ja työväenluokan välillä. Mutta heidän sielussaan oleva *epävarmuus* palkkatyöväen ja sosialidemokratian kannasta talonpojan kaikkein tärkeimmältä näyttävään asiaan: *omistukseen nähden*, ajoi heitä porvariston puolelle. Sitäkin enemmän tapahtui näin, kun porvarit olivat huutaneet ja yhä suuremmalla äänellä huusivat, että: sosialistit teiltä, talonpojat, ryöstävät maan. Sosialidemokratia taas ei uskottavasti ymmärtänyt tätä *porvarien petosta paljastaa*. Vallankumouksen edellisen sosialidemokratian kanta torppariasiassa, erikoisesti torpparien vapautuksen ajaminen, itseasiassa kyllä jo sisälsi takeen siitä, että sos. dem. työväki ei itsenäistenkään viljelijäin maata, työtekevien nimittäin, ryöstä. Mutta myönnettävä on, että työtekevä talonpoika kokemuseräisenä vaatii suoranaisempaa selvyttä. Ainoa keino siihen olisi ollut, että vanha vasemmistolainen sos. dem. puolue jo ajoissa olisi selvästi ilmaissut, ettei työväki ja työväenvalta työtekeviltä talonpojilta maata ota, mutta kyllä suurartilallisilta. Kun tällaista selvitystä ei ollut, ja kun ei ollut tarmokkaasti ja välit-

tömästi sosialidemokratian taholta ajettu työtätekevien talonpoikain aseman turvaamista kapitalisteja ja suurtilallisia vastaan, niin edellä mainittujen olosuhteitten vallitessa meni siis porvarien valhe talonpoikiin kuin terva kuivaan puuhun, eikä heille tullut mieleenkään se, että herrat ja kapitalistit ne olivat ammoisista ajoista asti työtätekeviltä talonpojilta maat ryöstäneet ja talonpojista orjia tehneet, mutta ei työväki.

Vuosisatainen venäläisviha, joka oli niin tuoretta ravintoa vastikään saanut, ja joka nyt vallankumouksemme aattona ja aikana lietsoi hurjasti Suomen porvaristo, kaikkein kiihkeimmin ehkä se osa siitä, joka julkeimmin oli etujansa ajanut venäläisen tsarismiin ja venäläisen porvariston avulla, nousi liekehtimään talonpojissa. He uskoivat porvariston sitäkin katalaa *valhetta*, että Venäjän vallankumouksellinen työmieh ja talonpoika on muka Suomen työtätekevään talonpoikain vihollinen. Ei enää tätä ennakkoluuloa pystynyt hälventämään Venäjän vallankumouksellisia työtätekeviä edustavien bolshevikien vapaaehtoisesti Suomen työtätekevälle kansalle antama lahja: täydellinen *itsenäisyys*. Talonpojat pitivät jo, olleen lujasti ennakkoluulonsa vallassa, maanpettureina ja kavaltajina myös Suomen työmiehiä, jotka yhdessä venäläisten työmiesten kanssa taistelivat herroja, kapitalisteja ja suurtilallisia vastaan, suomalaisia ja venäläisiä, saksalaisia ja ruotsalaisia lahtareita vastaan.

Näin Suomen työväenluokka, joka saatuaan vallan käsiinsä kolmeksi kuukaudeksi, vapautti torpparit ja ilmaisi jättävänsä koskematta itsenäisen työtätekevän talonpojan maan, sai kun saikin vastaansa porvariston aseenkantajana itsenäiset talonpojat, jotka niinollen tosiasiallisesti *auttoivat omia ryöstäjiään ja sortajiaan*, mutta tappelivat pelastajiaan ja ystäviään vastaan. Talonpojat eivät tälle tielle mennessään muistanee omaansa ja esi-isänsä katkeraa historiaa. Ne eivät myöskään pystyneet näkemään eteenpäin, näkemään, että heidän apunsa porvaristolle merkitsi talonpoikain vapauden ja itsenäisyyden myymistä kansainväliselle imperialismille, vuoronperään Saksalle, Englannille ja Ranskalle. He eivät nähneet sitä sodanuhan ja verenvuodatuksen näköalaa, perspektiiviä, mitä ennusti kansainvälisen imperialismin talutusnuoraan joutuminen. Ne eivät aavistaneet, että porvarien johtama, mutta talonpoikain voittoon viemä "vapaus-sota", ei loppujen lopuksi ollut työtätekevään talonpoikain voitoksi, vaan suunnattomaksi vahingoksi; ne eivät vielä nähneet, että "vapaus-sodan" voittonhumala oli pian vaihtuva kohmeloksi ja että pienviljelijäin ja muiden työtätekevään talonpoikain taloudellisen ahdingon aika vasta oikein tulisikin pahenemaan.

Mitä meillä oli ja mitä meillä ei ollut.

Pääkohdat t. Yrjö Sirolan puheesta Suomen työväen vallankumouksen 5-vuotisjuhlassa tammik. 27 p:nä v. 1923.

Toverit! Johtajamme *Lenin* sanoi jossain, että työväki ei pääse vallankumoukseensa muutoin kuin kulkemalla tappioitten ja virheiden, vastoinkäymisten ja heikkouksien kautta, mutta se kulkee siihen kumminkin. Nämä virheet ja tappiot maksavat paljon. Kuitenkin — ne uhrit ovat voiton hinta. Kunnia niiden muistolle, jotka kaikkensa antaen ovat ostaneet Suomenkin työväelle sen nykyisen kehitysasteen. (Seisoalleen nousten kunnioittaa yleisö surumarssin soidessa kaatuneiden ja lahtariterrorin uhrien muistoa).

Aikaisemmat vallankumoukskokemukset.

Kun viisi vuotta sitten — jatkaa tov. *Sirola* — punalyhty Helsingin työväentalon tornissa kutsui punakaartilaisia aseisiin, joutui Suomen työväki viidennen kerran vallankumouksellisen tilanteen eteen. Ensimmäinen oli marraskuun suurlakko v. 1905. Silloin, kuten aina vallankumouksellisessa tilanteessa, kulki herätys kautta maan. Köyhä kansa nousi, kohdisti sorraronalaisuudessa kyteneen vihansa sortajiaan vastaan ja esitti kiihkeästi vaatimuksiaan. Puristi lupauksia porvaristolta. Kiihkoa kesti seuraavaan kesään asti, mutta kun Venäjän tsarismi oli voittanut, ei luokka-taistelu voinut Suomessakaan kärjistyä avotaisteluksi.

Viaporin kapinan aikana oltiin jo sitä lähellä. Helsingin työväki julisti suurlakon ja muutama sata vapaaehtoista punakaartilaista otti osaa kapinaan. Puolueen johto hyväksyi tämän, mutta ei suostunut julistamaan maata käsittävää suurlakkoa, katsoen ettei sillä voitaisi viaporilaisia paljoakaan auttaa, pantaisiin vain alltiiksi Suomen työväenliike. Jos kuitenkin Pietarin työväki olisi taisteluun nousten antanut merkin, olisi Suomen työväki siihen liittynyt. Laivaston kauaskantavat tykit kuitenkin ratkaisivat Viaporin kohtalon ja Hakasalmen kahakassa tuli verta Suomen porvariston ja työväen väliin.

Opetukseksi näistä kahdesta vallankumoustilanteesta olisi pitänyt jäädä, että kun taas tulee vallankumous, saattaa se kärjistyä kansalais-sodaksi. Tätä opetusta ei Suomen sos. dem. puolue kuitenkaan ottanut varteen. Kun joukkojen vallankumouksellinen kiihko taantumusaikana lauhtui, unohtui myös mielistä, että vallankumous tulee uudelleen ja entistään kärjistyneempänä. Historiallisesti on tämä ”unohdus” kai selitettävissä siitä, ettei Suomen työväen tarvinnut kestää vastakumouksen voiton katkeria kärsimyksiä niin kuin esim. Venäjän työväki sai. Se pääsi ”liian helpolla”, joutui puuhailemaan ”rauhallisen” liikkeen toimissa. — Mutta vuosien päästä sai se sitten sitä raskaammin sen ”rauhan” sovittaa.

Toinen syy, miksi vallankumouksen tietoisuus häipyi, oli se ettei Suomen työväenluokka joutunut vielä sodankaan aikana täyden toden eteen. Ei syntynyt kiertämätöntä tarvetta varustautua taisteluun. Ei käsitetty sen hirvittävää ankaruutta. Tämän tosiasian toteaminen ei mitenkään vähennä sos. dem. puolueen ja sen johdon vastuuta. Sillä vastuunalainen politiikka vaatii harjoittajaltaan täyttä tietoisuutta siitä, mitä kiertämättömästi on tulossa ja varustautumista sen varalta.

V:n 1917 kokemukset.

Mutta vielä kaksi kertaa antoi historia Suomen työväelle varoituksen, ennenkuin se näytti sille täyden toden. Maaliskuun vallankumous Venäjällä pani myös Suomen työväen liikkeelle. Se kerääntyi suurin joukoin työväentaloille valmiina panemaan toimeksi. Mutta sos. dem. johto katsoi epäillen Venäjän tapahtumia sekä, nähdessään porvariston voiton, pidätteli Suomen työväkeä menemästä kovin pitkälle. Eikä tosiaankaan olisi voitu mennä esim. vallan ottoon työväen käsiin. Mutta silti on sanottava, että ei otettu Suomen porvaristolta ulos kaikkea, mitä siltä, säikähtyneenä kun se oli, olisi irti saatu. Eikä muutenkaan käytetty kerenskiläisajan vapauksia täysin hyväkseen.

Marraskuun suurlakossa v. 1917 joutui Suomen työväki neljännen kerran vallankumoukselliseen tilanteeseen. Mutta puolue laski sen tilanteen hukkaan. Luokkavastakohdat olivat äärimmilleen kärjistyneet. Ammattijärjestön elintarve-vaatimukset ja puolueen "Me vaadimme" osoittivat tilanteen kireyttä. Venäjällä oli köyhälistö juuri ottanut vallan ja Suomessakin oli valta tosiasiaa miltei kautta maan työväen käsissä tai verrattain helposti otettavissa. Mutta sos. dem. puolue vetäytyi siitä pois. Niin tarkalla oli asia, että "Vallankumouksellinen Keskusneuvosto" jo kerran päätti, että valta otetaan, mutta peruutti pian päätöksensä. Nyt tietysti voidaan paljonkin keskustella siitä, mihin vallanotto silloin olisi johtanut (olisivatko saksalaiset tulleet y.m.). Päävika oli kuitenkin se, ettei tapaus johtanut perusteelliseen asiain käsittelyyn, vaan heti kokoonnutunut puoluekokous vielä kerran sovitteli yhteen vastakkaiset kannat ja puolue jäi "kolmiyhtheiseksi". Punakaartilais-vasemmistoa tyydytti kokous hyväksymällä työväen aseistuksen itsepuolustuskeinona sekä lupamalla määrättyssä tilanteessa ottaa vallan. Puolueen oikeistolille (tannerille) taas tehtiin myönnytys, että jos asiat (Venäjällä) kääntyvät pahempaan päin, niin voidaan mennä kokoomushallitukseenkin porvarillisen vasemmiston kanssa. Tannerit selittävät luottaneensa siihen, että ilman eduskuntaryhmän päätöstä ei voida mennä avotaisteluun — siten kiertäen pääasian, sen että taistelu syttyi kiertämättömällä välttämättömyydellä. Vasemmiston suuri heikkous oli siinä, ettei se nyt eronnut oikeistosta, määritellyt omaa linjaansa, s.o. perustanut bolshevistista puoluetta. Punakaartilaiset kyllä alkoivat nimittää itseään "bolshevikeiksi" ja leimasivat toiset "menshevikeiksi", mutta sitä jakoa ei suoritettu järjestö-äänestyksellä, kuten olisi pitänyt. Tällöin olisi myös ollut aika bolshevististen teoreetikkojen esiintyä, selvittää linjat ja luoda järjestö. Mutta niitä ei esiintynyt — johtuen Suomen työväen edellä kuvatusta historiallisesta val-

mistumattomuudesta todella vallankumouksellisen tilanteen varalta. Meillä oli Suomessa miltei joka kunnassa työeduskunnat, jotka asiallisesti olivat neuvostoja, mutta niissä ei tätä polttavaa kysymystä otettu esille. Puna-kaartilaiset kyllä hommasivat poliittistakin yhteyttä, mutta vasta tammi-kuun puolella tuli puoluejohdolle parista kunnallisjärjestöstä vaatimuksia, että olisi ryhdyttävä vallanottoon.

Luokat asestautuvat. — Yhteentörmäys.

Porvaristo sen sijaan käytti saamansa lomahetken erittäin hyvin. Sillä oli sodan ajalta jääkäriväräykskoneistonsa. Perustamansa "palokunnat" se kehitti suojeluskunniksi "ryssä vastaan", kuten pientalonpojille sanottiin, mutta uskotut piirit tiesivät, että nyt on aikomus kerta kaikkiaan lyödä maahan työväenliike ja tappaa sosialismi. Upseereja sijoitettiin määräpaikkoihin, luotiin esikunnat ja piirijärjestöt. Myös ryhdyttiin kansainväliin avunsaantipuuhiin Ruotsissa ja Saksassa.

Työväki varustautui myös. Punakaartien ensi perustajina olivat, tietääkseni, viaporilaiset, joilla oli elävänä muistossaan v:n 1905—6 tapahtumat. Puolue hyväksyi nämä "järjestyskaarteina". Ja nähdessään porvariston varustelut liittyi työväki joukolla punakaarteihin. Niitä ei kuitenkaan kehitetty eikä harjoitettu sillä tarmolla, kuin tilanteen vakavuus olisi edellyttänyt.

Paljon on väitetty siitä, kuka alkoi. Se on ollut moraalinen kysymys, sillä onhan kansalaissodan alkaminen vakava juttu. Nyt sanomme me, että *ikävä kyllä* ei työväki alkanut. Sillä kun kaksi varustautuu tappeluun, on alkajalla alotteet etuisuudet. Ne sai nyt porvaristo. Sillä oli koneistonsa joltisessakin kunnossa, kun se, tammikuulla 1918, huomasi että on aika iskeä. Ja olikin. Työväelle oli juuri tulossa aselähetyksiä ja lahtarit ymmärsivät, että on ennätettävä ennen kuin ne joutuvat perille. Ja kuten ennenkin historiassa alkoi valtaloukka kansalaissodan. Alaluokka on tavallisesti siihen liian järjestymätön ja päättämätön.

Pohjanmaan, Savon ja Karjalan suojeluskunnat pantiin liikkeelle ja työväen oli pakko nousta itseään puolustamaan. Puolueen koossapysymisestä oli kuitenkin nyt se hyöty, että velvollisuudentunto veti mukaan paljon niitäkin, jotka muutoin eivät olisi kumoukseen lähteneet. Haitta siitä oli se, että kumoukseen haluttomat ainekset toivat haluttomuutensa ja päättämättömyytensä vallankumoustoimiin.

Saadaksemme selvän kuvan tilanteesta viisi vuotta sitten, on sopiva tarkastaa *mitä meillä oli ja mitä meillä ei ollut*.

Ensiksikin oli meillä *vallankumouksellinen tilanne*. Lenin selittää, että vallankumouksellisen tilanteen tunnusmerkkinä on: joukkojen tavallista suurempi kurjuus ja niiden halu tapella. Ne ovat päättäneet saada joitakin kysymyksiä selväksi. Vallanpitäjät taas ovat päättäneet olla enää antamatta perää. Meillä oli siis vallankumouksellinen tilanne, mutta ei ollut kykyä sitä oikein käsittää. Viimeiseen saakka toivoi puolueen johto sen menevän ohi — kuten ennenkin — tai ainakin lyökkäytyvän.

Toiseksi oli meillä *vallankumouksellinen luokka*, proletariaatti. Se oli verrattain hyvin järjestynyt. Sillä oli ammatilliset järjestöt ja suuri

joukkopuolue. Sillä oli työväentalot, lehdet, osuuskuntia, urheiluseuroja y.m. Tämä luokka oli tilanteen vaikutuksesta vallankumouksellisen kiihkon vallassa ja valmis taisteluun. Mutta sillä ei ollut siihen taisteluun tarvittavia elimiä. Järjestyneisyydellään työväestö kyllä loi valtiokoneiston, järjesti teollisuuttakin, mutta ei saanut aikaan lujaa järjestystä.

Kolmanneksi oli meillä *maaseudullakin* vallankumouksellista kansaa. Tärkeä seikka, sillä ilman maalaisköyhälistön aktiivista osanottoa ei teollisuustyöväestö voi valtaa ottaa eikä pitää. Sen on Kommunistinen Internationale epäamättömästi todennut. Suomessa olivat torpparit hurjana, kun heidän asiansa yhä oli ratkaisematta. Tilaton väestö vaati kiihkeästi maata. Maalaissäköyhälistö oli suureksi osaksi järjestynyttäkin. Ei kylläkään ammatillisesti muuta kuin vähässä määrässä, mutta sen sijaan poliittisesti. Se noudatti sos. dem. puolueen ohjausta. Heikkoutena oli se, että maaseudun koko järjestökoneisto oli rakennettu silmällä pitäen rauhallista työväenliikettä, ollen sen johdossa suureksi osaksi käsityöläis- y.m. puolopletaarisia, jopa aivan pikkuporvarillisia aineksia.

Pahin puute oli se, ettei ollut *maatalousohjelmaa*. Sos. dem. puolue kyllä vaati torpparien vapauttamista. Samoin mäkitupalaisten. Mutta, katsoen asioita lujan kapitalismin aikaisen reformitoiminnan kannalta ei puolue suosittanut velkatilain perustamista. Vallankumouksen varalta ei se ollut laatinut ohjelmaa, jossa olisi määrätty mitä tehdään suurtiloille, jaetaan ne vaiko annetaan työväen osuuskunnille. Eikä ollut mitään sanomista pientalonpojille. Käytäntö kyllä sitten kumouksen aikana vei siihen, että isännittä jääneet tilat joutuivat niiden työväen haltuun. Ja talonpoikain kanssa soviteltiin, miten missäkin ymmärrettiin.

Neljänneksi sanottakoon, että meillä oli vallankumouksellisen *armeijan alku*, punakaarti, mutta se oli huonosti aseistettu ja vailla pätevää johtoa. Eräs punaisen ja valkoisen Suomen läpi matkustanut ulkomaalainen kertoo muistelmissaan, ettei nähnyt punakaartin harjoittelevan, valkoiset sen sijaan pitivät ahkeraan harjoituksia. Syynä oli se, ettei punaisilla ollut sotilaallisia harjoittelijoita, joita lahtarit hankkivat laajalti, ulkomailtakin. Osaksi on myönnettävä, ettei punaisella puolella täysin käsitetty harjoittelun merkitystä. Kuten ei käsitetty montaa muutakaan sota-aidon aakkos-totuutta. Huutavin oli upseeriston puute. Sen korvasivat vain vaillinaisesti venäläiset vapaaehtoiset toverit ja palkatut sotasespialistit. Järjestyneisyydellään Suomen työväki kyllä nostatti kunnioitettavan määrän aika hyviäkin komppanioita, jopa niitä yhdisteltiin suuremiksikin yksiköiksi. Haparoitiin armeijajärjestyksenkin siirtymistä, vaikka se jäi kesken tappion tullen. Oli siis aseistettuja joukkoja, ei armeijaa.

Viidenneksi oli meillä *puolue, joka tunnusti vallankumouksen*. Oli jyrkkä sos. demokratinen puolue, joka oli luvannut lähteä työväen mukana vallankumoukseen, ja sen tekikin, sekä parhaansa mukaan koetti vallankumousta ohjata. Mutta syistä, jotka alussa on selitetty, ei se tuntenut kansalaissodan taitoa ja siksi johti vaillinaisesti. Suomen vallankumous osoitti Suomen ja koko maailman työväelle sen, minkä sitten ovat osoittaneet monet muut vallankumoustaistelut (Unkarin, Saksan, Etelä-Afrikan

y.m.), että vallankumouksen johdossa on välttämätön *kommunistinen puolue*.

Sen täytyy ensiksikin valmistaa työväen etujoukko tulevia taisteluita varten. Sitten täytyy sen tilanteen tullen osata saada työväen laajain, vasta siinä tilanteessa vallankumouksellisiksi tulevain joukkojen luottamus. Kolmanneksi täytyy sen tuntea taistelun taito: osata arvioida kuinka paljon tilanne sietää ja mitä se vaatii; onko hyökättävä vai eikö — sillä sitä ei sano pätevästi joukkojen vaisto. Ja vihdoin on puolueen osattava peräytymisen taito, kyky vetää joukot pois epätasaisesta taistelusta, jossa uhrin eivät vastaa saavutuksia. Elävän voiman pelastaminen tuleviin taisteluihin, se on tärkein taito. Siitä puhui tov. *Lenin* Kominternin äskeisessä kongressissa. Mutta kaikki tämä voi onnistua vain, jos puolueella on käytettävänään ajan paras tieto. Ja jos sillä on luja, kurinalainen järjestö, sekä joukkojen luottamus.

Kuudenneksi voimme ottaa kysymyksen *suhteesta Venäjän köyhälistöön*. V. 1905—06 oltiin Suomessa selvillä siitä, että vain mitä läheisimmässä yhteydessä venäläisten tovereitten kanssa voi Suomen työväki saavuttaa tuloksia taistelussaan. Mutta sitten onnistui tsarismiin eristää nämä toisistaan. Suomen työväelle jäi julkisen toiminnan mahdollisuudet, vaikka rajoitetutkin. Venäjän työväen tie kävi taas maan alle, vallankumouksellisiin järjestöihin, vankilaan, Siperiaan, maanpakoon. Suomessa puhuttiin kyllä paljon "taistelusta tsarismia vastaan", mutta se oli suureksi osaksi leikkisotaa. Ei jouduttu suorastaan vastakkain sen poliisi- ja ohranakooneiston kanssa. Syntyi pyrkimys saavuttaa Suomen itsenäisyys, vaikka vain sisäinenkin, niin ettei Pietarista käsin saataisi estää Suomen eduskunnan päätösten voimaantumista eikä rajoittaa Suomen työväen kansalaisvapauksia. Jos siihen päästäisiin, niin näytti, että kyllä omin voimin selvittäisiin Suomen herroista. Tämä käsitys osoittaa, kuinka huonosti tunnettiin kapitalismin olemusta, varsinkin sen uusimman asteen, imperialismin. Ei otettu lukuun, että Suomessa porvaristo luo tarpeen tullen oman tsaarillisen vallankäyttönsä, ja että kansainvälinen pääoma rientää auttamaan sen maan porvaristoa, minkä diktatuuri on vaarassa.

Virheellinen käsitys maailmassa jylläävistä voimista ja Venäjän tulevista vallankumouksesta piti yllä eristyneisyyttä Venäjän vallankumouksellilikeistä. Porvarit olivat tässäkin suhteessa kaukonäköisemmät. Pitivät hyvää yhteyttä Pietarin kanssa. Ja aktivistit olivat liitossa es-errien kanssa, kunnes sitten sodan aikana tekivät kaupat Saksan keisarin kanssa. Kuvaavaa on, että Suomen sos. dem. ei ratkaissut itselleen kysymystä: menshevismi vai bolshevismi? Se ei muka kuulunut meille. Oli "venäläinen kysymys". Niin syntyikin se nurinkurinen tilanne, että v. 1917 Suomen sos. demokratia, menshevikit mukana, lausui "sympatiansa" bolshevikille, ne kun kannattivat Suomen itsenäisyystaistelua s.o. kehoittivat kansallisissa merkeissä taistelemaan Kerenskiä vastaan, repimään hajalle imperialistista Venäjää. Mutta "sympatia" ei ulottunut niin pitkälle, että olisi todella perehdytty bolshevismiin ja ymmärretty, että se on myös Suomen köyhälistön kysymys, on kansainvälinen kysymys. Oli kylläkin suhteita venäläisiin, läheisiäkin, mutta ei sellaisia kuin tilanne olisi vaatinut.

Viimeiseksi kysymys *kansainvälisestä tilanteesta*. Siinä suhteessa ol-

tiin hyvin takapajulla. Ei käsitetty, kuinka läheisesti Suomen työväen kohtalo on kytketty maailman laajaan taisteluun työn ja pääoman välillä. Sodan aikana lyötiin miltei tykkäänään laimin kansainvälisten suhteiden ylläpitäminen. V. 1917 niitä taas haparoitiin, liittyen, vaikka hyvin epäselvin käsityksin, Zimmerwald-järjestöön. Mutta taaskaan ei tehty itselleen selväksi, mitä se merkitsee ja mihin se velvoittaa. Ei esim. ratkaistu kysymystä, kuuluuko Zimmerwald-oikeistoon vaiko vasemmistoon, johon bolshevikit kuuluivat.

Silti kyllä tarkasteltiin maailman merkkejä. Tammikuun alkupuolella 1918 ei kansainvälinen tilanne näyttänyt niinkään epäedulliselta. Saksassa ja Itävallassa oli suurlakkoja ja kaikissa maissa oli sotaan kyllästyminen suuri. Oli syytä odottaa suurempiakin purkauksia. Mutta niitä ei tullut. Imperialismin diktatuuri voitti ja Brest-Litovskin rauha merkitsi raskasta koettelemuksen aikaa Venäjän vallankumoukselle. Suomen työväen asema kävi tällöin epätoivoiseksi. Ja tykki- sekä kuularuiskutulella takoi Saksan imperialismi Suomen työväen päähän kansainvälisyyden oppia.

Kova koulu on siis ollut Suomen työväellä. Raskaat lunnaat on se suorittanut. Merkit viittaavat siihen, että se oppi on myös otettu varteen. Vallankumoustilanne ei kylläkään koskaan tule samanlaisena kuin oli edellinen. Se tulee aina uutena, yllättävänä. Suomen työväellä on kuitenkin nyt ohjeena, oman kokemuksensa lisäksi, ajan paras oppi, Venäjän Kommunistipuolueen ja Kommunistisen Internationalsen edustamana. Se on luonut itselleen vastaavia järjestöjä. Lujasti luotamme siihen, että enää ei vallankumouksellinen tilanne Suomenkin rintamaosalla mene hukkaan, vaan johtaa voittoon.

Kaatuneitten toveriin muisto, Suomen ja koko maailman työväen vapautuksen kallis asia kannustakoon meitä kutakin täyttämään velvollisuutemme.

Suomen työväen vallankumouksen ulkopolitiikasta.

Yrjö Sirola.

Mailman sota, joka sotaikäyvässä, jopa puolueettomissakin maissa, vaikutti työväenpuolueisiin selvästi, pakottaen eri suunnat määrittelemään tarkemmin kantansa suuriin mailman kysymyksiin nähden erottaen ne eri puolueiksi, joiden rajat tapausten kärjistyttyä vallankumoukselliseksi, kävivät yhä terävimmiksi — tämä suuri kansojen teurastus, joka lopulta pani mailman työväen vallankumouksellisella rohkeudella katsomaan kuolemaa ja sortovaltoja silmiin, se jätti Suomen työväen omituiseen, eristettyyn asemaan. Tsaarinvallan ja Suomen kansan välinen perustuslakiristiriita oli aiheuttanut sen, että suomalaiset eivät suorittaneet sotapalvelusta, eivätkä siis joutuneet rintamille. Mutta sodan muut rasitukset, nälän ja orjamaisen työn se kyllä sai kestää. Ainoana valopilkkuna olivat v:n 1916 vaalit, joissa sosialidemokraattinen puolue sai eduskuntaenemistön. Puolueen toivoksi jäi näin ollen aika, jolloin eduskunta saisi koontua ja ottaa käsiinsä Suomen asiain hoidon.

Kaksi suuntaa oli puolueen keskuudessa siitä, missä yhteydessä tämä tilaisuus tulisi. Puolueen maltilliseen oikeistoon kuuluva aines näyttää olleen läheisessä yhteydessä niiden pikkuporvarispiirien kanssa, jotka odottivat Suomen vapautusta imperialistisen Saksan sotavoittojen kautta. Tämän suunnan edustajia otti myös osaa tunnettuun jääkäriliikkeeseen, nuorten miesten lähettämiseen Saksaan oppimaan sotataittoa Suomen vapauttamistarkoituksessa. Puolueen vasemmisto, varsinainen proletariaatti, sen sijaan lähestyi Venäjän köyhälistöä. Suuret joukot suomalaista työväkeä kierteli Venäjällä sotatöissä, ja Pietarissa sekä Helsingissä työskentelivät suomalaiset ja venäläiset työläiset rinnan sotateollisuudessa, hautoen lakkotuumia ja imien oloista vallankumouksellisuutta. Organisatoriseksi yhteistoiminnaksi puolueiden kesken ei yhteys, ikävä kyllä, kuitenkaan kehittynyt.

Puolueen kautskyläinen keskusta, josta puolueen johto pääasiassa oli kokoonpantu, ei omaksunut näiden virtausten suhteen varmaa kantaa: asiasta näet vältettiin virallista keskustelua. Olihan puolueen pääpyrkimyksenä säilyttää järjestöt yli tämän poikkeuksellisen ajan, jonka tapauksiin pienen Suomen köyhälistöllä näytti voivan olla perin vähän vaikutusvoimaa. Saksan imperialismin voitoista ei kylläkään Suomen työväenluokan vapautusta voitu odottaa, mutta katsottiin mahdolliseksi sellainen asiain käänne, että suurvaltiolliset tapahtumat erottaisivat Suomen tsarismista vallasta ja tekisivät siitä "itsenäisen" — niin itsenäisen kuin pikku maa Saksan imperialismin holhouksen alla voisi olla. Joka tapauksessa tällainen mahdollisuus, jos tsarismi jäisi kukistumatta, asettaisi Suomen

työväenluokalle uusia kysymyksiä, joihin nähden sen olisi kantansa määrättävä. Venäjän vallankumous kajasteli kyllä puolueen keskustalaistenkin mielessä mahdollisena ja toivottavana, mutta v:n 1905:n kokemukset olivat jättäneet suomalaisille sosialidemokraateille sellaisen muiston, että Venäjän vallankumoukselta voitiin korkeintaan odottaa poliittista vapautusta, s.o. turvattua autonomiaa, ehkä itsenäisyyttäkin Venäjän vapaiden valtioiden liitossa. Ei siis valmistauduttu Venäjän eikä oman maan prolettaarisen vallankumouksen varalta.

Kansallisen "itsenäisyyden" demokraattinen harhakuva silmien edessä otti siis Suomen työväki vastaan tiedon helmikuun vallankumouksesta. Sosialistinen eduskuntaenemmistö oli valmis sovitteluihin Venäjän väliaikaisen hallituksen kanssa. Se oli taipuvainen jättämään tälle ulko- ja sota-asiat, mutta muissa suhteissa se vaati entisen tsaarin vallan siirrettäväksi Suomeen, ensin hallitukselle, sitten eduskunnalle. Tämän viime mainitun kannan hyväksyikin Venäjän neuvostojen I edustajakokous ja sen päätöksen perusteella sääti Suomen eduskunta heinäk. 18 p:n lain, n.s. valtalain. Mutta tämä ei sopinut Venäjän eikä Suomenkaan porvaristolle. Niiden yhteisen juonittelun tuloksena oli, että Kerenski hajoitti asevoimalla Suomen eduskunnan. Niissä oloissa ei Suomen sosialidemokratia katsonut voivansa yksin nousta aktiiviseen taisteluun Kerenskiä vastaan, vaan taipui vaaleihin, joissa se, porvariston juonien takia, kärsi vaalitappion, menetti eduskuntaenemmistönsä, vaikka sai lisääniä yli 70,000.

Kornilovilaiset liikkeet Venäjällä vaikuttivat nyt sen, että Suomen sosialidemokraattisissakin piireissä vakiintui yhä enemmän pyrkimys itsenäisyyteen. Lokakuun vallankumous Venäjällä avasikin oivan tilaisuuden. Olivathan bolshevikit osoittautuneet ainoaksi puolueeksi, joka rehellisesti kannatti kansojen itsemääräämisoikeutta — ja Venäjän neuvostovalta sen myönsikin tammikuulla 1918. Kun Suomen suurporvaristokin — peläten bolshevikki-vaaraa — nyt siirtyi itsenäisyyden kannalle, voitiinkin sanoa, että Suomen kansa yksimielisenä tuota itsenäisyyttä halusi.

Tämä oli kuitenkin vain pinnalta katsoen totta. Itse asiassa ei Suomen köyhälistöä enää innostuttanut itsenäisyyssasia, vaan vallankumous, johon sitä nälkä ja omistavien luokkien asestautuminen ajoivat. Ja se tunsii tässä vallankumouksessaan tarvitsevansa mitä läheisintä tukea Suomessa olevilta venäläisiltä sotilailta ja Venäjän neuvostovalalta, joiden kanssa se läheisesti veljentyi, osaksi järjestöjensä, etupäässä punakaartien kautta, osaksi suoranaisesti, elämässä. Se taas, että venäläiset sotilaat tukivat Suomen työläisiä lakoissa ja mielenosoituksissa, jopa pelastivat näitä porvarillisen luokkakoikeuden kynsistä, se raivostutti porvaristoa. Sitä ja eräiden venäläisten sotilaiden tekemiä omavaltaisuuksia hyväkseen käyttäen kohotti nyt Suomen suurporvaristo tunnussanaksi: "ryssät pois maasta!" Talonpoikaiset ja pikkuporvarispiirit yhtyivät tähän ja sosialidemokraattisen puolueen oikeistokin varoitteli Suomen työväkeä turvautumasta "vieraaseen apuun". Mutta suurporvaristo, jolla ei ollut mitään "itsenäisyyden" harhaluuloja, se tunsii tarvitsevansa vierasta apua ja se turvasi siihen. Se salassa solmi kaupat Saksan imperialismiin kanssa sekä provoseerasi esille kansalaissodan.

Kun vallankumouksemme ei ollut selvästi prolettaarinen, vaan demo-

kraattinen, ei sen tarkoituksena myöskään ollut loukata ulkomaisen pääoman etuja. Siihen ei katsottu voimienkaan riittävän. Olihan Suomi muodollisesti eristänyt itsensä Venäjältä, joka vielä vahvistettiin maaliskuun 3 p:n sopimuksella Venäjän neuvostovaltion ja Suomen Kansanvaltuuskunnan kesken. Brestin rauhanehdot tätä eristäytymistä vielä tehostivat, onneksi kuitenkin enemmän muodollisesti kuin todellisesti, sillä saihan Suomen köyhälistö kumouksessaan kaikkea niissä oloissa mahdollista tukea venäläisiltä tovereilta. Mutta kun vallankumouksen johto ei katsonut voimiensa riittävän kotimaisenkaan pääoman etujen kovin suureen rajoittamiseen, pidettiin tärkeänä turvata ulkolaisen pääoman etuja. Olihan heikko toivo saada niin välttämättömiä elintarpeita Amerikasta ja ehkä Skandinaviastakin. Sitä varten kehoitettiin työväkeä varomaan ulkomaisten kansalaisten ja kapitalistien oikeuksien loukkaamista sekä koettiin sovitella niin, että ulkomaiset teollisuusliikkeet Suomessa edelleen voisivat työtänsä jatkaa.

Ulkomaisen pääoman etujen valvojat, konsulit, esiintyivätkin Kansanvaltuuskuntaan nähden ulkonaista kohteliaisuutta noudattaen, mutta tämän diplomaattisen verhon takana auttoivat he kaikki keinoin Suomen vastavallankumouksellisia. Suomalaiset porvarit, joilla oli "konsulin" arvonimi, harjoittivat sen varjossa vastavallankumouksellista vakoilua ja kiihotusta ja varsinaiset ulkomaalaiset lähettelivät omia kansalaisiaan ja suomalaisia porvareita "kuriireina" Ruotsiin, sen kautta toimittaen valkokaartilaishallitukselle ja sen sodan johdolle tärkeitä tietoja. Mutta Suomen Kansanvaltuuskunnan kuriirien matkat Ruotsiin ja Norjaan ehkäistiin julkeasti, aina välittämättä sitä edes tekosyillä verhota. Ja ulkomaiden konsulit pitivät oikeutenaan persoonallisella esiintymisellään ja protesteillaan, "humaanisuuden" ja "kansainvälisen oikeuden" nimessä suojella suomalaisia vastavallankumouksellisia. Ne välittivät Etelä-Suomessa valkokaartilaisjoukkojen antautumisen sekä suojelivat näitä Geneven ja Haagin sopimusten nimessä, mutta Pohjois-Suomessa ja valkokaartilaisien voittojen jälkeen ei näitä "humaanisuuden" ja "kansainvälisen oikeuden" rita-reita nähty valkoista terroria hillitsemässä.

Eikä voinut Suomen Kansanvaltuuskunnan huomaavainen ja multilinen politiikka millään tavalla ehkäistä ulkomaisten kapitalistien avustustoimintaa Suomen vastavallankumouksellisille, vaikkakin — se myönnettäköön — ero punaisen hallituksen inhimillisyyden ja valkoisen sotajohdon petomaisuuden välillä vaikutti jonkun verran m.m. Skandinavian pikuporvarilliseen yleiseen mielipiteeseen valkoista terroria vastaan. Mutta Skandinavian suurporvaristo ei nähnyt mitään eroa Suomen työväen demokraattisen ohjelman ja venäläisen bolshevismin välillä. Samanlaiseksi idästä länteen tunkevaksi "anarkiaksi" se molemmat leimasi, myönsi kymmenien miljoonien krediittejä Vaasan hallitukselle ja purki kiukkuaan Ruotsiin liberaalis-sosialidemokraattista hallitusta vastaan, joka ei uskaltanut virallisesti lähettää apua Suomen valkoisille, vaan näytteli "puolueettomuutta".

Tapaukset ovat kuitenkin paljastaneet brantingilaisen sosialistipeturuuden koko kavaluuden. Samaan aikaan näet kuin sen edustajat Suomessa tuon puolueettomuuden nimessä tarjosivat välitystä, s.o. ehdottivat

armoille antaumista, samaan aikaan Ruotsin hallitus, varsinkin sen sos. dem. meriministeri parooni Palmstjerna, antoi kaikkea apua Suomen työväen teurastajille. Aseita kuljetettiin, nähtävästi myös hallituksen varastoista Pohjois-Suomeen. Saksasta sinne meneviä aselähetyksiä konvojeerattiin ruotsalaisilla laivoilla. "Asukkaiden suojelemisen" nimellä vallattiin Ahvenanmaa ruotsalaisilla joukoilla, tungettiin sieltä pois punakaartit ja — "tasapuolisuuden" nimessä — autettiin siellä häviön kärsineet valkokaartilaiset Pohjanmaalle. Myös lähetettiin Suomeen valkokaartien avuksi ruotsalainen brigaadi, joka Tampereen valloituksessa saikin suorittaa tärkeän tehtävän ja kärsi raskaita tappioita. Siihen kuului, paitsi vapaaehtoista intelligenssiä, myös "lomalle laskettuja" Ruotsin armeijan upseereita ja nähtävästi liikkeelle komennettuja alijupseereita sekä muuta huligaaniväkeä, joutuksessa runsas prosentti kriminaaleja. Runsaasti oli myöskin valkokaartien osastoissa ruotsalaisia upseereita m.m. Persian santarmikunnan kuuluisat johtajat Glimstedt, joka kaatui Heinolan luona, ja Hjalmarsson, joka tammikuulla 1919 hommasi santarmijoukkioita Viron porvarien avuksi.

Huolimatta brantingilaisten kavalasta kaksimielisyydestä, osoitti Ruotsin työväestö ymmärtävänä asian oikein ja sos. dem. vasemmistopuolueen johdolla ilmaisi kantansa sekä hallitukseensa että sosialistipettureihinsa nähden. Niinpä agiteerattiin useita petkuttettuja henkilöitä pois ruotsalaisesta brigaadista, jonka jäsenten elämä Ruotsissa on tehty boikottauksella erittäin tukalaksi, jopa jossain tapauksessa mahdollottomaksi. Ja kun Suomesta palaava lahtaribrigaadi otettiin Tukholman porvariston puolesta kunnianosoituksin vastaan, niin osoitti mieltänsä pääkaupungin työväestö ja tov. Ture Nerman sai oikeudessa vastata siitä, että oli julkisesti huutanut: "hyi murhaajat!" Vasemmisto-sos. dem. lehti "Folkets Dagblad Politiken" onkin rohkeasti täyttänyt kansainvälisen velvollisuutensa Suomen ja Venäjän proletaaristen kumousten suhteen. Ruotsin työväestö on myöskin osoittanut ymmärtävänsä tämän sekä yhä suuremmin joukoin siirtynyt pois Brantingin petturipuolueesta. Myös Norjan vallankumouksellinen köyhälistö on osoittanut suurta solidarisuuden tuntoa Suomen kärsivää köyhälistöä kohtaan. Ja Tanskassakin on suhtautuminen Suomen kysymyksen saanut aikaan työväen radikaalisten aineiden vetäytymisen pois kannattamasta pikkuporvarillista sosialidemokratiaa.

Kuten tiedämme ratkaisi Suomen köyhälistön kumouksen kohtalon Saksan imperialismien esiintyminen. Saksasta saivat valkokaartit aseita y.m. varustuksia ja upseereita. Saksassa kasvatetusta jääkärijoukosta suurin osa oli valmis taistelemaan Suomen itsenäisyyden luoja, Suomen ja Venäjän työläisiä vastaan sekä maan orjuuttamisen puolesta; pienempi osa sankarillisesti kieltäytyi kantamasta asetta omaa kansaansa vastaan. Ja Saksan scheidemannit saivat Suomen kysymyksessä taas astua pitkän askeleen eteenpäin petturiutensa tiellä. Se laimea vastustelu, jota heidän puoleltaan ilmeni saksalaisen retkikunnan lähettämistä vastaan, osoittautui teeskentelyksi sen tosiasian rinnalla, että he edelleen kannattivat imperialistista hallitusta sen esiintyessä näin julkeasti kansojen itsemääräämisoikeutta vastaan. Niinpä he muiden arvonimiensä lisäksi ovatkin ansainneet Suomen vallankumouksen pyövelin nimen.

Mutta tuskin oli Suomen köyhälistö ennättänyt saada ankanan opeuksensa Saksan imperialismilta, kun eräiden sosialidemokraattien keskuudessa syntyi kuvitelma, että asemaa voitaisiin auttaa Englannin imperialismilla avulla. Niinpä näyttää O. Tokoi olleen siinä suhteessa neuvotteluissa Venäjällä olevain Englannin edustajain kanssa, vaikka hänen toimenpiteensä siinä suhteessa ehkäistyivät osaksi käytännöllisen mahdottomuuden, mutta suuremmaksi osaksi tietoisempain vallankumouksellisten vastustuksien takia. Tokoi ei kuitenkaan hellittänyt tuumiaan, vaan hankki itselleen kesällä 1918 tilaisuuden päästä Arkangeliin muka ”teollisuusyrityksiä etsimään”, mutta asiallisesti liittyäkseen englantilaisiin imperialisteihin. Muurmannilta käsin on hän sitten lähettänyt julistuksia Suomeen luvaten niissä apua englantilaisilta, herjaten bolsheveikeja, houkutellen Suomen työläisiä Englannin armeijaan ja tarjoten luokkarauhaa Suomen porvareille. Englannin hallitus on palkinnut nämä puuhut virallisesti ilmoittamalla Suomen porvareille, että näiden ei tarvitse olla huolissaan, sillä kun ei ole aikomuksena auttaa mitään punaisia seikkailijoita.

Kaikkein ankarimman läksyn on Suomen työväestö saanut sen kautta, että sen itsenäiseksi hommaama maa, Suomi, tällä kertaa on kansainvälisten valkokaartilaisien pesäpaikka. Suomen porvaristo, joka niin kauan petkutti työväkeä tunnussanalla ”tsarismia vastaan”, se nyt suosii maassaan kymmeniä tuhansia venäläisiä vastavallankumouksellisia, niitä pahimpia Suomi-syöjiä, jotka nyt imartelevat Suomen porvareita, mutta ovat tietysti valmiit, jos tilaisuus tulisi, alistamaan Suomen kansan uudelleen kasakkasaappaansa alle. Ja valmiuttaan uuden ”orientationinsa”, Englannin imperialismiin, palvelukseen osoittaa Suomi julistamalla taistelua bolshevismia vastaan. Myös Suomen valkoinen sosialidemokratia samaan aikaan julistaa taistelun vallankumouksellisista kommunismia vastaan.

Mutta Suomen köyhälistön syvissä riveissä punoittaa jälleen. Ja kalliiden kokemusten koulun käytyään julistaa se maailmalle kumouksellista vakuumustaan: ei ole kansojen itsenäisyyttä muualla kuin työväen neuvostojen liitossa, jossa pienenkin maan työväki voi rintamavelvollisuutensa suorittaa.

”Sosialistinen Aikakauslehti”.

Helsinki, 15. 2. 22.

Punakaartilaisuus

Kun historioitsija hakee Suomen työväenluokan vallankumoukselliseksi kehittymisen alku-ilmiöitä, niin kiintyy hänen huomionsa ennen kaikkea sanaan: punakaarti. Se oli suomalaisten proletaarien tunnussana, niin pian kuin poliisivaltion raskas painostus hiukankin helpoitti ja työläis-keuhkot imaisivat itsensä täyteen vapauden ilmaa.

Muistamme marraskuun päivät 1905. Ryöpsähti korkealle kansanousun laine. Säikähti porvaristo. Oikealla luokkavaistollaan se tunsii, että tämä liike on vaarallinen, jos ei pysy johto porvarillisissa käsissä. Siksi se heittäytyi mukaan ja julisti liikkeen ”kansalliseksi” — ”kansallislakoksi”. Ja ensi huolena sillä oli ”järjestys”. Ylioppilaat mobilisoitiin ja työväen järjestysjoukon kanssa ne muodostivat ”kansalliskaartin”.

Mutta yhteen eivät sovi tuli ja vesi, työväestö ja porvaristo. Punakaartiksi julisti työväki joukkonsa, ja kun ylioppilaat lähtivät ase kädessä sitä vastaan, syntyi nimitys ”lahtarit”. Ne nimitykset tulivat historialliseksi. Merkitsevät nyt vastakkain seisovia, toisiaan tiukasti silmällä pitäviä luokkia, jotka kumpikin käsittävät, että taistelu on elämästä ja kuolemasta. Toinen tai toinen!

Viaporin päivinä tapasivat sitten taas toisensa punakaarti ja lahtarit. Vuoti jo verta. Muistomerkiksi jäi porvarisvallan puoltajille yleisillä varoilla pystytetty hautapatsas Lapinlahden hautausmaalle ja Malmille yksinkertainen harmaa kivi, johon hakatut kiväärinkuvat muistuttivat kaatuneen punakaartilaisen jälkeenjääneille tovereille, että siihen sitä tulee vieläkin tartuttavaksi. Ja Venäjän vallankumouksien pitkässä luettelossa elää myös Viaporin kapinassa kaatuneiden muisto.

Sen ajan työväen julkaisuissa voimme vielä nähdä punakaartilais- ja vallankumouksuvia sekä lukea kirjoituksia joiden tyylin on elävöittänyt punakaartilaishenki. Mutta sitten seurasi raskas aika. Se ei ollut raskas vain siksi, että Suomen työväen luokkaa painoi stolypriniläisdiktatuurin rautakorko Suomen porvariston hyväksi. Se aika on muistossa raskas siksi, että silloin oli tulla kuohittua Suomen työväenluokan vallankumouksellinen tahto. Parlamentaarinen ”laillinen” sosialidemokratia, ”siveellisiä keinoja” käyttävä ”työväen aate”, vaaliagitatsioni ”virsikirja kädessä” (kuten porvarit pilkkasivat), ammatillinen tariffikeinottelu ja ”kulttajain” uskotellut ”yhteiset edut” osuustoimintaliikkeessä — kas siinä luokkaristiriitojen hämmennysrytysten ulkonaiset otsakkeet. Syvimmilleen laski raukkamaisuutemme sota-ajan ”viisaassa” varovaisuudessa ja huippuunsa kohosi sovitteluhenki maaliskuun vallankumouksen jälkeen.

Punakaartilaishenki kuohahti työläismielissä, kun lähdettiin liikkeelle sen suuren jättäenlähdön alkaessa kaksi vuotta sitten. Mutta politiikoimisen kylmällä vedellä se jäähdytettiin. Vaatimusponsia — Tokoin senaatti — Mannerin eduskunta — työläis- ja ylioppilasmiliisi — ja: odottakaa! —

Todellakin, odotettava oli. Olot vaativat sitä. Mutta ei suostunut työväki odottamaan ristissä käsin. Kohosivat kunnallismellakat, nousivat voiliikkeet ja ryöpsähtivät ”korpilakot” ympäri maata. Ja työläs oli porvariston niitä rauhoittaa, vaikka sillä oli käytettävänä sangen isänmaallinen, vallankumoukseen haluton sosialidemokratia.

Ja silloin alkoi kuiske kulkea miehestä mieheen: on perustettava punakaarti! Tosiaankin, täysi aika oli. Olihan vallankumous, ja opettaahan Kautskykin ”Yhteiskunnallinen vallankumous” nimisessä kirjassaan, että sen ensi tehtäviä on työväen aseistaminen (mikä ei estä häntä nyt kannattamasta hallitusta, jonka tärkeimpänä tehtävänä on vallankumouksellinen työväen aseista riisuminen).

Se, minkä Engels on pukenut sanoihin ”paras vapauden tae on kivääri työläisen kädessä”, sen käsittivät suomalaiset proletaarit kesällä 1917 — aivan niinkuin sen käsittivät samanlaisissa oloissa kaikkien kapitalistimaiden proletaarit. Punakaartien järjestäminen alkoi siten, puoliksi salaviihkaa. Mutta pian paisui se yleiseksi liikkeeksi, välttämättömydeksi. Porvarien suojeluskuntahommat sitä eteenpäin kannustivat ja jälleen löytyi kymmenvuotisen tomun alta sana — lahtarit!

Punakaartipuuhasta tuli sos. dem. puolueelle loukkauskivi ja pahenuksen kallio. Puolueen oikeisto vainusi vaaraa (porvarillisuudelle) ja alkoi katsoa punakaartilaisuutta yhä enemmän kieroon. Keskustalainen johto ei voinut kieltää työväen aseistautumisen oikeutusta. Olihan se yksinkertainen itsepuolustuskysymys. Mutta aktiivista vallankumousjärjestöä ei siitä tarkoitettu. Siitä nimitys ”järjestyskaarti”. Tuohon nimeen taipui puolueen jäsenistö. Osa oli todellakin passiivisella puolustuskanalla ja odotti tuloksia eduskunnalta. Kumouksellisempi osa ei pitänyt niin väliä virallisesta nimestä. *Asia oli* tärkein ja tosiasiaassa oli puolue nyt tunnustanut työväen aseistamisen välttämättömyden. Punakaartilaisuus oli saanut puolittaisen myönnytyksen ja tyytyi toistaiseksi siihen. Mutta omassa sakissa puhuttiin edelleen punakaartista — tietysti.

Näin päästiin marraskuun päiviin, jolloin taas sää sakeni ja ukkosta oli ilmassa. Sisäiset ristiriidat olivat kärjistymispisteessä (elintarvekysymys, porvari-eduskunnan ”kolmen kuninkaan vaali”, lahtarien yhä kiihtyvä aseistautuminen) ja Venäjän proletaarisen vallankumouksen esimerkki houkutteli. Tilaisuus, kuten nyt ymmärrämme, laskettiin menemään hukkaan. Suurlakon puolinaisuuteen ja epäselvään hajanaisuuteen päättyi se yritys. Mutta asiallisesti oli ”järjestökaarti”-ajatus haudattu, vaikka nimi jäi vielä elämään. Punakaarti oli näet asiallisesti astunut esille (Saksanniemen retki, kotkalaisten kiertomatka y.m.). Lahtareita oli vangittu.

Oli astuttu väkivallan tielle — tarkoitan väkivallalla vallankumouksellista luokkavallan käyttöä, joka on eroitettava niistä hulikaaniteoista, tarkoituksettomista väkivaltaisuuksista, joita myös tapahtui. Ja kun oli astuttu vallankäytön tielle, niin sanoi proletaarinen väistö, että olisi pitänyt painaa eteenpäin. ”Me olemme olleet kaduilla aseissa”, sanoivat punakaartilaiset, ”ja porvaristo on sen pannut merkille; se odottaa nyt vain tilaisuutta kostaakseen”.

Aivan oikein arvioitu. Niin oli laita. Porvaristo varustautui nyt kii-

reesti — sekä sotilaallisesti että poliittisesti. Suojeluskuntia varustettiin, aseita ostettiin venäläisiltä ja tilattiin ulkomailta, ”poliisikouluja” perustettiin Pohjanmaalle, upseereja mobilisoitiin ja Saksassa olevat jääkärit varustettiin lähtökuntoon. Poliittisesti varustauduttiin solmiamalla suhteita ja sopimuksia ruotsalaisten lahtariainesten sekä Saksan hallituskoplan kanssa. Ja kotimaassa nosti taantumus yhä ärsyttävämpänä päätään. Mannerin eduskunnan kainotkin uudistuslait tapettiin. Elintarvetarkastusasiassa harjoitti senaatti suoraa provokationia. Porvarislehdet ja eduskuntapuhujat syytivät lokaa venäläistä sotaväkeä, punakaarteja ja sos. dem. puoluetta vastaan. ”Järjestys” tuli taantumuksellisten tunnuslauseeksi.

Sos. dem. puolueen kolme suuntaa alkoivat nyt todella väkisten hahmottua kukin kannalleen. Punakaartilaiset ymmärsivät, että heidän oli nyt varustauduttava toimimaan omin päinkin. Turussa pitivät ne miliisilaitoksen kautta asiallisesti valtaa käsissään. Helsingissä valtasi punakaarti ent. kenraalikuvernöörin talon (”Smolnan”) ja sen edustajat lausuvivat porvarislehtien haastattelijoille suoraan, että eivät ole parlamentaaraisella kannalla. Ja, mikäli tiedetään, oli punakaartilaispiireissä ympäri maan käynnissä liike, joka tarkoitti kumoukselliseen toimintaan valmistautumista.

Puolueen oikeiston joukossa alkoi ilmetä selvää punakaartilaisuuden vastustusta (Huttunen y.m.). Kysyttiin, ”punakaarti vaiko sos. dem. puolue”? — joka merkitsi sitä, että niin kysyjäin poliittisiin puitteisiin ei enää sopinut punakaartilaisuus sellaisena kuin se todellisuudessa jo ilmeni aktiiviseenkin toimintaan valmiina vallankumouksellisuutena. Ja eduskunnassa sen suunnan edustajat (Välisalmi) alkoivat puhua ”kunnollisesta järjestysvallasta”.

Puolueen keskustassa ilmeni haparoimista ja hajaannustakin (kun ei ollut varsinaista keskustaryhmää, täytyy arvioida vain niiden tendenssien, kehityssuuntien, mukaan, joita ilmeni). Puoluejohdon oikeistosivustalla olevien keskuudessa uskottiin voitavan selvitä kriisistä demokraattisella suunnanmuutoksella, kukistamalla Svinhufvud ja muodostamalla kompromissihallitus. Siihen tähtäsi myös ehdotus, että olisi muodostettava eduskunnan komennettavana oleva lentävä poliisikunta. Tämän saman hengen ilmausta oli käsitys, että aika ei ole otollinen vallankumoukselle, joten se — varman tappion takia — on lykättävä millä hinnalla tahansa.

Mihin olisi tämä kanta johtanut, se on nyt selvästi arvioitavissa. Jos näet Suomen porvaristolla ei olisi ollut selkänöjaa Saksassa, olisi sen täytynyt turvautua ”demokratiaan”, s.o. jättää ”järjestyksen pelastus” maalaisliittolaisten ja oikeistososialistien käsiin. Nämä olisivat silloin joutuneet Scheidemannin ja Nosken asemaan — pyöveleinä taistelemaan punakaarteja vastaan. Ja keskustan oikea siipi olisi joutunut esittämään Kautskyn ja Haasen osaa: se olisi sanoilla arvostellut hallitusta, mutta asiallisesti se olisi sitä tukenut. Se kanta siis olisi johtanut työväenluokan kavaltamiseen.

Puoluejohdon vasen siipi sen sijaan jo joulun aikaan alkoi ymmärtää, että pula on rauhallisesti ratkaisematon. Se lähestyi siksi punakaarteja ja

koetti edistää niiden aseistamista ja johdon vakiinnuttamista — vaikkei sekään saanut sitä tehneeksi riittävällä tarmolla. Tämä lähestyminen vahvasti siteitä punakaartin ja puoluejohdon välille ja vaikutti sen, että lahtarien hyökätessä saatiin niitä vastaan muodostetuksi toki niinkin eheä rintama kuin miksi se muodostui.

Ilolla ja antaumuksella astuivatkin valtion armeijaksi julistetun punakaartin parhaat joukot taisteluun ja tekivät velvollisuutensa. Sotilaallisen valmistautumisen puutteita koetettiin korvata harjoituksilla ja kursseilla. Parhaaksi opettajaksi muodostui itse sotatoiminta. Voitiin jo erinäisillä rintamalla havaita järjestymistä ja johdon keskittymistä. Ja jos aikaa olisi saatu — s.o. jos eivät ulkomaalaiset lahtarit rientäneet joka taholta "Punaisen Suomen" kimppuun, niin olisi meillä piankin ollut Punainen Armeija torjumassa päälletunkevia lahtareita ja hyökkäämässäkin.

Poliittisestikin olisi itse tapausten logiikka painanut meitä eteenpäin. Työväen diktatuuri olisi muodostunut yhä tiukemmaksi ja väkistenkin kiertynyt kommunistiselle tielle. Yleis-"kansanvaltaiset" harhakuvat haihtu- neet. Mutta niin ei käynyt. Historian ylivoimaiset vallat aiheuttivat Suomen Punakaartille raskaan tappion, niin raskaan, että epätoivo pyrki mie- liin. "Haudattu on pitkiksi vuosiksi Suomen työväenliike", huokailivat monet. "Ja sen teki kapinaseikkailunne", ilkkuivat tannerit ja ryömät, lisä- ten: "uskotteko nyt, että koko punakaartihomma oli virhe, rikos"?

Eivät usko vallankumoukselliset proletaarit. Ei ole kuollut punakaar- tilaisuus. Valkoisen terrorin hirveä riehunta, vankileirien kuolemankauhut ja niitä seurannut taantumus — mitä ovat ne vaikuttaneet? — Ne ovat vaikuttaneet sen, että *punakaartilaisuus on täydelleen todistanut olemis- oikeutensa*. Kapitalismi on Suomessa osoittanut olevansa juuri sitä sa- maa teurastajavaltaa kuin missä muualla tahansa. Hautovathan Suomen porvarit imperialistisia valloitusunelmia. Militarismi kaikkine turmeluksi- neen on pesiintynyt maahan. Hurja keinottelu käynnissä. Julkisen elä- män turmelus ilmeinen. Laillisuutta poljetaan kaikkialla. Toinen toista- taan törkeimpinä esiintyvät valtiokaappaukset. Virkamiesten keskuudessa rehoittaa lahjusten otto ja hallitusmiehet kahmivat miljoonia. Suurpää- oma kerää ohjat käsiinsä ja käärii voittoja. Työväkeä riistetään ja pol- jetaan julkeasti. Valtiollinen järjestelmä ei missään anna perää tsaris- mille sen rasputinilaisena aikana. Hätä ja puute on yleinen. Hajaannusta kaikkialla (Ahvenanmaan kysymys). Maassa ilmenee nälkäkuoleman ta- pauksia. "Kulttuuri" on täysin rappiolla, julaistu kirjallisuus pelkkää ve- telää roskaa.

Sanalla sanoen: kapitalistinen järjestelmä on Suomessakin osoitta- nut olevansa huippuunsa kehittynyt ja mätä, saastaa ja turmelusta levit- tävä. Eikä puutu sotaseikkailuakaan, avointa ihmisteurastusta. Onhan Mannerheimin kopla kytkenyt itsensä Viron seikkailuun. Karjalaan teh- dään ryöstöretkiä. Sapelia kalistellaan Pietariin päin. Ja Venäjän mus- tasotnialaisten sallitaan varustautua Suomessa — ei vain Neuvosto-Venä- jää, vaan itseään Suomen itsenäisyyttä vastaan! Se on toki skandaalin huippu.

Turhaan sitä yrittävät verhota sosialistipetturit lupailamalla "kansan- valtaa", "amnestiaa" ja "uudistuksia". Jos pääsisivätkin tannerit ja vuoli-

joet senaattiin, niin mikä tulisi niiden tehtäväksi? — Rauhoitus ja järjestys. Taistelu työväkeä vastaan kapitalistisen järjestelmän puolesta. Ihan niin kuin esikuvansa Scheidemann.

Ei — ei voida enää paikata porvarisvaltaa. Aika on punakaartilaisuuden jälleen nousta. Mutta uudistettuna on nouseva sekin, tietoisena proletaarisena vallankumouksellisuutena, kommunismina. Ja kun hetki lyö, ratkaisunhetki, ja Suomenkin työväenluokka voittoisan taistelun jälkeen luo Neuvostovaltansa, silloin se myös tietää, että ei enää tulla toimeen hajallisilla punakaartin joukoilla, vaan on luotava lujja, tietoinen, kuria noudattava, urhea *Punainen Armeija* sekä sen reserviväki, aseitten käyttöön tottunut ja valmis työtätekevä kansa.

Eläköön punakaartilaisuus!

”Vapaus” 22. 2. 19.

Sosialidemokratiasta kommunismiin.

Puhe, jonka tov. *Yrjö Sirola* syysk. 1918 piti suomalaisille puna-armeijalaisille Kontiovaaralla (Karhumäessä), Karjalassa.

Toverit.

Tervehdin teitä äskettäin Moskovassa perustetun Suomalaisen Kommunistisen Puolueen Keskuskomitean puolesta. Mutta ennenkuin voimme lähteä selvittämään itsellemme kommunistisen katsomuksen perusteita, on meidän välttämättä raivattava pois eräitä väärinkäsityksiä, jopa ristiriitoja ja aivan oikeutettuja epäluulojakin, joita entisenä sosialidemokraattisena aikana pääsi syntymään työväen joukkojen ja puoluejohdon välille, ja jotka varsinkin vallankumouksen jouduttua m.m. marraskuulla viime vuonna sekä sitten luokkasodassa ja sen jälkeen, vaikuttivat niin häiritsevästi, jopa tuhoisastikin tastelun kulkuun.

Ensiksikin on meidän tehtävä itsellemme selkoa siitä, mikä oli se vanha sos. dem. puolueemme. Ja vähänkin taapäin ajatellen selviää meille kuinka sekaisista aineksista oli kokoonpantu sen jäsenistö ja toimitsijaskaki: kuinka siinä oli yhdessä muka "tovereina" toimimassa äärimäisiä oikeistososialisteja, joille punakaartilaisuus oli kauhistus, ja jyrkkähenkistä työväestöä, joille varsinkin sodanaikainen riisto ja huijaus olivat synnyttäneet sen vaistomaisen vakaumuksen, että niistä ei tehdä selvää muutoin kuin käymällä käsiksi kovin kourin. Näitä ryhmiä piti sitten koossa keskusta, johon kuuluva puolueen johto väliin jyrkähköillä puhetoivoilla herätti vasemmistossa ajatuksia, että kyllä ne oikean ajan tultua ovat kumouksessakin mukana, mutta samaan aikaan hommasi puolueen oikeiston kanssa eduskunnallista pikkunäpertelyä, jopa vilautteli kokoomuskompromissiakin Suomen "kansanvaltaisen itsenäisyyden" turvaamiseksi. Kuvaa-va tälle keskustalle oli sen epäselvä kanta proletaariseen vallankumoukseen nähden. Ei se voinut kieltää tosiasiaa, että sellainen oli kypsymässä, mutta peläten sen tulevan "liian aikaisin" Suomen taloudelliseen kehitykseen nähden, tahtoi sen puhkeamista viivyttää. Siihen vaikutti myös epäluottamus Venäjän proletaarista vallankumousta kohtaan. Eihän sitä edes osattu odottaa tulevaisikaan vielä. Ja sitten ei uskottu sen näin voitollisesti taistelevan lukuisia vihollisiaan vastaan.

Arvelutti myös sen ulkolaisen sekaantumisen mahdollisuus, jota tiedettiin eräiden porvariskoplien puuhaavan. Ja se se marraskuulla ja vielä sen jälkeenkin pani monen toimihenkilön epäroimään. Ajatelkaa itse, miltä tuntuu olla vastuunalaisessa asemassa silloin kun raskaana astuu esiin kysymys, onko oikeutta johtaa joukot taisteluun ylivoimaista vihollista vastaan, huolimatta siitä, että joukoissa on kiihkeä halu taistella — eikö ole seikkailua heittää sitä sängen todennäköiseen tappioon?

Jälestäpäin saattaa kyllä näyttää siltä, — kuten meistä nyt näyttää — että vuosi sitten marraskuulla olisi Suomen työväki vähemmin uhrauksien kuin sitten talvella saanut vallon käsiinsä koko maassa, ja että silloin olisi se pitänyt ottaa. Mutta, kuten sanottu, vaikeudet ja vaarat näyttivät ylivoimaisilta. Mutta epäroimällä ei taistelua vältetty. Lykkäytyihän vain työväelle epäedullisempaan aikaan. Eikä sitä väliaikaakaan osattu oikein käyttää. Kun ei käsitetty yhteentörmäyksen työväen ja porvarien välillä olevan kiertämättömän, eikä itse oltu proletaarisen vallankumoushengen elähyttämiä, ei sen vallankumouksen varalta täydellä tarmolla varustauduttu. Punakaartilaisuutta koetettiin tyydyttää järjestämällä ”järjestyskaarteja” puolustus-, ei hyökkäystarkoituksessa. Parlamenttaarisessa suunsoitossa, vaikka vähän jyrkänlaisessakin, kulutettiin aika, joka olisi ollut käytettävä vallankumoukselliseen itsensä ja joukkojen valistustyöhön. Ja kun sitten se kiertämätön oli edessä, ei silloinkaan lähdetty Venäjän bolševikkien osottamalle tielle, vaan yritettiin olla ”viisaampia”, tehdä vain pääasiassa poliittinen kumous, luoda kansanvalta, jonka turvin sitten vähitellen toteutettaisiin hyviä uudistuksia, esim. vähitellen kapitalismin keskitämiä teollisuusaloja otettaisiin yhteiskunnan haltuun j.n.e.

Olen kuullut joidenkin lausuvan että tuollaisella, epäilevällä ja kumouksen vaatimuksia ymmärtämättömällä kannalla olevien ei olisi ollenkaan pitänyt ryhtyä vallankumouksen johtoon. Niin voi sanoa — ainakin jälestäpäin. Mutta todellisuudessa vallankumouksen johtoon joudutaan, harvoin pyritään. Meillä ei työväen vasemmisto ollut järjestynyt eri puolueeksi, ei edes ryhmäksi, vaikka puuhia siihen suuntaan taisi olla käymässä. Se että puolueen keskustajohto sai johtaa kumoustakin, ei perustunut sen johtohaluun eikä juonitteluun, vaan siihen, että se oli siihen valittu. Puolueneuvoiston kokouksessa kumouksen edellä vahvistettiin puoluetoimikuntaa kyllä vasemmistolaisilla, mutta niidenkin ”jyrkkyys” oli enemmän vaistomaista.

Suomen sosialidemokratia joutui siis kumoukseen sellaisena kun se oli, sekavana, kirjavana joukkona. Siitä että porvaristo tuli hyökkääväksi puoleksi, oli kuitenkin se hyöty, että puolueen valtava enemmistö näki, ettei muuta mahdollisuutta ollut kuin vallankumouksellinen puolustustais-telu. Vain äärimmäinen oikeisto pysytteli sivussa kumouksesta, ilman että sekään sitä silloin suorastaan vastusti. Ja siitä että koko puolueena kumoukseen jouduttiin, jopa tahdottiin sen puolelle houkutella pientalonpoikia ja pikkuporvareitakin, joiden ei arveltu olevan suoranaisesti lahtarihenkisiä, johtui myös että kumous sai demokratisen, jopa isänmaallisen leiman.

Mutta eipä silti voitu estää sitä, että olot itse painoivat kumoustamme sosialistiseksi, proletaariskumoukselliseksi. Väkistenkin oli pidettävä yllä diktatuuria, vaikkei osattu sitä tehdä kyllin tarmokkaasti. Ja väkistenkin jouduttiin tuotanto-aloja, tehtaita ja maatiloja, yhteiskunnallistuttamaan, ottamaan työväen haltuun. Verrattaessa lainsäädäntöämme ja hallintoamme Venäjän neuvostovallan menettelytapoihin huomaamme nyt kyllä eron.

Tappiomme ei kuitenkaan johtunut näistä virheistämme, vaan Saksan lahtarien sekaantumisesta. Ja siitä saatiinkin suurin kumouksemme ope- tus: tutustuttiin imperialismiin. — Se on kapitalismin uusin kehityskausi, joka osottaa, että ei enää ole kapitalismin mailla pikku kansain itsenäi- syyttä eikä kansanvaltaista edistystä, on vain porvariston diktatuuri, joka sorrolla ja sodalla tappaa työväkeä, kuten nyt Suomessakin selvää sel- vemmin näkyy. Ja sitä vastaan ei auta muu kuin aseellinen nousu ja työ- väen luja diktatuuri.

Se on Suomenkin työväellä edessään, sillä maailman sota jatkuessaan pitää yllä vallankumouksellista tilannetta. Europan köyhälistöä rohkaisee taisteluun Venäjän vallankumouksen esimerkki. Tulee Suomessakin taas tilinteon päivä. Mutta sitä varten on nyt valmistauduttava. Siksi on pe- rustettu kommunistinen puolue. On varmaa, että tämä kommunismi, bol- shevismi, löytää otollisen maaperän Suomessa. Sen vankiloissa kituva, orjantöissä näännytetty ja armeijaan tykinruuaksi pakotettu köyhälistö on epäilemättä sillä kannalla. Niille on vain toimitettava valistusta, rohkai- sua ja apua.

Selvän kannan ottaminen on vienyt selvään pesäeroon oikeistolaisista ja niistä keskustalaisista, jotka kumoustamme katuvat, s.o. uskottelevat vieläkin, ettei sitä olisi tarvinnut tehdä. Tannerit varoittavat salaisesta toiminnasta ja uskottelevat, että äänilipulla kyllä työväki pitää puoliaan lahtarien asevaltaa vastaan. Ja tokoit ovat valmiit myymään maan ja sen työväen englantilaisten imperialistien riistoalueeksi. Se osa entistä kes- kustaa, joka viime talvena ymmärsi, että nyt on joko mentävä punakaar- tien puolelle tai porvarien kanssa ase kädessä niitä vastaan, on nyt kehiti- tynyt tai kehittymässä kommunisteiksi ja haluaa olla yhteistoiminnassa jo ennen bolshevikkisen vakaumuksen omaksuneiden kanssa.

Neuvosto-Venäjällä olemme nyt opissa, proletaarisen diktatuurin kou- lussa. Me näemme kuinka köyhälistö rakentaa valtiokoneistoaan ja armei- jaansa, kuinka se järjestää uutta sosialistista tuotantoa ja luo uutta, omaa kulttuuriaan sekä puolustaa ase kädessä saavutuksiaan. Eikä meidän- kään koulumme ole pelkkää teoreettista, tiedollista, — ei, se on käytännöl- listä. Työssä ja taistelussahan se paras oppi saavutetaankin. Käy- käämme siis toimeen kukin kohdallamme, keskinäisessä luottamuksessa ja päämääränä Suomenkin työväen vapautus lahtarivallan kynsistä osaa- ottamaan uuden, työväen yhteiskunnan luomiseen.

Suomen sosialidemokratia ja vallankumous.

Lauri Letonmäki (Aukusti).

Alkulause.

Seuraavassa kyhäelmässä olen koettanut omalta näkökannaltani — ja luulen että vasemmistoaineokset yhtyvät arvosteluuni — selostella Suomen sos. dem. puolueen laatua, menettelytapaa ja periaatetta. Velvollisuutemme on mahdollisimman tarkoin käydä lävitse eletty ja tehdä siitä johtopäätöksiä, erehdykset ja virheet huomioonottaen. Muun työn lomassa tehtynä ei sepustukseni ole tietenkään sellainen kuin pitäisi, mutta antanee se oikeaan suuntaan johtavaa ajatuksen aihetta työläisille. En ole ketään syyttänyt — itseäni enkä muita, vaan päinvastoin koettanut osoittaa, että historiallisissa liikkeissä ovat takana paljon suuremmat voimantekijät kuin yksilöt, jotka porvarillinen käsitys nostaa jalustalle. Vallankumouksellisen sosialismin käsityksen mukaan eivät yksilöt tee historiaa — vaikkakin ne paljon voivat työväenliikettä joko hyödyttää tai vahingoittaa. — Enemmän keskustelua — mikäli olot sallivat — haluaisin, ja kaikkikin tietenkin haluaisivat esillä olevista kysymyksistä. Olen vain ottanut ensimmäisen puhevuoron, kun sitä eivät muut ole tehneet.

Kyhäelmäni on julaisu kommunistisissa lehdissä Kumouksessa ja Vapaudessa (1918).*)

I. Parlamenttaarinen kansanpuolue.

Suomen sosialidemokratinen puolue oli kirjavien joukkojen parlamenttaarinen kansanpuolue. Sen ympärille olivat voimakkaasti liittyneet köyhälistön eri kerrokset, niin proletariset kuin pikkuporvarilliset. Ominaisen leimansa sille antoivat maaseudun tilattoman väestön joukot, jotka Suomessa sen kapitalistisesta kehitysvaiheesta johtuen ovat erittäin laajat. Ne ovat puoleksi proletariaisia, toiseksi pikkuporvarillisia aineksia, katso-

*) Tämä v. 1918 kirjasena julkaistu sarjakirjotukseni oli kirjoitettu kesällä samana vuonna, ilmestyen silloin "ensimmäisenä puhevuorona" tästä asiasta. Ollen silloin juuri päättäneen luokkasodan välittömien vaikutelmien alaisena kirjoitettu, sisältää se eräissä kohdin sellaisia ajatuksia, jotka eivät aivan sellaisenaan kestä myöhempää rauhallista ja objektiivista arviointia. Kun ei kirjasessa kuitenkaan ilmene mainittavampaa harhaanosumista, julkaistaan se tässä lukuunottamatta eräitä tekemiäni poistoja, jotka eivät vaikuta oleellisesti itse asiaan, mutta mukaanotettuina vaatisivat laajemman selityksen, tullakseen varsinkin nuoren polven lukijain taholta oikein ymmärretyksi.

L. Letonmäki.

mukseltaan ja yhteiskunnallisilta vaatimuksiltaan viimeksimainittuja. Maaseutuväestölle kuului enemmistö sekä sos. dem. valitsijain että puolueen jäsenluvusta, vieläpä oli sitä ainesta, vasta teollisuuden palvelukseen muuttaneina tai suorastaan omissa maatalousoloissaan järjestyneinä ammattiyhdistysliikkeenkin riveissä.

Puolue oli pikkuporvarillinen uudistuspuolue, joka oli laajat joukkonsa löytänyt vaalitaisteluissa, joukkonsa, joitten yhteiskunnallisia vaatimuksia — sekä proletariaasia että pikkuporvarillisia — se ajoi parlamentissa. Vaaliohjelma oli sille kaikki kaikessa. Miten se porvarillisen yhteiskunnan puitteissa voisi toteuttaa uudistuksia, siinä sen elämänkysymys. Se kommunistinen vasemmistolaisuus, mikä sotavuosien kuluessa oli muissa myksille ja sen takia revisionistiset oikeistoaineokset hyvin viihtyivät sen keskuudessa. Sen luonne parlamenttaarisena kansanpuolueena antoi tilaa oikeiston toiminnalle, oikeiston, joka oli varsinkin eduskuntaryhmässä sangen voimakas ja vaikutti varsin suurella määrällä puolueen koko politiikkaan.

Puolueen virallisena periaatteellisena ohjelmana oli kautskyläis-marxilainen sosialismi, jonka puolesta varsinaisessa johdossa olevat n.s. vasemmistoaineokset taistelivat revisionistista oikeistoa vastaan pitäen kiinni jyrkän luokkataistelun ja työväen itsenäisen politiikan periaatteista. Se kommunistinen vasemmistolaisuus, mikä sotavuosien kuluessa oli muissa maissa syntynyt, ei saavuttanut jalansijaa puolueen virallisissa piireissä, mutta johtoon tyytymättömissä oppositioaineoksissa, jotka kuuluivat laajoihin joukkoihin, ilmeni vallankumouksellinen sosialismi kuitenkin etenkin vallankumouskeväästä lähtien voimakkaana, joskin vielä suurimaksi osaksi päämäärästään epätietoisena ja vaistomaisena.

Johdossa oleva kautskyläis-marxilainen suunta ei ollut vallankumouksellinen ja oli se melkein yhtä kaukana vallankumouksellisesta kommunismista kuin revisionistiset oikeistolaisetkin. Puolue sellaisenaan — joukkojen vallankumouksellisesta kuohunnasta huolimatta — oli ja pysyi eivallankumouksellisena parlamenttaarisena kansanpuolueena uudistusohjelmineen. Sellaisena se ei tahtonut vallankumousta, johon se pakosta joutui, vaan se päinvastoin *teki kaiken voitavansa, jotta se ei vallankumoukseen joutuisi*; ja kerran siihen tultuaan, se oli *avuton, varustautumaton* ja koetti vaikeassa tilanteessa parlamenttaarisena uudistuspuolueena tulla toimeen niin hyvin kuin voi. Siitä ei todellakaan ollut vallankumouspuolueeksi.

Tässä ei ole syytä lähteä esittämään puolueen käytännöllistä ohjelmaa, se on kyllin tunnettu jokaiselle meistä. Maatalousohjelma tähtäsi torpparivapautukseen, itsenäisten pientilain luomiseen; yhteiskunnallinen ohjelma uudistuksiin porvarillisen järjestelmän puitteissa; poliittinen ohjelma kansanvaltaan; ja kaiken pohjana oli *käsitys kansanvaltaisen uudistuskehityksen mahdollisuudesta kapitalistivaltiossa*. Suhde Venäjään aiheutti kansallisen itsenäisyysohjelman, joka antoi tilaa pikkuporvarillisille joukoille otollisiin isänmaallisiin rientoihin. Kukoisti nurkkaisänmaallisuus. Puolueen kaikkein kautskyläis-marxilaisin johto kävi isän-

maallisten rientojen etunenässä. Mutta täytyy totuuden nimessä myöntää, että vallankumouksellisissa proletaarisissa joukoissa tuo nurkkaisänmaalaisuus saavutti vähemmän kaikupohjaa. Silloin kun puolue Suomen riippumattomuuden saavutettua määräsi toimeenpantavaksi mielenosoituksia, kyselivät vallankumoukselliset proletaarijoukot, mistä syystä? Ne olivat valmiit taisteluun leivän ja oikeuden puolesta, mutta Suomen valtakunta-aaite oli niille vieras. Kansainväliselle vallankumoustoiminnalle ne innostuivat ja lämpenivät — johdon isänmaallisuutta ne katselivat epäröiden, eivätkä olleet mukana puolueen osottamassa valtakunnallisen riippumattomuuden huumauksessa. Joka tunsii elämää proletaarisissa joukoissa, sai tämän selvästi havaita.

Eristäytynyt kansallinen kansanpuolue Suomen sosialidemokratia itse asiassa oli, joka hyvin vähän toi voimallisäystä kansainväliseen vallankumoukselliseen proletaari liikkeeseen, niin zimmervaldilaiseksi kuin puolue julistautuikin.

Sitä hajottavaa prosessia, minkä kaikkien muitten — niin sotaikäyviin kuin puolueettomienkin maitten — sos. dem. puolueet olivat läpikäyneet, ei puolueessamme vielä ennättänyt tapahtua, vaikka oireet siihen suuntaan olivat kyllä jo huomattavissa. Vallankumoukseen ajautui puolue taas niin voimakkaasti ja porvariston provoseeraus oli niin häikäilemättöntä, ettei vallankumouksen kynnykselläkään puoluehajaannusta voinut syntyä.

Nyt on toista. Kaksi puoluetta muodostuu luontojaan. Revisionistinen, ei-vallankumouksellinen oikeistopuolue on jo — Suomessa — perustettu ja julkaissut ohjelmansa. Vallankumouksellinen kommunistinen vasemmistopuolue on syntynyt jo ainakin maan rajojen ulkopuolella ja epäilemättä on se pian syntyvä myöskin Suomessa, joskin maanalaisena. Jommankumman on, puolueen entisen johdon tai kautskyläisen vasemmiston, valittava tai sitte perustettava oma ryhmänsä. Nämä puolueen vanhat johtoainekset jakaantunevat kummankin puolueen osalle, sillä keskuksalaisen puolueen mahdollisuuksia ei ainakaan tällä hetkellä näy olevan.

Suomen sosialidemokratia on kieltämättä päättänyt erään kehitysvaiheensa. Se päättyi kamalaan kohtaloon, hirmuiseen luokkatappioon. Mutta sitä elävämpänä, tarmokkaampana ja tehtävänsä kypsyeempänä nouskoon verisestä haudasta uusi vallankumouksellinen työväenpuolue työväen diktatuurin ja yhteiskunnallisen vallankumouksen toimeenpanevaksi voimaksi. Vallankumouksellista sosialismia ei voida työmiehiä joukot-tainkaan murhaamalla tappa. ”Marttyyrien veri lannoittaa Herramme pellon”.

II. Periaatteellinen vallankumouksellisuus ja käytäntö.

Puolue pyrki yhteiskunnalliseen demokratiaan, jonka piti olla uudistusvaatimusten toteutumisen takeena. Pohjana oli se revisionistinen käsitys, että kansanvaltainen kehitys on kapitalistivaltiossa mahdollinen. Hirveällä tavalla meille opetettiin, ettei se ole mahdollinen, että demokra-

tiaa ja kapitalismia ei voida yhdistää. Tähdättiin ihanteelliseen pikkuporvarilliseen kansanvaltaan — porvaristo tuli vastaan säälimättömän julmine luokkadiktatuurineen.

Nyt on työväenjoukkojen vihdoinkin ymmärrettävä, että ainoana päämääränä voi vain olla köyhälistön diktatuuri ja kapitalistivaltion muuttaminen työväenvallaksi. Mutta se merkitsee sosiaalista vallankumousta, ei enää sosiaalista demokratiaa; sosialistisen vallankumouksen alkua, ei enää pikkuparannuksia kapitalistivaltion puitteissa; kommunismia, ei sosialidemokratiaa.

Ja puolue pyrki riippumattomaan valtiolliseen demokratiaan, vapaan kansan suvereeniseen itsehallintaan. Julma todellisuus opetti, ettei sekään ole mahdollista, ja että kapitalistisen kehityksen imperialistisella asteella ei pienten — eikä suurten — kansain valtiollinen riippumattomuus enää ole mahdollinen — enempää kuin pikkuliikkeitten taloudellinen riippumattomuus suurliikkeitten aikakaudella. Kapitalismi on siirtynyt kansainvälisyyden asteelle, maailman suurvaltatrusteiksi, jotka kamppailevat maailmanvallasta. Suomen kapitalistiluokka käytti hyväkseen kahden imperialistisen jättiläisen välistä taistelua ja toisen avulla tuhosi työväenliikkeen, ostaen maansa ja kansansa hinnalla itsellensä vasalliherruuden. Olemme saaneet opin, että *imperialistista kapitalismia vastaan voidaan asettaa ainoastaan köyhälistön kansainvälinen vallankumous.*

Uudistetun (kautskyläisen) marxilaisuuden mukaan puolue kylläkin *periaatteessa julistautui yhteiskunnallisen vallankumouksen puolueeksi.* Mutta vaikka huomattiin elettävän suurten kansainvälisten vallankumousten ajanjaksossa, ei puolue ryhtynyt pohtimaan asemaansa vallankumoukseen nähden. Sitä ei tehty, vaikka Suomessakin maaperä jo alkoi arveluttavasti kuumeta ja vaikka viimein marraskuun lakko oli ilmeinen todistus vallankumouksellisen tilanteen vallitsemisesta maassa. Viimeinen puolueuuevoston kokous myönsi vallankumouksellisen tilanteen samoin kuin vallankumoukseen joutumisen mahdollisuuden olevan olemassa, mutta se ei ottanut kysymystä vallankumouksesta pohdittavakseen — se pysyi uskollisena virallisille periaatteilleen. Eikä myös sitä vallankumouksellista vasemmistoa jaksanut nousta, joka olisi selvittänyt vallankumouksellisille joukoille vallankumouksen teoriaa ja käytäntöä edes Venäjän suuren kommunistisen vallankumouksen tapahduttua.

Työväki oli jo aikaisemmin vallannut poliisi- ja kunnallista valtaa useissa osissa maata, jollaisen sissisodan välitilan jälkeen koko valtiollinen valta viimein joutui sen käsiin. Mutta kaikesta huolimatta työväen diktatuuri-aate ja muut kommunistiset katsomukset, joita itäinen vallankumousjättiläinen julisti maailmalle, eivät saavuttaneet periaatteellista omaksumista puolueemme johdon taholta. Johto vielä keskellä vallankumoustakin toivoi, että *kaikesta pahasta voitaisiin lopuksi selviytyä pikkuporvarillisen demokratian rauhansatamaan,* jossa ei olisi pelkoa vallankumouksesta ennen sitä ”kapitalismin lopullista kukistamista”, jonka kautskyläinen marxilaisuus lupaa epämääräisessä tulevaisuudessa ”kapi-

talismin kehityttyä vissille asteelle”, ja jonka kukistamisen vallankumouksellista muotoa ja keinoja ei vielä muka ole syytä pohtia . . .

Pyrittiin kiihkeästi parlamenttaariseksi enemmistöpuolueeksi. Ei asetettu kysymystä, mitä sitte tehdä kun on enemmistö? Ohjaksia kapitalistivaltiossa ei tahdottu periaatteellisista syistä ottaa käsiin. Mutta kun se enemmän kuin kymmenvuotisella työllä saavutettu eduskuntaenemmistö tuli, ei kautskyläisillämme ollut muuta mahdollisuutta kuin — *ministerisocialismi!* Julistautumisesta yhteiskunnallisen vallankumouksen puolueeksi ei kautskyläinen marxilaisuus vetänyt mitään johtopäätöksiä — seurauksena oli opportunistinen revisionismi käytännössä — suurten sanojen ja fraasien koettaessa turhaan peittää tosiasiallista käytäntöä.

Olisi tullut katsoa pienen isänmaamme akkunoista ulos avaraan myrskyävään maailmaan, niin olisi saatu uudenaikaisempia kansainvälistä tilannetta paremmin vastaavia käsityksiä.

III. Utopia sos. dem. puolueessa.

Luultiin oltavan reaalilla pohjalla ja sangen usein olikin kirjoitusten ja puheitten teemana kehitys utopiasta marxilaisuuteen. Kuitenkin leimasi puoluetta sekä periaatteessa että käytännössä pikkuporvarillinen ihanteellisuus. Utopia ajettiin pääovesta ulos, se tuli ja tuotiin takaoven kautta sisälle.

Utopistiset käsitykset demokratiasta saivat aikaan omat virheensä. Utopisteja oltiin taistelutapojen valinnassa. Esim. aseellisen taistelutavan mahdollisuus oli tykkäänään pois suljettu hyväksyttävien keinojen joukosta. Naivisti arveltiin jonkun kapitalistisen yhteiskunnan voivan tulla toimeen ilman militarismia samoin kuin arveltiin luokkataistelun voivan kaikillakin asteillaan tapahtua ilman aseellista kamppailua pelkästään aatteellisena taisteluna. Puhujamme ja kirjoittajamme terottivat taukoamatta vuodesta vuoteen yksinomaan aatteellisia taistelutapoja ja ihmisyyys-usko leimasi käytännön. *Luokkasodan todellisuudessa oltiin sitte hempeitä, tarmottomia ja kykenemättömiä.*

Niinpä sangen moni silloin, kun pakon edessä jouduttiin verileikkiin, tunsu sodankäynnin vastenmieliseksi ja piti aseellista taistelutapaa ihmisyyssaatteelle perustuvaan sosialidemokratiaan soveltumattomana. Uuden vallankumouksellisen sosialismin puolueen on nyt avoimesti julistettava aseellinen kapina ja aseelliseen vallankumoukseen varustautuminen ohjelmakseen.

Pikkuporvarillinen kansanvaltaisuus tuotti vaurioita sekin. Luottamusmies-byrokratiassa — joka on luonnollinen ilmiö parlamenttaarisessa puolueessa — mentiin toiseen äärimäisyyteen — kansanvaltaisuuden nimessä vaadittiin ja annettiin joukoille vieläpä yksityisille sakeille oikeus menetellä oman päänsä mukaan. Joukkoomme oli tulvinut niin paljon järjestötyössä kouliintumattomia, pikkuporvarillisella katsomuksella varustettuja joukkoja, jotka eivät käsittäneet kurin välttämätömyyttä joukko-liikkeessä. Niille laitoksille ja päälliköille, jotka kerran valittiin tai muu-

ten hyväksyttiin, ei annettu johdon ja päällikkyuden valtuuksia eikä alistuttu niiden määräyksiä noudattamaan. Tämä oli yksi syy perinpohjaiseen loppukatastroofiin.

Yllämainittu johtui kuten ilmeistä, puolueen luonteesta. Toisin on oleva uuden vallankumouksellisen kommunistipuolueen laita, joka on oleva ankaran vallankumouksellisen kurin puolue ja käyttää elämän todellisuuteen pohjautuen luokkasodan menettelytapoja. Porvaristolta on meidän opittava *sotilaallisen kurin, järjestyksen ja vastustajan täydellisen ja armottoman tuhoamisen säälimättömät periaatteet, jotka ovat luokkavoiton välttämätön ehto*. Utopiasta elämän todellisuuteen on oleva vastaisen vallankumouksellisen työväenliikkeemme tunnussana. Luokkataistelu on taistelua elämästä ja kuolemasta, jossa paljon tuhoutuu, ennenkuin lopullinen voitto on saavutettu. Vasta nyt on tämä totuus käynyt joukoillemme eläväksi todellisuudeksi. Parlamenttaarinen puolue toiminta on leikkittelyä sen armottoman luokkasodan rinnalla, mikä on taisteltava, ennenkuin työn ja pääoman, proletariaatin ja porvariston välinen kamppailu on suoritettu ja porvariston valta kukistettu. Yhden kansalais sodan me kävimme — uusi on edessämme. Kansainvälinen kokemus — joka Suomen työväellä on nyt hirveämpi kuin missään — osoittaa, miten sitkeästi ja miten julmasti porvaristo puolustaa luokkaetuoikeuksiaan ja herruuttaan. Ainoastaan porvariston kaikkien voimien loppuun saakka tuhoaminen takaa työväenluokalle voiton.

IV. Johto ja joukot.

Parlamenttaarinen kansanpuolue edellyttää omalaatuista johtoa, luottamusmieks-byrokratiaa. Suomen työväenliikkeen johto — puolueen ja ammattiyhdistysliikkeen johto sekä parlamenttiryhmä — oli vanhoissa kouliintuneissa käsissä, jotka olivat pitäneet ohjaksia vuoden 1905 vallankumouksen perästä, 10-vuotisen ”parlamenttaarisen” ajanjakson sekä sen jälkeisen sotavuosien vaiheen kuluessa. Oli kehittynyt ”loistavia parlamenttarikkoja”, kuten Pannekokk sanoo sekä oikeita kansanjohtajia.

Johto oli eronnut joukoista, niitten välillä oli alituista hankausta ja epäluuloa, ja varsinkin puolueen hedelmätön opportunistinen politiikka ja johdon lankeaminen pois luokkataistelun tieltä kumousvuoden vaivaloisena aikana, sai joukkojen jyrkemmissä aineksissa aikaan suoranaista katkeruutta ”pääorgaaneja” kohtaan. Kun ne eivät olleet vallankumouksellisia, epäiltiin niitä. Mutta toiselta puolen oli työläisyleisössä sokeaa johtajain ihailua ja luottamusta, joka ei vaatinut kontrollia.

Joukoissa kytevä epäluuloisuus johtoa kohtaan oli hyvä maaperä porvariston provokaattorien harjoittamalle laajalle provoseeraukselle. Tämä oli sitäkin paremmin mahdollista, kun puolueen ja ammattiyhdistysliikkeen toimitsijoista harvat ottivat osaa sodan johtoon, mikä jäi uusien voimien käsiin. Vanhat, järjestötyössä kouliintuneet toimitsijat hävisivät tarkoin vähempiarvoisiin siviilitehtäviin, eikä asiaa enää parantanut sittemmin käytäntöön otettu rintama-agitatsio. Mitä oikeistolaisempia toi-

mitsijavoimat olivat, sitä vähemmän ne ottivat osaa liikkeeseen vallankumouksen aikana, niin että esim. työväen osuustoimintaliikkeen toimitsijat osaksi olivat ja pysyivät poissa jopa vallankumouksen siviilitehtävistä, puhumattakaan sotatoimista. Tämä petturuus vallankumouksen edessä oli tietenkin vain omansa lisäämään provoseerauksen maaperää joukoissa. Tämä ei koske oikeistolaisia työläisaineiksia, sillä monikin "mensheviki" nimen saanut eturivin työmies tarttui kivääriin ja taisteli sankarillisesti työväen asian puolesta.

Itseoikeutettujen johtajain ja hallitusmiesten ilmenemisestä oli vahinkoa työväenliikkeelle. Työväenjoukkojen omavarainen, itsenäinen toiminta oli heikkoa ja muuttui vallankumouksessa usein vastakohtakseen, *mielivallaksi* — kun päinvastoin *koko vallankumouksellisen järjestyksen olisi pitänyt nojautua yksinomaan työväenjoukkojen itsetoimintaan.*

Heti vallankumouksen alussa näkyi, että *suuri osa joukoista käsitti itsensä — ei isännäksi, vaan palkkalaisiksi, palkkasotureiksi*, joilla oli melkoiset vaatimukset palkkaan, ruokaan, vaatetukseen ja lomansaantiin nähden.

Ei ollut mitään edustajakokouksia, joissa olisi valtuutetut valittu ja ohjelmasta päätetty. Vallankumouhallitus muodostui puolueen ylimmästä johdosta ja vallankumouksen muut elimet paikallisjohdosta sellaisina kuin ne olivat — oikeisto-, keskusta- ja vasemmistoaineksineen, eikä niissä sittemmin tullut mitään muutoksia. Jos todella olisi ollut proletaarinen vallankumous mielessä, olisi tarmo ollut toinen ja *porvariston provokatsioonikin olisi kilpistynyt joukkojen oman isännyyden ja kontrollivallan tietoisuuteen.* Mutta — parlamenttaarisella kausanpuolueella oli omat tuloksensa.

V. Joukkojen vallankumouksellisuus.

Aivan kuin joki vastuksen löydettyään muuttuu koskipaikaksi, samoin työväenjoukot kaikkien niiden vaatimusten kohdattua ylipääsemätöntä vastarintaa, muuttuivat vallankumouksellisiksi. Ne alkoivat pian käyttää väkivaltaisia menettelytapoja. Jo kesällä laajat kuntia käsittävät maatyöläisten lakot saivat väkivaltaisen luonteen. Kunnalliskysymys johti väkivaltaisiin keinoihin kunnallisen luokkavallan murtamiseksi. Kuntain työläiset alkoivat käyttää palkankorotuskeinonaan valtuustojen vangitsemisia. Miliisi-poliisiasia johti suoranaisiin paikallisiin työväenluokan ja porvariston yhteentörmäyksiin. Torpparit kieltäytyivät verojensa maksusta. Palkolliset rikkoivat palkollislain. Marraskuun lakko sai jo valtavan vallankumouksellisen luonteen, ja sen jälkimainingit, etenkin kotkalaisten ja helsinkiläisten punaisten kaartiin sotajalalla olo lakon jälkeen samoin kuin koko lakko seurannut sissisotatilanne, missä kaapattiin lah-tarihallituksen ase- ja hevoslähetyskiä, toimitettiin taukoamatta ase-etsintöjä porvariensa luona j.n.e., olivat merkkejä luokkataistelun muuttumisesta luokkasodaksi.

Ennen käytetyt menettelytavat olivat osottautuneet hedelmättömiksi

ja tilannetta vastaamattomiksi. Puolue, joka kaikista luovimisponniste-luistaan huolimatta oli ikäänkuin se olisi tahtonut sanoa: ”tässä seison, muuta en voi”; se menetti luottamuksensa joukkojen keskuudessa. Vallankumoukselliset ainekset olivat johtoon nähden epäluuloisia. Marras-kuun lakon virheellinen lopettaminen herätti ankaran kuohunnan joukkojen keskuudessa, jotka tunsivat itsensä petetyiksi. Joukot alkoivat hyvin tarkasti valita miehet, kenelle luottamuksensa antavat. Punaiset kaartit, vallankumouksellisten voimain keskuspaikat, olivat laajojen joukkojen ainoat luottamusta nauttivat ja niiden miehet nousivat puolueen toimikuntiin, ei kuitenkaan ylempiin, joihin vaaleja ei suoritettu. Ei ole syytä sanoa, että vasta työväenliikkeeseen tulvanneet joukot yksinänsä olisivat olleet vallankumoukselliset. Vanha kouluuntunut järjestöväkikin sitä oli, mallillista ja vanhoillista luottamusmiesjoukkoa lukuunottamatta.

Puolue- ja puolueuuvoston kokoukset olivat vanhoissa ja vanhoillisis- sissa käsissä, eivätkä vallankumoukselliset joukot juuri olleet niissä edus- tettuina, niiden jäsenten vaalit kun oli suoritettu jo ennen maaliskuun val- lankumousta. Sen sijaan ammattijärjestön edustajakokous kuvasti ku- mouksellisia joukkoja — se hajosi tai laskettiin hajalle, ennätettyään tehdä ainoastaan — suurlakkopäätöksen!

Vallankumouksellinen vasemmistolaisuus joukkojen keskuudessa oli suurimmaksi osaksi vaistomaista. Luottamusmiesbyrokratian keskuu- dessa ei ollut muuta kuin harvoja selväpiirteisiä vallankumouksellisen so- sialismin kannattajia, eivätkä hekään kyenneet keskittymään, järjestymään ja esiintymään vallankumouksellisen teorian selvittäjinä joukkojen kes- kuudessa.

Joukot keskuudessaan tekivät eron ”bolshevikin” ja ”menshevikin” välillä, joilla sanoilla ne koettivat ilmaista epäselviä vallankumouksellisia käsityksiään, ja käyttää näitä käsitteitä mittapuuna puoluehenkilöitä ar- vostellessaan. Venäjän vallankumouksellisen proletaariliikkeen ja sittem- min bolsheviki-vallankumouksen vaikutus joukkoihimme — joskaan ei luottamusmies-byrokratiaan — oli ilmeinen ja helposti huomattava. Niitä vaan puuttui vallankumouksellista teoriaa ja ne olisivat kieltämättä olleet vastaanottokykyiset ja -haluiset ja niiden vallankumouksellisessa valista- misessa olisi ollut laaja ja kiitollinen maaperä — kaikki lyötiin laimin, sillä vallankumouksellisia vasemmistolaisia oli niin tuiki vähän.

Itse vallankumouksen kestäessä ei enää vallankumouksellista teoriaa luotu eikä yleensä luodakaan. Joukot olivat taistelussa, eivätkä enää ”teoretisoineet”. Vallankumouksen johto sai olla niinkuin se oli. Tyyty- mättömyydellä ei ollut tilaisuutta puhjeta ilmi. Sammumattomalla innolla yötä ja päivää olivat esikunnissa ja rintamilla tosivallankumoukselliset ainekset työssä. Siinä oli uhrautuvaisuutta, kestävyyttä ja tarmoa, mikä vaikeissa oloissa ilmaisi vallankumouksellistemme suuruuden. Varustus- ten ollessa tuiki puutteelliset, sotataidon ja teknillisten voimien puut- teessa, provariston provokatsioonin häikäilemättömästi lietsoessa palkka- soturijoukkoa, tekivät vallankumouksellisemme työtä, jota monasti joutui itsekseen ihmettelemään. Samoin osottivat vallankumouksen hengen elä-

hyttämät joukko-osastot sankarillista pelottomuutta silloinkin, kun kaikki mukaansa tempaava joukkopaniikki syntyi.

Työväenluokalla oli todellakin runsain määrin vallankumouksellista voimaa ja kykyä. Olisi vain tarvinnut olla päämäärästään tietoinen, vallankumouksellisen teorian ja tarmon omaava puolue. Sellaista meillä ei ollut.

Vallankumouksellisella teorialla on kieltämättä nyt — valkoisen terrorin raivoamisesta huolimatta tai oikeastaan sen ansiostakin — oleva kiitollinen maaperä Suomen työväenjoukkojen keskuudessa, sillä vallankumouksellista "sosialismia ei lahtaamalla hävitetä. Eikä ole epäilystäkään, etteikö vallankumouksellinen kommunistipuolue tule riveihinsä keräämään nopeasti ja runsaasti proletariaisia joukkoja.

VI. Johdon potitiikka.

Parlamenttaarisen puolueen johdolla oli luovimista vallankumouksellisen kuohunnan paineessa alhaaltapäin ja provoseeraavan provariston seisossa kalliona vastaan ylhäältä päin. Johto meni oikeistolaisten mielestä liian paljon vasempaan hyväksymällä joukkojen väkivaltaisia tekoja ja vasemmistolaisten mielestä liian paljon oikeaan yrittäessään kaikin tavoin, jopa porvarilliseen hallitukseen menemällä, saada aikaan enemmän kuin mitä sen menettelytapakeinoilla voitiin saavuttaa.

Parlamenttarismi oli puserrettu tyhjiin — sitä puserrettiin sekä ulkoa että sisästä päin. Vielä viimeisenä iltana ennen vallankumouksen puhkeamista yritettiin saada lahtarihallitusta eduskuntavälikysymyksellä nurin ja "vapaamielistä" tilalle! Vallankumouksellisia keinoja viimeiseen saakka vastustanut johto kärsi tappion toisensa jälkeen ja joukkojen tyytymättömyys yhä kasvoi.

Vaalilipun voimaan kasvatetun petollisen uskon piti viho viimeinkin saada punaiselta eduskunnalta näkyväisiä todistuksia oikeutuksestaan — porvaristo hävitti koko tuon eduskunnan saippuakuplan tavoin. N.s. Mannerin eduskunta sai yhtä surkean lopun kuin n.s. Tokoin senaatti — kumpikin epätoivoisia yrityksiä saavuttaa vanhan menettelytavan avulla tuloksia, joita ei koskaan tullut. Vielä yksi yritys, vaalit julistettiin "vallankumousvaaleiksi" — ja kärsittiin surkea vaalitappio! Ei sen takia, että työväenluokka olisi ollut herpaantuneessa voimattomuuden tilassa vaan pikemminkin päinvastoin.

Vaikka puolue oli virallisesti jyrkän zimmervaldilaisen luokkataistelun kannalla, niin se — laatunsa ja luonteensa mukaan — muodosti vallankumouksesällä parlamenttaarisen hallituksen, jossa sen miehet — puoluekelpoisuuttaan menettämättä — saattoivat hyvin olla kapitalistivalltion ylimmissä tehtävissä. Puolen vuotta myöhemmin Mannerin eduskunnan puhemies ja Tokoin senaatin varapuheenjohtaja istuivat vallankumouksellisessa Kansanvaltuuskunnassa. Kuvaavaa on myös, että marraskuun lakkoa lopetettaessa viskattiin katkeroituneille joukoille viihdykkeeksi punaisen senaatin ajatus ja senaattorilista. Ja asioita tuntevan on pakko

myöntää, että ainoastaan olojen pakko teki Kansanvaltuuskunnasta vallankumouksellisen edes siinä määrin, kuin se sitä oli. Senhän muuten osottavat Kansanvaltuuskunnan lainsäädäntötyö y.m. toimenpiteet.

VII. Johdon avuttomuus ja epä tietoisuus päämäärästä. — Marraskuun lakko.

Johdo nieli tappiot, sivuutti vaitiollen joukkojen väkivaltaisuuDET ja yritti — yritti loppuun saakka, siitä ei sitä herraparatkoon voi kukaan syyttää. Se kutsui puolue- ja ammattiyhdistyskongresseja ja päästi niitä hajalle. Se julkaisi toinen toistaan pelottavamman uhkavaatimuksen, vieläpä se pelotteli järjestyskaartejakin perustamalla, parlamenttaarisista ponnisteluista puhumattakaan. Viimein se yritti poliittisella suurlakolla, jolloin piti myös tositeolla käydä porvaristoon käsiksi — riisua se aseista. Se oli hajanaisesti johdettu tai oikeammin se ei ollut johdettu lainkaan. Mutta pelästyneenä siitä, että suurlakko uhkasi muuttua avoimeksi vallankumoukseksi, johdo käski lopettaa sen — ”vallankumouksellisen keskusneuvoston”, johon kuului työväenliikkeen eri haaroista edustajia, hajaannuttua jo sitä ennen omaan sisäiseen ristiriitaisuuteensa — kuva, joka parhaiten kuin mikään ilmaisee epätoivoisen aseman ja tasapainopolitiikan vararikon.

Yleensä on oltu sitä mieltä, että jos ei johdo olisi lopettanut marraskuun vallankumouksellisen luonteen saavuttanutta liikettä, olisi asiain myöhempi kulku saanut toisen luonteen. Suurimmassa osassa maata oli valta marraskuun lakon aikana kieltämättä työväenluokan käsissä. Porvariston aseistariisuminen oli hyvässä vauhdissa, eivätkä lahtarikaartit, jotka tuo valtava joukkoliike yllätti, olleet vielä kansalaissotaan valmiit, vaan päinvastoin pysyttelivät tarkoin tapausten menosta syrjässä. Liike, jos se olisi johdon sekaantumatta saanut jatkoa, olisi nähtävästi kehittynyt verrattain rauhalliseksi vallankumoukseksi koko maassa — olisi mennyt kaiketi samalla painolla voittoon saakka kuin Venäjälläkin. Käsitys tästä tilanteen suotuisuudesta oli joukoissa ja osassa luottamusmiehistöäkin siksi selvä, että ainoastaan puolueen auktoriteetin koko painolla saatiin lakko lopetetuksi; mutta osassa maata jatkui lakkoa edelleen, toisen osan lopetettua.

Seuraavat kaksi kuukautta osottivat, että porvaristo viimeisteli kansalaissodan varustelujaan. Mutta tuo kultaakin kalliimpi aika jätettiin hyväksi käyttämättä. Viikko viikon perästä kului avuttomuudessa ja päämäärästä tiedottomassa hapuilussa, yrittäessä sissisotatilanteen jo vallitessa parlamenttikokouksilla kaataa porvariston sodanvalmistuksia johtavaa lahtarihallitusta ja nostaa tilalle ”vapaamielistä” hallitusta — vaikkei n.s. ”vapaamielistä” porvaristoa Suomessa löytynyt lainkaan.

Porvaristo oli kiittollinen saamastaan lykkäysajasta — työväki syyteli johdo, jolta se turhaan vaati aseita — kallis aika juoksi hukkaan, työväenluokka oli yhtä heikko kansalaissotaan kuin ennenkin, mutta porvaristo oli saanut huolehtia joukkojensa keskittämisestä, aseistamisesta,

muonitus- y.m. tarpeitten, rautatien liikkuvan kaluston y.m. siirtämisetä tulevan kansalaissodan linjoja silmällä pitäen.

Tämä aseman ja tehtävien käsittämättömyys johdon taholla oli anteeksiantamatonta. Sitä lieventää ainoastaan se seikka, että johto oli todellakin parlamenttaarisen kansanpuolueen johto eikä suinkaan vallankumouksellinen.

Mutta johdolla ei myös ollut selkärankaa astua joukkojen eteen ja esittää niille suoraan asema ja tunnustaa, että se oli ylivoimainen puolueen menettelytavalle. Se olisi kaiketikin vienyt joko johdon kukistumiseen tai puolueen jakaantumiseen — viimeainittu onnellisin tulos, sillä silloin olisivat *vallankumoukselliset voimasuhteet itse joukkojen keskuudessa tulleet edes 'osapuulleen lasketuiksi* ja vallankumouksen johto muodostunut tarmokkaammaksi ja vallankumouksellisemmaksi.

VIII. Johto vallankumoushallituksena.

Vihdoin lahtarikaartit lähtivät liikkeelle pyrkimään Karjalan ja Pohjanmaan ratoja eteläänpäin porvariston sotavalmistelujen ollessa siinä kunnossa, että saattoi alkaa. Paitsi työväenluokan niskaan yllättämällä hyökkääminen, oli niillä tarkoituksena estää myös idässä asejunien tulot, asejunien, joita johto taipui viimein — vaikkakin myöhään — joukkojen pakotuksesta hommaamaan. Toiselta puolen myös työväenjoukot jo itsesuoje-lusvaiston pakotuksesta alkoivat liikehtiä. Viimeiseen iltaan asti istuttiin parlamentissa yrittämässä aikaansaada "vapaamielistä" hallitusta. Kun ratkaisun hetket olivat käsissä, sysäsi johto ohjaket lisätyn puoluetoimikunnan vasemmistoryhmälle. Johdon miehet olivat kylläkin alusta alkain mukana, ja kun vallankumoushallitus muodostui, liittyivät he mukaan, vetäen siihen myös itseoikeutettuja kansanjohtajia ja niin sai vallankumoushallitus — Kansanvaltuuskunta — kokoonpanonsa.

Kansanvaltuuskunnan politiikkaa ohjasi puolueen vanha johto, johon oikeistolaisainekset liittyivät. — Pääneuvosto vaikutti siksi vähän asioiden menoon, että sitä on tarpeeton tässä yhteydessä selostaa.

Puolue ei vallankumouksessakaan kieltänyt itseään — se oli ainoastaan parlamenttaarinen uudistuspuolue. *Kansanvaltuuskunnan toimintaa*, sellainen kuin tuo vallankumoushallitus oli kokoonpanoltaan, ohjasi ainoastaan olojen pakko, vaan ei suinkaan mikään vallankumouksellinen teoria ja päämäärä.

Ilmeisenä pyrkimyksenä oli mahdollisimman paljon välttää vallankumouksellisia toimenpiteitä. Kansalaissotaa ja valtiollisen vallan omaamista katsottiin *pakolliseksi välitilaksi, joka oli sodan voitollisesti loppuessa viipymättä päättyvä ja muuttuva — porvarilliseksi demokratiaksi, missä muka työväenluokan uudistusvaatimusten toteutuminen oli turvattu.*

Näitä uudistuksia alkoi Kansanvaltuuskunta itsekin jo viipymättä toteuttaa. Se julisti torpparivapautuksen, kumosi palkollisäännön, lakkautti pakolliset kirkollisverot, poisti kuolemanrangaistuksen, julisti naisen tasa-arvoisuuden j.n.e. Kunnallisen valtiollisen hallinnon järjestämisellä työ-

väenneuvostojen käsiin, vallankumousoikeuden perustamisella j.n.e. oli vain väliaikaisen pakollisen toimenpiteen luonne.

Mutta mikäli voitiin tulla toimeen uutta luomatta ja pitämällä vanha seisauksissa, niin oli se kiinteästi menettelytapana.

Tahdottiin rauhoittaa selkäpuolen hermostunut pikkuporvaristo, ja se melkoisessa määrässä onnistuikin, varsinkin sen jälkeen, kun oli julkaistu *pikkuporvarillis-demokratinen valtiosääntöluonnos, joka luvattiin heti sodan jälkeen jättää kansanäänestyksellä ratkaistavaksi!*

Muuten ei liene epäilystäkään siitä, minkä luonteen vallankumous olisi saanut, jos se olisi päättynyt voitteisasti, ja itse työväenjoukot olisivat saaneet sanella suunnan. Silloin ei olisi tullut kysymykseen yleinen äänestys porvarillis-demokratiasesta valtiosäännöstä, vaan olisi se merkinnyt samaa kehitystä kuin Venäjällä nyt on.

On törkeästi vastoin tosiasioita väittää, että ”johto syöksi joukot vallankumoukseen” — *johto ei herra paratkoon vallankumouksellinen ollut eikä se siksi edes vallankumouksen kestäessä muuttunut.* Syyttää voi — kuka syytöksiä haluaa tehdä — siitä, että se ei ollut vallankumouksellinen, että se *aseellisen vallankumouksen varustelut löi laimin ja siltä puuttui vallankumouksellista tarmoa ja päättäväisyyttä.* Nimenomaisena pyrkimykseenä oli *päästä kansalaissodan välitilan ylitse tekemällä niin vähän kuin suinkin sellaista, mikä olisi sitte ollut haittana porvarilliseen demokratiaan siirtymiselle.*

Sanalla sanoen, se ei ollut porvariston valtaa ja pääoman herruutta vastaan suuntautuva vallankumous — sellainen on vasta tuleva!

IX. Esiinprovoseerattu kansalaissota.

Se oli porvariston ja sen alaisten saksalaisagenttien tahtona. Vasta myöhemmin on selvinnyt Suomen herrain salaiset kaupat Saksan imperiaalistien kanssa. Ne tiesivät voimansa suuremmaksi, kuin mitä vallankumouksellisista joukoista näytti vallankumouksen aattona.

Oli vakiintunut neuvostovalta Venäjällä, kaikkialla Europassa oli lakkoja ja kuohui — Itävalta-Unkarissa oli kestävä yleislakko ja itse Saksassa olivat joukot astuneet kadulle. Niin valoisalta näytti kansainvälinen tilanne vallankumouksemme alkaissa ja täytyihän sen vaikuttaa jonkunverran tapausten menoon meidänkin ”vapaassa, itsenäisessä” maassamme. Aivan erityinen vaikutus työväenjoukkoihimme oli Venäjän bolsheviki-vallankumouksella, mutta näiden seikkojen selostaminen, kuten alussa mainittu, ei kuulu tämän esityksen puitteisiin.

Porvaristo tahtoi ennen aikaista kapinaa, se oli varustautunut sotaan, olot olivat sen aikomuksille suotuisat, se sai sen, ja saavutti voiton. Se laski omien joukkojensa ja ennen kaikkea *pitkäaikaisen, kiihkeän agitasionin kiihdyttämäin pimeitten talonpoikaisainesten* isänmaalliseen innostukseen ja se laski saksalaisen imperialismin etujen yhteensattuvaisuuteen — eikä se kummassakaan suhteessa erehtynyt; päinvastoin sen toiveet molemmissakin suhteissa täyttyivät ylenmäärin.

Tämän isänmaallisen innostuksen ja samalla sokean sosialistivihan täyttämät lahtarilaumat toteuttivat porvariston aiheet, mutta — sen ovat laharijohtajat itsekin myöntäneet — he eivät olisi voineet voittaa työväenluokkaa, ellei saksalainen vallankumouksien ammattipyöveli olisi tullut avuksi. Miten keinoa sodankäyntimme vapaaehtoisilla, kurittomilla joukoillamme olikaan ja miten runsaasti lahtareilla oli ulkomaalaisia upseereita käytettävänä, miten he saattoivat asettaa käytettäväkseen harjoitetun jääkäriväen ja ruotsalaista säännöllistä sotaväkeä, ja miten kaiken lisäksi venäläinen upseeristo kaiken aikaa heidän hyväkseen vehkeili — kaikesta huolimatta aseistettu, upseeriton ja kuriton työmies olisi heidät lyönyt — niin rappeutunut oli porvaristomme ja niin taistelukykyinen työväenluokkamme — ellei kirottu saksalainen olisi sekaantunut asiaan. Tämä on kuten sanottu lahtarien itsensäkin tunnustama tosiasia, ja lienee siinä myös yksi psykologinen selitys sille, miksi valkoinen terrori on niin mielipuolisen kamalaa — se on heikomman katalaa kosta. Kääpiöt raatelevat jättiläistä, joka on sidottu kalliioon.

Esityksen tarkotukseen ja puitteisiin ei kuulu itse vallankumousta-pausten selvittäminen. Historiankirjoittajan asiana on niiden selostaminen. Eräitä huomioita haluaisin kuitenkin vielä esittää, koska ne valaisevat esillä olevaa asiaa.

Se, että ei kyetty vallankumouksen alussa vangitsemaan hallitusta ja muita johtavia lahtareita, johtui täydellisesti vallankumoukseen valmistamattomuudesta, punakaartin joukkojen vähälukuisuudesta ja kurittomuudesta, mikä ilmeni jo alusta alkain. Punakaartimme ei ollut sotaväkeä eikä sitä siitä tullut, olihan vain komppanioiksi ja pataljooniksi koottua vapaaehtoista väkeä. Venäläiseltä taholta saamastamme avusta voi mainita sen opetuksen, mitä heiltä aseitten käytössä saimme sekä pienet vapaaehtoiset apujoukot; hyvin vähän tuli upseerivoimia, jonkun verran opetus- ja tykkimiehiä.

Jos vallankumouksen alussa olisi saatu aseita ajoissa ja riittävästi olisi voitu työntää takaisin jo ennen meitä liikkeelle lähteneet lahtarijoukot, ja helppo asia olisi ollut nousta Haapamäelle saakka, katkaista siellä poikki lahtarien tärkeän Pohjanmaan—Karjalan yhdyslinjan. Nopea aseistaminen, joukkojen lähettäminen ilman säännöllisen rintaman muodostamista lahtarijoukkojen niskaan, ja toiselta puolen Karjalan kannaksen puhdistaminen vähintään Vuoksen linjaan saakka — siinä olisi ollut voitollisen sodankäynnin ehdot. Olisi myös jo alunpitäen ollut mobilisoitava taistelua varten kaikki, mitä työväenluokalla oli mobilisoitavaa — eikä se niin vähän ollut. Sodan ylin päällikkyys olisi pitänyt myös ajoissa vaihtaa eikä antaa tuon itseään ja muita hyväuskoisuudella harhaanjohtavan ylijohdon jatkua niin kauvan, että muutos ylipäällikkyydessä osottautui sitte jo myöhäiseksi.

Siihen, että lopullinen katastroofi muodostui niin perinpohjaiseksi, oli suuri syy kurittomuudessa. Kun selvisi, että saksalaisuhkan ollessa ei selaista jättiläisrintamaa kuin Pohjanlahdesta Laatokkaan ulottuva rintama oli, voitu turvata, valmisti sodan johto perääntymissuunnitelman. Läntisimpäin joukkojen tuli vetäytyä Toijalan—Helsingin linjalle, siitä edelleen Ky-

mijoen linjalle, siitä, jos olosuhteet niin vaativat, Karjalaan. *Määräykset tässä annettiin läntisimmille joukoille jo melkein kuukautta aikaisemmin kuin sitte perääntymistie Lahdessa katkesi.* Määräyksiä ei toteltu — suunnitelmaan kuulunut Kansanvaltuuskunnan Viipuriin muutto Tampereen menetyksen ja saksalaisten mairinnousun jälkeen Hangossa ei sekään saanut joukkoja ja paikallisjohtoa lännessä tajuamaan määräysten tottelemisen välttämättömyyttä. Vallankumouksen elävä voima, jonka pelastaminen oli tunnussana, jäi lahtarien saaliiksi. Ainoastaan eräitä vähäpätöisiä osia siitä pääsi meritse pakenemaan.

X. Vallankumouksellinen sosialismi — kommunismi.

Edellisessä olen koettanut selvittää Suomen sos.-dem. työväenliikkeen tähänastista laatua, sen kokoonpanoa ja ohjelmaa. Olen myös sanonut, että siinä muodossa on työväenliike Suomessa päättänyt vaiheensa. Nyt on mahdollista ainoastaan oikeistolainen puoliporvarillinen puolue, joka jo onkin kuten mainittu, syntynyt, sekä sitte *vallankumouksellisen sosialismin, kommunismin puolue.*

Niiden tuhoisain virheitte ei saa enää antaa jatkua, mitä Suomen sosialidemokratia ilmaisi. *Mitä olemme ja mitä tahdomme, sen täytyy nyt rehellisesti julistaa.* Emme voi enää istua kahdella tuolilla — joko kannattamme kautskyläistä parlamenttarismia demokratisine pyrkimyksineen ja eristettyine kansallisine kansanpuolueineen — tai sitte liitymme kansainväliseen proletariaatin kommunistiseen vallankumoukseen. Edellä olevasta sosialidemokratian arvostelusta selviää, että *suomalaisen vallankumouksellisen työväestön johtavat sen omat hirvittävät kokemukset suoraan vallankumoukselliseen sosialismin.*

Voi olla kysymyksessä ainoastaan pyrkimys Suomen lahtarivallan kukistamiseksi ja työväenvallan voimaansaattamiseksi. Voi olla kysymys ainoastaan liittymisestä kansainväliseen vallankumousliikkeeseen imperialismin kukistamiseksi, sillä Suomi on nyt saksalainen alusmaa, jonka vallankumouksellinen liike on — kuten se muuten tähänkin asti on ollut — ainoastaan kansainvälisen vallankumouksen liitossa mahdollinen. Kysymys voi enää olla ainoastaan sosialistisen vallankumouksen alkamisvaiheesta, joka edellyttää proletariaatin diktatuuria Suomessa. Ei mikään parlamentaarinen rauha voi olla enää Suomessa mahdollinen. Ainoastaan uusi kansalaissota, uusi vallankumous — se on tuleva.

Senpä vuoksi kaikki vasemmistososialistit innokkaaseen työhön vallankumouksellisen sosialismin — kommunismin aatteitten levittämiseksi ja vallankumouksellisen teorian selvittämiseksi suomalaisen työväenluokan keskuudessa! *Nopeasti rakentamaan uutta tosi-vallankumouksellista puoluetta.* Vallankumoukselliset proletaarijoukot kutsukaa lippujen juurelle, niille viekää kommunistisen vallankumouksen taistelusanoma!

Mutta yksi asia on muistettava. On tarkoin pidettävä silmällä, miten jäsenistömme muodostuu kokoonpanoltaan. Porvariston ostamia tai vapaaehtoisia, tietoisia tai tiedottomia provokaattoreita on varottava joukkoomme pääsemästä. Yhtä tarkoin on varottava sellaisten aineiden mu-

kaan tulemista, jotka tulkitsevat omaan viisaaseen suuntaansa ja vanhan keskustalaisen tai oikeistolaisen katsomuksensa mukaisesti vallankumouksellisia teorioita ja menettelytapoja. *Vanhan puolueemme henkisiä peruja on meidän tarkoin varottava!*

Olemme muuten vakuutettu siitä, että vallankumouksellisen proletariaatin voimain uudelleen kokoaminen ja niiden järjestäminen vallankumoukselliseen kommunistipuolueeseen ei ole oleva vuosikymmenien työ. Uskon sen käyvän nopeasti, sillä työväenjoukot olivat jo hyvällä alulla vallankumouksellisessa tietoisuudessa. Vallankumouksellista sosialismia eivät laharit voi työmiehiä joukottain murhaamalla hävittää, sillä Suomessakin on jo todettu se ikunfen tosiasia, että yhden vallankumouksellisen tilalle verinen vaino kehittää kymmenen uutta vallankumouksellista. Vankileirin kauhut eivät voi vallankumousta tukahduttaa. Murtamattomaan vallankumoukselliseen tarmoomme yhtyy sammumaton, yötä ja päivää kalvava vihan ja koston tunne . . .

Hallinnon ja lainkäytön järjestely.

Kirj. Väinö Jokinen.

Julistuksessa, joka Kansanvaltuuskunnan jäsenten allekirjoittamana vallankumousliikkeen puhjetessa esitettiin, oli maan valtiopäiväjärjestyksen uudistamiseksi seuraava ohjelma: "Meidän mielestämme on nyt Suomessa pyrittävä rohkein, harkituin ottein muuttamaan koko valtiojärjestystä. Virkavalta on nyt niin murrettava, etei se voi enään myöhemminkään kansan herraksi päästä. Tuomioistuinten itsevaltiudesta on tehtävä kerta kaikkiaan loppu. Koko valtiosääntö on perustettava taatusti työväen etujen mukaisen kansanvallan pohjalla".

Kansanvaltuuskunnan työtä tämän ohjelman toteuttamiseksi, mikäli se koski vallankumouksenaikaista hallinnon ja lainkäytön järjestelyä, mistä seuraavassa aiomme muutamia piirteitä esittää, auttoi melkoisesti se seikka, että melkein kaikki virastot jo heti vallankumousliikkeen alettua ja loputkin, hyvin harvoja yksityisiä virkamiehiä lukuunottamatta, ainakin jo helmikuun puoliväliin mennessä vanhassa kokoonpanossaan lakkauttivat toimintansa. Tämän vuoksi ei ollut edes tilaisuutta tehdä toivotonta yritystä vanhan, suurelta osalta vielä tsaarivallan aikaisen virkakoneiston käyttämiseksi vallankumousliikkeen palvelukseen, vaan oli päinvastoin suoranainen pakko ryhtyä luomaan kokonaan uutta. Käytettävissä olevien toimintavoimien niukkuus taas puolestaan pakotti uuden luomisessa tyytymään vain siihen, mikä oli suorastaan välttämätöntä. Näissä olosuhteissa järjestyivät vallankumousliikkeen aikainen hallinto ja lainkäyttö.

Tammikuun 28 pnä annetussa Työväen Toimeenpanevan komitean julistuksessa tehdyn ehdotuksen mukaisesti tuli maan vallankumoushallituksen toimimaan Suomen Kansanvaltuuskunta. Tämän toimintaa valvomaan ja sen kanssa yhdessä hallitusasioita hoitamaan oli maan työväen keskusjärjestöt ja Punainen Kaarti yhteisesti asettanut Työväen Pääneuvoston. Kun Pääneuvosto helmikuun 14 pnä alotti toimintansa, muodostui työnjako sellaiseksi, että päätösvaltaa lainlaadinta-asioissa käyttivät Pääneuvosto ja sen valvonnan alaisena Kansanvaltuuskunta yhdessä, mutta että päätösten täytäntöönpano ja pääasiassa yleensäkin varsinainen hallinto olivat Kansanvaltuuskunnan tehtävänä. Vallankumousajan ylimmäksi hallintoelimeksi muodostui täten Kansanvaltuuskunta, sekä hallintotehtäviään että työnjaoltaan tuli se pääasiassa vastaamaan entistä senaattia. Kansanvaltuuskunta jakautui tehtäviään varten seuraaviin jaostoihin:

Kanslia, jonka esimiehenä oli Kansanvaltuuskunnan puheenjohtaja, ulkoasiain osasto, sisäasiain osasto, oikeusasiain osasto, valistus-asiaain osasto, raha-asiaain osasto, työasiain osasto, posti- ja tiedotusasiain osasto sekä prokuraattorin osasto joiden kunkin esimiehenä oli kansanvaltuutettu,

lukuunottamatta sisäasiain ja oikeusasiain osastoja, joissa kummassakin toimi kaksi kansanvaltuutettua.

Jo helmikuun 4 p:nä lausui sos.-dem. puolueenuevosto, että sisäasiain kulku ja maan siviilihallinto yleensä oli erotettava sotilaallista laatua olevain asiain hoitamisesta. Tämä lausunto aiheutui pääosaltaan epäilemättä sisäpoliittisista näkökohdista. Mutta ennen pitkää osottautui suorastaan työnjaonkin ja toiminnan tarkoituksenmukaisuuden kannalta erehdykseksi, että yhdistämällä sekä vallankumoussodan johto, että yleensä sota-asioista huolehtiminen jo itsestäänkin laajaan sisäasiain hoitoon. Oli liian vähän huomiota kiinnitetty vallankumoustaistelun johtoon ja tämän taistelun tarpeista huolehtimiseen. Liian monialaiseksi osottautui myöskin se työ, minkä työ-asiain osasto oli saanut hoitaakseen. Pääasiassa nämä seikat aiheuttivat, että Pääneuvosto maaliskuun 8 p:nä tekemällään päätöksellä uudelleen järjesteli työn jaon Kansanvaltuuskunnassa ja melkoisesti lisäsi sen työvoimia. Mainitulla päätöksellä sisäasiain osastosta muodostettiin kaksi osastoa, sisäasiain osasto ja sota-asiaain osasto. Posti- ja tiedotusasiat yhdistettiin liikenneasiain osaston hoidettavaksi ja tämän osaston asioista sen sijaan siirrettiin sopivia aloja työasiain osastolle. Työasiain osaston rinnalle perustettiin erikoinen sosialiasiain osasto.

Kansanvaltuuskunnan tuli täten, lukuunottamatta puheenjohtajan valvonnan alaisena toimivaa kansliaa, muodostamaan 12 osastoa. Työnjaon näiden eri osastojen kesken suunnitteli pääneuvosto niiltä osilta, joita edellä mainitut muutokset koskivat. Sellaisiksi, että eri neuvostoille kuului-sivat pääasiassa seuraavat hallinnon alat:

Työasiain osastolle: teollisuus, kauppa, valtion rakennustoiminta sekä valtion vesivoimat ja niiden yhteydessä olevien laitosten rakentaminen;

Liikenneasiain osastolle: maa- ja meriliikenne sekä posti, lennätin ja puhelinlaitokset;

Socialiasiain osastolle: työväen suojelus, työnvälitys, työriitain sovit-taminen, vakuutustoiminta ja työväen asuntokysymykset;

Sisäasiain osastolle: läänin ja kuntain hallinto, järjestyksen pito — mikäli sotatoimet eivät vaadi erikoisia toimenpiteitä, jolloin niistä huolehtii sota-asiaain osasto — sanomalehdistö ja kirjapainot sekä yleensä terveydenhoidon asiat;

Sota-asiaain osastolle: sodankäynti ja sotilashallinto sekä niiden välittömässä yhteydessä olevat asiat.

Muiden osastojen toimiala osittain jo selviää niiden nimestä, osittain oli sama kuin entisen senaatin vastaavan osaston.

Kansanvaltuutettujen lukumäärää lisättiin niin, että paitsi niiden kansanvaltuuskunnan osastojen esimiehinä olevia kansanvaltuutettuja, sota-asiaain osastossa, oikeusasiain osastossa, raha-asiaain osastossa, liikenne-asiaain osastossa, sosialiasiain osastossa ja sisäasiain osastossa tuli olemaan kaksi kansanvaltuutettua kussakin.

Maaliskuun lopulla edeltä selostettua työnjakoa koetettiin vielä kehittää sikäli, että sotilasasiain hallinto ja sotatoimien ylijohdo, jotka siihen asti olivat olleet yksissä käsissä, erotettiin toisistaan, niin että hallinto tuli olemaan Kansanvaltuuskunnan sota-asiaain osaston alainen, mutta sota-

toimien ylijohdo kuulumaan Punasen Kaartin ylipäällystölle, joka sitä varten muodostettiin kolmimiehiseksi ylipäällikkökunnaksi.

Saadakseen jonkinlaisen käsityksen Kansanvaltuuskunnan osastojen toiminnasta on ehkä valaisevaa tutustua työalaltaan laajimpaan niistä, Työsiain osastoon, jonka velvollisuudeksi muun lisäksi tuli myöskin valvoa, että tehtaat ja työpajat olivat tarpeellisessa laajuudessa käynnissä, joissa työt työnantajain sabotaashin vuoksi vallankumouksen alettua pysähtyivät kokonaan.

Helmikuun alkupuolella "Kansanvaltuuskunnan Tiedonantaja" lehdessä olleen selostuksen mukaan oli Työasiain osaston työ järjestetty siten, että osastoa hoiti Työasiain kansanvaltuutettu ja hänen johdollaan kaksi sihteeriä ja kanslian johtaja. Osaston asiat olivat jaetut viiteen pääryhmään, nimittäin kauppaa, teollisuutta, meriasiain, yleisten töiden sekä työväen suojeluksen ja vakuutuksen hoitoa varten. Kullakin ryhmällä oli erikoinen valvoja, joka huolehti alansa kuuluvien osastojen toiminnan yhtenäisyydestä, suunnitteli uusia aloitteita, teki esityksiä uusien osastojen perustamisesta tai entisten uudelleen järjestämisestä sekä esitti alansa jaostojen esitykset työasiain osastolle. Helmikuun keskivaiheilla mainitaan osastossa seuraavat eri jaostot: kauppa-asiain valvoja, yleisten töiden valvoja, meriasiain valvoja, metalliteollisuuden valvoja, paperi- ja puumassateollisuusjaosto, puku- ja kenkäteollisuusjaosto, sekalaisten töiden jaosto, sosialiasiain jaosto. Maaliskuun keskivaiheilla muodostettiin yllämainittu yleisten töiden jaosto valtion töiden neuvostoksi, jonka toimialaan kuuluivat kaikki valtion yleiset työt, kuten uusien rautateiden rakentaminen, satamain, kanavain ja yleisten rakennusten rakennus ja korjaustyöt, minkä lisäksi neuvoston oli käsiteltävä kaikki ne komiteain anomukset, jotka tarkoittivat apu- tai lainarahan saantia valtiolta töiden järjestämiseksi. Työasiain osaston alaisena toimi myöskin työnvälityskeskustoimisto, kaikkien kunnallisten työnvälitystoimistojen yhteydessä. — Tehdaslaitosten ja teollisuusyritysten käynnissä pitämisessä oli työasiain osastolle avuksi tarkoitettu eri työpaikoilla jonkin seudun samalla työalalla ja vihdoin kullakin seudulla yhteisesti toimiviksi suunnitellut tehdaskomiteat, teollisuusneuvostot ja paikallisneuvostot.

Erikoiset hallinnon alat olivat aikaisemmin keskitetyt senaatin toimikuntien alaisina toimiviin keskusosastoihin. Näistä Kansanvaltuuskunta 6 helmikuuta antamallaan määräyksellä suoranaisesti lakkautti vuosikymmenet häikäilemättömänä sortovirastona toimineen painoasiain ylihallituksen, mikä siihen asti onnistuneesti oli suoriutunut kaikissa valtiollisten suuntien vaihteluissa. Toimimaan järjestettyjen keskusosastojen johtoon yleensä asetettiin neuvostot, joko Kansanvaltuuskunnan väliaikaisesti nimittämät, tai kuten kaikkiiinkin nähden oli tarkoituksena asia myöhemmin järjestää, vastaavan alan työläisten valitsemat. Siten asetettiin rautatie-neuvosto, metsäneuvosto ja maatalousneuvosto. Useiden vähemmän merkityksellisten osastojen toimintaa valvomaan nimitti Kansanvaltuuskunta kuhunkin erityisen valvojan, komissaarin.

Kaikilla hallinnon monilla aloilla pyrittiin luomaan järjestystä, joka,

vastakohtana vanhalle virkavaltaiselle, vastasi niitä vaatimuksia, mitä työväestö on oikeutettu asettamaan.

Perinpohjaisemman uudesti muodostelun alaiseksi joutui maan suurin keskusvirasto, rautatiehallitus, mikä häikäilemättömänä ja näännyttävänä virkavaltaana oli vuosikymmenen raskaasti painanut tuhatlukuista rautateiden työläisten joukkoa. Sen tilalle asetettiin jo helmikuun 2 päivänä rautatien neuvosto ja sille asian järjestämisessä ja toiminnan valvomisessa avuksi paikallisia ja matkustavia komissaareja. Tarkemmin järjestettiin rautateiden hallinto helmikuun 6 p:nä annetulla Kansanvaltuuskunnan laa- timalla asetuksen. Se asetti rautateiden hallinnon työväen, lähinnä rau- tateiden oman henkilökunnan valitsemien neuvostojen hoidettavaksi. Van- ha vihattu rautateillä noudatettu rangaistusohjesääntö kumottiin ja muu- tenkin viitoitettiin tälläkin alalla hallinnolle uusi laki.

Tärkeimpiä keskuselimiä oli myöskin elintarvehallitus, joka maalisi- kuun loppupuolella perustettiin aikaansaadakseen elintarvealalla yhtenäi- syyden, mitä oli häirinnyt se, että Punaisen Kaartin muonitusasiaa myös- kin, mitä elintarpeiden hankintaan tuli oli hoidettu erillään muusta elin- tarvehallinnosta, oman erikoisen elimensä Kansanvaltuuskunnan Intendent- tilaitoksen välityksellä. Elintarvehallitus toimi Kansanvaltuuskunnan elin- tarveosaston alaisena ja oli sen käsiin keskitetty kaikki elintarpeiden han- kintaa ja jakelua koskevat asiat. Sama merkitys selitettiin toimeenpanta- vaksi myöskin kunnissa, niissä tuli yksinomaan elintarvelautakunnilla ole maan oikeus hankkia ja takavarikoida viljaa ja muita elintarpeita; puna- kaartilaisten asiana oli ainoastaan antaa tarvittavaa apua. Elintarveasiain tilaa ja elintarvekysymysten järjestämiseksi annettujen määräysten nou- dattamista valvomaan oli kuhunkin kuntaan asetettava erikoinen komissaa- ria, jonka tuli olla läheisessä vuorovaikutuksessa lääninsä elintarvelauta- kunnan kanssa.

Tutustuttamme täten valtion hallinnon tärkeimpiin aloihin sellaisina kuin ne vallankumousaikana olivat, tarkastakaamme lyhyesti paikallisen itsehallinnon järjestelyä läänien ja kuntien piirissä. Tätä asiaa oli alus- tavasti järjestetty sisäasiain valtuutetun jo toisena päivänä helmikuuta antamalla, oikeastaan ohjeitten luontoisella määräyksellä. Sen mukaan tuli työväen sos. dem. kunnallisjärjestö kussakin kunnassa ja asianomainen sos. dem. piirijärjestö kussakin läänissä olemaan porvaristolta siirtyneen vallan hallitsija. Tarkemmin, ja osittain uusille perusteille järjesteltiin asiat Kansanvaltuuskunnan 4 p:nä helmikuuta antamalla lailla sisähallin- non väliaikaisesta järjestämisestä ja sisäasiain osaston samana päivänä antamalla määräyksellä mainitun lain käytäntöön panosta. Näiden sään- nösten mukaan lakkautettiin kuvernöörin, kruununvoudin, poliisimestarin, nimismiehen ja kaupunginvoudin virat. Lääninhallintoa hoitamaan oli ase- tettava läänin valtuuskunta, siten, että läänin pääkaupungin kunnallisjär- jestö valitsi siihen kaksi jäsentä. Läänin sos. dem. piiritoimikunta tai, jos niitä on useampia ne yhdessä kaksi jäsentä. Viidentenä jäsenenä lääninvaltuuskunnassa oli oleva Kansanvaltuuskunnan määräämä läänin esi- mies. Läänin valtuuskunnan asiana oli oleva ottaa ja erottaa läänin vi- rastojen toimihenkilöt. Niitä tehtäviä suorittamaan, jotka olivat kuuluneet

kruununvoudille ja nimismiehille, oli kuhunkin maalaiskuntaan asetettava järjestyksen valvoja ja tarpeellinen määrä järjestysmiehiä. Järjestyksenvalvojan valitseminen oli oleva sos. dem. kunnallisjärjestön asiana tai ellei sellaista kunnassa ollut, läänin valtuuskunnan asiana sen jälkeen kun kunnan työväen järjestöt tai ellei sellaistaakaan kunnassa ollut, kuntakokous oli esittänyt ehdokkaansa. Järjestysmiesten valitseminen oli oleva kunnallisjärjestöjen tai missä sellaista ei ole, järjestyksenvalvojan asiana. Kaupunkeihin oli vastaavaan tapaan asetettava erityinen järjestystoimikunta järjestysasioista huolehtimaan. Maaliskuun lopulla annettu laki järjestyksen pidosta muutti näitä määräyksiä sikäli, että järjestyksen pito myöskin maaseudulla oli lähinnä oleva erityisen järjestyslautakunnan asiana, jonka valtuusto oli valitseva. Järjestyspäällikön asettaminen oli oleva järjestyslautakunnan tehtävänä.

Mitä kunnalliseen itsehallintoon kokonaisuudessaan tulee, oli sen järjestely eri seuduilla varsin kirjava. Kunnallisen itsehallinnon elimenä kussakin kunnassa oli joko sos. dem. työväenjärjestö, missä se puolueasiosakin päätti, tai sen valitsema kunnanvaltuusto, sekä niiden asettamat ja alaiset kunnalliset lautakunnat ja toimihenkilöt. Mutta monissa kunnissa suvaittiin varsin pitkälle myöskin entistä kunnallisvaltaa.

Vallankumouksen saavutusten turvaamiseksi mitä tärkeintä oli oikeudenkäytön järjestely. Ensimmäisiä lakeja, mitä Kansanvaltuuskunta antoi, olikin laki vallankumousoikeuksien järjestämisestä.

Vallankumousoikeuksista annetun lain mukaan oli sellaisia asioita käsittelemään, jotka sisälsivät rikoksen vallankumousliikettä ja uutta järjestystä vastaan taikka muun rikoksen, kuhunkin kuntaan asetettava (siksi, kunnes oikeuslaitos kansanvaltaisesti uudistetaan) erityinen tuomioistuin, vallankumousoikeus. Jäsenet vallankumousoikeuteen oli asetettava kunnan järjestyneen työväen toimesta, joko välittömästi yleisessä kokouksessa tai kunnallisen edustuslaitoksen kautta, missä sellainen oli. Tarpeen vaatiessa voitiin oikeuteen asettaa useampia eri osastoja. Vallankumousoikeuteen oli kuuluva puheenjohtaja sekä vähintään 4 jäsentä, joiksi oli valittava rehellisiksi ja oikeamielisiksi tunnettuja työväen luottamusta nauttivia henkilöitä. Lisäksi oli kussakin oikeudessa oleva yleinen syyttäjä. Muutosta vallankumousoikeuden päätöksiin sai hakea vallankumouksellisissa ylioikeudessa, jos tuomittu rangaistus oli laissa tarkemmin määriteltäjä määrä suurempi. Kaikista tuomioista oli vallankumousoikeuksien kuitenkin lähetettävä selostus ylioikeudelle, joka voi kumota tai muuttaa päätöksen, vaikka siitä ei oltukaan valitettu. Vallankumoukselliseen ylioikeuteen, joka oli toimiva Helsingissä, oli Työväen Pääneuvoston nimittävä puheenjohtaja ja 10 jäsentä. Tuomionsa oli vallankumousoikeuksien perusteltava luotettaviksi katsomiinsa todistuksiin ja tosiasioihin, otettava rikoksen tehneen luonnon laatu sekä ne olot, joissa rikos oli tapahtunut, samoin kun muutkin asiaan vaikuttavat seikat; samalla oli huomiota kiinnitettävä myöskin siihen, missä määrin rikos loukkasi työtekevän kansan etuja ja vallankumouksen menestystä. Tuomio voitiin julistaa ehdolliseksi, kuten oikeuksien muutenkin oli tuomioillaan koetettava estää ja vähentää rikollisuutta. Maaliskuun 13 p:nä annettulla lailla laa-

jennettiin vallankumousoikeuksien tuomiovaltaa niin, että ne sen jälkeen voivat ottaa käsiteltäväkseen muitakin oikeusasioita kuin rikosjuttuja. Tarpeen vaatiessa voitiin vallankumousoikeuteen asettaa erityinen siviiliasian osasto, jollainen oli järjestettävä myöskin vallankumoukselliseen ylioikeuteen. — Punaisessa Kaartissa palvelevat henkilöt olivat tekemistään kurinpitörikoksistaan ja palveluksessa tekemistään rikoksista ohjesääntöjen kurinpidon, toverioikeuden tai sota-oikeuden tuomiovallan alaisia. Siitä erikseen annettujen sääntöjen mukaan. Huhtikuun alkupäivinä määräsi Kansanvaltuuskunta, että sotatoimien alueella Punaisen Kaartin sota- ja kenttäoikeudet olivat oikeutetut tutkimaan ja tuomitsemaan virkamiesten ja vastavallankumouksellisten rikoksia vallankumoustaistelua vastaan.

Tuomarin toimenkäytäntöön nähden antoi Kansanvaltuuskunnan oikeusasiain osasto ohjeita, joissa se lausui: "tuomarin tulee olla inhimillinen, mutta ei hempeämielinen, minkä vuoksi jokaisen tulee koettaa saada asianmukainen ja oikea tuomio. Vallankumousoikeuden tulee oikeamielisyydellään hankkia kansan luottamus ja kannatus. Aina on koetettava saada selville asian todellinen laita, ennenkuin tuomio annetaan. Kansanmiehen omantunnon ja kansan oikeuskäsityksen mukaan punnittakoon, kuka on syyllinen ja kuka ei, ja kansan miehen terveen järjen mukaan mitattakoon, mikä rangaistus kulloinkin on kohtuullinen. Älköön missään tapauksessa sallittako oikeudenkäytön kompastua vanhojen turhan tarkkojen muotojen kaavamaisuuksien tavoitteluun, vaan olkoon oikeus, kuten sen nimikin kuuluu, vallankumousoikeus, omantunnon ja kansan väärentämättömän oikeustajunnan tarmokas tuomioistuin."

Tällainen oli lyhyin piirtein esitettynä hallinnon ja lainkäytön järjestely Suomen vallankumouksen aikana talven ja kevään vaihteessa v. 1918. Vallankumousajan viime viikkoina olosuhteet pakottivat melkoisesti rajoittamaan muuta kuin sotatoimien suoritusten vaatimaa toimintaa. Mutta jo sinä lyhyenäkin aikana, minkä vallankumous, miekka toisessa kädessään, sai tehdä työtä olojen uudistamiseksi, pystyi se osottamaan, miten suuren arvoinen on työvälle oma toiminta yhteiskunnallisten olojen järjestämiseksi jo sellaisena hapuilevana ja selviä päämääriä kaipaavana, jollaisena tämän ensimmäisen vallankumouskauden kestäessä ilmeni. Miten paljon uutta pystyykään vallankumous antamaan, kun Suomen työväki siihen uuden kerran ryhtyy kommunismin ja työvään diktatuurin selvien, tarmoa antavien periaatteiden johtamana.

Kirjoitettu venäläistä kokoelmateosta varten 1919. Julaitu Suomen "Työmieheissä".

Vallankumouksen finansseista.

Kokemuksia Suomen vallankumouksesta. Kirj. E. Gylling.

Julaistu Ruotsin vas. sos. dem. aikakauslehdessä "Zimmervald". 1920.

Ennen Venäjän vallankumousta ei sosialistisessa kirjallisuudessa oltu huomattavammin käsitelty kysymystä, miten ylimenokausi sosialistiseen yhteiskuntaan on teknillisesti järjestettävä, vielä vähemmin yksityiskohdista vallan siirtyessä työväenluokan käsiin ja sen hoidon järjestämisestä tänä aikana. Tämä oli kieltämättä suuri puute ja erikoisen silmiin pistävä, jos sitä verrataan siihen runsaaseen kirjallisuuteen mikä on olemassa porvarillisen valtion sotavalmistelusta, eikä ainoastaan sotilasteknillisten kysymysten vaan myöskin taloudellisen ja finanssikysymysten aloilla. Varmaa on, että vallan joutuminen työväenluokan käsiin, sen pitäminen ja tämän vallan hoitaminen on nykyisellä korkealla kehittyneellä kapitalistisella aikakaudella suuri organisatsioni-kysymys. Tämä kysymys ansaitsee yksityiskohtaisen ja tarkan valmistelun, jos mieli ratkaisevalla hetkellä läpäistä ilman tarpeettomia hankauksia jopa mahdollisesti kärsiä tappio teknillisten puutteiden ja virheiden tähden.

Syy siihen vähäiseen mielenkiintoon, mitä oli omistettu yhteiskunnallisen vallankumouksen teknillisille yksityiskohdille, oli mahdollisesti siinä, että otaksuttiin kaiken joten kuten järjestyvän sillä perustalla, minkä porvarillinen yhteiskunta oli rakentanut. Ja lopuksi ja ehkä ennen kaikkea on syytä ollut se, että työväenliikkeen johtavissa piireissä oli toivottu ja uskottu voitavan viedä yhteiskunnallinen vallankumous läpi parlamenttaarista tietä, radikaalisten ja perusteellisten lainlaadintatoimenpiteiden kautta.

Viimeisessäkin, onnellisimmassa, tapauksessa olisi järjestämiskysymys vaatinut tarkkaa tutkimista. Vain siinä tapauksessa, että olisi hyvin valmistettu ohjelma, olisi tällä tiellä mahdollisuus koota työväenluokka tuollaiseen toimintaan, joka varmasti kysyisi suurta kestävyyttä ja taitavaa taktiikkaa. Mutta tämä rauhallinen tie ei kuitenkaan ole aina käytettävissä.*) Se yhteiskunnallinen tyytymättömyys, mikä on kasaantuneena työväenluokkaan, voidaan mahdollisesti johtaa näille laduille täysin normaalissa oloissa. Mutta tällaisia seuraa aina kriisin tapaiset purkauk-

*) Kirjotus on laadittu aikana, jolloin tov. Gylling vasta oli kehittymässä kommunistiselle kannalle. Merkityssä kohdassa lausuttu ajatus, että olisi ollut onnellisempaa, jos olisi voitu viedä vallankumous läpi parlamenttaarisesti, tulkitsee aatteellisen ylimenokauden puolinaisuutta, siksi kun uskotaan, että olisi ollut mahdollinen tuollainen "laillinen" vallankumous.

set. Ja se kriisi, joka nyt maailmansodan seurauksena purkaantuu, tekee mahdolliseksi seurata tätä linjaa. Ne sanomattomat kärsimykset, mitkä ovat kohdanneet kaikkia kansoja, ovat tuoneet muassaan työläisiin vallankumouksellisen hengen, jota on vaikea, jopa mahdoton hillitä. Ja sitäkin vähemmän koska pääoma ei jätä provosoimatta sitä. Olisi rikos, jos ei työväen johto kaikissa maissa ottaisi huomioon niitä suuria ja selviä historiallisia mahdollisuuksia, mitkä vallankumouksen purkaantumiseen nyt on ja valmistuisi sen varalle.

Epäilemättä vaatii vallankumous suuria uhreja. Yhteiskunnallinen vallankumous, vaikkakin se valmistaa yhteiskuntaa terveeseen taloudelliseen tuotantoon ja avaa mahdollisuuksia edistykselle ja hyvinvoinnille, ei voi heti antaa kansalle huomattavasti parempia ehtoja kuin oli ennen. Todennäköisesti ovat vaikeudet kuten Venäjällä, ensimmäisten järjestelyvuosien aikana suuremmat, kuin mitä ne olivat ennen. Ja juuri sentähden on ainakin teoreettinen keskustelu kovin mutkikkaista teknillisistä vaikeuksista yhteiskunnallisessa vallankumouksessa välttämätön, jotta oltaisiin edes jonkun verran valmistuneita kaikkien mahdollisuuksien varalle. Tätä keskustelua varten on syttynyt seuraava kirjotelma raha-asiain järjestelystä Suomen vallankumouksessa.

Käytännöllistä kokemusta ei v. 1918 ollut liikaa. Pariisin kommuuni oli kuitenkin loppujen lopuksi työväen vallankumous ainoastaan yhdessä kaupungissa, vaikkakin suuressa. Sentähden ei ollut kysymystä Ranskan valtion, vaan yksistään Pariisin kunnan finnanseista, minkä ohella on merkittävä, ettei Ranskan pankki kieltänyt kommuunilta luottoa ja tämä huojensi suuresti vallankumouksen finansseerausta.

Lokakuun vallankumous Venäjällä voi sitä vastoin tarjota runsaasti kokemuksia ja tuloksia sekä finanssikysymysten että yleensä taloudellisten kysymysten aloilta. Suomen vallankumouksen puhjetessa ei näin ollut laita. On myöskin muistettava, että Venäjän vallankumous onnistui valloittamaan valtiovallan nopeasti ja verrattain helposti. Onhan se kylä saanut taistella vastavallankumousta vastaan kaikilla rajoilla ja porvarillista sabotaashia vastaan maan sisällä. Noin suurin piirtein katsoen ei bolsheveikeillä enään Brestin rauhan jälkeen ole ollut huomattavampaa vastusta maan sisällä. Sentähden on heille ollut mahdollista ryhtyä vallankumouksen vaatimiin laajoihin yhteiskuntatalouden uudistuksiin.

Tilanne Suomessa oli kokonaan toinen. Vallankumous, joka puhkesi tammikuun lopulla v. 1918, ei saanut haltuunsa valtiovaltaa koko Suomessa. Meillä oli kyllä hallussamme eteläinen osa maata, sen neljä suurinta kaupunkia ja tärkeimmät teollisuuskeskukset t.s. maan edistynein osa. Mutta kokonainen kuukausi kului ennenkuin valkoisten vastarinta maa-seudulla etelä-Suomessa oli voitettu. Pohjois-Suomen talonpoikais- ja pienviljelijäseudut eivät kannattaneet vallankumousta, jonka tähden teollisuus- ja kaupunkityöläisten kapinat siellä kukistettiin verrattain helposti. Kutakuinkin tasan jakaantui maan väestö valkoiseen ja punaiseen alueeseen. Alusta alkaen luottikin porvaristo ulkolaiseen apuun ja jo helmikuun lopulta olikin heillä sopimus Saksan kanssa. Jonkunverran myö-

hemmin laskivat saksalaiset joukkoja maihin Ahvenanmaalla ja 1 p. huhtikuuta Hangossa. Maaliskuun loppuviikoilla oli perääntymismääräys lähetetty punaisille joukoille länsi-Suomessa — ja viimeinen kiinteä kohta, Viipuri, antantui 29 p. huhtikuuta. — Suomen vallankumous oli yhtämitaista taistelua porvaristoa vastaan valkoisen hallituksen koko ajan toimiessa Vaasassa.

Tästä kaikesta oli seurauksena, että porvarilliset ainekset etelä-Suomessa, vaikkakin niiden vastarinta oli lannistettu, koko vallankumouksen ajan jatkoivat hiljaista vastustusta, suhtaantuivat kielteisesti vallankumous-hallitukseen eivätkä menettäneet lopullisen voiton toivoansa. Vallankumouksen oli jatkuvasti taisteltava tätä vastustusta vastaan eikä se luonnollisesti voinut olla vaikuttamata rahatalouden hoitoon, mikä löi siihen oman leimansa. Tällainen tilanne sattunee usein yhteiskunnallisessa vallankumouksessa, ja on pikemmin poikkeus se, että valtiovalta niin helposti joutuu työväen käsiin, kuin mikä tapahtui Venäjällä. Suomen vallankumous voi sentähden tarjota koko joukon kokemuksia niistä muodoista, joita porvaristo käytti vastustaessaan vallankumousta silloin kuin taistelu vielä oli ratkaisematon, ja etupäässä juuri finansi- ja taloudellisilla aloilla.

Toinen asianhaara, joka erikoisesti painoi leimansa vallankumoukseen, oli, että Suomen sosialidemokratia vastahakoisesti joutui vallankumoukseen. Tuntui uskalletulta niin pienen maan työväenluokalle mennä yhteiskunnalliseen vallankumoukseen silloin kun suuret naapurit lännessä ja etelässä olivat kapitalistisia. Puolueen johto vastustikin kuukausia työväen vallankumouksellista tahtoa ja aluksi onnistuikin siinä. Johto ei siis valmistanut vallankumousta, vaan vastusti sitä, vaikkakin ratkaisevalla hetkellä astui työväen johtoon. On tunnustettava, että puoluejohto tämän kautta säästyi traagillisemmalta kohtalolta, minkä työväenjohto koskaan voi saada, nimittäin olla sotajalalla työväen pohjajoukkoja vastaan. Tästä kaikesta oli seurauksena, että me menimme vallankumoukseen aivan valmistumattomina. Ainoa mikä oli tehty, oli muutaman punakaartin järjestäminen, ja sekin vastoin puoluejohdon tahtoa. Vallankumoukselta puuttui selvää taktiikkaa. Kun puoluejohto ei uskonut yhteiskunnalliseen vallankumoukseen, halusi se käyttää vallankumousta vain apuna vissien demokraattisten periaatteiden läpiviemiseen. Miten pitkälle, ja millä lailla työväen piti valtiovaltaa käyttää, sitä ei oltu lähemmin määritelty. Tämä käy selville niinhyvän vallankumoushallituksen ensimmäisestä julistuksesta 28 p. tammikuuta 1918 kuin sen myöhemmistä toimenpiteistä. Tärkeimpiä vallankumouksellisia päämääriä oli tasavaltainen, demokraattinen valtiösääntö yleisen äänioikeuden ja kansanäänestyksen perustalla, byrokraattisen virkakoneiston kansanvaltaistuttaminen, torpparien vapautus, veroreformi, vanhuudenvakuutus ym. Pankkipääoma piti alistettaman yhteiskunnallisen kontrollin alaiseksi, jonka kautta kontrolloitaisiin myös teollisuus- ja kauppapääoma. Ainoastaan kansan yleisen hädän uhatessa yhteiskunnallistutettaisiin kapitalistisia tuotantoaloja. Mutta tuotannon yhteiskunnallistamista ei oltu julistettu vallankumouksen päämääräksi yhtä

vähän kuin valtiovallan pitämistä työväen käsissä proletariaatin diktatuurin avulla. Vallankumouksemme oli, ainakin mitä muodollisiin päämääriin tulee, ainoastaan radikaalis-demokraattinen, jopa porvarillinen, joskin se vallankumoustaistelujen ulkonaisen pakon vaikutuksesta sisällöltään käytännössä kehittyi yli näiden rajain.

Puoluejohtomme vallankumousta vastustavasta kannasta oli loppujen lopuksi seurauksena se, että me ajauduimme vallankumoukseen hyvin epäsuotuisissa olosuhteissa. Marraskuussa 1917 oli tilanne kaikin puolin edullisempi. Mutta puoluejohto ei uskonut vallankumouksen mahdollisuuden eikä halunnut panna tuhoutumisvaaralle alttiiksi puolueen järjestöjä ja demokraattista tietä saavutettuja voittoja, vaan halusi niin kauan kuin mahdollista parlamentaarista tietä lisätä saavutettuja tuloksia. Tälle periaatteelleen uskollisena puoluejohto teki kaikkensa lopettaakseen marraskuussa puhjenneen suurlakon, onnistuikin siinä, vaikkakin vaikeasti. Vain parin kuukauden lykkäys oli se voitto mikä saavutettiin. Mutta vallankumous puhkee tavallisesti epätoivoisten ulkoisten olosuhteiden vallitessa, ne puristavat sen esille. Tässäkin suhteessa oli Suomen vallankumous normaali.

Vallankumouksen puhjetessa oli Suomen sekä talouden että finanssien tila erikoisen epäedullinen. Suomen valtion talous ei oikeastaan ole heikko, vaan paremminkin vahva. Mutta vallankumouksen puhjetessa oli valtion kassa tyhjä, valtion tulot eivät riittäneet edes juoksevien menojen peittämiseen. Isompaa valtion lainaa suunniteltiin paraikaa. Laskemalla liikkeelle seteleitä noin 800 miljoonan markan edestä 120 milj. markan asemesta oli maan raha-asiat tulleet pahasti järkytyksi. Olihan Suomen Pankilla kyllä ulkolaisia saatavia, mutta ne eivät olleet käytettävissä menojen peittämiseen. Taloudellinen ahdinko vallitsi, sotateollisuus oli lopetettu ja muukin teollisuus toimi vain puolella voimalla, syynä raaka-aineiden puute ja viennin pieneneminen Venäjälle, joka koko sota-ajan oli ollut ainoa vientimaa. Sitäpaitsi oli venäläiset varustelutyöt, jotka antoivat työtä noin 80,000 työläiselle, vuoden vaihteessa kokonaan lopetettu. Suunnaton työttömyys vallitsi, hätäaputöiden suunnittelua pitemmälle ei oltu päästy. Lopuksi, kärjistynyt elintarvepula. Hallitus oli lyönyt laimin elintarpeiden jaon säännöstelyn. keinottelu kukoisti ja hinnat oli kiristetty mahdollisimman korkealle. Venäjältä ei tuotu juuri nimeksikään, sitä ehkäisi hallituksen venäläisvastainen politiikka, mihin venäläiset vastasivat vaikeuttamalla tuontia. Tällaisessa tilanteessa, ja suureksi osaksi johtuen juuri tällaisesta tilanteesta, puhkesi vallankumous. Eikä se työ, jonka vallankumoushallitus näin ollen otti vastaan, suinkaan helpottanut sen asemaa.

* *

*

Kapitalistista yhteiskuntaa ei voida yhteiskunnallisessakaan vallankumouksessa yhdellä iskulla muuttaa sosialistiseksi. Neuvostostysteemin kautta voidaan kyllä verrattain nopeasti saada aikaan sosialistinen yhteiskuntakoneisto, mutta taloudellisen elämän aloille jää vielä kapitalistisen

ajan jätteitä. Niinpä vielä tänäkin päivänä on Neuvosto-Venäjän rahaasiain komissariaatin huollettava useita kapitalistisen finanssihallinnon toimia. Suomen vallankumouksen elämä oli lyhyt, ja kun sen päämäärät olivat demokraattiset, ei sosialistiset, johtui jo siitä, että Suomen kansankomissariaatin finanssihallinnon oli tyydytettävä pääasiassa normaalin kapitalistisen valtion finanssitarpeita. Mutta jo vallankumouksen kestäessä ennättivät tehtävät kasvaa yli näiden puitteiden, ja jos vallankumouksesta olisi tullut pitempiaikainen, olisi se huomattavasti muuttanut taloudellista elämäämme sosialistiseen suuntaan.

Se että Suomen vallankumous ei rakentunut puhtaalle neuvostoperiaatteelle, määräsi valtion finanssien tehtävän luonteen. Hallituksen, Kansanvaltuuskunnan asetti "Suomen työväen toimeenpaneva komitea", laajennettu puoluehallinto, jonka viikkoa ennen vallankumouksen alkua oli asettanut s.d. puolue neuvosto. Sen rinnalla oli Pääneuvosto, kontrolloivana ja lakia laativana elimenä, jossa työväen keskusjärjestöillä ja punakaartilla oli edustajansa. Työväenjärjestöt asettivat kuntain hallinnot ja neuvostot sekä lääninhallinnon, useimmissa tapauksissa nekin vasta sitten kun nähtiin, että vanhat eivät toimineet. Vallankumouksellinen hallinto perustui siihen, että järjestynyt työväestö otti vallan käsiinsä samoinkuin tähänastisen hallintokoneiston. Tämä tapahtui useissa tapauksissa perusteellisemmin kuin mitä alussa ajateltiin, sentähden että porvaristo vastasi vallankumoukseen täydellisellä virkamieslakolla.

Varmuutena voidaan jo etukäteen pitää, että byrokraattinen koneisto vallankumouksen aikana lakkaa säännöllisesti toimimasta. Osa virkamiehistöstä vastustaa kaikessa tapauksessa ja asettuu uutta järjestystä vastustavalle kannalle. Suomessa vallitsi täydellinen virkamieslakko sekä valtion että kunnan laitoksissa. Koko byrokraattinen koneisto, oikeuslaitos, koulut, muutamia kansakouluja maaseudulla lukuunottamatta, sekä valtion liikelaitosten, postin, rautateiden ym. virkamiehistö jättivät paikkansa senaatin ja virkamiesyhdistysten aikaisemmin tekemän päätöksen perusteella. Alempi henkilökunta, vahtimestarit ja m.s. jäivät osittain paikoilleen. Näin säästyivät kyllä suuri osa valtion menoista. Mutta paljon niitä jäi kuitenkin jällelle. Sairashoito, joka jäi pääasiassa puolueettomaksi, osittain kansakoulut, vankilat ja kasvatustilat toimivat edelleen, samoin posti ja rautatie, joihin henkilökunta jäi pääasiassa paikoilleen.

Perin työstettyinä joutuivat siis porvarillinen hallintokoneisto vallankumouksen käsiin. Suuria mahdollisuuksia sen uudesti järjestämiseen oli, mutta puuttui suunnitelmaa. Kansanvaltuuskunnan työ supistui pysähtyneen toiminnan elvyttämiseen mahdollisuuksia ja tarpeita vastaavasti. Ainoastaan henkilökunta vaihtui, muu kaikki rakentui entiselle pohjalle. Näin järjestyivät useimmat keskusvirastot, siten myös lääninhallinto, vaikkakin ne toteuttivat verrattain pitkälle itsehallintoperiaatetta. Paikallinen hallinto rakentui kokonaan tälle pohjalle, niin myös järjestyslaitos. Paikat täytettiin puolueen ja ammatillisten järjestöjen luottamushenkilöillä, samoin kuin alemmasta henkilökunnasta olevilla.

Vaikeudet olivat kieltämättä suuret. Uusi hallintokoneisto oli huo-

mattavasti halvempi ja yksinkertaisempi kuin aikaisempi. Sen suorituskky ei luonnollisesti ollut heti riittävän hyvä. Mutta se täytti kuitenkin jotenkuten tarpeen. Suuri osa tavallisia virkatehtäviä jäi kyllä suorittamatta, mutta ne voivat kyllä pysähtyäkin kuukausiksi ilman sanottavampaa haittaa vallankumoukselle, vaikkakin yleisö siitä jossain määrin kärsii. Vallankumous tuli kuitenkin toimeen tällä tyvistetyllä valtiokoneistolla, posti, rautatie, tulli, sairaalat ym. toimivat, tosiasia, joka on sitäkin merkittävämpi, kuin koko porvarillinen virkakoneisto oli lakossa ja kaikki oli hoidettava kouluuttamattoman työvoiman avulla. Viikko viikolta voitiin todeta, että uuden hallituskoneiston suorituskky kasvoi.

Näin syntynyt valtiokoneisto oli demokraattisempi kuin entinen, mutta joka tapauksessa laina kapitalistiselta valtiolta, sen valtiokoneiston tapainen, eikä neuvostojärjestelmän, joka on aivan uuden yhteiskuntajärjestelmän alku. Valtion rahastolle asetti sekin vaatimuksia, vaikkakaan ei yhtä suuria kuin edeltäjänsä.

Edellisessä olen koettanut selostaa niitä edellytyksiä, joista Suomen vallankumouksen finanssien hallinnan oli lähdettävä. Seuraavassa annan lyhyen yleiskatsauksen finansseista ja niiden hoidosta.

Siviilihallinnon menot, joissa voitiin toimeenpanna huomattavia säästöjä yksinkertaisemman hallintokoneiston vuoksi, mutta jotka suoritettiin vanhan normeerauksen mukaan, eivät kuitenkaan olleet huomattavin menoerä. Sen muodostivat vallankumoussodan kulut, punakaartin menot.

Punakaartin menot olivat pääasiallisesti intendenttuuriin, sairaaloihin ja palkkoihin tarvittavat menot. Raskaaksi tuli eritoten viime mainittu, syystä, että jokainen punakaartilainen sai palkkaa 450 markkaa kuukaudessa ja jos oli naimisissa, 100 mk. lisää ja kutakin lasta kohden 25 markkaa kuukaudessa. Viimeisenä kuutena viikkona maksettiin aiostaan noin 1/3 palkoista rahassa, loput shekeissä. Kaikessa tapauksessa tuli punakaartin palkan maksu erikoisen raskaaksi. Vallankumouksen finansseeraukselle. Olisi nähtävästi ollut parempi, jos asia olisi järjestetty alunperin toiselle kannalle. Sitä vastoin ei punakaartin aseistus maksanut penniäkään, syystä että Venäjän hallitus luovutti kaiken Suomessa olevan sotilasomaisuuden lahjaksi Suomen sosialistiselle tasavallalle.

Yleisen hallinnan ja punakaartin menot olivat niinsanoaksemme vallankumouksen säännölliset valtionmenot. Ne merkittiin valtion tulo- ja menoarvioon. Vallankumouksen puhjetessa 1918 ei valtion budjettia ollut vielä vahvistettu. Kansanvaltuuskunnan raha-asiain osastolla valmistettiin sentähden helmikuun puolivälissä summittainen tulo- ja menoarvio kirjanpidon pohjaksi. Tämä budjetti sitä seuraavine sääntöineen, koskeva määräraha-tilausta y.m., painettiin ja jaettiin alaisille elimille ja olivat ne pohjana rahatalouden hallinnalle. Näin hyväksytyin säännön mukaisesti lähetettiin kaikki rahatilaukset Kansanvaltuuskunnan raha-asiain osastolle. Sikäli kuin ne perustuivat 1917 budjettiin, annettiin ilman muuta maksumääräys valtiokonttorille. Jos oli kysymys uudesta määrärahas- ta, käsiteltiin kysymys hallituksessa. Valtiokonttori toimitti suorituksen

Suomen Pankille osoitettuina shekkeinä ja tämä maksoi summan pankkiseteleinä vieden sen kirjoihin valtion pano- ja ottotilille. Vain osa punakaartilaisten palkoista sekä intendenttuurin ostosta maksettiin vallankumous-hallituksen antamalla shekeillä.

Kaikki maksumääräykset maksettiin tilivelvollisuudella. Tämän tehostamiseksi asetettiin joukko tarkastajia, jotka finanssiosaston ohjeiden mukaisesti toimeenpanivat tarkastuksia eri paikkakunnilla ja antoivat ohjeita kirjanpidossa, tämä erikoisesti sentähden että oli syytä pelätä, että uusi tottumaton henkilökunta ei olisi kaikin puolin tehtäviensä tasalla. Tämä toimenpide olikin tarpeellinen. Eräissä tapauksissa kohtasivat tarkastajat vaikeuksia tehtäviensä täyttämässä, niin esim. punakaartissa, mutta voimakkaalla painostuksella saatiin tuloksia ja poistettiin virheitä.

Näin nousivat helmikuussa valtion menot 56,7 milj. mk. Tästä hallinnon osalle noin 30 milj. mk., jota summaa ei kyllä käytetty, ja punakaartin osalle 27 milj. mk. Viimemainittu summa ylitettiin vallankumouksen aikana, sillä laskelmissa oltiin punakaartin miehistö otettu 40,000 mieheksi. Maaliskuussa se nousi 75,000 ja huhtikuussa lienee ylittänyt jo tämänkin. Kaikkiaan voidaan laskea punakaartin ja hallinnon vallankumouksessa tulleen maksamaan noin 160 milj. mk.; tähän ei sisälly punakaartilaisille annetut shekit.

Mutta eivät ainoastaan nämä varsinaiset valtion menot olleet finansseerattavana. Vallankumous toi tullessaan uusia tehtäviä hallinnolle, ja myös uusia menoja valtion finansseille.

Elintarvekysymys aiheutti suuren vakinaisen lisämenon, joka oli jo ennen vallankumousta otettu huomioon. Se oli erittäin vaikeassa tilanteessa. Porvarillinen elintarvehallinto ilmoitti ennen vallankumousta, että talveksi ei 800,000 hengelle voitu taata jauho-osuutta. Varastoja ei ollut, ja talonpojat kaikkialla kieltäytyivät täyttämästä viljanluovutusvelvollisuuttaan. Viljan tuontia Venäjältä oli vallankumouksen edellä vaikeuttanut hallinnon venäläisvastainen politiikka. Valtiolla oli kyllä 60,000 tonnia viljaa ostettuna Venäjällä, mutta sai sitä perille vain pieniä eriä. Suuremmissa kaupungeissa ja teollisuuskeskuksissa elettiin kädestä suuhun, jäivätäpä usein koko viikon annokset tulematta. Vallankumouksen puhjettessa kävi tilanne vieläkin vaikeammaksi, syystä, että Svinhufvudin hallitus oli 1—1½ viikkoa ennen sen puhkeamista lähettänyt kaikille agenteille Venäjällä määräyksen lakkauttaa kaikki viljan lähetys — selvä osoitus siitä, miten pitkälle meni hallituksen provokatsioni. Kun työväki otti vallan, näytti tilanne perin tukalalta. Kansanvaltuuskunta pelasti tilanteen tarmokkailla toimenpiteillä. Lähetettyjen agenttien kautta onnistuttiin löytämään Pietarista ja sen lähellä olevilta asemilta useita satoja vaunuja viljaa, osoitettuna Suomeen. Venäjän rautateillä vallitsevan sekasorron tähden ei niitä voitu saada perille, mutta lähettämällä omat veturit ja aseistettu vartiosto suomalaisia punakaartilaisia saatiin vaunut liikkeelle. Sitä paitsi ostimme agenttitemme kautta kakki elntarpeet, mitä Pietarissa oli saatavissa, useasti korotettuihin hintoihin, jonka johdosta jouduimme m.m. konfliktiin keinottelua vastaan taistelevan komissaarin tov. Uritskin

kanssa. Pohjois-Venäjällä ei ollut riittävästi saatavissa elintarpeita. Mutta sensijaan Siperiassa ja Moskovan eteläpuolella oli viljaa yllin kyllin ja halpaan hintaan. Tämän tähden lähetettiin helmikuun puolivälissä juna suomalaisella miehistöllä ja aseellisella vartiostolla, aseistuksenaan kiväärit ja kuularuisku, ostamaan viljaa Omskin seuduilta Siperiassa. Sen jälkeen lähetettiin vielä neljä junaa, mutta Helsinkiin ei ennättänyt palata muuta kuin ensimmäinen, se kyllä täydessä vehnälastissa. Matka nimitettiin, tupakkaa y.m., jonka arvo ylitti huomattavasti sen viljamäärän arvon, mikä voitiin samalla junalla rahdata takaisin. Senjälkeen järjestettiin samanlaisia junia myöskin Tobolskin ja Kurskin kuvernementteihin. Kaikilla näillä toimenpiteillä oli huhtikuun alkuun mennessä autettu elintarvetilannetta siinä määrin, että suunniteltiin jo viikkoannoksen kaksinkertaistuttamista. Jopa Kansanvaltuuskunnassa keskusteltiin joidenkin kymmenien vaunulasien tarjoamista nälkäänäkeville työläisille pohjoisessa valko-Suomessa. Paitsi viljaa ostettiin ja tuotiin Suomeen Venäjältä huomattavat määrät öljyä, väkirehua, kankaita, nahkaa y.m. Siihen aikaan oli Pietarissa runsaasti tavaroita saatavissa. Kaupunkia paraikaa evakuoitiin ja hallitusta siirrettiin Moskovaan ja sodan aikana kootut runsaat varastot myytiin halpoihin hintoihin. Huomattavia summia kiinnitettiin näihin ostoihin, laskelmien mukaan noin 30 milj. ruplaa, joka saatiin Suomen Pankista. Mutta tämä summa oli ainoastaan valtion etuantia, jolaskelmien mukaan piti saataman takaisin voiton kera.

Elintarpeiden jakelu tapahtui vanhan normeerauksen mukaan. Elintarvelautakuntien porvarilliset jäsenet samoin kuin elintarvekonttorien henkilökunta jättivät tietenkin paikkansa, mutta paikat täytettiin uusilla työläisten riveistä lähteneillä voimilla, ja siten oli sekin kysymys ratkaistu. Jakelu tapahtui aivan säännöllisesti ja tietysti saivat niin sosialistit kuin porvarit saman yhtä suuren, eli yhtä pienen osansa. Jälkimäisten annoksia ei pienennetty, huolimatta niitten sabotaashista. Kansanvaltuuskunnan viljanhankintatoimenpiteet menivät yli entisten normien, ja näytti siltä kuin se muodostuisi valtion ulkomaankaupaksi. Käytännöllinen tarve kehitti myös uuden elimen, suomalaisen kauppakamarin Pietarissa, jonka tehtävänä oli venäläis-suomalaisen sopimuksen allekirjoituksen jälkeen 1 p. maaliskuuta hankkia ja lähettää tavaroita Venäjältä Suomeen sekä myydä suomalaisia tavaroita Venäjälle. Se oli yhteistyössä samaan aikaan asetetun, "Korkeimman Kansantalouseluoston" kanssa. Sillä oli monopoli suomalais-venäläisessä kauppavaihdossa ja oli se niin ollen alkua ulkomaankaupan kansallistuttamiselle. Tähän palaamme myöhemmin.

Ei ainoastaan elintarvekysymys työntänyt Suomen Kansanvaltuuskuntaa uusien kysymysten eteen. Kapitalistisen yhteiskunta- ja liike-elämän pysähdyttyä sai se samaa aikaan myöskin muilla aloilla. Kunnalliset viranomaiset jättivät paikkansa, pankit sulkiivat ovensa ja toimivat maaseuduilla vain harvoissa paikoissa kontrollimme alaisina, kaikki suuremmat työpaikat suljettiin työnantajaliiton päätöksellä. Välttämättä oli saatava edes jossain määrin niin kunnallinen kuin liiketoimintakin käyntiin ja tässä onnistuttiin Kansanvaltuuskunnan toimenpiteiden kautta.

Alussa antoi "kunnallislakko" tarpeeksi työtä. Työläisten asettamat uudet kunnalliset virkamiehet olivat vielä tottumattomia, kassat olivat tyhjä, eikä tuloverosta, kuntien tärkeintä tulolähdettä, voitu useisiin kuukausiin saada toimitetuksi. Tuloja ei tullut. Koska pankit olivat suljettut, eivät kunnat voineet lainojen kautta hankkia varoja. Varoja tarvittiin, erikoisesti suuren työttömyyden torjumiseksi. Tässäkin oli valtion tartuttava asiaan ja ryhdyttävä auttamaan, osin myöntäen avustusta työttömyyden poistamiseksi, osin antamalla Suomen Pankista lainoja valtion takuulla. Kansanvaltuuskunta järjesti myöskin yleisiä töitä työttömille ja jakoi ammattiosastojen kautta työttömyysavustusta. Kaikkiaan myönnettiin kunnille, etupäässä suuremmille kaupunkikunnille, lainoja noin 20 milj. mk., jotapaitsi noin 15 milj. mk. käytettiin työttömyyden torjumiseksi ja valtion järjestämiin yleisiin töihin.

Vielä suurempia vaikeuksia tuotti teollisuuden käyntiin pano. Insinöörit, konttorihenkilökunta ja johtajat olivat lakossa. Tehtaissa valittujen työväenneuvostojen avustuksella asetettiin uusi johto asiantuntevista työläisistä ja 30—40 tehtaassa, m.m. suuret Kymen tehtaas, joissa on työssä noin 4,000 työläistä, saatiin työt täten käyntiin. Nämä tehtaas, joissa työ saatiin täten käyntiin yhteiskunnallistuttamalla, olivat hallituksen työasiainosaston alaisia, jonka toiminta oli jaettu teollisuusalottain. Nämä osastot hankkivat tilauksia, raaka-aineita ja huolehtivat tavarain myynnistä. Oli tarkoitus jättää yleiselle kauppakamarille huollettavaksi sekä tuotteiden jako maassa että maahan tuonti samoin kuin kaikki muu kauppateknillinen toiminta. Tämän alaisina toimisivat ja huolehtisivat myynnistä osuustoiminnalliset kauppaliikkeet, jotka Suomessa ovat kehittyneet verrattain pitkälle. Ulkomaan kauppavaihto kokonaan yhteiskunnallistutettiin. Pietarin kauppakamari saatiinkin jo käyntiin, joka huolehti tavarain vaihdosta Venäjän kanssa, ainoan maan, jonka kanssa tavarain vaihtoa oli. Yhteiskunnallistetut tehtaas finansseerattiin Suomen Pankin kautta, josta niille annettiin valtion takuulla kassakreditiivejä finanssiosaston myöntämille summille. Lainoja myönnettiin siinä tapauksessa, että pankki katsoi tehtaas olevan toimikunnossa ja voivan tehdä työtä ilman tappiota. Mikäli mahdollista, pidettiin jokaisessa tehtaassa täydellistä liikekirjanpitoa. Näin myönnettyt kassakreditiivit nousivat noin 20 milj. mk. Kaikki kävi, — mikä on todistuksena ammattityöläisten kelvollisuudesta — vaikkakin on todennäköistä, että myöhemmin suurempien korjausten sattuessa koneissa y.m. olisi teknillisten johtajain puute tullut tuntumaan. Muun muassa on mainittava, että yhteiskunnallistetuiissa tehtaissa rakennettiin punakaartia varten muutamia panssarijunia.

Näillä molemmilla aloilla, niin ulkomaankaupan kuin suurteollisuuden, näytti Suomen vallankumous kehittymistäipumuksia yhteiskunnalliseksi vallankumoukseksi. Kumpikin askel otettiin olojen pakosta, mutta eivät osottautuneet toteuttamattomiksi. Rahallisesti todettiin, että kummallakin taholla voitaisiin ilman tappioita toimia, sitä, olivatko tulokset käytännössä yhtä hyvät, en ole tilaisuudessa arvostelemaan.

Tavallisuudesta poikkeava vallankumouksellinen tilanne asetti vielä

erään alan vallankumouksellisen valtionvarainhoidon huollettavaksi. Se oli yleisön rahan tarve. Yksityispankit olivat suljetut eivätkä siis maksa-neet mitään talletuksista. Vähävarainen yleisö, samoin saboteeraavien porvarillisten yhtiöiden työmiehet, jotka eivät saaneet palkkojaan, kuin myöskin pienet teollisuuden harjoittajat joutuivat ennen pitkää tukalaan asemaan. Ei ollut muuta edessä kuin joko yhteiskunnallistuttaa pankit ta-hi järjestää kysymys jollain muulla tavalla. Kysymys ratkaistiin järjes-tämällä erikoisia maksukonttoreja, joihin yleisö voi jättää anomukset pie-nempien summien saamisesta yksityispankkien talletustodistuksia, säästö-kassakirjoja tahi varmoja shekkejä vastaan, tavallisesti 100—150 mk. vii-kossa. Ainoastaan siinä tapauksessa, että rahat käytettäisiin palkkojen maksamiseen, tehtaan käyntikustannuksiin yms. voitaisiin suurempia sum-mia antaa. Anomusten tultua tarkastettua, m.m. ettei niitä varoja luovu-tettaisi vastavallankumouksellisiin tarkoituksiin annettiin hakijoille seu-raavana päivänä shekkejä Suomen Pankkiin, joka ne lunasti ja otti vakuu-det. Pankki oikeutettiin kantamaan provisionia, joka oli alle 1,000 mk. eristä 1 %, mutta nousi 10 % yli 10,000 mk. eristä. Vallankumouksen lopulla supistettiin näitä maksuja. Kaikkiaan maksettiin näin lähes 16 milj. mk.

Laskemalla edellä mainitut summat yhteen, saamme raha-asia-in osas-ton finansseerattavana olleiden summien määrän. Se käy selville seuraava-sta taulukosta:

Hallinto ja punakaarti	noin 160 milj. mk.
Työttömyyden vastustaminen	" 15 " "
Kuntien lainat	" 20 " "
Lainat tehtaille	" 20 " "
Yksityispankkien tileiltä maksettu	" 16 " "

Yhteensä 231 milj. mk.

Sitä paitsi elintarpeiden y.m. oston Venäjältä 30 milj. rpl.

Nämä numerot ovat muistista, eivätkä niin ollen tarkat. Raha-asia-in-osaston kirjanpito joutui valkoisten käsiin Viipurissa, eivätkä ne ole jul-kaisseet tietoja siitä. Suomen Pankin hallinto on julaissut yhteenvedon vallankumouksen aikaisista tileistä, siitä seuraavat tiedot. Suomen Pank-ki oli niiden mukaan maksanut: Valtion yleisiä menoja varten 156 milj. mk., yksityispankkien saatavia vastaan 15,7 milj. mk. sekä erilaisia lai-noja oli myönnetty 20,6 milj. mk. Tässä on huomattava, että myönnet-tyjen lainojen sekä maksumääräysten koko summaa ei oltu nostettu, joka selittää erilaisuuden kummankin tiedon numeroiden kesken. Yllämainit-tuun Suomen Pankin tiliselostukseen ei sisälly Pietarin haarakonttorin ti-lit, ne kun eivät olleet valkoisten käytettävissä. — Mitään taetta ei myös-kään ole siitä, että numerot olisivat oikeat.

Huomattava osa edellä mainituista menoista, lähes 100 milj. mk., oli lainoja ja etumaksuja, jotka oli määrä myöhemmin saada takaisin. Val-

lankumouksen viimeisinä kohtalokkaina päivinä jäi kaikki luonnollisesti selvittämättä eikä mitään lopullista tilinpäätöstä voitu tehdä.

Vallankumouksen aikana myönnettyt lainat, sekä yksityispankkien vakuuksia vastaan myönnettyt maksuerät, on vallankumouksen jälkeen osittain peritty takaisin. Kaksi kuukautta vallankumouksen jälkeen olivat yksityispankit jo maksaneet takaisin Suomen Pankille enemmän kuin kaksi kolmasosaa koko summasta.

Tuollainen oli pääasiassa Suomen vallankumouksen finanssien menopuoli. Vallankumouksellinen tila vaikuttaa valtion budjetin tulopuoleen paljon tuntuvammin kuin menopuoleen. Erittäin suuri oli tulojen väheneminen Suomessa.

Tuloja valtiolle kertyi hyvin hitaasti. Posti, rautatiet ja tullit tuottivat tosin muutamia miljoonia, mutta paljon vähemmän kuin oli edellytetty. Maaveroa ja muitakin vakinaisia veroja kertyi vallankumouksen takia ai-noastaan perin niukasti. Ennen vallankumousta eduskunnan hyväksymää suurten tulojen ja sotavoittojen veroa, jonka arvioitiin tuottavan 100 milj. mk., ei ennätetty vallankumouksen aikana vielä kerätä. Veronkantolistat ennättivät vasta osittain valmistua. Lukuunottamatta veroa elävien kuvien teattereista ja kaupunkikiinteistöistä ei vallankumouksen aikana asetettu valtion hyväksi mitään verotusta. Kunnatkaan eivät voineet periä kuin osan normaali-tuloistaan. Kunnat oikeutettiin verottamaan hyväkseen suurempia asuntoja, minkä ohella Suomen Pankki kantoi veroa niistä maksumääräyksistä, joita se maksoi yksityispankkien tileiltä. Mutta kaikella tällä oli sentään vain pieni merkitys.

Oli siis välttämätöntä, että suurin osa menojen peittämiseen tarvittavista varoista hankittiin valtionpankista. Suomen Pankki tuli siten vallankumousajan rahatalouden keskiöksi, jonka merkitys laajeni yhä syystä, että yksityispankit ja miltei kaikki säästöpankit olivat suljetut. Käytännössä oli siis yksipankkijärjestelmä, joka vaikutuksiltaan läheni sitä tilaa, mihin yksityispankkien kansallistuttaminen Venäjällä johti. Yksityispankit Suomessa olivat kyllä vallankumoushallituksen kontrollin alaiset, mutta niiden omaisuutta ei takavarikoitu, mutta on varmaa, että vallankumouksen jatkuessa tämäkin askel, jota ei alussa oltu suunniteltu, olisi olojen pakosta otettu.

1 p:nä helmikuuta otti vallankumoushallitus haltuunsa Suomen Pankin, senjälkeen kun pankin hallinto ja henkilökunta, vastoin pankkivaltuuskunnan päätöstä, kieltäytyi pitämästä pankkia auki ja tekemästä työtä. Pankissa toimeenpannun tarkastuksen jälkeen otettiin uusi henkilökunta, joka valittiin erikoisesti työväenjärjestöjen luottamushenkilöistä, kassanhoitajista, taloudenhoitajista ym. Pankkivaltuuskunta asetti viikkoa myöhemmin pankille uuden hallinnon, ja näillä voimilla alettiin työ, joka pääasiassa suoritettiin moitteettomasti.

Vallankumoushallituksen suhde Suomen Pankkiin järjestettiin siten, että Kansanvaltuuskunta otti lainoja Suomen Pankista, joka oikeutettiin käyttämään tätä katteena laskiessaan liikkeelle vastaavan summan setelirahaa. Pankki suoritti sitten maksuja valtion laskuun valtiokonttorin mää-

räyksestä, ja antoi lainoja kunnille ja teollisuuslaitoksille sekä lainasi yksityispankkien tallettajille, kansankomissariaatin raha-asiaosaston mak-suositusten mukaan. Tästä kaikesta oli tuloksena, että pankin oli las-kettava lakkaamatta liikkeelle uusia seteleitä. Kiertokulussa oleva seteli-määrä kasvoi nopeasti. Vallankumouksen puhjetessa oli pankin kassoissa seteleitä noin 180 milj. mk., vallankumouksen aikana painettiin lisää noin 77 milj. mk. Lukuunottamatta kultaa ja hopeaa oli tästä kaikesta vallankumouksen päättyessä jällellä pankin kassoissa noin 25—30 milj. markkaa, joten setelimäärän lisäys oli noin 230 milj. markkaa.*)

Pankin kassoihin virtasi ulkoa hyvin pieniä summia. Saadakseen setelit palaamaan pankkiin, oikeutettiin pankki vastaanottamaan talletuksia korkoa vastaan, jonka lisäksi Kansanvaltuuskunnan määräyksestä yleisö velvoitettiin maksamaan langenneet yksityispankkien vekselit ja lainat Suomen Pankkiin, koska niitä ei voitu suorittaa asianomaisiin yksityis-pankkeihin niiden sulkemisen takia. Niinkuin olettaa sopikin, ei tästä ol-lut suurempaa merkitystä. Liikkeeseen lasketut setelit kasaantuivat talonpoikien kassakirstuihin sekä suurempien ja pienempien liikkeiden kas-soihin.

Setelien kiertokulku keskeytyi siten todellisuudessa ja vallankumouk-sen finansseeraus perustui pääasiassa uusien setelien liikkeeseen laskemi-seen. Venäjän ja Unkarin vallankumoukset antavat samoja kokemuksia. Mahdotonta lienee saada aikaan huomattavampaa muutosta tässä asiassa yhteiskunnallisen vallankumouksen alkuaikoina. Päätäväisten toimenpi-teiden, kuten esim. kauppaliikkeiden kassojen säännöllisen kontrollin kautta voidaan ehkä jotain saavuttaa. Suomessa valmisteltiin toimenpi-dettä, jonka tarkoituksena oli pakottaa kauppaliikkeet tallettamaan rahan-sa Suomen Pankkiin juoksevalle tilille, mutta sitä ei vielä käytännössä to-teutettu. Toinen hätäkeino, maanviljelijäin verotus, kohtasi suuria vai-keuksia.

Liikkeessä olevan setelimäärän lisäys sekä siitä johtuva rahan arvon aleneminen ja tavarain hintain nousu, kaikki asianhaaroja, jotka Suomes-sa vallankumouksen aikana esiintyivät, eivät kai ole vältettävissä ennen yhti-skunnallisen vallankumouksen sitä astetta, jolloin kauppa, ainakin tuk-kukauppa sekä tärkein osa tuotannosta on yhteiskunnallistutettu. Saa-tuaan täten tavarat kontrolliinsa, voi yhteiskunta järjestää rahan kiertoku-lunkin suotuisemmaksi. Mutta silloin lähestyy se ajankohta, jolloin raha yhä enemmän menettää sitä merkitystä, mikä sillä on kapitalistisessa yhti-skunnassa. Ja silloin lienee oikea ajankohta panna toimeen uusi arvon-merkki sosialistista yhteiskuntaa varten ja julistaa mitättömäksi vanha huonontunut kapitalistinen paperiraha.

*) Vallankumouksen aikana painetut setelit on vallankumouksen jälkeen julis-tettu mitättömiksi. Vallankumouksen aikana annetuista lainoista, sekä etuaneista on pankeille maksettu takaisin niin, että pankin tappio vallankumouksesta laskettiin kesäk. 1918 nousevan 116 milj. mk. Tämä summa lienee jälkeinpäin vielä piene nyt.

Suomen vallankumous ei päässyt niin pitkälle. Se kukistui aikaisin maan oman, Skandinavian avustaman kapitalistiluokan kautta, sekä saksalaisen imperialismin samaan aikaan toimeenpaneman hyökkäyksen vaikutuksesta selkäpuolelle. Suomen vallankumous kukistui, ennenkuin se edes ennätti tulla täysin tietoiseksi tehtävästään.

Me aloimme yrittämällä hoitaa valtiokoneiston taloutta, sitäkin typistettynä, mutta mitä pitemmälle vallankumous kehittyi, sitä suurempia tehtäviä esiintyi. Viime kuukausina olimme jo päässeet pitkälle tuotannon ja ulkomaankaupan yhteiskunnallistuttamisessa, sekä onnistuneet ratkaisemaan monia verrattain vaikeita organisatsioni-kysymyksiä tällä alalla.

Meidän työssämme löytyy paljon puutteita. Useista vaikeuksista emme ennättäneet suoriutua ennenkuin vallankumouksemme verisesti kukistettiin. Olen ensimmäinen tunnustamaan, että yhteiskunnallisessa vallankumouksessa, ainakin sellaisessa tilanteessa mikä meillä oli, organisatsioni-probleemit ovat sanomattoman vaikeat, ja että vaaditaan vuosia, ennenkuin saadaan kaikki normaalikuntoon. Tämä ylimenokausi on varmasti vaikea ja voi tuottaa työväelle suuria kärsimyksiä.

Mutta kaikesta huolimatta ei suomalaisten kokemusten pohjalla voi kysymystä pitää ratkaisemattomana. Tämän uskon sain vallankumouksessamme, sillä kaikista puutteistaan huolimatta näytti se, kuinka tavottomasti työkuria, järjestyskykyä ja tervettä järkeä on teollisuustyöväellä, sen järjestöissä ja sen luottamusmiehissä. Miltei yksinomaan tällä työvoimalla teimme työtä. Niin kutsuttu intelligenssi puuttui kokonaan. Tulimme ilman sitäkin toimeen. Niiden kolmen kuukauden aikana, jotka vallankumous kesti, voitiin merkitä niin huomattavia edistysaskeleita yhteiskuntatalouden järjestämisessä, että lopulliseen voittoon voitiin hyvällä syyllä luottaa. Vallankumouksemme kukistui, mutta se ei kukistunut sentähden, että sisäinen talouskoneisto olisi pettänyt.

Suomen ammatillinen liike vallankumouksessa.

J. Lumivuokko.

Venäjän maaliskuun vallankumous merkitsee tavallaan uutta, omalaa-
tuista, ajanjaksoa Suomen ammattiyhdistysliikkeessä, josta myöskin mai-
nittakoon, koska siltä ajalta ovat suureksi osaksi lähtöisin ne vaikutelmat,
jotka sitten myöhemmin kumouksessa niin selvinä esiintyivät. Merkitsihän
tsaarin kukistuminen jo sellaisenaan, kuten ilman muuta uskottiin, Suomen
työväenliikkeen vapauttamista tsaarivallan ikeestä, joka sitä oli jatkuvasti
kuristanut ja viimeiset kolme sodan aikaista vuotta vielä lisätyin ottein.
Avoimen toimintavapauden saavuttamisen kautta toivottiin saavutettavan
paljon. Toivorikkautta suurissa joukoissa oli omansa lisäämään vielä so-
sialistinen enemmistö eduskunnassa ja heti kumouksen jälkeen muodostet-
tu "sosialistinen" hallitus, jossa olivat m.m. Ammattijärjestön vakinainen
ja varapuheenjohtaja jäseninä.

Ajan huomaus oli niin voimakas, että kaikenmoisista Seynin käty-
reistäkin tuli "sosialisteja" ja ammattiyhdistyksien jäseniä. Jäsenkirjojen
menekki oli niin suuri, etteivät työväen kirjapainot tahtoneet voida tarvetta
tyydyttää.

Samaan aikaan kun järjestöihin tulvi tulvimalla uusia jäseniä, vil-
kastui niiden toiminta muutenkin. 8-tunnin työpäiväliike kiinnitti kauttaal-
taan teollisuustyöväen huomion. Valtavien joukkoliikkeiden avulla vaati-
mukset tässä suhteessa toteutuivatkin niin nopeasti, että toukokuun ensi-
mäiseen päivään mennessä, jolloin Ammattijärjestön valtuuston päätöksen
mukaan olisi alkanut koko maata käsittävä lakko, 8-tuntinen työpäivä oli
käytännössä kaikilla huomattavimmilla teollisuusaloilla.

Tämä 8-tunnin työpäiväliike ja sen yhteydessä esiintyneet seikat ilmai-
sivat ensimmäisiä selviä kumouksellisia oireita. Jo silloin saattoi huomata,
että aikaisemmin vakiintuneet n.k. "siveelliset" taistelukeinot eivät enään
vastanneet ajan henkeä. Vaatimusten läpiajamiseksi alettiin vaatia ja
osittain jo käytettiinkin rajumpia menettelytapoja. Useilla liitoilla esim.
oli voimassa työehtosopimukset, joissa työajan pituus oli määrätty ja lak-
kon teko sopimuksen voimassaoloaikana jyrkästi kielletty. Mutta se ei
kuitenkaan estänyt lakon uhalla vaatimuksia esittämästä. Keskusjärjes-
töt olivat pakotetut seuraamaan mukana, ja lopputuloksena oli, että laitto-
muus tuli tunnustettua laiksi.

"Vapauden" aikana saavutettu ensimmäinen suuri voitto kiihoitti uusiin
ponnistuksiin. Siihen oli syytäkin. Monien toiveet kokoomushallituksen
aikaansaannoksista, m.m. elintarvekurjuuden lieventämiseksi, alkoivat yhä
selvemmin särkyä ja muuttua pettymykseksi. Kokoomus ei todellakaan
saanut työväenluokalle mitään hyödyllistä aikaan. "Se oli, kuten sattu-

vasti on verrattu, kuin laiska härkä, jota sosialistit näyttivät vetävän sarvista ja porvarit hännästä ja joka ei paikaltaan pukahtanut. Nylkeminen sai rehottaa kaikessa rauhassa.” Työväki ei kuitenkaan jäänyt neuvottomaksi. Se turvautui asemansa parantamisessa koeteltuun keinoon — lakoihin. Niitä olikin v. 1917 kesällä enemmän kuin milloinkaan sitä ennen vastaavana aikana.

Uusien jäsenten vaikutus ja muutenkin ajan kumouksellinen henki ilmeni lakkoliikkeissä täydellisesti. Liittojen ja Ammattijärjestön sääntöjen edellyttämällä ja määräämällä tavalla ei läheskään aina lakon tekemisestä päätetty, ei myöskään menettelytavoissa aina noudatettu aikaisempaa käytäntöä. Lakoissa ilmeni yhä selvemmin väkivaltaisuuden leima, ei ainoastaan järjestöjen sääntöjä ja päätöksiä kohtaan, vaan myöskin siinä, että käytiin käsiksi työnantajaan ja rikkureihin (tämä ilmeni etenkin maatyöläisten lakoissa). Järjestöjen toimihenkilöitä uhkailtiin, käytiinpä käsiksikin, ellei menettely ollut työläisten omaksumaa käsitystä vastaava.

Elintarvekurjuus, suojeluskuntien perustamiset, porvariston kasvava röyhkeys, taloudelliset taistelut ynnä lukuisat muut tekijät nostattivat työväen keskuudessa yhä vallankumouksellista mieltä. Lukuisissa maatyöläisten taloudellisissa ja erinäisten kaupunkien poliittisluontoisissa lakoissa se ilmeni vallan selvästi, vaikka sitä ei silloin kyllin selkeästi tajuttu. Oletettiin sen olevan vain harkitsemattomuudesta johtuvan kurittomuusilmiön, joka haihtuu samaten kuin on tullutkin. Mutta näin ei käynytäkään. Tilanne yhä vain kärjistyi, kunnes lopulta jouduttiin marraskuun suurlakoon. Silloin oli työväen keskuudessa vallankumouksellinen mieliala ja innostus korkeimmillaan. Johtoasemassa olevilta sitä vain puuttui, vieläpä siinä määrin, etteivät huomanneet, eivätkä uskoneet sitä työväen keskuudessaakaan olevan.

Eräissä yhteyksissä on mainittu Ammattijärjestön johdon kumouksellisuudesta. Niiden johdosta on minun — niitä piirejä lähellä olleena — kuitenkin huomautettava, että arvostelut siinä suhteessa eivät ole mielestäni oikeaan osuneita. Sinne tänne hoippuvia kumouksellisiakin ilmiöitä on kyllä saatettu havaita, mutta ne ovat vain olleet yksityisiä mielenilmauksia, joilla ei sinänsä ole tekemistä johdon kanssa, ainakaan siinä määrin, että nuo ilmiöt voitaisiin yleistää johdon tiliin. Vakaumukseni mukaan ei Ammattijärjestön johdon kumouksellisuudesta voi puhua paremmissa eikä huonommissa merkeissä kuin puolueenkaan. Molemmat olivat — nähtävästi tietämättään — vastavallankumouksellisia. Motiivit olivat epäilemättä eri katsantokannoilla olevilla erilaiset, mutta se ei muuta suurin piirtein katsottuna itse pääasiaa, kun on kysymys työväen vallankumouksesta. Sillä itse asiassa on sama, pilaako hyvän asian huonolla teolla tai mitään tekemättömyydellä. Voidaan kyllä sanoa, että huonolla työllä turmellaan raaka-aineet ja niin ollen vahinko tulee suuremmaksi. Myönnettäköön. Mutta löytyy myöskin raaka-aineita, jotka ovat käsiteltävät juuri sinä määrättyinä aikana, jolloin ne ovat muokattavaksi sopivat. Muuten pilaantuvat. Jää näin ollen puhtaasti harkintakysymykseksi, kummassa tapauk-

nessa tai kumpaa menettelyä noudattamalla olisi johdon osuudesta työväenluokalle ollut tuho suurempi tai pienempi.

Työväen vallankumouksen kannalta arvostellen jää näiden kahden keskusorganin vallankumouksellinen taso miltei yhtä alhaiseksi. Ammattijärjestön johdolla näytti olevan vain yksi tekijä selvempänä, ja se oli se, että työväen vallankumouksellista mielialaa ei voida julistuksilla taasaannuttaa, kuten puoluejohdon taholla näyttiin uskotun. Mutta tästä selviöstä ei kyetty vetämään oikeata johtopäätöstä — ilmeisesti tappioksi vallankumoukselle.

Marraskuun lakossa kumousta leikittelevät otteet virastojen valtauksilla y.m. lakon väkivaltainen ja keinotekoinen lopettaminen, antoivat puoluejohdolle sellaisen iskun, jonka turmiollinen vaikutus tuntui raskaasti tammikuun kumoukseen lähdetessä. Kumous "tuli" kuin salama kirkaalta taivaalta. Siihen ei oltu laajemmasti valmistauduttu Helsingissä ja vielä vähemmän maaseudulla.

Onneton alku löi leimansa koko vallankumoukseen. Meni useita viikkoja kumouksen aikana sellaisten asiain järjestämiseen, jotka olisi pitäneet olla aikoja sitten valmiina. Työväen valmistauttomuus, siitä johtuva avuttomuus ja kalliin ajan tuhlaus, oli raskas tappio työväelle, ja lahtareille suureksi voitoksi. Muodostuiko tämä yhdeksi huomattavaksi lopullisen tappiomme syyksi, sitä on vaikea sanoa. Mieluummin uskoisi, ettei niin ollut, ainakaan siinä tapauksessa, että Suomen lahtareilla oli jo sitä ennen tehty Saksan kanssa sopimus saksalaisten sotajoukkojen lähettämisestä Suomeen, tai jos muuten, kuten ilmeiseltä näyttää, Suomen lahtareille säilyttäminen oli Saksan imperialismille jo sotilaalliselta kannalta elinkymsyksiä.

Mutta kaikessa tapauksessa tulee kysyneeksi: Minkä tähden oltiin työväen keskuudessa niin valmistumattomia vallankumoukseen, vaikka siitä niin paljon puhuttiin? Epäilemättä vain siksi, ettei oltu todellisesti vallankumouksen innostamia, ei oltu varmoja, tuleeko vallankumous vai ei. Ja kun puuttui sekä innostusta että siihen liittyvää varmuutta, niin puolueen parhaat voimat kuluttivat aikansa puheharjoituksiin eduskunnassa, ja toiset taas marraskuun lakosta kylläntyneinä olivat vetäytyneet sivuun kaikesta kumoustoiminnasta.

Kun sittemmin tammikuun lopulla nähtiin puhelinpylväissä lakkojulistukset, niin se oli monelle johtoasemassa olevalle yhtä suuri yllätys kuin varsinaisille joukoillekin. Suorastaan lakkoa vastustavia ääniä ei kylläkään sanottavasti kuulunut, mutta huomattavampaa innostustakaan ei ollut havaittavissa. Lähdettiin vaan — ne nimittäin, jotka lähtivät — mukaan kuin toisen asialle. Mutta se ei kuitenkaan merkinnyt ainakaan toimihenkilöihin nähden sitä, että olisi tapahtunut tehtävissä laiminlyöntejä. Tehtävien suorittamisessa tietäakseni koetti kukin kohdaltaan täyttää velvollisuutensa. Mutta toisarvoinen käsitys kumouksesta yleensä vaikutti tehtävien valinnassa. Sotatoimien merkitystä ei osattu oikein arvioida, eikä niin ollen tunnettu sotatoimia kohtaan sellaista myötätuntoa kuin välttämättö-

myys olisi edellyttänyt. Tärkeätkin sotatoimet jäivät monasti aivan järjestelytoimiin perehtymättömin henkilöiden huoleksi.

Tehtyä ei saa tekemättömäksi. Vallankumouksessamme ja sen yhteydessä ilmenneitä puutteellisuksia ei voida tapahtuneeseen nähden toiseksi muuttaa. Tapahtuneen kaikkine virheineen ja puutteineen voimme todeta vain tapahtuneeksi ja painaa kokemuksen hyviä puolia mieleemme siinä mielessä, että vastaisissa otteluissa voimme käyttää niitä hyväksemme, sekä toiselta puolen välttää sitä, minkä katkera kokemus on keltottomaksi todennut.

Kun me tässä mielessä toteamme tapahtuneen, niin näemme, että vallankumouksessa tuhoutui, paitsi Suomen sosialidemokraattinen puolue, myöskin Ammattijärjestö alaisine järjestöineen.

Kirjasesta ”Laillinen ammattiyhdistysliike vaiko vallankumous?” v. 1919.

Mikä johti aseelliseen luokkasotaan Suomessa?

Kirj. K. M. Evä.

Kahdentoista viimeisen vuoden ajalla muuttuivat valtiollisen elämän puitteet Suomessa sangen huomattavasti. Marraskuun suurlakko Venäjällä 1905 työnsi itsevaltiuden tukipylväät hetkisesti pahasti rempalleen. Kun Suomen porvaristolla ei silloin enään ollut käytettävissä omaa kotimaista sotaväkeä, jäi sen vallankäyttö muutamiksi kuukaussiksi yhtä löyhälle pohjalle. Tätä porvariston luokkavallan tilapäistä heikkoutta hyväkseen käyttäen pakotti järjestynyt työväki kapitalistiluokan luopumaan parlamenttaarisesta yksinvaltiudestaan Suomen sisäisessä hallinnossa. Nelikamarinen säätyeduskunta, jossa työväestölle ei ollut eikä voinut olla edustajia, oli nopeasti tapettava ja tilalle hyväksyttävä yksikamarinen kansaneduskunta, johon edustajat valittiin yhtäläisellä ja jotakuinkin yleisellä äänioikeudella. Se johti Suomen työväestön luokkataistelun verrattain täydelliselle parlamenttaariselle perustalle.

Luokkataistelun parlamenttaarinen ura ei mennyt pitkäksi. Se päättyi paljon pikemmin, kuin porvaristo nelikamarisesta yksinvallastaan luopuessaan oli odottanut. Yksikamarisen eduskunnan vaaleihin lähdettäessä oli porvariston yleisenä käsityksenä, että sosialidemokraattinen puolue saattoi ensi vaaleissa vallata 200:sta edustajapaikasta enintään 40. Mutta tulos oli vallan toinen. Huolimatta porvariston eri ryhmien kilpailevista reformilupauksista, sai sosialidemokratia jo ensi ottelussa 80 paikkaa. Sitä seurannut kymmenvuotinen kokeilu osoitti sosialidemokratian vallan eduskunnassa jatkuvasti lisääntyvän. Vuonna 1916 saavutettiin jo enemmistö — 103 paikkaa.

Kun Venäjällä suoritettu vallankumous samaan aikaan kukisti itsevaltiuden Venäjällä, oli määräysvalta lopullisesti luisumassa porvaristolta työläisille. Mutta samalla hetkellä loppui porvariston parlamenttaarisuus. Kohta keväällä 1917 alkoi porvaristo muodostaa aseellisia suojeluskuntia ympäri maata. Näiden toiminta oli alunpitäen tähdätty yksinomaan työväkeä vastaan, vaikka porvarit, työläisiä eksyttääkseen, suurella paatoksella väittivät niiden tarkoittavan Suomen itsenäisyysvaatimusten tukemista. Tuolla valheellisella väitteellä saivat pienviljelijöitä ja pikkuporvarillisia aineksia kannattajikseen.

Samaa harhaanjohtavaa veisua jatkoi porvaristo koko luokkasodan ajan, höystäen kavalaa valhettaan mitä hävyttömimmillä jutuilla ”punikien” eli ”punaryssien” muka harjoittamista julmuuksista. Ja valhe tehoi aikansa. Vähätietoiset, pohjaltaan rehelliset pikkutilalliset ja muut pikkuyrittelijät uskoivat. Luulivat porvariston todellakin johtavan heitä taisteluun Suomen itsenäisyyden puolesta, jota ei muka olisi saavutettu ilman

taistelua. Eivät osanneet valheverkon läpi nähdä sitä yksinkertaista totuutta, että Venäjän Neuvosto-tasavalta oli ilman minkäänlaista taistelua taannut Suomelle itsenäisyyden, yhtävähän kuin sitäkään, että porvaristo "punaisilla roistoilla" tarkoitti Suomen järjestynyttä työväestöä, joka parlamenttaarisen hallintomenettelyn mukaan oli päässyt määrääväään asemaan ja jonka porvaristo juuri sen vuoksi tahtoi kokonaan tuhota, voidakseen siten pysyttää hallintovallan omissa käsissään.

Vasta taistelun loputtua ja työläisten katalan teurastuksen suoritettuaan, alkavat talonpojat ja pikkueläjät älytä, että suurporvaristo on vetänyt heitä surkeasti nenästä. Sen sijaan, että olisivat taistelleet Suomen itsenäisyyden puolesta, ovat saksalaisen sotaväen ja Ruotsin porvariston lähettämien apurien rinnalla tappelullaan avustaneet itsenäisyyden tuhoamista.

Luokkasodan kestäessä vakuutti Svinhufvud ja kumpp., että Suomen hallituksen tulee olla "jyrkästi kansanvaltainen". Mutta kohta kun järjestynyt, itsetietoinen työväestö oli Saksan militarismiin ja ruotsalaisen porvariston avulla saatu tuhotuksi ja loput teljetyiksi vankiloihin, muuttui porvariston ääni äkkiä. Kansanvaltaisen tasavallan asemasta asettaakin suurporvaristo monarkisen hallituksen. Lopullinen määräamisvalta siirretään kansalta kuninkaalle. Vastoin kansan tahtoa nostetaan kuningasvalta Kansa (se valkoinen lahtarikaartilaisjoukko) on sekin vedetty nyt vuorostaan kiikinpuuhun. Jokainen, joka Suomessa uskaltaa vaatia tasavallasta hallitusta, heitetään armotta tyrmään. Vasta nyt selviää lahtariarmeijalle, että suurporvaristo on myynyt Suomen itsenäisyyden Saksalle ja lahtariarmeijan saksalaisten käytettäväksi maailmansodassa tykinruokana.

Parlamenttaarisella arenalla käyty luokkataistelu on huikaissut muutamien sosialistienkin silmät. Se on saanut heidät luulemaan, että parlamenttaarisella luokkataistelulla voidaan ilman muuta suorittaa vallankumous, siirtää valta-lopullisesti kapitalistiluokalta työväenluokalle. He näkyvät uskovan tuohon ihanteeseensa vielä senkin jälkeen, mitä Suomessa viimeisen vuoden ajalla saatiin kokea. Pitävät virheenä sitä, että työväestö ryhtyi ase kädessä vastustamaan porvariston aikeita ja syyttävät "johtajia" aseelliseen vallankumoukseen yllyttämisestä. Sanovat työväestön tehneen vallankumouksen Suomessa. Puhuvat siis jotenkin samaa kuin varsinaiset lahtariherrat. Joko tieten tai tietämättään avustavat sillä tavoin lahtarien tarkoituksia. Tietämätömyydessään voinee siten menettellä joku yksinkertainen, harkitsematon ja kiihkomielinen työläinen. Mutta kun sellaista tekee työväestön pitkäaikainen agitaattori, täytyy moista pitää halpamielisenä ilkeytenä.

Vallankaappauksen Suomessa teki porvaristo. Se alkoi siihen varustautua kohta itsevaltiuden hävittyä Venäjällä, perusti suojeluskuntia ja hankki niille aseita. Jo heinäkuussa 1917 teki tuollainen suojeluskunta aseellisen hyökkäyksen rauhallista ja aseetonta lakkolaisjoukkoa vastaan Huittisissa. Se oli porvariston luokkasotalaitoksen ensimmäinen aseellinen hyökkäys, porvariston vallankaappaussodan alkusoitto.

Varustautuessaan aseelliseen ratkaisuun, teki porvaristo kaikkensa saadakseen vallankaappauksensa ulospäin näyttämään lailliselta. Sen oli saatava hajalle eduskunta, jossa oli sosialistinen enemmistö. Kerenkin avulla se onnistuikin. Eduskunnan hajotus oli laitton. Mutta kun sosialidemokraateilla ei silloin ollut rohkeutta eikä aseellista voimaa puolustamaan oikeutta, jouduttiin uusiin vaaleihin. Porvaristo yhdistyi kaikkialla, pinnisti viimeiset voimansa ja sai tilapäisen enemmistön. Selvää kuitenkin oli, ettei porvariston enemmistö voinut jäädä pysyväksi. Päinvastoin voi joltisellakin varmuudella sanoa, että se jo seuraavissa vaaleissa olisi sulanut jälleen auttamattomasti vähemmistöksi.

Kun yritys muodostaa hallituksensa tueksi sotajoukko laillisella parlamentaarisella tavalla ei voinut menestyä, käytti porvaristo laittomasti valtion varoja luokka-armeijansa luomiseen. Porvaristo hyvin tiesi, että se voi pitää hallitusvallan käsissään ainoastaan aseellisen kaappausarmeijan turvin. Siksi se kiihkeästi muodosti ja varusti suojeluskuntiaan. Parlamentarismi oli tavalla tai toisella heitettävä nurin.

Yhä laajemmat työläisjoukot alkoivat lopuksi käsittää, että työväestön oli samoin pakko valmistautua aseellisesti puolustamaan saavutettuja etuja ja toimintavapautta, ellei tahtonut niitä menettää. Työväestön taistelujoukkojen varustaminen alettiin kuitenkin myöhään, suoritettiin veltoisti ja taitamattomasti. Punakaartin kokoonpanossa oli pääpaino kansanvaltaisuudella, taistelukuntoisuus jäi sivuseikaksi. Ei ymmärretty, että sotajoukon johto ja taistelukyky, vaatii ehdotonta käskijävaltaa johtajille ja nopeaa sekä täsmällistä käskyjen täyttämiselvällisyyttä johdettaville. Joukoilla ei voi olla tilaisuutta päättää sotaliikkeistä, hyökkäyksistä tai perääntymisistä. Se on jätettävä päällikköjen tehtäväksi. Niinikään myöshästy aseistaminen.

Syynä oli suureksi osaksi myöskin se, että puolueen johtomiehet viimeiseen saakka vastustivat aseelliseen toimintaan ryhtymistä. Vasta sen jälkeen kun kaartilaiset aseellisina esiintyen vaativat ja porvaristo jo oli ryhtynyt hätyyttelemään junia ja siirtelemään aseellisia suojeluskuntiaan taisteluasemiin, julistettiin taistelu. Ensi laukaukset pamahtivat suojeluskuntalaisten aseista.

On väärin olettaa, että porvaristo luovuttaisi määräysvaltansa työväestölle ainoastaan siitä syystä, että on menettänyt enemmistön parlamentissa. Porvariston ja työväestön luokkaedut ovat niin jyrkässä ristiriidassa keskenään, ettei niitä koskaan voi sovittaa yhteen. Määräysvallan menettäminen hallintoon sekä lainlaadintaan nähden, merkitsee porvaristolle luopumista kaikista luokkaetuisuuksistaan. Se merkitsee myöskin tuotantovälineiden ja pääomien siirtymistä koko kansan yhteisomaisuudeksi. Tuollaiseen luovutukseen ei porvaristo suostu muutoin kuin ehdottoman pakon edessä. Mutta parlamenttien enemmistön menettäminen ei suinkaan sellaisenaan merkitse ehdotonta alistumispakkoa. Vasta sitten kun kaikki väkivalta, pääoman mahtikeinot ja aseellisen taistelun mahdollisuudet ovat loppuneet, täytyy porvariston taipua.

Tästä syystä ei parlamentaarinen luokkataistelu voi olla lopullinen taistelutapa. Parlamenttarismi kelpaa työväestön luokkataistelun aseeksi vain siihen asti, kun voimat parlamenttissa käyvät tasaväkisiksi. Sen jälkeen täytyy luokkataistelun muuttua aseelliseksi kamppailuksi. Parlamenttipeli siirtyy sivuun ja työväestön on ryhdyttävä hallitsemaan järkähämättömän lujalla työväenluokan diktatuurilla siksi, kunnes porvaristo on lopullisesti nujerretty ja tuotannonvälineet otettu yhteiskunnan omaisuudeksi sekä saatettu pyörimään täydellä höyryllä koko kansan yhteisedun palveluksessa. Vasta sitten kun porvaristo on taloudellisessa suhteessa menettänyt kaikki riistämismahdollisuutensa voidaan ent. kapitalistit nostaa tasa-arvoisiksi hallintoon nähden ja silloin voisi ottaa parlamenttarismin jälleen käytäntöön.

”Kumous” N:o 2. 1918.

Kosto Suomen köyhälistön pyöveleille.

K. M. Evä.

Maaliskuun vallankumous Suomessa

muodostui samanlaiseksi kuin Venäjälläkin. Tsarismin kätyrit syöstiin vallasta, sen santarmit menettivät mahtinsa, valtiolliset rikolliset vapautuivat, saavutettiin poliittinen sana- ja painovapaus; ei muuta. Taloudellinen valta, joka aina on kaiken vallankäytön pohjana ja ennemmin taikka myöhemmin vie poliittisetkin vapaudet tuotantovälineitten haltijain mielivallan alaiseksi, jäi koskemattomana porvariston käsiin.

Kun tsarismin pistimet eivät enää olleet tukemassa suomalaisten kapitalistien riistoa, eivät sen ovenvartijat — poliisit — kyenneet väkipakolla alistamaan työväestöä nälkäpalkoilla luomaan rikkauksia kapitalisteille. Työväestö alkoi lakkoilla, kieltäytyi tekemästä pitempiä kuin 8-tuntisia työpäiviä ja vaati elintarpeitten hintoja vastaavaa palkkaa.

Kun poliisi, jota monissa paikoin kontroleerasi järjestynyt työväestö, ei jaksanut ajaa lakkolaisia työhön, alkoi porvaristo maaseudulla itse asetautua ja hyökkäillä aseettomia lakkolaisia vastaan. Kapitalistit muodostivat omia "suojeluskuntiaan" kaikkialle ja hankkivat niille aseita. Heidän Saksaan sotataittoa oppimaan lähettämänsä jääkärit kulettivat Ruotsin kautta Suomeen aseita lakkaamattomassa karavaanissa ja välistä toi niitä suoraan jonnekin rannikolle saksalainen vedenalainen. Samaan aikaan ostelivat kapitalistien lähettämät trokarit aseita venäläisiltä ja Venäjältäkin vastavallankumouksellisen venäläisen upseeriston avustamana.

Lahtarien kavaluus.

Jo vuonna 1916 olivat suomalaiset kapitalistit liittoutuneet saksalaisten riistoveljiensä kanssa ei anoastaan kukistaakseen venäläisen, jossain määrin suomalaisten kapitalistien saalistusta haitanneen tsarismin vallan Suomessa, mutta ennen kaikkea samalla tuhotakseen kaiken kansanvaltaisuuteen vivahtavan lainaadintamuodon ja asettaakseen tilalle porvariston täydellisen luokkadiktatuurin. Suomalaisten tasavaltalais-kapitalistien lehti "Helsingin Sanomat" on nyt paljastanut tuon v. 1918 solmitun liiton, joka luonnollisesti jo silloin sisälsi myöskin sen ehdon, että Suomesta tehdään saksalainen vasallivaltio, jotta suomalainen porvaristo saisi Saksan aseitten suojassa ja avustamana riistää ja kurittaa Suomen työväestöä. Vasta nyt kun tämä kaikki on saatu tietää, voimme selvästi ymmärtää, miksi Saksa niin auliisti ja tarmokkaasti avusti suomalaisia lahtareita aluksi aseitten salakuljetuksessa Suomeen ja sittemmin hyökkäämällä omilla sotajoukoillaan kimppuumme, kun lahtarisarmeija ei omin voimin kyennyt Suomen työväestön vallankumousta nujertamaan.

Kun varsinainen kapitalistiluokka on vähälukuinen, tarvitsee se aina

tukea omistamattoman luokan jonkun osan taholta. Ja sitä saadakse on sen turvauduttava petokseen ja viekkauteen. Niin se menetteli Suomessakin ”suojeluskuntia” perustaessaan ja lahtiarmeijaa luodessaan. Kavalasti käytti se hyväkseen kansan vihaa venäläistä tsarismia kohtaan, selitti tarvittavan suojeluskuntia muka venäläisten Suomesta pois ajamiseksi. Porvaristo väitti muka tahtovansa, että Suomesta tehdään tasavalta, jota hallitaan maailman kansanvaltaisimmalla tavalla, ”jyrkästi kansanvaltaisesti”, kuten päälähtari Svinhufvud vallankumoustaistelun aikana lahtiarmeijaa kiihottaakseen juhlallisesti vakuutti.

Nyt näkee jo Suomen petetty talonpoikakin, että kaikki tuo oli silkkaa petosta — viekkaasti viritetty sotajuoni, jolla saatiin talonpoikaisväestö ja osa maaseudun palkkatyöväkeäkin johdetuksi harhaan, varsinkin kun osa Suomen oikeistososialisteista julkisesti sitä porvariston mukana uskotteli ja toinen osa vaieten tuon törkeän valeen hyväksyi. — Kaikki tuo oli mahdollista, vaikka jokaisen suomalaisen olisi luullut käsittelevän, että venäläinen tsarismi oli kukistettu yhtä hyvin Suomessa kuin Venäjälläkin; venäläiset puoluetoverimme, kun peittelemättä selittivät, että Suomi saa vapaasti erota Venäjästä. Suomen kapitalistien liittolaiset, kerenskiläiset tosin tahtoivat ratkaisun lykätä tuonneemmaksi, Perustavaan kokoukseensa, mutta yleensä vallitsi heidän ja Suomen kapitalistien kesken heidän luokkaetujensa mukainen yhteisymmärrys.

Porvariston varustautuessa aseelliseen taisteluun työväestöä vastaan, saksalaisen ja venäläisen porvariston avustamana, hommasi se Kerenskin avulla eduskunnan hajoituksen estääkseen silloisen eduskunnan, jossa oli sosialistinen enemmistö, hyväksymästä kansanvaltaista tasavaltalaista hallitusmuotoa Suomelle. Venäjän vastavallankumouksellinen porvaristo toimi tässäkin käsikädessä suomalaisten riistoveljiensä kanssa, varaten Suomen porvaristolle aikaa luoda ja aseistaa lahtiarmeijansa. Venäjän menshevikiläisyys suoritti vastavallankumousta myöskin Suomessa.

Suomen työväestön edustajiston harrastukset olivat niin lujasti kiintyneet kansanvallan harhakuvaan, ettei se tositoimella oivaltanut varustautumaan aseelliseen taisteluun päällehyökkäävää kapitalistijoukkoa vastaan. Sosialidemokratian voimat tuhlattiin poliittiseen vehkeilyyn eduskunnassa siihen asti kun porvaristo katsoi voivansa alkaa aseilla puhumisen.

Punakaartien muodostaminen.

Jo kohta maaliskuun vallankumouksen jälkeen alkoi osa järjestyneestä työväestöstä käsittää, että porvaristo valmistautuu aseelliseen taisteluun työväkeä vastaan. Vastapainoksi oli ruvettava perustamaan aseellisia järjestöjä myöskin työväelle. Siten syntyivät työväen järjestökaartit, joille kuitenkin annettiin sellainen kokoonpano, ettei niistä voinut kehittyä varsinaista kiinteitä ja järjestetyille taistelulle välttämättömään sotakuriin totutettua sotajoukkoa. Järjestyskaartit, joitten nimi sittemmin muutettiin Punakaartiksi, olivat muodostetut tavallisen kansanvaltaisen, rauhallista toimintaa harjoittavan järjestön mallin mukaan. Niiden säännöissä

edellytettiin itsensä kaartin jäsenten välitöntä ja johtavaa määräysvaltaa taisteluihinkin nähden: kaartin jäsenet saivat koska tahansa kokoontua päättämään, oliko johonkin taisteluun ryhdyttävä ja koska oli ryhdyttävä. Itsestään selvää on, että noilla perusteilla kokoonpantu taistelujoukko ei voinut pystyä nopeaan, yhdenmukaistutettuun, säännölliseen taisteluun, vaikka kaartilaiset olisivat olleet oppineita sotilaita, vielä vähemmän silloin kuin miehistö, muutamaa poikkeusta lukuunottamatta, ei sotateknisistä tuntenut aakkosiakaan. Vaikkapa sotajoukko olisi koottu pelkistä kenraaleista, ei se itse (sen taistelurintamaan kuuluva miehistö) kykene päättämään, onko joku hyökkäys tehtävä vai eikö taikka onko jotakin paikkaa sitkeästi puolustettava suuremman mielihukan uhalla vai onko jostakin puolustusasemasta luovuttava, vaikkei vihollinen ollenkaan painosta taikka ei voi sillä kertaa painostaa siitä peräytymään. Rintamalla olevan sotilaan näköpiiri on niin ahdas, ettei sen mukaan voi määrittellä kokonaisen sotajoukon liikkeitä. Ollakseen tappeluvoimainen, tulee sotajoukon luovuttaa johto päälliköille ja alistua ehdottomaan tottelevaisuuteen siten, että myöskin päälliköt empimättä noudattavat asianomaisen heitä komentavan päällikkönsä käskyä.

Marraskuun suurlakko.

Kun työväestön edustajien politikoiminen eduskunnassa porvariston kanssa ei johtanut tulokseen, ei voinut antaa mitään takeita siitä, että työväestön oikeutetut vaatimukset toteutettaisiin ja kansanvaltainen hallitusmuoto tulisi taatuksi, kävi työväestö ympäri maata yhä tyytymättömämmäksi. Se huomasi porvariston viivyttävän ratkaisua ja aseistautuvan. Työväki, oikean vaistonsa johtamana, vaati voimatoimenpiteitä ennenkuin porvaristo ehtisi liian lujasti varustautua. Toiselta puolen pakotti porvarisedustajien vehkeily lopulta sosialistisen eduskuntaryhmänkin turvautumaan voimakeinoilla peloittelemiseen. Ja siksi syntyi marraskuun suurlakko, jolle aluksi oli annettu vallankumouksellinen kyltti, jotta se porvariston silmissä näyttäisi kauheammalta. Kun porvariston asevarusteet eivät vielä silloin olleet täydessä kunnossa, sai työväestö taisteluita valtaansa melkein koko maan, kaikki hallitsevat asemat ja liikekeskukset. Vallankumous näytti käyvän kuin fanssi. Mutta kun sosialidemokratian johtavan aineksen suuren enemmistön taholla tahdottiin kulkea rauhallisen ja kansanvaltaisen kehityksen tietä ja porvaristo näytti vimmaisesti puristavan nyrkkiä taskussaan, pyyhkäistiin lakolta vallankumouksellinen kyltti pois ja lopetettiin vallan pito. Tämä toimenpide rikkoi suuresti työväestön keskeistä luottoa johtajiin, jopa niin suuresti, että muutamilla seuduilla kieltäydyttiin kerran käsiin saatua valtaa luovuttamasta. Se vaikutti myöskin sen, että tammikuun lopulla annettu vallankumousjulistus otettiin monilla tahoilla epäröiden vastaan, ei luotettu siihen, että johto silloinkaan pyrki pysyvään vallankumoukseen aseellisen taistelun avulla. Marraskuun lopulla helposti saavutettu määräysvalta koko maassa johti myöskin siihen harhakäsitteeseen, että porvaristo on hyvinkin nopeasti ja

pienillä taisteluilla pakoitettavissa alistumaan. Että niin ei ollut, sen jälkeen kuin kapitalistien varusteet valmistuivat, sen saimme talvella kokea.

Marraskuun lakko oli varoitussignaalina porvaristolle; se osoitti että työväestö ei enää kovin kauvan voinut rauhallisesti katsella kapitalistien sotavarusteita. Ja porvaristo alkoi entistä kiivaammin täydentää varusteitaan sekä koti- että ulkomailla.

Vallankumoustaistelut.

Punakaartin aseistaminen siirtyi viikosta toiseen. Puolueemme vasemmistokin — tai ehkä sanoisi: keskustan vasen siipi — kulki puhtaasti kautskyläisten puitteissa, toimi viimeiseen asti siinä vahvassa uskossa, että aseellinen yhteenotto porvarien kanssa voitaisiin välttää. Vasta siten kun porvarien aseelliset voimat jo alkoivat toimintansa Pohjanmaalla ja oli ilmeistä, että ne alkavat väkivalloin riisua työväestöä aseista ja hajottaa Punakaarteja, oli pakko ratkaista, siirtyikö johto porvariston leiriin työväestöä vastaan vai ryhtyikö se vihdoinkin aseidenkin avulla puoltamaan proletariaatin saavutuksia. Pohjanmaalta yhä etelämmäksi liikkuvat lahtarikaartin joukot räjäyttelivät ratakiskoja ja estivät säännöllisen junaliikenteen jo useita päiviä ennen vallankumousjulistuksen antamista. Viipurin seudulla myös jo taisteltiin.

Kun porvariston esiintyminen puristi vallankumouksen esille, jouduttiin siihen täysin valmistumattomina. Ei ollut mitään suunnitelmia edes vastustajain vaarattomaksi tekemiselle niissä keskuksissa, joissa valta oli työväestön käsissä. Vielä vähemmän oli tietoa siitä, miten tuli ryhtyä valtaamaan lahtarikaartien hallussa olevia alueita. Sen vuoksi jouduttiin olojen pakosta puolustusasemaan tai oikeammin kaikilta puolin vihollisen ympäröimäksi. Porvarit saivat jotenkin vapaasti liikkua ja toimia sielläkin, missä ne olisi vaivatta voitu jo ensimmäisinä päivinä tehdä vaarattomiksi. Porvariston partiojoukot hyökkälivätkin muutamissa paikoissa Punakaartien vallassa olevillakin alueilla aiheuttaen melkoista hämminkiä, kun ei ollenkaan tunnettu niiden voimien suuruutta. Suurin osa porvaristosta pysytteli kuitenkin ulkonaisesti rauhallisen näköisenä, heidän varsinaiset taistelujoukkonsa puikkelehtivat etelä-Suomesta yksitellen ja pienissä ryhmissä pohjoisemmaksi yhtyäkseen pääjoukkoihin. Punaisten puolelle jäänyt porvaristo alkoi suorittaa järjestelmällistä vakoilua, välittää nopeasti tiedot Punakaartin liikkeistä, lukumäärästä, aseistuksesta ja sotakuntoisuudesta omille päälliköilleen rintaman taakse, sekä harjoittaa provokatsionia punakaartilaiden keskuudessa. Porvaristo parjasi kiihkeästi Punakaartin päälliköitä, toimien siinä niin ovelasti, että yksinkertaiset kaartilaiset eivät osanneet aavistaakaan provokaattorien sormien olevan pelissä. Muutamain paikoin tunkeutuivat porvarien kätyrit suoraan punakaartin riveihin, saadakseen provokatsioninsa paremmin onnistumaan.

Eikä provokatsionityö vaikeata ollutkaan, vastavakoilua kun ei laisinkaan ollut olemassa ja kiinni saatuja kohdeltiin niin lempeästi, ettei rangastuksen pelkokaan estänyt urkkijoita tunkeutumasta kaikkialle.

Suomessa majailleella venäläisellä sotaväellä oli monin paikoin aseita

hyvinkin runsaasti, mutta melkein poikkeuksetta salasi sen päällystö asevarastot punakaartilta. Taistelun edellä yleisesti luultiin, että maassa ollut venäläinen sotaväki on valmis antamaan kaikki liikenevät aseensa Punakaartin käytettäväksi. Sen vuoksi ei osattu epäillä, että sen päälliköt olisivat valehdelleet selittäessään, ettei aseita ollut enempää kuin yksi kutakin sotilasta kohti. Niinpä m.m. Tampereella ilmoitti sikäläisen sotilasosaston päällikkö, ettei varastossa aseita ole, mutta kun sitten vihdoinkin maaliskuussa saatiin asevarasto Punakaartin haltuun, löytyi monia tuhansia kiväärejä, suuri määrä kuularuiskuja ja ampumatarpeita y.m. tarpeita.

Suuren pettymyksen tuotti kohta tappelun alussa Pohjanmaalta saapuneet tiedot, että sikäläiset venäläisen sotaväen osastot olivat taistelutta antautuneet valkokaartilaisille, jotka siten saivat suuria asemääriä käytettäväkseen. Vasta vähitellen selvisi että suuri osa venäläisen sotaväen päälliköistä oli vastavallankumouksellisia.

Kaikista pettymyksistä huolimatta, ja vaikka sotataitoa ei lainkaan tunnettu eikä sotakuria ollut, kävi Punakaartin nujertaminen suomalaisille lahtarijoukoille ylivoimaiseksi. Eivät Ruotsista, Norjasta ja Tanskasta vapaaehtoisina värväytyt lahtarikaartit voineet ratkaista voittoa lahtariarmeijalle. Vasta sitten kun Suomen kapitalistit kiinteästi möivät Suomen itsenäisyyden muodollisestikin Saksalle he saivat säännöllisiä saksalaisia sotajoukkoja avukseen, tuli Punakaartin rintama murretuksi.

Kun Hankoniemessä maihin lasketut saksalaiset sotajoukot uhkasivat katkaista Punakaartin rintaman Riihimäen—Lahden seudulla ja yleisikunta huomasi ettei kautta Suomen ulottuvaa taistelurintamaa enää voitu puolustaa, antoi se länsi-Suomessa toimiville joukoille perääntymiskäskyn. Tämän käskyn tarkoituksena oli vetää kaikki joukot itä-Suomeen, siten pelastaa ne joutumasta saarroksiin ja antautumaan. Jos joukot olisivat tuota käskyä täsmällisesti noudattaneet, niin olisi ne saatu kootuiksi aikoinaan Viipurin ympäristölle. Karjalan kannas olisi siten voitu pysyttää Punakaartin hallussa ja tarpeen tullen vetää kaikki taistelujoukot Venäjän puolelle. Silloin eivät urhoollisesti taistelleet joukkomme olisi joutuneet lahtaripetojen teurastettavaksi ja vankiloissa nälkään näännytteiksi. Mutta kun joukoissa ei sotakuria noudatettu, vaan jokainen ryhmä tahtoi itsenäisesti päättää totteliko saapunutta perääntymismääräystä vai ei, joutui punakaarti hajalle pirstotuksi ja voimattomaksi. Se ei osannut aavistaakaan, että lahtarit alkaisivat rääkätä ja murhata antautunutta miehistöä, varsinkin kun porvariston provokaattorit olivat olkansa takaa vakuuttaneet, kuinka lahtarit muka hyvin kohtelevat ja päästävät vapaasti kotiseudulleen jokaisen antautuneen kaartilaisen, antavatpa vielä matkarahatkin? Vasta sitten kun joutuivat kaivamaan omia hautojansa ja niiden reunalla surmaavaa luotia odottelivat, ymmärsivät yksinkertaiset rehelliset toverimme koko sen kavaluuden, mitä porvariston provokaattorit olivat harjoittaneet. — Mutta silloin oli kaikki myöhäistä.

Puheesta vallankumousjuhlassa

Pietarissa 8. 11. 18.

Oliko Suomen työväen vallankumous vältettävissä.

Kustaa Rovio.

Yleisin ja useimmin esitetty syytös Suomen työväen vallankumouksen johtoa vastaan on se, että työväen vallankumous Suomessa synnytettiin, tekemällä tehtiin. Nykyisten oikeistososialistien syvän vakaumuksen mukaan vallankumous olisi voitu aivan hyvin välttää, jos sos. dem. puolueen johto olisi sitä tahtonut. Leimataanpa koko vallankumous suorastaan vain "punakaartilaiskapinaksi" ja koetetaan muutenkin halventaa Suomen työväenluokan sankarillista pyrkimystä itsensä vapauttamiseksi porvarisvallasta.

Olisiko sitten ollut mahdollista välttää vallankumous viime tammi-kuussa? Tämän kirjoittajan tekemien havaintojen mukaan se ei olisi ollut mahdollista, vaikkapa sosialidemokratinen puolue olisi viime tingassa noussut vastustamaan vallankumouksen puhkeamista, jäänyt sivuun siitä. Se ei olisi sittenkään vallankumousta estänyt puhkeamasta.

Tulevalle Suomen työväen vallankumouksen historian kirjoittajalle tulee olemaan hyvin mielenkiintoinen työ tutkia kaikkia niitä olosuhteita, jotka johtivat vallankumoukseen. Ja epäilemättä tutkimuksessa tulee ilmeneen paljon mielenkiintoista ja valaisevaa. Mutta etukäteen voi jo enustaa, että tutkimuksen täytyy ehdottomasti tulla siihen varmaan johtopäätökseen, ettei vallankumousta tehty, ja että se syntyi pikemmin liian myöhään kuin ennen aikojaan. Lyhyt ja ylimalkainen katsaus — muuta-
han ei näissä oloissa voi tehdä, sillä ainehistoa ei ole käytettävissä lainkaan, ei edes sanomalehtiä, muusta puhumattakaan — eräisiin piirteisiin Suomen valtiollisessa elämässä v. 1917 maaliskuun vallankumouksen jälkeen jo sen osoittaa.

Aluksi on kuitenkin huomautettava, että Suomen sos.-dem. puolueen syyttäminen vallankumoukselliseksi on kerrassaan aiheetonta, se on suorastaan naurettavaa. Puolueen kaikessa toiminnassa tuli aina ja huomattavampana piirteenä esiin laillisuus. Puolueen jäsenen toiminta senaattissa oli läpeensä laillista, oikein perustuslaillista ja siitä syystä aivan hyödyttömiä, ellei ansioksi ja hyödyksi tahdota merkitä heidän toimintaansa köyhälistön rauhottamisessa. Pitäisihän toki kaikkien nykyisten moittijien tuoreessa muistissa olla kaksi silmiinpistävää seikkaa: lallisuus ja rauhoittaminen, jota puolue harjoitti. Että siitä huolimatta jouduttiin vallankumoukseen, oikein työväen vallankumoukseen, se johtui porvariston poliitikkasta kokonaan. Sellainen politiikka, taikka oikeastaan härkähäpisyys, taipumattomuus, tuumankaan luovuttamattomuus ei voinut olla johtamatta

työväen vallankumoukseen, sen täytyi johtaa vallankumoukseen. Ja se johti siihen!

Pari seikkaa. Kun tuli tieto Venäjän vallankumouksesta, tsarismin kukistuksesta ja saatiin muodostettua suurella tuskalla se kuuluisa Tokoin senaatti, ryhdyttiin kaikkialla puhdistamaan erinäisiä virastoja niihin kertyneestä saastasta: tsaarivallan uskollisista käytyreistä. Sitkein työ saatiin tehdä ennen kuin siitä tuli mitään ja muutamissa tapauksissa ei lopultaakaan saatu aikaan mitään. Sellainen tapaus oli Uudenmaan läänisihteerin Esko Heilimon juttu. Mainittu herra oli tyypillinen seyniläinen nousukas, virkakiipejä, joka oli suorastaan mahdoton vallankumouksen jälkeen mihinkään julkiseen toimeen katalan yhteistyönsä jälkeen santarmiston kanssa. Sivumennen mainittakoon, että tunsin useita porvareita, lakimiehiä, jotka vilpittömästi kannattivat hänen eroittamistaan ja suorastaan inhosivat häntä. Helsingin työväen eduskunta yritti moneen otteeseen saada potkituksi hänet sihteerin tuoiltaan — aina tuloksetta. Ja paraikaa istuu mainittu herra vanhalla virkapaikallaan. Yhtä sitkeästi piteli paikastaan Helsingin kuritushuoneen johtaja, titulus Castren. Ja tuskinpa häntäkään olisi saanut lähtemään millään muulla keinolla, kuin sillä, jolla hän lopulta lähti. Hänelle näet tuotiin Helsingin työ- ja sotamiesneuvoston kirjelmä, jossa häntä kehoitettiin epäjärjestysten välttämiseksi eroamaan. Ei uskaltanut — kaikki porvarithan maaliskuussa kävelivät Helsingissä punainen nauha rintapielissä! — olla eroamatta.

Ja mitä enemmän aika kului, sitä taantumuksellisemmaksi porvaristo tuli. Nähtyään sosialidemokratisen puolueen maltillisuuden, laillisuusrakauden, ei se osoittanut pienintäkään taipumusta vapaaehtoisesti myöntyä mihinkään. Kaikkein mitättömimpäänkään vaatimukseen. Päinvastoin se koetti olla niin taipumaton kuin suinkin — provoseeratakseen sillä kaikkea epäjärjestystä, sillä työväki oli ottanut vastuulleen järjestyksen säilymisen — porvarillisessa valtiossa. Sellaisia olivat palokuntalakko, miliisilakko — näin ulkomuistista äkkiä sanottuna. Porvaristo koetti niillä saattaa puolueen vaikeaan asemaan, sen tunnuslauseena toiminnassa oli: minkä pahemmin, sen parempi!

Helsingin miliisilaitoksen Järjestystoimikunnan pöytäkirjoista saisi pienoiskoossa läpileikkauksen porvariston sitkeästä taistelusta kansanvaltaistuttamista vastaan. Maaliskuu ja alkupuoli huhtikuuta ovat Suomen valtiollisen elämän humalakautta. Sen jälkeen alkaa porvariston sitkeä vastarinta, joka sitkistyy ja muodostuu peräänantamattomaksi, miltei päivä päivältä. Luokkataistelu leimuaa verhoamattomana.

Varsinkin vaalien jälkeen saivat porvarit tuulta purjeisiin. Eivätkä he salanneet paljoakaan aikeitaan. Kaikki kait muistavat sen porvarillisen sanomalehdistön lujan ulvonnan, ellei nyt voi voimakkaammin sanoa sen helvetillisen raivon, jolla vaadittiin "lujaa järjestysvaltaa". Niihin aikoihin alkoi järjestelmällinen ja porvarislehdistön yksimielinen sota maan miliisilaitoksia vastaan. Porvaristo asetti silloin päämääräkseen jonkun aseellisen tuen saannin. Sen täytyi sellainen saada, sillä eihän se muuten voinut valtaa käsissään pitää, käyttää sitä vastoin työväen tahtoa. Porva-

risto siis yritti saada vanhan poliisivallan taakseen. Siitä poliisikoulujen perustaminen.

Miliisitaistelussa porvaristo ei päässyt voitolle. Epäilemättä tuo aseellisen tuen hankkimispyrkimys kiirehti porvaristoa ”palokuntiensa” — Pohjanmaalla nimitettiin suojeluskuntia sillä nimellä — perustamiseen.

Voitettuaan vaaleissa porvaristo ryhtyi aivan kuin uhmailemaan työväestöä. Sillä muuksi ei voi nimittää esim. vihatun poliisiherra Jalanderin nimitystä Uudenmaan läänin kuvernööriksi. Monia muita samanlaisia tapauksia mainitsematta. Varmaa ainakin on, että vaalien jälkeen porvaristo siirtyi passiivisen vastarinnan kannalta työväkeä vastaan, työväkeä aktiivisesti vastustavalle kannalle. Jokaisen rehellisen kansalaisen täytyy myöntää tämä tosiasia tuntiessaan v. 1917 tapahtumat Suomessa.

Ja entä ”vallankumousvaalien” jälkeen valitun eduskunnan toiminta? Porvaris-ryhmien vehkeily eduskunnan selän takana kenraalikuvernööri Nekrasovin kanssa? Kaikki tuo oli suorastaan porvariston uhmailua. Tuollainen toiminta kokosi suurimmat ruutivarastot siihen kasaan, joka tammikuussa räjähti veriseksi luokkasodaksi työväen ja porvariston välillä.

Ei ollut siis ihme, että kaiken tuon jälkeen puhkesi marraskuun suurlakko. Se oli Suomen työväen viimeinen varoitus porvaristolle. Eikä sitä lakkona, työväen pakotuskeinona, valtiollisena voimakeinona ole moittineet nykyiset Suomen sosialidemokraatit. Heidänkin on täytynyt myöntää sen aiheutuneen yksinomaan porvariston politiikasta. Ja sitähan se olikin.

Tammikuun vallankumous oli taas marraskuun suurlakon jatkoa. Marraskuun suurlakkoa ei työväki lopettanut. Suurella vaivalla saatiin työväestö keskeyttämään se, mutta ainoastaan *keskeyttämään*. Lakon lopettamisesta ei voinut puhuaakaan. Ja kun puolue ei voinut täyttää lakon keskeyttämiseksi antamiaan lupauksiaan täytyi marraskuun lakon puhjeta uudelleen jatkumaan ja kehittymään. Tammikuussa se sitten puhkesi. Tammikuun vallankumousta ei voida ajatella ilman marraskuun suurlakkoa. Ja jos joku ihminen myöntää marraskuun lakon johtuneen olosuhteista, jos myöntää työväestön pakoitettun alkamaan sen — niin kuin se itse asiassa oli! —, niin hänen täytyy myöntää, ettei se voinut loppua siihen, vaan sitä täytyi seurata jatkoon. Ja tammikuun vallankumous ei ollut muuta kuin jatkoa, eikä se siis ollut vältettävissä — puhuttakoon mitä tahansa!

Lopuksi täytyy vielä kosketella erääseen tärkeään seikkaan. Se on Venäjän vallankumouksen vaikutus meidän työväestöömme ja sen taisteluun. Tähän seikkaan on hyvin vähän kiinnitetty huomiota, mutta kuitenkin Venäjän vallankumouksella on ollut valtava vaikutus Suomen työväestöön. Jos kaikesta huolimatta olisi onnistuttu estämään muista syistä Suomen työväki vallankumouksesta, niin ennen pitkää Venäjältä tulevat vallankumouksen hyökylaineet olisivat sittenkin vieneet työväen vallankumoukseen. Niin sähköttävä, niin kiihoittava on Venäjän työväen taistelu ollut meidän työväkeemme ja tulee edelleen olemaan.

Suomen työväki ei tahtonut, ei voinut antaa itseään teurastettavaksi. Se oli siksi voimakas, se oli siksi tietoinen ja siksi vallankumouksellinen,

ettei se sallinnut porvariston aseistavan lahtarikaartejaan oman päänsä varalle. Ja kun porvaristo nosti aseensa, löi Suomen työväki aseellaan vastaan. Se odotti aikansa, se oli rauhallinen aikansa, se tarkasti aikansa, se kärsi aikansa, mutta se ei antanut teurastaa itseään, hetkeäkään vapaaehtoisesti. Ja siitä syystä se voi edelleen katsoa rohkeasti tulevaisuuteen.

Suomen työväki menetti taistelunsa — ei Suomen porvareille, vaan saksalaisille. Mutta samalla se onneksi menetti taistelussa paljon haittaavia harhaluuloja, vääriä käsityksiä. Kalliilla hinnallahan se kyllä hankki uutta vallankumouksellista oppia, mutta sillä se voittaa. Ja se voitto on oleva pysyvä! Se on luova Suomen sosialistisen Neuvostotasavallan!

”Vapaus”. N:o 17 v. 1919

Suomen työläisnuoriso luokkataistelussa.

T. Antikainen.

Suomen sos. dem. nuorisoliiton tarkoituksena oli koota työläisnuorisoa taisteluun kapitalistista riistoa vastaan. Pyrkimyksenä oli saada sen luokkatunne hereille, selvittämällä yhä jyrkemmäksi käyviä luokkavastakohtia ja osottamalla työläisnuorison kurjan luokka-aseman todelliset syyt ja sen kurjuuden torjumis- sekä poistamiskeinot. Omintakeisen toiminnan tarkoituksena oli kasvattaa työläisnuorisosta itsetietoista, velvollisuutensa täsmällisesti täyttävää, uhrautuvaa joukkoa työväenluokan yhteiseen luokkataistelurintamaan. Toimintaperusteiksi tunnustettiin sos. dem. puolueen ohjelman periaatteelliset lauseumat ja niissä osotetut menettelytavat köyhälistön taistelussa luokkansa vapauttamiseksi. Työläisnuorison omakohtaisena vaatimuksena oli nuorten työläisten työvoiman riiston rajoittaminen lainsäädäntötoimenpiteillä, valtiollisten ja yhteiskunnallisten oikeuksien tunnustaminen kaikille 20 vuotiaalle, sekä työväenluokalle tärkeiksi katsottujen yhteiskunnallisten uudistusten aikaansaaminen elämän eri aloilla. Työläisnuorison valtiollisten ja yhteiskunnallisten oikeusvaatimusten tueksi esitettiin, että kun vuosi vuodelta kasvaa se nuorisojoukko, joka työnsä kautta saa ottaa osaa yhteiskunnan — sen porvarillisen yhteiskunnan — ylläpitämiseen, niin tämän yhä suurenevan työkuorman kautta sitä kantava nuoriso myöskin saavuttaa kieltämättömän oikeuden nauttia yhteiskunnallista valtaa ja oikeutta. — Noin lapsellista sitä silloin julistettiin. Vedota ”oikeuksiin” porvarillisessa yhteiskunnassa!

Mutta nämä periaatteet tunnusti puoluekin, joka piti luokkataisteluperusteenaan eduskunnallista, parlamentaarista toimintaa luullen sen avulla päästävän työväen sellaiseen yhteiskunnalliseen valtaan, että sen avulla voitaisiin toteuttaa työväenluokan vapautus, yksityisomistuksen lakkauttaminen ja tuotantovälineiden siirtäminen kansanomaisuudeksi.

Mutta vaikka työläisnuorisoliike Suomessa tunnustikin puolueen yleiset periaatteet, pyrki se kumminkin jyrkempiin menettelytapoihin. Tämä ilmeni enemmän vaistomaisena radikaalisuutena, näkyen pyrkimys siihen väliin nuoriso-osastojen menettelytapapäättöksissä. Mutta tämä pyrkimys ei voinut päästä paremmin kuuluville osaksi kai sen painostuksen vuoksi, mitä puolueen johdon taholta harjoitettiin niitä kohtaan, jotka esittivät jotakin poikkeavaa puolueen yleensä hyväksymistä menettelytavoista. Niinpä esim. silloin kun osastojen kokouksissa vaadimme kirkollismaksulakkoja, eduskuntavaaleista kieltäytymistä v. 1917 lokakuunvaaleissa y. m. saman suuntaista, jäivät ne vain yksityiseksi mielenilmaukseksi.

Nuo yllämainitut työläisnuorison valtiolliset vaatimukset, jotka näyttivät niin oikeutetuilta, kun työväenluokka kävi rauhallista taloudellista ja

eduskunnallista luokkataistelua, ovat nyt, samoin kuin koko työväenluokkataistelun rauhalliseen toimintaan tyytyminen, osoittautui olleen jyrkästi vahingollista, sillä niitä ajettaessa jouduttiin pois oikealta luokkataistelun tieltä. Luokkataistelun perusydintä, valtiollisen vallan työväen käsiin valttaamisen tosiasiallista merkitystä ei tehty täysin selväksi. Ja kun ei selvitetty ainoata perille viepää menettelytapaa sen toteuttamiseksi, vallankumousta, niin jäi siitä puhuminen ainoastaan fraaseiksi, koristeluksiksi, joita joskus käytettiin puheissa ja kirjoituksissa. Asiallinen toiminta kehittyi vain pikkuporvarillisten uudistusten läpiajamiseksi ja ennen saavutettujen vähäisten saavutusten tukemiseksi. Tämä kaikki johtui osaksi siitä, ettei vielä täysin tunnettu kapitalismin todellista luonnetta; ei uskottu siitä juuri niin herveäksi pedoksi, kuin miksi se sitten osoittautui suomalaisillekin. Mutta nyt on vallankumouksen antamat kalliit opetukset työläisnuorisonkin ohjanneet käsittämään oikean menettelytavan taistelussa kapitalismia vastaan. Moskovassa elokuun lopulla Suomalaisen Kommunistisen Puolueen perustavan kokouksen yhteydessä pidetty nuorisokonferenssi julistuksessaan maailman työläisnuorisolle toteaakin, "että hirvittävällä tavalla sai Suomen työväenluokka havaita, että sen usko rauhalliseen kehitykseen ja parlamenttarismiin yksin päämäärään vievänä tienä oli mitä suurimpana itseopetuksena. Suomen työväen kohtalo, sen korkealle kehittyneet järjestöt ja parlamentaarinen voima sekä nyt sen hirveä tuhoaminen osottavat imperialismin raivon kun sen valtaa uhataan". Ja siksi "me ulkomaille pakoon päässeet sos.-dem. nuorisoliiton jäsenet taisteluissa mukana olleina tahdomme nyt todeta, että säälimätön taistelu kapitalismia vastaan kaikkialla missä sen tapaamme on meidän tehtävämme, sekä köyhälistön diktatuurin voimaan saattaminen kaikissa maissa on ainoa tie nyt äärimmäisesti rasitetulle työväenluokalle".

Työläisnuorisollekin on siis selvennyt, ettei kapitalistisessa yhteiskunnassa työväenluokka koskaan rauhallisin keinoin voi saavuttaa sellaisia oikeuksia, jotka olisivat sen vapauden takeina. Kapitalistisessa yhteiskunnassa ei voi olla muuta kuin porvariston luokkaoikeus. Työväen olemattomien oikeuksien tavoittaminen on harha, sitä ilmeisempi nyt, jolloin työväenluokan paras osa on tapettu ja jäljellä olevat saatettu täysin oikeudettomaan asemaan, riistämällä alkeellisemmatkin ihmisoikeudet, ottamalla vielä pois porvarilliset "kansalaisoikeudetkin". Joka vielä nyt työväenluokkaa kehottaa pitämään toimintaperusteena rauhallisen kehityksen luomia edellytyksiä, on sen takia mitä rikollisin työväen pimitäjä. Kysymyksessä ei voi olla muuta kuin *joko — tahi*; joko toivottomana antautua kokonaan porvariston verisen diktatuurin alaiseksi tai nousta taisteluun porvariston tuhoamiseksi väkivaltaisain, vallankumouksellisin keinoin.

Tärkeimmäksi kysymykseksi viimeaikaisessa Suomen työläisnuorison toiminnassa kehittyi sotilaskysymys. Kun tsarismien kukistuttua venäläiset pistimet, joihin porvaristomme oli ennen nojautunut, olivat käyneet vähintään epävarmoiksi porvariston riistopyyteitten tukijoiksi ja kun, työväenluokka vapaan luokkataistelutoiminnan auettua ryhtyi kiihkeästi ajamaan parannuksia kurjaan asemaansa, niin porvaristo kipeästi tunsii tarvitsevan-

sa aseellisen mahdin, sotalaitoksen, ja heti ryhtyikin sitä julkisesti ja salaisesti vaatimaan ja järjestämään. Järjestynyt työläisnuoriso otti tehtäväkseen tämän sotalaitoksen vastustamisen. Se käsitti, että Suomenkin militarismi on kokonaan kohdistettu luokkataisteluunsa heräävää työväkeä vastaan, jonka avulla se tahdotaan kukistaa ja pakottaa se edelleen tyytymään kurjaan asemaansa. Sotalaitoksen oli määrä siten antaa porvaristolle mahdava ase luokkaetujen vartijaksi. Työläisnuoriso ei voinut tyytyä puolueen vanhentuneeseen kansanmiliisiohjelmaan tässä suhteessa, koska sille oli selvinnyt, että "kansanmiliisikin" porvarillisessa valtiossa asiallisesti muodostuu porvariston taantumukseksi tueksi. Sos.-dem. nuorisoliike arveli tällöin työläisnuorison tärkeimmäksi tehtäväksi antimilitaristisen agitationin harjoittamisen, sekä yleensä militarismin vastaustamisen kaikissa sen muodoissa. Nuorisoliitto kustansi ja levitti antimilitaristista kirjallisuutta. Järjestettiin ympäri maan vastalausekokouksia, toimeenpantiin mielenosoituksia, joissa uhattiin asevelvollisuuslakoilla, jos porvaristo eduskunnassa ajaisi läpi lain sotalaitoksen muodostamisesta. Perustettiin myös asevelvollisuuden vastustusrahasto, jolla tuettiin taistelua militarismia vastaan j.n.e. Työväestö kaikkialla tunnusti sotilasvastaisen toiminnan ja antoi sille tukensa.

Tapahtumat kuitenkin kehittyivät niin nopeasti, ettei tästä ennättänyt syntyä laajempaa taistelua. Nämä tapahtumat osottavat myös, miten erehdyttävää oli ollut puolueen ja nuorisoliiton olettaus, että "pienet kansat ilman sotalaitosta voisivat paraiten turvata itsenäisyytensä" — kuten fraasi kuului. Nyt maailman sodan aikana saadut veriset opetukset osottavat, että pienillä kansoilla ei voi olla itsenäisyyttä, niin kauan kuin imperialismi hallitsee, oli niillä sitten sotalaitos tahi ei. Ja "itsenäisyyteen" pyrkimys osottautuikin vain porvariston keppihevoseksi, jolla se houkutteli työväkeä isänmaalliseksi, s.o. sietämään ja kannattamaan nykijöitään. Minkä arvoinen riistäjille se itsenäisyys on, siitä antaa hyvän kuvan Suomen kauppaaminen Saksalle — ja nyt länsivalloille.

Tapahtumat Suomessa kulkivat siis ratkaisua kohti. Luokkavastakohdat kärjistyivät nopeasti, yhteiskunnallinen kurjuus, joka päivä päivältä lisääntyi, osoittikin jo selvästi, ettei rauhallisesti voida asemasta selviytyä. Porvariston valtionvaroilla asestamia joukkoja kuumeisella kiireellä järjestettiin ja koottiin ollen tarkoituksena käyttää niitä työväkeä vastaan. Ja kun porvaristo oli mielestään voimakkaasti varustautunut voidakseen lahtarihurtillaan työväkeä piiskata, jos se ei tyydy sen sanelemiin määräyksiin, syttyi kansalaissota. Senaatti julisti, että lahtarijoukot toimivat ja liikehtivät sen määräyksestä ja että muita aseellisia järjestöjä ei suvaita. Näin alotti porvaristo kauan salaa valmistamansa vallankaappauksen. Työväenluokan täytyi, ellei se tahtonut ilman muuta joutua tuhottavaksi, nousta taisteluun elämisensä puolesta. Huonosti varustettuna täytyi sen ottaa haaste vastaan. Työväenluokan nuoriso ei jäänyt sivuun tästä kamppailusta. Se lähti kaikella nuoruuden innolla taistelun melskeeseen. Muodostettiin nuorisokomppanioita, jotka kunniallisesti täyttivät paikansa taistelurintamalla. Kaikki antoivat parhaansa taistelun voittoon.

viemiseksi. — Näin jouduttiin kivääri kädessä taisteluun militarismia vastaan. Tässä taistelussa tuli työväenluokka lyötyä. Se ei jaksanut voittaa yhdistyneitä imperialistisia voimia. Porvaristo pääsi toteuttamaan vallankaappauksensa ja muodostamaan sotalaitoksen. Ja Suomen työläisnuorisolla on nyt sotilaskysymys kokonaan toisessa muodossa edessään kuin ennen. Antimilitaristisella agitationilla siinä merkityksessä, että ryhdytään asevelvollisuuslakkoihin, ei nyt saavuteta mitään. Se on selvää. Päinvastoin, sellainen olisi jyrkästi vahingollistakin työväen luokkataistelutoiminnalle. Sillä porvaristo siitä huolimatta, että joku ryhmä kieltäytyy asevelvollisuudesta, voi armeijansa muodostaa. Ja se on vain sitä luotettavampi riisfäjänsä käsissä. Ei siis voi työläisnuoriso päästä pois armeijasta. Eikä tarvitsekaan. Sen on vain asetettava armeijaan ja suunnattava siellä kapitalistisen militarismin vastainen toiminta kokonaan toisilla perusteilla.

Vallankumouksen myrskykellot soivat herättäen koko maailman työväkeä taisteluun proletaarisen diktatuurin voimaan saattamiseksi ja sosialismin toteuttamiseksi. Porvariston rangaistuksen hetki harjottamastaan terrorista lähestyy. Tietoisuus tästä rohkaiskoon Suomenkin työväestöä ja varsinkin sen nuorisoa ankaraan taisteluun lahtariterroria vastaan ja viitottakoon tietä siinä taistelussa.

Agitationissa on aina paljastettava imperialistisen militarismin luokkaluonne. Sotilasagitationi ei ole muodostettava antimilitaristiseksi "aseistariisumisen" hapuiluksi, vaan on selvitettävä ainoaksi keinoksi porvariston riisuminen aseista ja porvarillista valtiota tukevan sotalaitoksen pistinten kääntäminen työväen diktatuurin puolesta porvarillista valtiota vastaan, sen murskaamiseksi.

Nuoret toverit Suomessa ja muualla! Vannoutukaamme vallankumouksellisen sosialismin, kommunismin satureiksi. Vannokaamme työväenluokan kärsimysten, sen vuodatetun veren kautta, ettemme tule laskemaan aseitamme ennenkuin Suomen ja kansainvälinen kapitalismi on murskattu ja työväenluokka noussut sille kuuluvaan yhteiskunnalliseen valtaan ja oikeuteen, toteuttamaan maailman köyhälistön ainoata päämäärää — sosialismia.

"Kumous". 15. 10. 18.

Suomen 1918 vuoden työväen kapina

I. Lassy.

Kapinan syyt olivat monet ja niin sen päämäärätkin. Sallittakoon minun kajota muutamii niistä, joita pidän tärkeinä. Teen sen välittämättä viisastelevasta tarkkanäköisyydestä ja historiallisesta puolueettomuudesta. Tahtoisin tässä kerrankin temperamentin kannalta, tarkoituksella yksipuolisesti esittää muutamia kapinamiehen huomautuksia kapinan syistä ja eräästä sen olennaisesta saavutuksesta.

Marraskuun suurlakon jälkeen v. 1917 ei enään voinut olla mitään epäilystä siitä, etteikö yhteiskunnallinen romahdus olisi edessä. Luokkataistelu Suomessa oli kehittynyt asteeseen, jolloin sen ehdottomasti täytyi luisua alas parlamentaariselta lavalta ja muodostua aseelliseksi sodaksi — suunnattomine kärsimyksineen häviävälle puolelle. Yläluokan oleellisimmat edut ja asema yhteiskunnassa olivat uhatut ja voitiin niitä nyttemmin vain asevoimalla puolustaa. Ja järjestynyt työväenluokka oli vähitellen saavuttanut maassa valta-aseman, jota se ei enää kyennyt pysyväisesti pitämään hallussaan muilla kuin vallankumouksellisilla keinoilla.

Kiitos suurenmoisen ammatillisen järjestäytymisen ja menestyksellisen parlamentaarisen taistelun oli Suomen työväki ajanut asiansa niin pitkälle, että taistelevain yhteiskuntaluokkien voimavarojen välillä oli saavuttu tasapainotilaan. Valtiopäivillä sosialidemokraateilla oli noin puolet edustajapaikoista heidän kuitenkin onnistumatta päästä sanottavasti tätä edemmäksi. Tässä tasapainotilassa parlamenttarismi osoittautui mahdolltomaksi jatkuvalla luokkataistelulle. Se ei täyttänyt tarkoitustaan, ei yhteiskuntaa säilyttävien kansanryhmien epätoivoiseen puolustustaisteluun eikä työväenluokan lakkaamattomaan hyökkäystaisteluun nähden.

Yläluokalle tilanne oli kehittynyt sellaiseksi, että pienten myönnytysten aika oli nyt ohi. Sosialidemokraatit uhkasivat parlamentaarisella enemmistöllä. Jatkuva kaksintaistelu tällä näyttämöllä olisi voinut merkitä kapitalistisen yhteiskunnan lopullista kukistumista. Työväelle oli avautunut mahdollisuus lainsäädäntötietä valloittaa viimeiset asemat, jotka vielä porvariston etuoikeuksia suojelevat — kunnallinen valta sekä teollisuuslaitosten omistus ja ylin johto. Näitä asemia yläluokka ei tietenkään voinut vastustuksetta luovuttaa.

Puolustukseksi osoittautuivat parlamenttarismi ja "kansanvallan" pyhitetyt porvarilliset muodot tehottomiksi. Taistelun painopiste siirtyi auttamattomasti valtiopäivien ulkopuolelle. Aika oli tullut jolloin yhteiskuntaa säilyttävien kansanryhmien oli aseistauduttava "isänmaan" pelastamiseksi. Aseellisen luokkataistelun tunti löi. Pääoma vetosi, on joku sanonut, viimeiseen, pyhimpään perustuslakiinsa, joka lyhyesti kuului: "Luja järjestys-

valta"! Tämän lain pyhittäminä syntyi ympäri Suomen maata aseistettuja palokuntia, salassa järjestettyjä ratsujoukkoja, jotka olivat tarkoitetut — näin ilmoitetaan virallisestikin Söderhjelmin tunnetussa kapina-ajan kuvauksessa — ”ehkäisemään mellakoita missä tahansa maassa”, kunnallisia suojeluskuntia y.m.s. Kaiken lopuksi ryhdyttiin valmisteluihin vakinaisen seisovan armeijan muodostamiseksi maahan, jotta sen avulla voitaisiin (yläluokan) maata puolustaa yhtä hyvin ulkonaista kuin sisäistä vihollista vastaan.

Työväenluokalle taistelu tällä ajankohdalla koski vähemmin sen olemassaoloa yhteiskunnallisena tekijänä kuin sen yhteiskunnallisen valta-aseman ylläpitämistä. Sosialidemokraattien vaatimukset olivat entistä suuremmat sen johdosta, että he seisoivat parlamenttaarisen enemmistön kynnyksellä. Mutta juuri se voimakas vastustus, jota porvarilliset puolueet kykenivät aikaansaamaan sisällisen yhteenliittymisen kautta ja järjestelemällä ulkoparlamenttaarisia voimakeinojaan, uhkasi tehdä mitättömäksi ei ainoastaan uudet lainsäädäntöalotteet vaan myöskin jo hyväksytyjen lakien toimeenpanon. Isänmaan ja alkeellisten ihmisoikeuksien nimessä yläluokka olisi tullut väkivallalla vastustamaan jokaista tärkeämpää toimintaa työväen puolelta: kaikkia lakkoja, mielenosoituksia, työväelle edullisten lakien tehokasta valvontaa, jokaista vastarintaa ”laillisen” asevoiman edessä j.n.e.

Eduskuntaenemmistö sinänsä ei ole mikään voimamuoto, ellei sen takana ole muita todellisia voimakeinoja. Yläluokka käsitti, että se vähemmistönäkin voisi etuoikeuksiaan säilyttää vetoamalla järjestyneeseen sivistyneistöön ja niihin aseistettuihin järjestöihin, joita oli muodostettu ”yhteiskuntajärjestyksen ylläpitämiseksi”. Työväki taas vaistomaisesti tunsi, ettei se enään voinut päästä eteenpäin parlamenttaarisella luokkataistelulla, ja että, jos se rajoittaisi toimintansa yksinomaan tähän, se menettäisi jo saavutettuja voittojakin. Sillä ei ollut järjestynyttä sivistyneistöä eikä sotavoimia käytettävänään. Yleinen, lainsäädäntötietä voimaansaattava asevelvollisuuskin uhkasi juuri ennen kapinan puhkeamista riistää alaluokalta kaikki voitonmahdollisuudet.

Näin selvisi vihdoinkin, ettei parlamenttaarinen taistelu antanut kummallekaan puolelle toivottua turvaa toista vastaan eikä kelvannut välikappaleeksi kumpasenkään hyökkäystarkoituksiin. Parlamenttarismi näyttää olevan hedelmällinen vain silloin, kun se voi saada enemmistövallan muodon. Sen jälkeen kun tasapainotila on syntynyt taistelevien luokkien välillä eikä kumpikaan heistä jää voitolle, tullaan sietämättömään välitilanteeseen, jolloin riitapuolien tietoisesti tahtomattakaan annetaan ulkoparlamenttaaristen voimakeinojen ratkaista, kuka lopullisesti on yhteiskunnan herra.

Tällainen oli asema Suomessa v. 1917. Kukaan ei ole kieltänyt etteikö yläluokka isänmaanpuolustuksen ja yhteiskuntajärjestyksen nimessä ensiksi ryhtynyt järjestämään aseistettuja joukkoja ympäri maata. Niihin on myöskin luettava Saksan harjoitetut jääkärit. Työväkikin alkoi silloin vastaaviin toimenpiteisiin muodostamalla järjestys- ja punaisia kaartejaan.

Ero edellisten ja jälkimäisten välillä oli osaksi vain se, että porvarit eivät yleensä tunnustaneet tai ymmärtäneet, että heidän aseelliset joukkonsa tulisivat puolustamaan heidän luokkaetujaan, jota vastoin jokainen työmiehes käsitti, että punaiset kaartit kaikissa olosuhteissa tulisivat taistelemaan yksinomaan alaluokan etujen puolesta, vaikka "isänmaakin" siitä kärsisi.

Kun siis asema oli sellainen, että niin hyvin työväki kuin porvarit saattoivat vedota aseisiin taistelussa toisiaan vastaan, oli tietenkin vain ajankysymys, koska sisällissota puhkeaisi maassa. Niin kauan kuin molemmat puolet tunsivat itsensä yhtä voimakkaaksi ja yhtä oikeutetuiksi valta-asemaan yhteiskunnassa, mikään sovittelu ei ollut mahdollinen. Niin porvaristo kuin työväkikin vaani jännityksellä ja ymmärrettävällä hermostuneisuudellakin tilaisuutta, jolloin ratkaiseva isku oli kaikella voimalla annettava.

Että kaikesta huolimatta työväki oli monin verroin pahemmin ahdistettu ja sentähden maltittomampi, on otettava huomioon. Sillä ei ollut rikkauden ja sivistyksen apukeinoja eikä se toiminnassaan voinut nojautua historiallisesti kehittyneeseen, tosiasiallisesti, olemassaolevaan yhteiskuntajärjestykseen. Virkamieskoneisto oli porvaristolle ehkä vieläkin tehokkaampi puolustuskeino kuin mitkään aseelliset järjestöt. Mutta ennen kaikkea kallis aika ja elintarvepula painoivat raskaana työväkeä. Taistelu yhteiskunnallisen vallan puolesta tuli siten samalla taisteluksi itse työväenluokan ruumiillisen ja henkisen olemassaolon puolesta.

Kallis aika lienee Suomessa ollut luonnottomampi kuin missään muualla maailmassa. Sanomalehdistössä julaistujen laskelmien mukaan — kts. esimerkiksi "Hufvudstadsbladet" 14 ja 15 p:ltä elokuuta 1918 — ovat yleiset elantokustannukset täällä sodan alusta nousseet noin 366 %:lla marraskuussa 1917, jota vastoin vastaava prosenttiluku Norjassa, jossa Suomen jälkeen kallis aika on ollut vaikein, on ainoastaan 123. Elintarpeitten hinnat taasen oli siihen mennessä Suomessa nousseet 461 %:lla, Norjassa 129 %:lla ja muissa maissa vähemmän. Ei voi olla kysymystäkään, että suomalaisen työmiehen keskimääräiset tulot olisivat silloin samassa määrässä nousseet.

Vielä onnettomampi kuin kallis aika oli yleinen elintarvepula. Joulukuussa 1917 maan elintarvehallitus kuulutti kaikissa lehdissä seuraavaa:

Kuten tunnettua, ovat meillä kaikki kaupungit esikaupunkeineen sekä ne maalaiskunnat, joiden asukkaista melkoinen osa on teollisuustyöväkeä tai joissa maanviljelys on takapajulla, jo syyskuun puolivälissä olleet nälänhädän partaalla. On ollut kahden ja kolmen viikon väliaikoja, jolloin ei ole voitu jakaa viljaa.

Jatkosta näkee, kuinka hyvin silloin käsitettiin, millainen vakava ja alituinen vaara tämä tosiasiallinen nälänhätä oli koko yhteiskunnalle:

Nälänhädän jatkuminen ja leviäminen tuottaa taas siksi suuren vaaran koko maallemme, eikä suinkaan vähimmin viljapitäjien asukkaille, että tämän vaaran torjuminen on meidän kaikkien yhteinen asia. Nyt kun jo 800,000 Suomen asukasta kärsii viljan puutetta, riippuu yhteiskunnan säilyminen viljapitäjien elintarvelautakuntien ripeästä toiminnasta. Elintarvehallitus rohkeneekin luottaa siihen, että nämä elintarvelautakunnat pelastavat aseman, joka nyt, niinkuin hallituksen toimesta sanomalehdistössä julkaistuihin tiedoista käy ilmi, on neulan kärjessä.

Vähää ennen kapinan puhkeamista — tammikuun 17 p:nä — elintarvehallitus julkaisi seuraavan kiertokirjeen:

Leivän puutetta kärsiväin paikkakuntain luku, ei vain kaupunkien vaan maalaiskuntienkin, lisääntyy alinomaan ja muutamilla seuduilla on jo tultu niin pitkälle, että nälkä elintarvelautakuntien antamien tietojen mukaan on aiheuttanut sairaloisuutta ja kuolemantapauksia. Ei ole väitettävissä, ettei sellainen asema synnytä yhteiskunnalle vaarallisia levottomuuksia.

Ei saa meitä kummastuttaa, että työväki pani edesvastuun tästä tavattomasta hätätilasta porvarillisen yhteiskunnan niskaan. Niin yläluokka itsekin teki. Joka päivä porvarilehdetkin syyttivät virkavaltaista elintarvejärjestystä ja suurtilallisten itsökästä häikäilemättömyyttä. Elokuussa eräs huomattava "Hufvudstadsbladetin" pääartikkeli kuvaili tilannetta seuraavin sanoin:

Viisailla tempuilla tarmokas maanviljelijä voi ansaita 10—50 kertaa enemmän kuin ennen sotaa, mikä hänelle on sitä mieluisampi kuin hänen tulojaan meidän nykyisen verolainsäädännön mukaan ei voida veroittaa ja hänen liikekustannuksensa ovat nousseet vain 3—5 kertaisiksi. Että tämä on tosiasia ei kukaan voi kieltää.

Älköön kukaan erehtykö tekemään vääriä johtopäätöksiä tilanomistajien alituisesta tyytymättömyydestä:

Kun talonpoika ennen sotaa sai 14 markkaa ruishehtolitralta, oli hän tyytymätön. Jos elintarvehallitus antaa hänelle 90 markkaa, on hän tyytymätön. Hän ei ole tyytyväinen, vaikka salakaupassa hänelle annetaan 1,400 markkaakin ruishehtolitralta. Talonpoika elää ylellisyydessä ja haavii sitäpaitsi rahoja oikealta ja vasemmalta. Lehmästä, joka ennen sotaa maksoi hänelle 200 a 300 markkaa, saa hän nyt 2,000—3,000 markkaa ja hevosesta 10,000 markkaa, vaikka se hänelle ennen sotaa maksoi vain 400—500 markkaa. Talonpojalla ei siis, jos hän tahtoo rehellinen olla, ole mitään valittamisen aihetta, sillä hänelle sota, varsinkin nykyisten meillä vallitsevien epäkohtien

vuoksi on mainio kultakaivos. Ei löydy kerrassaan mitään syytä, jonka tähden elintarvehinnat meillä tarvitsisivat olla korkeammat kuin Saksassa. Ainoastaan järjestymättömät olot ja lainkuuliaisuuden puute ovat niitä niin suunnattomasti, kohottaneet. Jos jatketaan tätä lain rikkomisen tietä, jota myöten nyt yleisesti on menty tarkoituksella ansaita rahoja kanssaihmiesten hätätilan kustannuksella, niin yhteiskuntamme mätäneä ja kansallamme ei voi olla mitään paikkaa vapaitten kansakuntien joukossa.

Näin porvarillinen "Hufvudstadsbladet" johtavan artikkelin paikalla.

Kuka voi vaatia että työväki tässä tilanteessa olisi pysynyt rauhallisena ja liian suurella parlamenttaaristen taistelumuotojen kunnioituksella olisi pannut vaaralle alttiiksi ei ainoastaan vuosien taistelujen jälkeen saavuttamansa yhteiskunnallisen valta-asemansa vaan myöskin alkeelliset olemassaolon-ehdotkin? Totta tosiaan, mitään keinotekoista kiihoitusta tai bolshevistista tartuntaa ei tarvittu kapinan aikaansaamiseksi.

Taistelu ase kädessä ei ollut vältettävissä. Se oli riippumaton voitonmahdollisuuksistakin. Asema oli perin vakava, mielet niin kiintyneet ja katkerat, että korvapuusti porvarilliselle yhteiskunnalle tuli luonnonvoiman hillitsemättömyydellä. Vaan pintapuolisesti katsoen ja yksilöllisiä tekijöitä liian korkeiksi arvostelemalla voidaan siinä suhteessa viitata johtohenkilöitten ja puolueen keskuselimiä ratkaisevaan vaikutukseen kapinan syntymisessä. Joukot tunsivat, että yläluokalle oli näytettävä köyhälistön kärsivällisyyden ja eduistaan tinkimisen raja. Ne eivät tahtoneet taistelluaan keskeyttää viimeisen, mahdollisesti voittamattoman esteen edessä. Tappio olisi varmaankin tullut jokatapauksessa, mutta sitä olisi pidetty monin verroin katkerampana ja sietämättömämpänä ellei viimeistä keinoa olisi yritetty niitten kalliitten voittojen turvaamiseksi, joita niin pitkien ponnistusten jälkeen oli saavutettu. Tappiota pidettiin kunniikkaampana kuin perääntyminen ilman taistelua viimeiseen saakka. Porvarillisen yhteiskunnan voitto oli tehtävä sille niin kalliiksi kuin suinkin.

Kapina puhkesi. Sisällissota raivosi katkeruudella kolme kuukautta. Taistelu menetettiin. Suomen työväen ei tarvinnut tuntea nöyryytyksen häpeää. Se lyötiin väkivaltaisesti maahan urhoollisen puolustuksen jälkeen. Taistelu eikä sen tulos oli tässä pääasia. Kapinan tarkoitus katsottiin saavutetun sillä, että se puhkesi, riippumatta siitä, miten se päättyi.

Kukapa oikeastaan työväen voittoon uskoi silloin kuin kapina alkoi? Kukapa olisi koettanut kapinalle varsinaista vallankumouksellista sisältöä antaa? Se oli ennen kaikkea epätoivoinen tunteenpurkaus. Järki ja viisaus olivat siitä kaukana. Sillä ei voinut olla eikä ollut pienintäkään yhteyttä bolshevistisen liikkeen kanssa siinä muodossa kuin tämä hiukan myöhemmin alkoi kehittyä Venäjällä. Kulkekoon se niin ollen kapinan eikä vallankumouksen nimellä Suomen historiassa ja pitäkäämme me, jotka siinä mukana olimme, kapinamiehen nimeä omanamme. Kapinaa eikä vallankumousta me yritimme ja kapina eikä vallankumous oli toimintamme tulos.

Kommunismia kohti.

Jukka Rahja.

Syttyi maailman sota.

Valtiollisen erikoisaseman vuoksi oltiin sivustakatsojina — seurattiin sitä rintamatietojen ja sotakarttojen perusteella. Laisinkaan ei syvennytty tutkimaan syitä toisen Internatsionaalen voimattomuuteen ja hämmästyttävään sotasosialistien menettelyyn. Kunhan itse pysyttiin rauhassa, ei tarvinnut edes eduskunnassa sotamiljoonista väitellä. Niin mentiin hiljalleen eteenpäin — ainoana huolena yhä kallistuva elämä. Vihdoin, nopeasti kuin ukkosenisku taivaasta, tapahtui Venäjän vallankumous häiriten rauhaa, pakottaen vastaamaan kysymyksiin, joita ei oltu ajateltu.

Ensimmäisenä puolueperiaatteiden köyhyyden todistuksena oli *ministeri-sosialismi*. Puolue katsoi olevansa pakoitettu pelastamaan järkkynyt Suomen valtio- ja taloustilanne.

Säilyttää vallitseva valtio- ja talousjärjestelmä — eikä yhtään ääntä löytynyt, joka olisi sanonut: ”antaa mennä ja autetaan vielä että se on sirpaleina”.

Että näin voi käydä ratkaisun hetkellä, johtuu luonnollisista syistä. Tämä oli tulos siitä pitkästä kehityskaudesta, joka oli takana. Tämä oli reformipolitiikan huippu.

Vähitellen oltiin luisuttu luokkataistelun tieltä kansallisen parlamentin kautta tapahtuvaan rakennustyöhön. Nyt oli se rakennus, johon kaikki kaikesta uhrattiin, pelastettava hajoamasta; pahasti liitoksissaan se paraheli. Se pelastettiin.

Mitä oli kylvetty, se niitettiin. Sanoissa ja nimeltään oltiin *marxilaisia* — toiminnalta, jonka yhteenveto, summa oli edessä — *opportunisteja*.

Jos silloin olisi ryhdytty toimimaan — aikaa ja tilaisuutta ei puuttunut — olisi vielä voitu löytää oikea tie.

Pakottavia syitä siihen oli. Varottavia ja vaativia ääniä alkoi kuulumaan.

Sota-ajan tuoma kurjuus oli saanut joukot liikkeelle. Porvariston häikäilemätön menettely synnyttänyt katkeruutta ja raivoa. Venäjän vallankumouksen eteneminen elähytti uskoa voittoon, antoi luottoa voimiin, joukkotoimintaan — kaikki työntämällä työnsi ja takasi voiton: kohti vallankumousta.

Porvarisvallan hetket oli luettu. Se olisi voitu kukistaa, mutta ei ymmärretty miten se olisi pitänyt tapahtua.

Kestettiin marraskuun 1917 suurlakko. Kuinka suuri ero edellisen vallankumouksen 1905 suurlakon kanssa! Silloin ensimmäinen marraskuu v. 1905 osoitti, että joukot seurasivat varmoin, luottavin askelin johtajaansa.

Oltiin oikealla tiellä. Luokkataistelun tie oli kasvattanut. *Kumous* kangasti kaikkien mielissä ja toimissa. Aivan vastakohta tälle oli marraskuu 1917. Joukot olivat luokkavaistonsa avulla kasvaneet yli johtajiensa. Nämä seurasivat joukkoja oivaltamatta liikkeen laajuutta ja voimaperäisyyttä. Joukot odottivat vastausta — toimintaa — sitä ei johtajilla löytynyt. Kyettiin osoittamaan eduskuntaan. Odotettiin mitä eduskunnan kautta porvaristo sanoo. Eipä todenteolla tiedetty mitä seuraa sitten.

Ja vihdoin kun eduskunta saatiin kokoon — porvaristo aikaa voittaakseen ja suuresta pelosta myönsi valtalain ja kunnallislain. Helpoituksen huokaus pääsi rinnoista — lakko voitiin lopettaa.

Todellakin ”elefantin siemeniä oli kylvetty, satona oli kirppuja”.

Ei tämä opetuskaan ja sitä seuraava tuoneet mitään hyödyllistä tulosta. Ainoa tuntuva tulos, jonka seuraukset olivat hirveät, tätä seurasi: *Joukkojen luottamus kadotettiin tyyten.*

Toiseksi, porvaristo sai aikaa ja tilaisuutta valmistua vastarintaan, jopa hyökkäämäänkin.

Tällaisilla eväillä tultiin tammikuuhun, jolloin enään ei ollut muuta tietä, kuin puolustautua niin kauan kuin voi. Voiton mahdollisuus oli alunpitäen hämärä.

Oliko mitään muuta tietä valittava? Eikö ollut suorastaan rikollista lähteä näin varustettuna taisteluun? — Tähän on ainoa oikea vastaus: Ei! Muuta tietä ei ollut. Oli joko sorruttava, tai voitettava.

Kun kerran työväen diktatuuria ei pantu toimeen silloin, kun se olisi ollut helpoin — ja jos nyt sitä ei voitu saavuttaa — porvaristo kaikessa tapauksessa olisi pannut oman diktatuurinsa käytäntöön, kun se pääsi voitolle. Uhreja olisi ollut kenties enemmänkin, jos olisi vetäydytty syrjään, sillä joukkojen toiminta oli sillä asteella, että vetäytyä pois ratkaisun hetkellä, merkitsi pettää joukot. Jättää nämä pikku joukkueina lahtarien teurastettavaksi. Ja näitä pikku joukkoja oli paljon.

Toisaalta — silloin tammikuussa v. 1918 perääntyminen olisi merkinnyt puolueen itsemurhaa, josta vuosikymmeniin ei olisi toivuttu, ketään sentään säästämättä.

Nyt luuli porvaristo *murhanneensa* Suomen työväestön liikkeen. — Siinä porvaristo on erehtynyt, jonka se itsekkin nyt huomaa.

Suomen vankiloissa ei olisi yhtään punakaartilasta, jos porvaristo uskoisi hävittäneensä puolueen. Suomessa olisi aikoja kuningas, jos tämä usko olisi porvareilla. Sitä uskoa ei ole. Päinvastoin, on olemassa pelko suurempi kuin koskaan ennen — jota pelkoa lisää tuhatmäärin ne murhattujen haamut, joiden verellä on tahrattu koko porvarisluokan kädet.

Porvaristo, joka luuli kylväneensä tyyntä, jättäneensä jälkeensä haudanhiljaisuuden — huomaakin edessään ja aivan läheisen tulevaisuuden olevan rajuilmaa, myrskyä, joka kykenee kaatamaan kylväjänsä.

Näihin verivirtoihin päättyy Suomen sos. dem. työväenliikkeen toinen kehitystie. Alkaa uusi: kumouksellisen kommunismin tie. Sen synnytystuskat ovat vaikeat. Työtä on tehtävä äärettömän vaikeissa olosuhteissa. Taisteltava on kaikkia vastaan.

Porvaristo, vereen tahrautuneena, yhtenäisenä rintamana vastassa, kaikki politiikan ja tekniikan varusteet käytettävinaan — säälimättömänä ja julmana. Liittolaisenaan luopiot ja porvariston edessä matelevat hylkiöt — työväen entisistä riveistä — valmiina siinä missä voima ei auta — pe-toksella johtamaan joukkoja harhateille.

Suomen köyhälistö ei ole yksin. Nousevan maailman vallankumouksen palotorvi kaikuu. Matkalle — taisteluun on lähdeittävä.

Eväät on varustettava sitä vastaavat. Uusia, *kumouksellisia* järjes-töjä on luotava. Suomenkin työväen vapautuksen ainoa tie on kommuni-smiin tie.

Suomen sos. dem. puolue on kuollut.

Eläköön Suomen Kommunistinen puolue!

Köyhälistön vapautumista kohti nousevan kansainvälisen köyhälistön kanssa. Seurattava on voitokkaan Venäjän köyhälistön osottamaa tietä.

”Vapaus”.

Selityksiä ja muistutuksia.

Tässä kokoelmassa olevat kirjatukset ovat kirjatut etupäässä sellaisille, joille Suomen vanha työväenliike ja 1918:n vallankumoustaapahtumat olivat tutut. Nuorelle polvelle ja sivullisille on niissä sen takia outoja kohtia. Auttaakseen vähän kirjatusten ymmärtämistä on tähän laadittu joukko selityksiä. Kirjotuksiin ei ole vastaaville paikoille pantu numeroita, sillä selitykset ja muistutukset liittyvät niin moniin kirjotuksiin, että siitä olisi tullut hankaluutta. Ne on pantu aikajärjestykseen, jonka kautta on helpoin saada yleiskuva niiden tapausten kulusta, joihin kirjotuksissa oleva arvio liittyy. Niitä tovereita, joilla on muistutuksia tehtävänä näitä selityksiä vastaan tai asiallisesti tärkeitä kohtia niihin lisättävä kehoitetaan toimittamaan ne Tutkijakunnalle otettaviksi huomioon vastaisissa tutkimuksissa.

1. *Suomen Sosialidemokraattinen Puolue.* V:sta 1883 on Suomessa ollut työväenyhdistyksiä, joita "harrastajat" porvarisleiristä aluksi perustivat työväkeä varten, jotta se ei lähtisi sosialismin tielle. He onnistuivat pitämään näitä yhdistyksiä jonkun aikaa sellaisina, että vain aniharvat työläiset niissä viihtyivät. Mutta 90-luvulla, jolloin kapitalismin murros aiheutti työlakkoja pitkin maata, liittyi työväki yhdistyksiin ja valtasi ne omikseen. V. 1896 työv. yhdistysten kokouksessa Tampereella esitti tri N. R. av Ursin ehdotuksen oman puolueen perustamisesta, mutta herrat hautasivat sen puhemiehistöön. Seuraavassa kokouksessa 1899 Turussa perustettiin "Suomen Työväenpuolue". S.d. puoluekokouksia pidettiin, paitsi Työväenpuolueen perustavaa kokousta 1899 ja Viipurin kokousta 1901, Förssassa 1903 jossa otettiin sos. dem. nimi; 1904 Helsingissä, 1905 Tampereella, 1906 Oulussa (erotettiin senaattori Kari, keskusteltiin Viaporin kapinasta), 1909 Kotkassa, 1911 Helsingissä, 1913 Tampereella ja sitten kaksi kokousta 1917. Förssan kokouksessa hyväksyttiin jyrkkä lausunto äänioikeusasiasta. V. 1904 törmäsivät yhteen jyrkempi ja reformistinen suunta kysymyksessä osanotosta säätyeduskunnan vaaleihin. Puolue päätti kannattaa sellaista puoluetta, joka hyväksyisi yleisen äänioikeuden, mutta sellaista ei löytynyt. Kuitenkin valittiin puolueen päätöstä rikkoen, Oulusta, Tampereelta ja Turusta porvarissäätyyn 3 edustajaa. 1905 marrask. suurlakon jälkeen siirrettiin puoluehallinto Helsinkiin ja puolue laajeni lähes 100 tuh. käsittäväksi. V. 1917 jäsenmäärä nousi lähes 200 tuhanteen.

Suomen sos. dem. puolue sai v. 1907 vaaleissa 130 tuh. ääntä ja 80 edustajaa. Eduskunta hajotettiin miltei joka vuosi, mutta kun vaalit toimitettiin laillisessa järjestyksessä, sai sos. dem. puolue tilaisuuden laajaan agitationiin. V. 1908 sai puolue 310 tuh. ääntä ja 83 ed.; v. 1909 337

tuh. ä. ja 84 ed.; v. 1910 316 tuh. ä. ja 86 ed.; v. 1911 321 tuh. ä. ja 86 ed.; v. 1913 312 tuh. ä. ja 90 ed.; v. 1916 376 tuh. ä. ja 103 ed.; v. 1917 444 tuh. ä. ja 92 ed. "Mannerin eduskunnassa" oli suomettarelaisilla 33 ed. (1917 vaalien jälkeen 32), nuorsuomalaisilla 23 (24), maalaisliittolaisilla 19 (26), ruotsalaisilla 21 (21) ja kristillisellä työväellä 1 (0).

Eduskuntaenemmistöllä ei kuitenkaan Valtiopäiväjärjestyksen mukaan ole täyttä päättämivaltaa, vaan voi $\frac{1}{3}$ vähemmistö vaatia lakiehdotukset yli seuraavien vaalien. Se osaltaan teki "Mannerin eduskunnalle" mahdottomaksi ajaa läpi esim. 8-tunnin ja kunnallislakeja ilman voimakasta joukköpainostusta ulkoapäin. Mutta se antoi myös s.d.:lle vähemmistönä tilaisuuden estää taantumuksellisia lakeja; sekin yksi tekijä, miksi porvarit halusivat valtiokaappausta v. 1918. Laillisesti he eivät olisi voineet toteuttaa esim. sotalaitostaan. Heidän olisi pitänyt siihen saada koko joukon ääniä sos. demokraateilta, mutta siihen ei puolueen oikeisto silloin vielä uskaltanut mennä.

Puolueessa edusti äärimmäistä oikeistoa osuustoimintamiehet, Tanner ja kump. ja oli sillä kannatusta eduskuntaryhmässä ja eräissä lehdistä, osaksi amm. liikkeen johdossa. Helsingin "Työmies" edusti n.s. siltasarelaista eli valpaslaista suuntaa, sitä jonka jyrkkyyttä, mutta ei-vallankumouksellisuutta useat kirjoittajat tässä julkaisussa valaisevat. Tov. Lehtomäki puhuu myös vasemmistosta esim. Kansanvaltuuskunnassa. Siinä oli joitakin sellaisia, joilla oli vasemmistolaisia hapuiluja, mutta hyvin epäselviä ja tilapäisiä, kuten tov. L:kin huomauttaa. Bolshevikkiryhmää ei puolueessa esiintynyt, vaikka siihen tilapäisesti kuului eräitä Venäjän s.d. puolueen bolshevikkiryhmään lukeutuvia.

Venäjän vallankumousta kohtaan tunsu puolue "myötätuntoa", mutta ei pitänyt sen kysymyksiä itseään koskevinä. Avustusta annettiin venäläisille tovereille, etupäässä postin ja kirjallisuuden sekä henkilöiden, osaksi myös aseittenkin kuljetukseen nähden. Helsingin kokouksessa 1913 käyty keskustelu osotti, kuinka huonosti puolueessa tunnettiin ja ymmärrettiin Venäjän vallankumouksen kysymyksiä. Siinä suhteessa oltiin jonkinlaisella, sanoisiko trotskilaisella kannalla: uskottiin Venäjän talonpoikain, vallankumouksen jälkeen, menevän porvarien mukana ja arveltiin proletarisen vallankumouksen Venäjällä tulevan vasta länsimaitten jälkeen.

Tällaisen teoreettisen käsityksen takia ei myöskään proletarisen vallankumouksen kysymystä Suomessa asetettu konkreettisesti, vaan jouduttiin sen eteen v. 1917—18 valmistumattomina. Yhtenä synnä siihen, ettei syntynyt bolshevikkipuoluetta, tai edes bolshevikkiryhmää, on mainittu sitä, että Suomessa ei jouduttu aseelliseen yhteenottoon porvariston kanssa. Hakaniemen kahakka Helsingissä Viaporin päivinä 1906 oli vain pieni, ohimenevä ilmiö eikä jättänyt syvempää jälkeä. Kuten useissa tämän kirjan artikkeleissa osoitetaan, oli puolueen päävika se, että se ei vetänyt vallankumouksellisten kokemustensa johtopäätöksiä eikä valmistautunut vallankumoukseen.

Tov. O. V. Kuusisen artikkeleissa kuvataan tällaisen sosialidemokra-

tian epä- ja vastakumouksellisuutta. Hänen selityksensä johdosta on kuitenkin tehtävä se huomautus, että toisessa Internationalessa kuitenkin löytyi puolueita (bolshevikit), jotka käyttivät sosialidemokratia-sanaa marxilaisen kommunismin merkityksessä. Olivathan Marx ja Engels tämän nimityksen hyväksyneet, vaikka vastenmielisesti. Vaistovaraisesti vallankumouksellisilla työläisillä, jotka lukivat puolueen levittämiä Marxin ja Engelsin kirjoja, oli oikeus odottaa, että puolue niitä myös käytännössä noudattaisi, s.o. johtaisi tilaisuuden tullen työväen vallankumoukseen.

V. 1914, jolloin toisen Internationalen johtavat puolueet rikkoivat omatkin päätöksensä ja äänestivät sotavarojen puolesta sekä siten lopullisesti osottautuivat epämarxilaisiksi, selitti Lenin, että II Internationale on kuollut ja että on perustettava uusi. V. 1917, heti Venäjälle palattuaan nosti Lenin kysymyksen puolueen nimen muuttamisesta. Se toteutui kuitenkin vasta alkuvuodesta 1918 ja v. 1919 maalisk. 2—7 p. perustettiin Kommunistinen Internationale. Sen jälkeen on sosialidemokratia merkinnyt anti-marxilaista, vastavallankumouksellista ”työväenliikettä”.

Suomen nykyinen sos. dem. puolue on perustettu v. 1918 eikä sillä ole oikeutta lukea Suomen vanhan työväenliikkeen paraita traditioita omikseen. Se oikeus on Suomen Kommunistisella Puolueella. Täydellisen lahtariutensa osotti nykyinen S. s.d. puolue v. 1927, jolloin se oli hallituspuolueena lahtari-Suomessa ja asettui täysin lahtarikannalle valkoiseen ”isänmaahan” nähden, suojeluskuntineen, poliittisine vainoineen ja vankiloineen sekä ohraoineen sekä ulkopoliitikassaan noudatti täydelleen imperialistien ohjeita. Suomen vanhan työväenliikkeen marxilais-leniniläistä historiaa ei vielä ole kirjoitettu. Työväenyhdistysten, lehtien, amm. liittojen ja puolueen vuosikymmenpäiviksi on kyllä julaistu muistokirjotuksia lehdissä ja julkaisuissa. Niissä on jonkun verran ainehistoa ja Suomen Ammattijärjestön järjestömuotokomitean mietinnöissä on runsaasti tietoja puolueen ja järjestöjen toiminnoista, niin myös edustajakokousten pöytäkirjoissa. Vielä on selostettava, mikä merkitys oli Suomen työväenliikkeessä eri aikoina esiintyneillä suunnilla ja virtauksilla, mitkä niistä johtivat proletariaaseen vallankumoukseen päin ja mitkä siitä pois päin.

2. *Venäjän Helmikuun vallankumous* tapahtui (uuden ajanlaskun mukaan) maalisk. 10—15 p. Tsaari luopui valtaistuimesta 12 p. (”Työmies” voi julaista ensi tiedot tapauksista vasta 17 p.). Maalisk. 16 p. vangittiin kenraalikuvernööri Seyn ja senaatin varapuheenjohtaja Borovitinov ja samana päivänä saapui Helsinkiin väliaikaisen hallituksen Suomen asiain komissari, kadettipuolueen jäsen Roditshev, joka halusi neuvotella puolueitten edustajain kanssa. Porvarillinen valtiopäivävaltuuskunta tahtoi ensin tietää sos. dem. kannan. Heille ilmoitettiin vaadittavan, että julistuskirjassa pitäisi olla lupaus uudesta hallitusmuodosta, jossa eduskunnalle taattaisiin täydellinen esitysoikeus ja oikeus määrätä tulli- y.m. maksut. Valtiopäiväin hyväksymät lait, kuten kieltolaki, työväensuojelus- ja vakuutuslait (joita tsaari ei ollut vahvistanut) oli vahvistettava ja luvattava heti antaa esitykset kunnallisesta äänioikeudesta, torppariasiasta, vanhuuden vakuutuksesta ja elintarveasiasta. Hallituksen

jäsenet saatava vastuunalaisiksi eduskunnalle ja hallitukselle jätettävä vain väliaikainen eitto-oikeus eduskunnan päätöksiin nähden. Myös vaadittiin kansainvälisiä takeita Suomen oikeuksille. Porvarit vastasivat, että osan ehdotuksista voisi hyväksyä, mutta ei kaikkia.

Kun Roditsheville esitettiin nämä ehdotukset, sanoi hän, että Valtio-päiväin hyväksymät lait voitaisiin vahvistaa ja antaa julistus kansalaisvapaudesta sekä lakkauttaa v:n 1910 valtakunnanlainsäädännön soveltaminen. *) Muita sosialistien esityksiä ei hänen mielestään olisi otettava julistuskirjaan. Hän kysyi sosialisteilta, tahtoivatko ne kotimaista sotailtosta. Nämä vastasivat, että ensin on puolueen neuvoteltava siitä.

Maalisk. 18 p. matkusti Pietariin: porvarien valtuuskunta ja sosialisteja: Tokoi, Kuusinen, Gylling, Manner, Paasivuori ja Viik. Valpas, joka oli myös valittu, ei lähtenyt. — Pietarissa saivat lähetit tietää, että Suomen kenraalikuvernööriksi oli nimitetty Stahovitsh. Siellä syntyi myös julistuskirjan ehdotus. Se juliaistiin 20 p. (laittomuudet peruutetaan ja eduskunta kutsutaan kokoon). Kysymykseen hyväksyikö Väliaikainen hallitus sosialistisen senaatin tuli myöntävä vastaus. — Sos. dem. valtuutetut eivät Pietarissa käyneet Venäjän sos. dem. puolueiden puheilla, josta heitä moitittiin.

Millaista hallitusta tahtoisit nyt sos. dem. puolue? — Tuota kysymystä harkitsi puolueuuvosto monta päivää. Puoluetoimikunnan selostuksessa ("Työmies" 29. 3. 17) selitettiin ollun sitä mieltä, että ei neuvotella varsinaisten porvaripuolueiden kanssa, ainoastaan maalaisliiton. Oli myös ehdotus, että asetettaisiin koko tai pääasiassa sos. dem. hallitus. Sitä vastaan esitettiin, että "tällaisen hallituksen asema olisi kovin epävarma, koska sillä eduskunnassa oli vain muutaman äänen enemmistö ja kaikissa asioissa, jotka vaativat määränemmistön ($\frac{2}{3}$), olisi se ollut kokonaan porvarispuolueista riippuvainen". Siksi sellainen ehdotus jotenkin yksimielisesti hylättiin. Valpas arveli, että voisi tulla virkamieshallitus, joka noudattaisi vissiä minimiohjelmaa. Siihen voisi mennä joku sosialistikin, mutta olisi niiden erottava puolueesta. Tätä ei kannatettu.

Kun puhuttiin asiasta maalaisliittolaisten kanssa, niin tahtoivat ne porvareita mukaan. Kun tähän ei suostuttu, ilmoitti Tokoi kenraalikuvernöörille, ettei voi muodostaa hallitusta. — Puolueuuvosto hajaantui ja jätti asian puoluetoimikunnan huoleksi. Maalisk. 23 p. iltana ilmoittivat eräät porvarilliset Tokoille olevansa valmiit tulemaan hallitukseen. Puoluetoimikunta kehoitti Tokoita yrittämään entisillä ehdoilla ja maalisk. 24 p. esitettiin v.t. kenraalikuvernöörille senaatin lista, jossa oli sosialidemokraatteja: Tokoi, talousosaston varapuheenjohtaja, V. Tanner valtiovaramin päällikkö, V. Vuolijoki kamaritoimituskunnan, J. Ailio kirkollistoimikunnan päällikön apulainen ja V. Voionmaa kulkulaitospäällikkö. Porvareita tuli A. Tulenheimo oikeustoimituskunnan, E. N. Setälä kirkollis-, A. Serlachius siviili-, Leo Ehnroot kauppa-, K. Kallio maanviljelystoimituskunnan päälliköiksi ja R. Holsti salkuttomaksi. Puoluetoimikunta lisä,

*) Kts. Lenin "Kansallisuuskysymyksestä", siv. 168, 183 ja 188—201.

että porvarit "lienevät hankkineet ryhmiltään suostumuksen", mutta "se ei ollut meidän estettävissä".

"Työmiehessä" (26. 3. 17) arvosteli senaattia Valpas sanoen, että "5 taitaa olla sosialististen nimellä, 7 ei, mutta kaikki tulevat toimimaan porvarillisen hallituksen jäseninä". Vielä selitti V., että sos. dem. eduskuntaryhmä "ei luonnollisesti ole sidottu kannattamaan uuden senaatin kumpaakaan osastoa". (Senaatissa on myös oikeusosasto, johon tuli porvarillisia lakimiehiä). Vähän myöhemmin nimitettiin prokuraattoriksi P. E. Svinhufvud ja ministerivaltiosihteeriksi Carl Enckell.

Maalisk. 29 p. on "Työmiehessä" julaistu O. V. Kuusisen ja K. Mannerin selitys osanotostaan hallitusneuvotteluihin. Siinä lausutaan, että puhtaasti s.d. hallitusta vastaan on esitetty "se periaatteellinen vastaväite, että s.d.:t eivät voi mennä porvarillisen valtion hallitukseen tällaisen valtion asioita hoitamaan. Se on meidänkin mielestämme oikea periaatteellinen sääntö". Sitten huomauttavat he, että kun s.d. puolue ei vaaleissa 1916 saanut äänten enemmistöä (vaikka sai eduskuntaenemmistön), tulisi s.d. hallitus olemaan "epäparlamenttaarisella pohjalla". Kun siis "ei voitu ajatella s.d. hallitusta, oli yksi hätäkeino", ... "huono keino, mutta se oli nähdäksemme ainoa ajateltavissa oleva". Niin, että muodostettaisiin sos. dem. ja maalaisliittolaisten senaatti, johon voisi tulla joku "villikin". Kirjoittajat selittivät, että "tärkeiden työväeneturjen takia olisi mielestämme voitu se sääntö (kansainvälisen sosialidemokratian kanta hallitukseen menosta) väliaikaisesti syrjäyttää". Kun sitten hyväksytty ohjelma olisi läpi-ajettu, olisi yhteistyö lopetettu. Kun tuollaista senaattia ei saatu aikaan, ja kun ehdotettiin, että neuvoteltaisiin porvariryhmien kanssa, selittivät O. V. K. ja K. M., että oli menty myönnetyksissä äärimmäiselle rajalle ja oli luovuttava yrityksestä. Tätä kannatti puolueuuevostossa 9, kun taas enemmistö (10) hyväksyi E. Gyllingin ehdotuksen, että neuvoteltaisiin porvaripuolueiden kanssa. O. Tokoikin katsoi yrityksen mahdottomaksi, kun vielä yksi puolueuuevoston jäsen muutti äänensä O. V. K:n ja K. M:n kannan puolelle.

Puolueuuevoston hajaannuttua tapahtui puoluetoimikunnan toimesta käänne, kun suomettarelainen Paasikivi oli ehdottanut hallituslistan laatimista. Puoluetoimikunnan kokouksessa olivat O. V. Kuusinen ja K. Manner, vaikka eivät olleet jäseniä. He kertovat: "Me ilmoitimme tällaista menettelyä jyrkästi vastustavamme, vieläpä pidimme sitä puolueellemme varsin vaarallisenakin". Mutta puoluetoimikunta hyväksyi Tokoin senaatin ja Venäjän Väliaikainen hallitus sen vahvisti. Tov. O. V. Kuusinen on "Itsekritiikissään" tuominut puolueen menettelyn, samoin oppositiokin, joka oli niin passiivinen, ettei se estänyt yhteistyötä senaatin kanssa. Senaatin ohjelmassa mainitaan kielto lain vahvistaminen, työväensuojelus-, tapaturmavakuutus- ja ammatintarkastuslakien vahvistaminen, eduskunnan oikeuksien laajentaminen (tulli y.m.) ja eduskunnan päättämien lakien voimaansaattamisen turvaaminen. Ohjelmasta on "Työmiehessä" (1. 4. 17) arvostelu, kirj. Kam (Manner). Siinä sanotaan, että ohjelma "monin paikoin ylimalkainen ja luettelomainen. Sen kautta se käy myös osittain

epäselväksi ja epävarmaksi sekä riitaisille tulkinnoille alttiiksi". Torppariohjelmassa esim. on suuri aukko. Siinä selostetaan kyllä suurin piirtein, miten hallituksen esitykset torpparien vapautusasiassa tulevat rakentumaan, mutta ei sanota miten suhtaudutaan uhkaaviin torpparihäätöihin. Kirjoittaja lausuu, että "epämääräisyydestään ja eräistä aukoistaan huolimatta sisältää senaatin ohjelma kuitenkin melkoisen määrän kansanvaltaiseen kehitykseen sekä kansan taloudelliseen ja henkiseen edistykseen tähtääviä uudistussuunnitelmia ja lupauksia." Venäjän vallankumous ja sen vaikutukset Suomessa ovat pakottaneet Suomen porvareita lupauksia antamaan. Nyt on työväen koko voimallaan vaadittava, että hallitus edes täyttää nämä lupauksensa.

Kun nyt 10 vuoden päästä koettaa arvioida, mitä silloin olisi proletariaatin todellisten etujen kannalta pitänyt tehdä, niin on ensin vastattava kysymykseen olisiko Suomen s.d. puolue silloin voinut ottaa vallan työväenluokan käsiin, jopa aivan laillisesti, kuten on lausuttu (K. M. Evä "Kommunisti" N:o 7 v. 1926, siv. 316). Tähän on sanottava, että se ei olisi käynyt päinsä. Ensiksikään ei Suomi ollut itsenäinen. Tsaari oli kyllä Venäjältä kukistunut, mutta tilalla oli imperialistinen porvarihallitus, joka kyllä hyväksyi jonkinlaisen "sosialistisen" hallituksen Suomeen, mutta selitti pitävänsä käsissään ylimmän hallitusvallan. Suursota jatkui ja maa oli täynnä venäläistä sotaväkeä. Tämä kyllä vallankumouksellistui ja kannattikin työväen vaatimuksia Suomen porvaristoa vastaan, osittain myös Väliaikaista hallitusta vastaan. Mutta sen johto oli "vallankumouksellisen puolustuksen" kannalla, eikä hyväksynyt esim. lakkoja. Senaattiin meno oli näin ollen sekä porvarillisen että imperialistisen hallituksen alaiseen hallitukseen menoa. Tosin hyväksyi II Internationale, ja myös тов. Lenin, vississä poikkeustilanteissa porvarilliseenkin hallitukseen menon, kun se olisi vallankumouksellinen tai kun sillä todella voitaisiin saavuttaa proletariaatille jokin tärkeä etu. Oliko sellainen tilaisuus Suomessa silloin? Joku voisi ajatella, että eduskunta, jossa sos. dem. puolueella oli enemmistö, olisi julistautunut Kansalliskokoukseksi, ruvennut tekemään päätöksiä yksinkertaisella enemmistöllä ja asettanut väliaikaisen hallituksen. Se olisi silloin saanut vastaansa sekä Suomen porvariston että Venäjän hallituksen, ja jos se olisikin voinut voittaa Suomen porvariston vastarinnan, ei se olisi voinut tehdä sellaisia myönnytyksiä Venäjän väliaikaiselle hallitukselle, että olisi saanut olla rauhassa.

— Miten olisi siis ollut luokkatietoiselta kannalta silloin ajettava proletariaatin etuja? — Nyt katsoen on sanottava, että vasemmistososialistien olisi pitänyt asettua jyrkkään vastarintaan Tokoin hallitusta vastaan. Sitä olisi kyllä pitänyt kannattaa ulospäin, Venäjän porvaristoa vastaan ja tietysti myös Suomen porvaristoa vastaan silloin, kun senaatti olisi sen ansainnut. Mutta sitä olisi ollut tiukemmin arvostettava ja puristettava sitä tehokkaampaan toimintaan. Venäjällä tapahtui vasemmistuminen nopeasti ja Väliaikaisen hallituksen kokoonpanoa muutettiin. Suomen porvaristo joutui yhä heikompaan asemaan. Hallitukselta olisi esim. voitu puristaa esitys torppariasiassa, saada se tuloksellisempaan toimintaan

kunnallisen kansanvallan toteuttamiseksi j.n.e. Samalla olisi myös ollut selitettävä kansainvälisen työväenliikkeen ja varsinkin Venäjän vallankumouksen periaatteellisia kysymyksiä ja organisatoorisesti valmistauduttava (aseistautuminen).

Kun nyt jälestäpäin silloista puoluetta arvostellaan, on tärkeätä, että koko Suomen työväenliikkeen entisyys tulee pannuksi paikoilleen, sillä vain siten voidaan siitä saada paras opetus vastaisen varalle. Ei myöskään voida asettaa kysymystä niin, että "jos silloinen sos. dem. puolue olisi ollut bolshevistinen", niin mitä olisi voinut tapahtua. Suomen silloinen s.d. puolue ei voinut olla bolshevistinen. Venäjänkin bolshevikki-puolue oli silloin vielä pieni ja kului yli puolen vuotta ennenkuin se sai enemmistön Pietarin ja Moskovan neuvostoissa. Sensijaan on kyllä tutkittava sitä, miksi ei Suomessa ollut syntynyt bolshevistista puoluetta, ei edes bolshevikkiryhmää. Siitä on kyllä aloitettu keskustelu (Laukki ja Taimi, "Kommunisti" 1925—26), mutta on sitä pidettävä vasta alkuna.

3. *Helsingin Työväen järjestöjen Eduskunta.* Kun oli tullut tieto Venäjällä tapahtuneesta vallankumouksesta, nousi heti kysymys, mitä se on vaikuttava Suomessa ja mitä Suomen työväen on tehtävä. Suomen sos. dem. puolueoimikunta julkaisi ("Työmies", 18. 3. 17) lausunnon, jossa se esittää vaatimuksina että: 1) on saatettava voimaan kieltolaki, työväensuojelulaki (edusk. hyväksymä 1909) tapaturmavakuutuslaki (1912), 2) on palautettava Suomen oikeudet ja kansalaisvapaudet, 3) eduskunta kutsuttava kokoon, 4) eduskunnan oikeudet on laajennettava kansanvaltaisiksi. Vielä vaadittiin elintarvepulan lieventämistä ja tarmokkaita valmistustöitä uudistuksia varten.

Puolueoimikunnan lausunto esitettiin Helsingin työväen kokoukselle Työväentalon pihalla (18. 3. 17) ja hyväksyttiin ne siellä. Samassa kokouksessa hyväksyttiin myös E. Valppaan laatima ehdotus Työväen järjestöjen Eduskunnaksi. Siihen oli määrä jokaisen työväen järjestön Helsingissä valita 1 edustaja vajaalta tai täydeltä 200:lta ja lisä-edustaja kullakin seuraavalta 200:lta. Se alkaa toimintansa heti kun $\frac{2}{3}$ järjestöjen jäsenistä on edustettuna.

Valittiin myös työväen Järjestyskomitea ja kehoitettiin asettamaan työmaille järjestysmiehiä ja komiteoita

Työv. j. Ed. alkoi pian toimintansa. Se piti taajaan kokouksia ja käsitteli lukuisia asioita. Siitä ei kuitenkaan kehittynyt venäläisten neuvostojen vertaista laitosta (ei valittu työmailta kaikkien työläisten edustajia). Näitä eduskuntia valittiin kyllä pitkin maata, mutta ei asetettu Toimeenpanevaa Keskuskomiteaa, vaan edustivat Suomen työväkeä sos. dem. puolueoimikunta ja Ammattijärjestön toimikunta. Neuvostot olivat ainoastaan järjestyneen työväen edustajia, ja vaikka Suomen työväki näinä aikoina järjestyikin varsin yleiseen, eivät eduskunnat kuitenkaan saaneet sitä kantavuutta, mikä Venäjällä oli ja varsinkin tuli olemaan neuvostoilla, jotka edustivat koko työtätekevää kansaa. Suuri puute oli myös se, että suuria valtiollisia kysymyksiä ei niissä riittävästi asetettu keskus-

teltavaksi. Tämä taas johtui siitä, että Suomen työväenliikkeessä ei esiintynyt selviä suuntia, jotka olisivat esittäneet vastakkaiset käsityksensä työväen laajojen joukkojen harkittavaksi. Mitä tyytymättömyyden oireita työtätekevän kansan keskuudessa olikin työväenliikkeen johtoa vastaan, on todettava, että niitä ei tulkittu järjestöpäätöksissä ja esitetty vaatimuksina yleisemmille elimille, ainakaan yleisemmin.

4. *Miliisi.* Kysymys järjestyksen valvomisesta astui pian vaativana työväen eteen. Helsingissä, ja muuallakin, ei poliisi uskaltanut näyttäytyä kaduilla ja vallankumouksen alkupäivinä pitivät järjestystä sotilaspataljoonit. Pian kuitenkin ilmoitettiin sotilaiden puolesta Helsingissä, että he luovuttavat järjestyksen pidon järjestyneelle työväelle. Nousi kysymys mitä on tehtävä. Ruvetako hoitamaan poliisitointa porvarillisessa yhteiskunnassa? Siihen ei ollut mitään halua. Mutta välttämättömyys pakotti.

Sos. dem. puolueuuevoston tiedonannossa ("Työmies" 20. 3. 17) selitetään, että työväki on nyt "vastuunalainen yleisestä järjestyksestä". Tämä oli kyllä tarkotettu yleisenä kehotuksena, mutta paikkakunnilla täytyi ryhtyä käytännöllisiin toimiin. "Työmieheissä" (21. 3. 17) on kirjoitus "Järjestyksen valvonta Helsingissä. Järjestynyt työväestö ottaa johdon käsiin." Siinä selitetään, että Helsingin valtuusto on (36 äänellä 10 vastaan) hyväksynyt ehdotuksen, että asetetaan "Helsingin kaupungin järjestystoimikunta". Työv. järj. Eduskunta valitsee siihen 8, kaupungin valtuusto 3, sotilaitten ja työväen (venäläisten) komitea 2. Toimikunnan puheenjohtajaksi tuli L. av Heurlin, järjestyksien esimieheksi kapteeni Knut Fogelholm ja apulaiseksi Yrjö Sirola. Päälliköksi tuli pian Kustaa Rovio ja myöhemmin Nykvist. Toimikunta otti haltuunsa poliisiasemat ja ryhtyi pitämään järjestyä. Vanhat poliisit erotettiin, mutta otettiin niitä toimeen, sikäli kuin työväellä ei ollut niiden käytöstä vastaan muistuttamista. Etsivä poliisi ja eräitä komissaareja pidettiin myös toimessa, kun tunnettiin tarvittavan "asiantuntijoita". Järjestysmiehiä otettiin ammattiosastojen suosituksen perusteella ja otettiin myös mukaan parisataa ylioppilasta, joista kuitenkin useimmat vähitellen tippuivat pois. Kaduilla käveli aina kaksi miliisimiestä rinnan ja täytyi toisen niistä olla työläisen. Samantapaisia miliisilaitoksia asetettiin muihinkin kaupunkeihin ja suositui kaupunkien valtuustot suorittamaan niiden kulut. Ristiriitoja syntyi kuitenkin, varsinkin palkan korotuksista, ja johtivat ne myöhemmin miliisilakkoihinkin.

Miliisi toimi työväen eduskunnan kontrollin alaisena. Huhtik. 6 p. pidettiin Helsingissä useita työväen suuria kokouksia, joissa hyväksyttiin päätös, missä lausutaan: "— estääkseen porvaristoa käyttämästä järjestysoimaa työväen vahingoksi ja siten koko kansan ja maan todellisen hyvän vastustamiseen, ja katsoen siihen, että työväenluokan edut vaatii, että työväki edelleen määrää yleisen järjestyksen pidosta Suomen pääkaupungissa, kokous lausuu, että järjestyneen työväen on voimallaan ja väellään pidettävä järjestyksen huoltaminen nykyisessä muodossaan valvontansa alaisena edelleen, kunnes Työväen Järjestöjen Eduskunta toisin päättää."

Porvaristo yritti useita kertoja saada käsiinsä järjestyksen pidon. Senaatin siviilitoimituskunta laati ehdotuksen poliisijärjestykseksi ja alkoi nimitellä poliisimestareita. Sen jälkeen kun sosialidemokraatit olivat läheneet pois senaatista, aikoivat poliisimestarit ottaa käsiinsä johdon, mutta esti työväki sen. Näin pysyi miliisilaitos Suomessa järjestyksen pitäjänä aina vallankumouksen tappioon asti.

Miliisin asema provarillisen yhteiskunnan järjestyskuntana, jonka oli määrä nauttia työväen luottamusta, oli luonnollisesti vaikea ja johti eräisiin ristiriitoihin. Ylipäänsä työväki kuitenkin hyväksyi miliisin toiminnan. Kesäk. 29 p:nä Työv. j. Edusk. kuitenkin jo päätti kutsua miehensä pois miliisistä, kun hallitus määräsi poliisimestareita. Miliisi jäi sentään toimeen, kun hallitus peräytyi. Mutta kun miliisi hajotti Helsingin valtuustoa piirittävän mielenosoituksen (oli esillä työttömyyskysymys), herätti se tyytymättömyyttä.

Porvaristo oli tietysti raivoissaan, kun sillä ei ollut mitään laillisia valtateinoja, ei sotaväkeä eikä poliisia käytettävänä. Se alkoikin järjestää poliisikouluja, ja kun marraskuun suurlakon aikana punakaartilaiset hajottivat Saksanniemen poliisikoulun Porvoon likellä, muutettiin se Pohjanmaalle. Porvaristo järjesti myös palo- ja suojeluskuntiaan valloittakseen niiden avulla vallan, joka käytännössä yhä enemmän luisui pois sen kädestä.

5. *Venäjän sosialististen puolueiden kannasta Suomen kysymykseen* nähden kävivät sos. dem. puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän valtuutetut ottamassa selkoa Pietarissa. Sitä selostaa "Työmiehessä" (10. 5. 17) E. Huttunen. Hän sanoo, että menshevikit "osottivat täydellistä asian tuntemattomuutta Suomen kysymyksessä". Niiden mielipiteet "eivät sannottavasti eroa juuri kadettien mielipiteistä". Jotkut niistä epäilivät suomalaisten haluavan liittyä Ruotsiin. Heille vastattiin, että Suomessa kasvaa itsenäisyyden liike sitä mukaa kuin Väliaikainen hallitus kieräilee. Menshevikit lupasivat kirjottaa Suomen kysymyksestä "Rabotshaja Gasetassa", mutta ei heistä ole paljoa toiveita. — Bolshevikit sensijaan olivat selittäneet kannattavansa suomalaisten vaatimuksia, ja jos Suomi vaati itsenäisyyttä ei heillä ole sitäkään vastaan. He selittivät, että suomalaiset osottavat liian suurta pidättyväisyyttä Väliaikaisen hallituksen suhteen. On julistettava sitä vastaan avoin taistelu. — Sitten kävivät edustajat Plehanovin puheilla, jolla oli oma pikku ryhmänsä. Hän oli ensin hyvin suopea ja sanoi, että Suomelle kuuluu riippumattomuus, jos se sitä haluaa. Mutta parin päivän päästä selitti hän suomalaisille, että Väliaikainen hallitus ei voi suostua suomalaisten vaatimuksiin.

"Työmiehessä" (19. 5. 17) selostetaan bolshevikkien Yleisvenäläistä konferenssia, jossa tov. Stalin on uudelleen korostanut sitä, että itsemääräämiseen sisältyy oikeus valtiolliseen eroamiseen. Menshevistisessä "Rabotshaja Gasetassa" vastataan "Pravdan" kirjoitukseen Suomen asiasta (kts. Lenin "Kansallisuuskysymyksestä") ja sanotaan, että suomalaisten

ei pitäisi "vaikeuttaa" Venäjän vallankumouksen asiaa eroamisvaatimuksellaan, joka vain kiihottaa Venäjällä natsionalismia.

6. *Puoluekokous* pidettiin Helsingissä kesäk. 6 p:nä. Länä oli vieraina Ruotsin vas. sos. d. puol. ed. K. Kilbom ja sos. dem. p. pastori Hallen, jotka lausuivat tervehdykset. Bolshevikkipuolueen ed. tov. A. Kollontai julisti puolueensa puolesta, että "me kannatamme itsenäisyyden myöntämistä Suomelle eroamiseen saakka." Menshevikkiedustaja S. Cederbaum selitti, että he seisovat "Suomen etujen puolella". Helsingin bolshevikkien puolesta lausui tervehdyksen tov. A. Taimi.

Suhteesta hallitukseen ei ensin keskusteltu, vaan lähetettiin asia suoraan valiokuntaan. Valiokunnan enemmistön mietinnössä lausutaan: "Selvää on, että tämäkään hallitus, huolimatta sosialidemokraattisten jäsenten mukana olostasiin, ei voi, porvarillisen yhteiskunnan asioita hoitavana valtana, olla mikään sos. dem. hallitus". Sen toimintaa on valvottava ja sitä painostettava. Eduskuntaryhmä voi antaa sille kannatuksensa tai kieltää sen. Jos porvarillisten vaikutus siinä lisääntyy, on yhteistoiminta lopetettava. Niin on myös tehtävä, jos eduskunnan porvarillinen vähemmistö lykkää sen esitykset yli vaalien.

Vastalauseessa E. Valpas, Onni Tuomi, E. Härmä ja V. Vankkoja ja osittain heihin yhtyen Eetu Salin lausuivat: "Kun noihin virkoihin nimitetyt menivät niihin, niin hyväksyivät he tavallaan Suomen oikeuden riistämisen Venäjän väliaikaiselle hallitukselle". Sama on sanottava eduskunnasta, joka sen hyväksyi. Vielä lausutaan, että "Venäjän väliaikaisen hallituksen nimittämä Suomen senaatti on vallankumouskauden väliaikainen hallitus ja että Suomen eduskunnalla on edelleen oikeus määrätä, miten Suomen senaatin jäsenet on laillisesti nimitettävä". — Vastalauseessa sanotaan myös, että hallitukseen menemällä on rikottu Oulun kokouksen päätös.

Sekä päätöksessä että vastalauseessa on yhteinen loppukappale, jossa sanotaan, että "eräiden sosialisteihin lukeutuvain kuuluminen kapitalistisen järjestelmän hallitukseen elköön annettako heikontaa eikä hämmentää työväen voimien kokoomista järjestöihin" j.n.e. Tov. Kuusinen lausui: "Minusta se on pikkusen revisionismia tähän senaattiin osanotto. Tosin sillä on puolensa tänä aikana. Toisten mielestä sillä ei ole puolta, vaan pitäisi senaatti huutaa alas, mutta siihen en olisi minä ainakaan tällä hetkellä valmis. Kenties jonkun ajan perästä huudetaan se alas."

Toveri Kollontai ja Rahja kannattivat vastalauseetta "vasemmistolaisina". Tov. Kuusinen kysyi, missä se vasemmistolaisuus esiintyy. Eetu Salin selitti, että hän "puhdasoppisena revisionistina" yhtyy laillisuuskysymyksessä Valppaan kantaan. Lausunto on kuvaava. Äänestyksessä sai valiokunnan ehdotus 70 ja vastalause 37 ääntä. Tuon äänestyksen tuloksen ei voi katsoa tarkoin osottavan oikeiston ja vasemmiston suhdetta kokouksessa, sillä vaikka Valppaan ehdotuksen puolesta nähtävästi äänestivät monet vasemmistolaiset, niin äänesti sen puolesta myös moni pelkästään muodolliselta laillisuuskannalta. Kokouksessa ei siis yksikään edustaja asettanut kysymystä bolshevistiksi, ei esitetty marxilaista kantaa

valtioon nähden, eikä osotettu tietä porvarillisesta demokratiasta eteenpäin — neuvostovaltaan.

Päätöksessä sanotaan m.m. että "omaa seisovaa sotaväkeä ei Suomen kansa itsenäisenäkään tarvitse", jossa lauseessa kuvastuu naivin passivistin käsitys. Samanlainen kuvastui "kansainvälisten takeitten" aatoksessa. Puoluetoimikunnan esityksessä puoluekokoukselle sanotaan: "että Suomen kansan eduskunnan on saatava päättää ja määrätä Suomen valtiollisesta vapaudesta, ja että on myönnettävä mahdollisimman varmat kansainväliset takeet Suomen vapauden turvaksi." Edellinen vaatimus oli kyllä paikallaan, mutta se käsitys, että itsenäisyydelle voitaisiin saada "kansainväliset takeet" imperialistisilta valloilta, ilman armeijaa, oli utopistinen. Paras kohta päätöksessä on se, jossa selitetään, että puolue asettaa Venäjän porvariston holhousta vastaan itsenäisyyden vaatimuksen. Juuri sitä kannattivat Venäjän bolshevikit.

Kansainvälisistä suhteista esitettiin lausunto, josta tov. Jukka Rahja sanoi, että puolue sillä "kirjoittaa alle tietämättömyytensä kansainvälisen työväen poliittisesta toiminnasta". Siinä kyllä lausutaan tunnustus Zimmerwaldin kokouksessa (1905) esitetyille periaatteille, mutta sitten puhutaan hyvin pyöreästi Toisen Internationalen puolueista ja luvataan tutkia niiden menettelyn syytä. Myös lausutaan ajatus, että Internationale vielä "voi täydessä laajuudessaan uudestaan syntyä", mutta arvellaan, ettei edeltäpäin voi sanoa millaisille perusteille. Valpas sanoi olevansa Zimmerwaldin kannalla, mutta katsoi että Suomen s.d. puolueen on epänormaalista liittyä siihen. Tov. Kuusinen lausui: "Sen vähän kuin omalta kohdaltani tunnen zimmerwaldilaisia, niin minä luulisin, että he ovat jyrkemmällä kannalla kuin me täällä Suomessa. Minä olisin puolestani aika-lailla revisionistisella kannalla nyt. Tavallisena aikana minä koettaisin kannattaa luokkataistelua. Mutta ei se mitään haittaa, että tulee näkökohta jyrkempi, kuin mitä on todellisuus. Niin meillä on aina ollut tässä puolueessa. Aina me olemme ulospäin näyttäneet vähän jyrkemmiltä kuin mitä olemme todellisuudessa olleet. Meillä on ollut luokkataistelu semmoisena dogmina alustapitäen, että olisipa vaan joku uskaltanut puhua sitä vastaan, niin se olisi puolueen toimesta tuomittu. Mutta kyllä me olemme käytännössä uskaltaneet toimia sitä vastaan." Ei kuitenkaan haittaa, lausui tov. K., jos hyväksytäänkin vähän jyrkempiä päätöksiä, kuin mitä ollaan, se kuitenkin velvoittaa ja on pahana omanatuntona.

On merkille pantava, että kokouksessa ei paljoa selitetty, mitä Zimmerwald on. Tov. Kollontai siitä vähän puhui, mutta ei asetettu terävästi kysymystä. Ei viitattukaan siihen, että tov. Lenin oli alunalkaen asettunut arvostelevalle kannalle Zimmerwaldin päätösten suhteen esittäen bolshevikien kannan, jolle perustui Zimmerwald-vasemmisto. (Kts. kirjasta "Zimmerwald-Vasemmisto"). Kokouksen jälkeen julaistiin kyllä "Työmiehessä" Zimmerwaldin ja Kienthalin (1916) kokousten manifestit, mutta ei selitetty, kun tov. Lenin jo keväällä 1917 selitti, että on päästävä irti "Zimmerwaldin suosta". — Bolshevikien edustajat ottivat kuitenkin vielä syysk. 1917 osaa kolmanteen Zimmerwald-kokoukseen Tukholmassa, jossa

yksimielisesti hyväksyttiin julistus (Kts. "Rauhan tunnussana Tukholmasta". Helsingissä 1917). Puoluekokous korjasi kyllä alkuperäisen ehdotuksen ja päätti liittyä Zimmerwaldiin ja tov. Kuusinen lausui arvelunaan, että uuteen Internatsionaleen eivät tule kuulumaan oikeistososialistit, vaan "tulee se todella olemaan jyrkän luokkataistelun kannalla, eikä niinkuin tavallaan vanha Internationale on ollut pikkusen soppakannalla, samoin kuin meidän puolueemmekin". Suomen sos. dem. puoluetta edusti kesällä 1917 Tukholmassa tov. Yrjö Sirola, joka otti osaa Zimmerwald-neuvotteluihin, ja oli hän tov. K. Viikin kanssa kirjallisesti esittänyt asian puoluekokoukselle, mutta ei hänkään asettunut Zimmerwald-vasemmiston kannalle, vaan oli, kuten puoluekin, ylimalkaan "Zimmerwaldin" kannalla.

Puoluekokouksessa oli myös esillä kysymys menettelytavasta eduskunnassa juuri esilletulevain kunnallislain ja 8-tunnin työpäivälain suhteen ja päätettiin varustautua suurlakkoon. Myös käsiteltiin elintarvekysymystä. — Puoluetoimikuntaan valittiin entisten J. Pietikäisen ja K. H. Viikin lisäksi K. Manner, E. Gylling, O. V. Kuusinen ja Yrjö Sirola; varalle Aura Kiiskinen, J. Lumivuokko ja J. K. Lehtinen (vanhoja varamiehiä olivat K. Heinonen ja A. Halme).

7. *Venäjän Työväen ja Sotilaitten Neuvostojen* ensim. edustajakokouksessa alkoi keskustelu kansallisuusvaliokunnassa kesäk. 23 p. 1917 ja kesti kolme päivää. Bolshevikit kannattivat Suomen s.d. puoluekokouksen päätöstä. Valiokunnassa esitti tov. Kollontai bolshevikkien päätöslauselman, joka alempana esitetään. Heinäk. 3 p. oli kysymys uudestaan esillä jaostossa ja samana päivänä täysistunnossa.

Bolshevikkien päätöslauselma. "Väliaikaisen hallituksen maaliskuussa 1917 suuren vallankumouksen päivinä antamat juhlalliset vakuutukset Suomen täyden autonomian tunnustamisesta, ovat jääneet kuolleeksi kirjaimiksi. Itseasiassa on väliaikainen hallitus Suomeen nähden noudattanut pienten kansojen sortopolitiikkaa, mikä on olennaista imperialismille. Vedoten Venäjän suvereniteettiin ja lykäten kysymyksen Suomen autonomisten oikeuksien laajentamisesta kansalliskokoukseen saakka, väliaikainen hallitus jättää voimaan olosuhteet, joitten vallitessa korkeimpana Suomen sisäisiä asioita ratkaisevana valtana, on keskitetty hallitusvalta Venäjällä. Tästä ei ole seurauksena ainoastaan se, että siten estetään tärkeimpien Suomen työväenluokkaa koskevien sosialisten toimenpiteiden aikaansaamista, vaan jää Venäjän keskushallitukselle oikeus: kutsua koolle ja hajottaa eduskunta, vahvistaa eduskunnan jo hyväksymät lait, jotka kenraalikuvernöörin tulkinnan mukaan koskevat yleisvaltakunnallisia etuja, nimittää Suomen hallituksen jäsenet, ylemmät virkamiehet j.n.e. Aivan kuin ei jo tämä riittäisi, aivankuin alleviivataksien epädemokraattisen kurssinsa, vapautetaan kenraalikuvernööri Seyn ja Borotovinov katsomatta siihen, että he toimenpiteillään ovat rikkoneet maan perustuslakeja. Mutta venäläisen imperialismin politiikan menestys ei suinkaan vastaa enempää Suomen kuin Venäjänkään työtätekevien joukkojen etuja. Se on edullinen niin suomalaisille kuin venäläisillekin pääomanomistajille. Tällaisen

asiantilan vallitessa Suomen porvaristo sille mieluisissa tapauksissa aina osaisi löytää suotuisaa tukea Venäjän porvarillisessa hallituksessa Suomen työläisiä vastaan.

Toiselta puolen taas Venäjän vallankumouksellisen demokratian edut ehdottomasti vaativat tukemaan Suomen kansan pyrintöjä sen itsemääräämisoikeuteen jopa eroamiseen saakka Venäjästä. Tukien tätä vaatimusta Venäjän demokratia suuntaa iskunsa isänmaallista imperialismia vastaan ja tämän kautta se ei ainoastaan lujita siteitä Suomen ja Venäjän köyhälistön kesken taistelussa yhteistä vihollista vastaan, mutta myöskin helpottaa työväenluokan vallankumouksellista taistelua muissa maissa maailman imperialismia vastaan.

Sotilaitten ja työväen neuvostojen edustajakokous tunnustaa kaikille kansoille oikeuden itsemääräämiseen, vaatii tämän toteuttamista, jopa eroamiseen saakka, Suomelle.

Tämän yhteydessä kokous tuomitsee Venäjän porvarillisen sanomalehdistön arvottomat hyökkäykset Suomen kansan kimppuun ja yritykset osoittaa Venäjän vallankumouksen kavallukseksi ja Venäjän demokratian pettämiseksi Suomen itsemääräämisoikeutensa puolustuksen. Tämä venäläisen sanomalehdistön suomalaisia vastaan kohdistama ajometsästys on sitä häpeällisempää, väliaikaisen hallituksen politiikka sitä vähemmän kansanvaltaista, koska Suomen kansa ei vaadi tällä hetkellä venäläisten sotajoukkojen viipymätöntä poistamista Suomesta, lykäten kysymyksen siitä sodan loppuun, jättäen vaatimuksen ulkopoliittikan harjoittamisesta kansalliskokouksen muodollisesta vahvistuksesta riippuvaksi, vaatien nyt ainoastaan sotilasneuvostojen edustajakokoukselta, Venäjän vallankumouksellisen demokratian tahdon ilmaisijana:

1) Suomen riippumattomuuden periaatteellisen oikeuden tunnustamisesta,

2) ryhtymistä pikaisesti niihin käytännöllisiin toimenpiteisiin, jotka johtuvat tästä oikeudesta, kuten: tunnustaa eduskunnalle täysi oikeus kaikkien Suomea koskevien lakien säätämiseen ja lopulliseen hyväksymiseen kuuluu niihin valtiotalous, verotus ja tullikysymykset, eduskunnalle oikeus yksin päättää kokoontumisestaan ja hajaantumisestaan, Suomen kansalle oikeus Suomen hallituksen ja viranomaisten nimittämiseen ylimmästä alimpaan sekä hallinnollisen vallan täydestä vastuunalaisuudesta yksinomaan Suomen kansalle ja sen edustuslaitoksille.

Suomi tunnustaa likeisen taloudellisen yhteyden, mikä on vallitsemassa Venäjän ja Suomen välillä eikä nykyisin pyri eristäytymään taloudellisessa suhteessa Venäjästä. Päinvastoin on Suomi sitä mieltä, että Suomen vapaa, itsenäinen tasavalta, ollen vapaan Venäjän rinnalla, aina voi helposti järjestää tämän kysymyksen kummankin maan etujen mukaisesti, mutta tällaisen taloudellisten suhteiden järjestelyn Suomen ja Venäjän välillä tulee tapahtua samalla tavalla kuin muihinkin valtioihin nähden, nim. vapaitten sopimusten kautta, vaan ei Venäjän porvariston herruuden valtiollisen painostuksen alaisena.

Kokous on vakuutettu, että kummankin maan, Venäjän ja Suomen

työläisten keskinäinen luottamus, heidän likeinen ja keskinäinen ymmärtämyksensä taistelutarkoituserien suhteen imperialismiin politiikkaa vastaan kapitalismin kukistamiseksi ja sosialistisen järjestyksen luomiseksi, saa takeensa siitä, että tunnustetaan Suomelle oikeus täydelliseen valtiolliseen riippumattomuuteen.

Suomen ja Venäjän köyhälistön edessä on yhteinen vihollinen, imperialismi. Menestyksellinen taistelu imperialismia vastaan vaatii taas työväen demokratian erkanemista kotimaisesta porvaristosta ja samoin Suomessa kuin Venäjälläkin selvän luokkataistelukatsantokannan omaksumista.

Edustajakokous on syvästi vakuutettu, että millaiset valtiolliset suhteet tulenevatkin olemaan Suomen ja Venäjän porvariston kesken, niin köyhälistö kuitenkin maassa on solidaarinen ja yksimielinen. Sosialismiin käy Suomen ja Venäjän köyhälistö yhdessä."

Suomalaisten päätösehdotus: "Yleisvenäläinen työväen ja sotilasneuvostojen edustajakokous päättää Suomen kysymyksestä:

1) Tunnustaen Suomen sos. dem. puoluekokouksen 15—18 p:nä kesäk. 1917 lausumat periaatteet Suomen ja Venäjän välisten suhteiden järjestämisestä, asettuu kokous sille kannalle, että Suomelle valtiona oman taloudellisen elämänsä, historiansa, valtio-oikeudellisen asemansa, erikoisen kansallisuutensa, kiелensä ja kulttuurinsa, maantieteellisen asemansa y.m. seikkojen vuoksi on oikeus täydelliseen itsenäisyyteen ja valtiolliseen riippumattomuuteen.

2) Tämä riippumattomuus on vahvistettava kansainvälisillä, sosialidemokratian puolelta rauhanneuvotteluissa hyväksyttävillä takeilla. Tästä johtuva kokous vaatii: että väliaikaisen hallituksen on viipymättä tunnustettava yksistään Suomen eduskunnalle täysi oikeus kaikkien Suomea koskevien lakien säätämiseen ja lopulliseen hyväksymiseen, tähän kuuluu myöskin valtiotalouden hoito, verotus ja tullipolitiikka; että eduskunnan kokoontumisesta ja hajaantumisesta tulee eduskunnan saada itsensä päättää; että hallinnollisesta vallasta, ylimmästä alimpaan, on oikeus päättää yksinomaan Suomen kansalla.

Edelleen on heti ryhdyttävä kaikkiin niihin alustaviin toimenpiteisiin, mitkä edellämainittujen seikkojen lisäksi johtuvat Suomen valtiollisen riippumattomuuden toteuttamisesta. Venäjä pitää, jos katsoo tarpeelliseksi, Suomessa sotaväkeään siksi kunnes rauha on solmittu. Mitä ulkopolitiikkaan tulee, niin jää sekin Suomen omaksi asiaksi sitten kun Venäjän perustuslakeja säättävä kansalliskokous Venäjän virallisena edustuslaitoksena ja kansan tahdon ilmauksena on muodollisesti vahvistanut tämän edustajakokouksen päätöksen Suomen riippumattomuudesta."

Yksimielisesti hyväksytty seuraava lausunto: "Venäjän vallankumouksellinen demokratia, joka on aina tukenut Suomen demokratiaa taistelussa tsarismiin venäläistyttämistä ja Venäjän porvariston imperialistien piirien politiikkaa vastaan, ilmoittaa Yleisvenäläisen Sotilaitten ja Työväen neuvostojen edustajakokouksen kautta valmiutensa puolustamaan ja kannattamaan, kansallisuuskysymyksessä hyväksymänsä yleisen

kannan mukaisesti, Suomen kansan oikeutta täydelliseen itsemääräämiseen jopa valtiolliseen riippumattomuuteen, asettaen väliaikaiselle hallitukselle velvollisuudeksi viivyttämättä ryhtyä välttämättömiin toimenpiteisiin Suomen täyden autonomian toteuttamiseksi. Edustajakokous vaatii:

1) Eduskunnalla on oikeus säätää ja lopullisesti päättää kaikki Suomea koskevat lait, niihin kuuluu valtiotalouden hoito, verotus- ja tullipolitiikka, lukuunottamatta ulkopolitiikkaa, sotilaslainsäädäntöä ja hallintoa; 2) eduskunnan oikeuden tunnustamisesta päättää kysymys kokoon-tumisestaan ja hajaantumisestaan; 3) Suomen kansalle oikeuden tunnustamista itsenäisesti päättää toimeenpaneavasta hallitusvallasta.

Tämän yhteydessä kokous (Suomen sosialidemokraattisen puolueen puoluekokouksen päätöksen mukaisesti) edellyttää, että Suomen kysymyksen lopullinen ratkaisu kaikessa laajuudessaan voi olla mahdollinen ainoastaan Venäjän kansalliskokouksessa. Ainoastaan vallankumouksen voitto, joka kruunataan Venäjän demokratisen tasavallan toteuttamisen kautta, voi turvata Suomen kansan vapauden. Edustajakokous tämän vuoksi kutsuukin Suomen demokratiaa ja erityisesti sosialidemokratiaa, yhteistoimintaan Venäjän demokratian kanssa Venäjän vallankumouksen voittojen lujittamiseksi."

8. *Neuvostojen Toimeenpanevan Keskuskomitean* kokouksessa heinäk. 24 p. olivat Suomen s.d. puolueen edustajat selittämässä, että Suomen eduskunnan päätös ei eroa Neuvostokongressin päätöksestä. Heille vastattiin, että se on totta, mutta selitettiin, että julistus Suomen kansan oikeuksista on Väliaik. Hallituksen annettava.

9. *Helsingin Sotaväen Neuvostossa* hyväksyttiin 3 p. elok. Väliaik. Hallituksen kanta ja paheksuttiin Suomen eduskunnan menettelyä. Tämä merkitsi täydellistä käännettä Neuvoston kannassa, sekä sitä, että Väliaik. Hallituksen asema Helsingissä vahvistui.

Sotajoukkojen edustajakokouksessa elok. alussa ilmoitti kenr. kuv. Stahovitsh, että jos eduskunta kieltäytyy hajoamasta, hajottaa hallituksen asevoimalla.

Elok. 19 p. selitti kenr. kuv. Stahovitsh Helsingin Toim. p. k:lle taasen Suomen asiaa ja päätti komitea tukea Väliaik. Hallitusta.

10. *Suomen itsenäisyyskysymys*. Tämän kysymyksen perinpohjainen selvittely on välttämätön luokkasodan oikein ymmärtämiseksi. Suomen sos. dem. puolue oli parlamenttarisena puolueena edustanut jyrkintä vastarintaa tsarismia vastaan. Valtakunnan duuman vallankaappauksen (Stolypinin lain) jälkeen v. 1910 ei Suomessa enää suomettarelaisetkaan uskaltaneet puolueena kannattaa hallitusta, jonka tehtävänä oli tämän lain toteuttaminen. Perustuslailliset olivat kyllä jo Mechelinin ja Hjeltin senaatissa osottaneet niin pitkälle menevää taipuvaisuutta tsarismien vaatimuksiin, että niiden ja suomettarelaiten erotus oli käynyt varsin vähäiseksi. On historiallinen tosiasia, että Suomen porvarit olisivat osottaneet

suurempaakin myöntäväisyyttä tsarismin vaatimuksiin, jollei sos.dem. puolue olisi heitä ankaralla arvostelulla ja joukkojen mobilisoinnilla kaikkia myöntymisyrityksiä vastaan siitä estänyt. Kuitenkin alkoi Suomen suurporvaristolle kauan jatkuva "epänormaali" tila käydä hankalaksi ja se etsi sovittelukohtia tsarismin kanssa. Maailmansodan aikana kerrotaan olleen vakavia pyrkimyksiä niiden taholta tunnustaa valtakunnanlainsäädäntö ja sillä hankkia itselleen hallituspaikat Suomessa. Suomen suurporvaristo oli myös epäilevällä kannalla jääkäriliikkeeseen nähden, vaikka osa heistä sitä avustikin.

Jääkäriliike syntyi Saksan imperialismin aloitteesta. Sotaa käyville valloilla on aina ollut tarkoituksena mobilisoida vihollishallituksen sortamia kansoja kapinaan ja luvata palkaksi niille itsenäisyys, tietysti oman "suojeluksensa" alaisena. Suomessa toimineen Aktiivisen Vastustuspuolueen jätteitä oli yhä olemassa ja Saksan imperialismin agentit ottivat yhteyden näiden kanssa. Suomessa järjestettiin liike niin kuin tulisi se omalotteisesti ylioppilaiden puolelta. Maassa löytyi runsaasti vapaudenhaluja talonpoikia ja työläisiä, eräät niistä, mukana olleiden työläisjääkärien kertoman mukaan työväenjärjestöjen jäsenet, jotka lähtivät salaisia etappiteitä Ruotsin kautta Saksaan, Lockstedtin harjoitusleirille, jossa jääkäripataljoonaa opetettiin. Sosialidemokraattien mukaan liittymistä edisti vielä suuresti se, että varsin vastuunalaisia sos.dem. johtohenkilöitä (Tanner, Tokoi, Yrjö Mäkelin y.m.) oli jääkäriliikkeessä mukana. Sos.dem. puoluejohdon suhtautumisesta tähän asiaan on tov. E. Gylling, joka silloin oli puoluetoimikunnan jäsenenä, kertonut, että puol.t. päätti, ettei ole sekaannuttava jääkäriliikkeeseen, mutta on seurattava sen toimia.

Tov. Yrjö Sirola on suhteestaan jääkäriliikkeeseen antanut seuraavan selostuksen: "Olen jo aikaisemmin julkisuudessakin asiaa jonkun verran selostanut. Sodan aikana tuli luokseni ent. koulutoverini, maisteri Hugo Stenberg (joka sitten sai surmansa santarmivankilassa) ja kysyi, olisinko halukas keskustelemaan kysymyksistä, jotka olisivat yhteydessä saksalaisten maahannousun kanssa. Sellaisen tapahtuessa Venäjän hallitus tietysti aikoi evakuoida Suomesta omaisuutta ja ihmisiä Venäjälle. Stenberg ilmoitti, että jääkäriliikkeen miehillä oli aikomus järjestää vastarinta tätä vastaan, niin että suomalaiset eivät joutuisi evakuoituiksi. Vastasin, että tällaisesta asiasta olisi syytä neuvotella, sillä Suomen työväellä ei olisi syytä antaa itseänsä evakuoida tsaarin Venäjälle. Samalla herätti hän kysymyksen suhteestamme jääkäriliikkeeseen. Keskustelin siitä muutaman kerran hänen ja tri E. Sivenin kanssa. Selitin heille, että en katso Suomen työväen kannalta olevan edullista liittyä Saksan imperialismin kanssa yhteistoiminnassa olevaan jääkäriliikkeeseen. Kun he kysyivät, enkö pitäisi edullisena, että joutuisimme lähempään yhteistoimintaan Saksan kanssa, jossa on niin suuri sosialidemokratiakin, vastasin, että Saksan imperialismi kyllä saattaisi vallata Suomen ja merkitsisi se Suomelle eräässä mielessä nopeampaa kapitalistista kehitystä, mutta samalla kertaa työväelle ankarampaa riistoa, joten ei ollut mitään syytä sitä kannattaa. Sitä paitsi merkitsisi Suomen irrottaminen Venäjästä ja Saksan vasalliuuteen joutuminen

sellaista militarismin taakkaa ja alituista sodanvaaraa, että se tulisi Suomen kansalle monta vertaa raskaammaksi kuin Venäjän yhteydessä oleminen. Heidän huomautukseensa, että arvioin asiaa niinkuin Suomen suurkapitalistitkin, vastasin, että se saattaa näyttää samanlaiselta, sillä niin suurporvarit kuin mekin olemme realisteja. Sensijaan te, sanoin, olette pikkuporvarillisia ja on teidän poliitikkallanne ylioppilaspolitiikan leima.

Jääkäri liikkeen miehillä oli aikomus aikaansaada yhteiskomitea jossa heidän puoleltaan olisi kolme (Siven, Stenberg ja Kai-Donner) ja sosialisteja Tanner, Tokoi ja allekirjoittanut. Komiteasta ei tullut mitään. Tannerin kanssa en asiasta puhunut. Kun kerroin Tokoille, mitä olin vastannut, sanoi hän vastaneensa samaan tapaan. Enempää ei puhuttu. En myöskään neuvotellut puoluejohdon kanssa. Valppaalle kerroin kohtauksista ja kehotti hän jatkamaan yhteydenpitoa informatiortarkoituksessa. Tapasin jonkun kerran yllämainituista ja kuulin pienempiä asioita, mutta kun he eivät lukeneet minua sakkiinsa kuuluvaksi, oli se verrattain vähäistä.

Kun kesällä 1917 olin ajamassa Suomen itsenäisyyden ja puolueen kansainvälisten suhteiden asiaa Tukholmassa, tapasin jonkun kerran prof. R. Erichä, jonka kanssa keskustelimme Suomen valtio-oikeudellisesta asemasta. Pari kertaa tapasin myös Donneria ja Siveniä sekä kerran Jonas Castrenin, joka tapansa mukaan leveili suhteillaan Saksassa ja kertoi hälytyshuhuja Venäjältä. Kerran kävi luonani Sihvo, jonka kanssa oli lyhyt juttelu Suomen itsenäisyyden asiasta. Niihin aikoihin, kesällä 1917, oli Suomen sosialidemokratia jääkäri liikkeen miesten mielestä ainoa, joka kunnollisesti ajoi itsenäisyyden asiaa (valtalaki).

Syksymmällä kävi luonani jääkärien lähtytystö, kolme ylioppilasta, jotka kertoivat jääkärien keskuudessa olevan työläis-sosialistejakin ja halusivat he tietää, minkä neuvon puolue heille antaisi. Kun ei minulla ollut tässä asiassa mitään ohjeita, kehotin heitä kääntymään puoluejohdon puoleen Helsingissä. He lienevät jutelleetkin Tokoin kanssa ja saaneet ohjeita. Työläisjääkärien toiminnasta Saksassa on tov. H. Repo antanut mielenkiintoisia tietoja, joista käy selville, että niin voimakas oli pataljoonassa sosialistien vaikutus, että suuri osa talonpoikais-, jopa opiskelevastakin nuorisosta heitä kannatti ("Kommunisti", 1926, siv. 96). Lahtarien onnistui kuitenkin järjestää niin, että luokkatietoiset työläisjääkärit joutuivat eristetyiksi ja jätetty heidät Saksaan. Horjuvat keskiluokkaisainekset joutuivat lahtaripalvelukseen. Tiedetään jonkun jääkärin vielä Suomessa kieläytyneen lahtaritehtävästä ja väitetään joidenkin rintamillakin olleen mieleltään punaisia. Joku heistä lienee pyrkinyt rintaman ylikin, mutta saanut surmansa; eräitä murhasivat Mannerheimin kätyrit jo pelkästään tasavaltalaisten mielipiteiden takia.

Suomen työväenliikkeen johdon suhtautumisessa jääkäri liikkeeseen ilmenee se sama suurten maailmankysymysten ymmärtämättömyys, näköpiirin ahtaus ja arkuus käydä käsiksi vaativiin, mutta vaikeisiin kysymyksiin. Kun oli olemassa tällainen pikkuporvarillinen, tsaria vastaan taisteluun valmistuva liike, johon otti osaa niin suuri määrä työläisiä ja talonpoikia, jopa puolueen jäseniäkin, niin olisi — vaikka liike olikin yhteydessä

Saksan imperialismiin kanssa — puolueen ollut itselleen tarkoin selvitettävä sen luonne ja merkitys, sekä ryhdyttävä toimiin se suhteen. Saksassa olevain puolueen jäsenten toimintaa olisi ollut ohjattava ja koetettava järjestää asiat niin, että mikäli meistä riippui, jääkärien sotilaallisesta opeutuksesta olisi tullut mahdollisimman suuri hyöty Suomen työväelle, ja että porvariston heistä saama hyöty olisi tullut mahdollisimman pieneksi. Mahdollisuuksia tähän oli olemassa, mutta niitä ei käytetty. Seuraukset olivat tuhoisat Suomen työväelle”.

Se että Suomen sosialidemokratia eduskunnallisessa toiminnassaan voimakkaasti puristi Suomen porvaristoa vastarintaan tsarismia vastaan, oli tietysti aivan oikein ja oikein oli myös, että puolue tässä asiassa asettui kansain itsemääräämisoikeuden vaatimuksen kannalle, vaatien Suomen kansalle tätä oikeutta. Sen kautta: 1. paljastettiin Suomen porvariston maanpetollinen kanta, se kun aivan lokakuun vallankumoukseen saakka otti apua omaa kansaansa vastaan Venäjän imperialistiselta hallitukselta (Mannerin eduskunnan hajotus ja ”kolmen kuninkaan” puuha). 2. Paljastettiin Kerenskin hallitus samanlaiseksi kansallisuuksien sortajaksi kuin oli ollut tsaarinkin hallitus. 3. Paljastuivat Venäjän menshevikit ja sosialisti-vallankumoukselliset imperialistisen porvaristonsa asiamiehiksi. 4. Voitiin käytännössä osoittaa, kuinka bolshevikit johdonmukaisesti pysyivät kannallaan kansain itsemääräämisoikeuteen nähden, hyväksyen sen aina eroamiseen saakka. Täten heikennettiin porvarillisten demagoogista väitettä, että muka vallankumoukselliset sosialistit (nyt kommunistit) tahtovat alistaa Suomen Venäjän vallan alaiseksi.

Myös oli vallankumoukselliseltakin kannalta Suomen oloissa tarpeen, että tämä itsenäisyysasia vietiin päähän asti. Siten tylsytettiin jonkun veran Suomen pikkuporvarillisissa, ja myös puolproletaarisissa ja eräissä työväenpiireissäkin, isänmaallisuuden kärkeä, että sellainen oli, sitä on turha kieltää. — Tov. L. Letonmäki ja jotkut muut katsovat asiaa pelkästään vallankumoukselliseksi jo kehittyneen proletariaatin kannalta, mutta on muistettava, että on muitakin joukkoja, jotka kyllä ovat vähemmän äänekäät tuomaan julki katsantokantaansa, mutta toimivat sen mukaan. Mutta asialla on myös toinen puoli. Suomen itsenäisyyden ajamisessa sosialidemokraattien puolella esiintyi myös ahdasta nurkka-isänmaallisuutta, kuten tov. Kuusinen osoittaa, jopa suorastaan kiihko-isänmaallisuutta, shovinismia. Siitä puhuttaessa mentiin aivan imelään pikkuporvarillisuuteen (Toikoin ”suuri” puhe eduskunnassa kev. 1917). Sos.dem. oikeistolaiset osottivat kansallista ahdashenkisyyttä suhteessa ”ryssiin” ja olivat sitä mieltä, että venäläinen sotaväki oli mahdollisimman pian evakuoitava Suomesta. Tästä ei kuitenkaan voi syyttää puolueen johtoa, sillä vuoden lopulla 1917 antoi se venäläisen sotaväen Suomessa olosta lausunnon, jossa selitti, ettei sitä nyt vaadita evakuoitavaksi.

Suomen sosialidemokratia siis: 1. ei ymmärtänyt imperialismiin luonnetta eikä selvittänyt itselleen Suomen ja erikoisesti sen köyhälistön paikkaa silloisessa maailmantilanteessa; 2. ei perehtynyt Venäjän vallankumouksen suuriin problemeihin eikä niitä Suomen työväelle kaikinpuolisesti

selvittänyt (esim. "Työmiehen" Venäjän osastossa kiellettiin v. 1917 selvittämästä asioita bolshevistisesti); 3. ei selvittänyt itselleen Suomen itsenäisyystaistelun luonnetta marxilais-dialektisesti (kuinka ja milloin se on edistyksellisen-vallankumouksellista, ja millä hetkellä ja millä tavoin se muuttuu taantumukselliseksi ja vastavallankumoukselliseksi).

11. "Valtalaki" eli "Laki Suomen korkeimmasta valtiovallasta". Heinäk. 18 p. 1917 hyväksyi eduskunta sen 136 äänellä 55 vastaan, julistetuaan sen kiireelliseksi 165 äänellä 27 vastaan. Se kuuluu: "Täten säädetään: Kun hallitsijan oikeudet ovat lakanneet, olkoon Suomen Eduskunnan päätöksen mukaisesti voimassa seuraavaa:

1 §. Suomen eduskunta yksin päättää, vahvistaa ja voimaannantavaksi määrää kaikki Suomen lait, myöskin valtiotaloutta, verotusta ja tulliasioita koskevat. Eduskunta myös lopullisesti päättää kaikkien muiden Suomen asiain ratkaisusta, jotka keisari ja suuriruhtinas tätä ennen voimassa olleiden säännösten mukaan on ratkaissut.

Mitä tässä laissa säädetään, ei koske ulkopoliittikan asioita, ei myöskään sotilaslainsäädäntöä ja sotilashallintoa.

2 §. Eduskunta kokoontuu varsinaisille valtiopäiville ilman erityistä kutsumusta ja päättää, milloin valtiopäivät ovat lopetettavat. Kunnes Suomen uusi hallitusmuoto on säädetty, käyttää eduskunta oikeutta valtiopäiväjärjestyksen 18 §:n mukaisesti määrätä uusien vaalien toimittamisesta ja eduskunnan hajaantumisesta.

3 §. Eduskunta määrää Suomen toimeenpanevan vallan.

Ylintä toimeenpanovaltaa käyttäköön Suomen Senaatin talousosasto, jonka jäsenet eduskunta asettaa ja erottaa".

Lain johdosta käytiin kiivas keskustelu ja kävivät Venäjän menshevikkien lähettiläätkin, Väliaikaisen Hallituksen asiamiehinä, siitä varottamassa, vaikka Neuvostojen Edustajakokous oli juuri samanlaisen päätöksen Suomen kysymyksessä hyväksynyt. Jotkut suomalaiset porvariedustajat erosivat mielenosoituksellisesti eduskunnasta ja alkoivat Suomen porvarit hommata eduskuntaa hajalle. "Työmies" (7. 8. 17) kertoo Pietarissa puhuttavan, että Suomen porvarispuolueiden johtajat ovat kenr. kuv. Stahovitshin ja hänen apulaisensa, parooni Korffin ja ministerivaltiosihteri C. Enckellin kautta saattaneet Väliaik. Hallituksen tietoon tällaisen toivomuksen. Heinäk. 24 p. oli Väliaik. Hallituksen kokous, jossa kuuluu ilmenneen jyrkkä mieliala Suomea vastaan. Heinäk. 19 p. ilmoitti Tokoi eduskunnalle senaatin jättävän paikkansa sen käytettäväksi, kuten valtalaki edellytti. Porvarilliset senaattorit taas pyysivät Venäjän Väliaikaiselta Hallitukselta eroa. Senaatissa, joka eduskunnan suostumuksella jäi paikalleen, esitettiin elok 1 ja 2 p. Väliaikaisen Hallituksen käskykirje eduskunnan hajottamisesta. Senaatti hyväksyi sen julaistavaksi kenraalikuvernööriin ja porvarillisten senaattorien äänillä sos.dem. senaattorien ääniä vastaan, jotka samalla esittivät perustellun lausunnon. Käskykirjeen alla oli, paitsi Kerenskin ja porvarisministerien nimiä, menshevikkien M. Skobelevin ja I. Tseretellin ja sos.vallank. V. Tshernovin nimet. Houkutti-

meksi Suomen työläisille antoi Väliaik. Hallitus ymmärtää, että se hyväksyy 8-tunnin- ja kunnallislait, jos ne sille esitetään. Elok. 4 p. julkaisi se-naatti määräyksen toimittaa vaalit lokak. 1—2 p.

Tokoin hallituksen asema kävi nyt pitämättömäksi, kun vielä tuli sisä-poliittisia selkkauksia. Eduskunta ei hyväksynyt Tannerin puuhia hom-mata Väliaikaiselle Hallitukselle rahaa valuuttalainan muodossa ja T. il-moitti eroavansa. Väinö Vuolijoki jätti eroilmoituksen 13 p. heinäk. saa-tuaan Helsingin työväeltä epäluottamuslauseeseen elintarveasiassa. Elok. 17 p. erosivat Tokoi, Voionmaa, Ailio ja Paasivuori. Pari päivää ennen oli kenr. kuv. kehottanut Tokoita muodostamaan puhtaasti sos. dem. hallituk-sen, mutta siitä ei mitään tullut. Elok. 17 p. oli Väliaik. Hallituksen is-tunto, jossa kenraalikuvernöörille lisättiin valtuuksia eduskuntaa vastaan ja käskettiin estämään lakot, jotka häiritisivät sotatarvetuotantoa ja lii-kennettä. Eduskunnan adressi heinäk. 25 päivältä jäi vaikutuksetta.

Elok. 21 p. "Työmiehessä" selostetaan puhemies Mannerin keskuste-lua kenraalikuvernöörin kanssa. Manner selitti että Suomen kansa ei voi luopua oikeuksistaan ja että s. d. puolue ei näissä oloissa voi muodostaa hallitusta, vaan kutsuisi edustajansa pois hallituksesta. Kenraalikuver-nööri neuvotteli vielä porvarien kanssa, mutta nämäkään eivät tahtoneet muodostaa hallitusta ennen vaaleja. Niin jäi hallitus vähälukaiseksi, mutta toimi se tarmolla vastakumouksen valmistamiseksi. Allan Serlachius koetti valloittaa poliiseilleen milisilaitoksia ja "elintarve ministeri" Åkerman, porvarien "sotilaskomitean!!" jäsen, hommasi lahtarikaartien järjestämistä ja aseistamista.

Elok. 26 p. tiedotetaan kenraalikuvernöörin ilmoittaneen Mannerille, että jos eduskunta vielä kokoontuu, niin hajoitetaan se asevoimalla. Pu-hemies Manner kutsui kuitenkin eduskunnan koolle 29 p. elokuuta ja tuli sinne sosialistiedustajat, mutta eduskuntatalo oli Kerenskin lähettämien husaarien miehittämänä. Syysk. 28 p. kutsui Manner vielä eduskunnan koolle. Kenraalikuvernöörinä oli nyt Nekrasov, jota Helsingin Neuvoston enemmistö vastusti. Hän antoi sinetöidä istuntosalin ovet, mutta Manner murti sinetit. Istunnossa vahvistettiin 8 t. p. ja kunnallislait. Vain sociali-demokraattiset edustajat olivat läsnä.

12. *Levotonta aikaa.* Heinäkuun tapausten jälkeen Venäjällä röyh- histyi Suomenkin porvaristo. Sillä oli taas Pietarissa selkänöjaa ja se us- kalsi röyhkeämmin vastustaa työväen vaatimuksia. Elintarvepula kärjistyi ja hinnat kohosivat. Sotatöitä lopeteltiin, kapitalistit uhkailivat suluilla. Työätekevän kansan hätä kasvoi, mutta joka paikassa oli seinä edessä.

Näin ollen on luonnollista, että kansan levottomuus kasvoi. Lakkoja puhkesi kaikkialla. Amm. järjestöt eivät voineet tavallisilla keinoin niitä hoidella. Elok. 11 p. julisti Amm. J:n toimikunta, että järjestöjen lu- vatta aletut lakot ovat korpilakkoja, "joille ei järjestyneiden työläisten tarvitse eikä sovikaan antaa minkäänlaista kannatusta". Maaseudulla oli lakkoja ja mellakoita. Huittisissa oli suojeluskunta heinäk. 11 p. ampunut lakkolaisia, jolloin 7 haavoittui. Kiukaisissa oli heinäk. lopulla maatyö-

väen lakko ja isännät häärivät browningit käsissä. Samallaista muuallakin. Kenraalikuvernööri ärsytti kansaa vaatimalla senaattia myöntämään eläkkeitä sortovallan senaattoreille. Heinäk. 17 p. oli Helsingin valtuuston kokous, jossa oli esillä työttömäin avustuskysymys. Työttömiä kerääntyi valtuustoa piirtämään. Syntyi levottomuuksia. Miliisi hajotti väkijoukon, mikä herätti tyytymättömyyttä. Kuun lopussa puhkesi kirjatyöntekijäin lakko, joka esti porvarilehtien ilmestymisen.

Yhä hälyyttävämpiä tietoja alkoi tulla lahtarien varusteluista. ”Työmiehessä” on elok. 20 p. niistä kirjoitus, jossa kerrotaan ympäri maan perustettavan omistavien järjestöjä, joilla on ahtaammissa piireissä suoraan myönnettyä tarkoituksena masentaa työväen liike. Pikkuporvarilliselle yleisölle uskoteltiin varustauduttavan vain venäläisen sotaväen ”ilkitöitä” vastaan. Jo alkoivat suojeluskuntalaiset esiintyäkin. (Elok. 21 p. Malmilla, jossa oli laukausten vaihtoa; Porissa 24 p. mellakka j.n.e.) — Mutta toistaiseksi pakotti Venäjällä vallitseva taantumus Suomenkin kansanliikkeitä pysymään vississä rajoissa.

13. *Helsingin yleislakko.* Elok 11 p. 1917 kokoontui senaatintorille kansanjoukko. Se järjestyi kokoukseksi ja ryhtyi keskustelemaan elintarveasiasta. Moitittiin kiivaasti hallitusta sekä vaadittiin rajahintain alentamista ja varastojen tarkastusta. Varsinkin voin puute oli huutava ja varastoja tiedettiin olevan. Elintarpeista yleensä alkoi olla puute; maanviljelijät siten kiristivät rajahintoja ylöspäin. Halkopulakin alkoi tuntua. — Venäläisten sotilaitten puolesta ilmoitti joku, että sotaväki ei tule esiintymään työväkeä vastaan. — Senaatissa kävi lähetystö, joka sitten ilmoitti että elintarvesenaattori Väinö Vuolijoki eroo, mikä tieto otettiin vastaan myrskyisin suosionosoituksin. Lakkoja alkoi olla useissa työpaikoissa. Valitut komiteat kävivät varastoja tarkastamassa.

Helsingin Työväentalon pihalle kutsuttiin kunnallisjärjestön kokous. Väkeä tuli n. 25,000. Lähikätkin olivat täynnä. Hallitukseen kohdistettiin jyrkkiä moitelauseja, se kun oli korottanut rajahintoja. Oli saatu selville, että esim. ”Valiolla” oli salattuja voivarastoja. Vaadittiin, että sen toiminta lopetetaan ja sen teot tarkastetaan; vaadittiin myös että hallituksen on takavarikoitava elintarpeet. Vielä päätettiin, että jos ketä tämän kansanliikkeen vuoksi vainotaan, niin ”ottaa kokous tuomiovallan käsiinsä koko laajuudessaan”.

Kunnallinen suurlakko julistettiin alkavaksi klo 1 yöllä 14 p. vasten. Elok. 15 p. on ”Työmiehessä” lakkokomitean kuuluvien Amm. Järjestön toimik., Puoluetoimikunta, Uudenmaan piiritoimikunta, Helsingin kunnallistoimikunta, Työv. Järjestöjen Eduskunta ja amm. liitto toimikunnat. Vaatimukset: on lakettava ylentämästä elintarpeitten hintoja, niitä on alennettava, entistä tarkemmin on elintarvevarastot otettava valtion ja kuntien huostaan. — Kunnallislait on saatettava voimaan ja vanhan lain mukaan valittujen valtuustojen erotettava, uudet valittava. 8-t. laki voimaan. Uusi senaatti. Eduskunnan kokoonnuttava eikä Väliaikainen Hallitus saa sitä estää. Valtalaki voimaan! — Samana päivänä pidet-

tiin taas valtava kansankokous Siltasaarella. (Seuraavina päivinä erosivat sos. dem. senaattorit).

14. *Vaalit*. Lokak. 1—2 p. toimitetuissa vaaleissa sai sos. dem. puolue 444 tuhatta ääntä 922 tuh:sta. Kun puolue v. 1916 vaaleissa oli saanut 276 tuh. ääntä 795 tuh:sta, oli puolueen äänimäärän nousu lähes 70 tuhatta. Edustajia sai puolue kuitenkin vain 92 entisten 103 sijaan joutuessa tämä osaksi siitä, että suomalaiset porvarispuolueet yhtyivät vaaliliittoon. Myös todettiin vaaliväärennyksiä harjoitetun; lukuisissa äänestysalueissa ei edes ollut työväen kontrollia. Porvarit tekivät myös kaikkensa saadakseen puolestaan äänestämäänsä nekin, jotka tavallisesti eivät käy vaaleissa. — Näin oli porvaristo saanut käsiinsä eduskunnan enemmistön, Kerenskin hallituksen ja Venäjän menshevikkien avulla, ja saattoi nyt antaa hallitukselleen täydet valtuudet.

15. *Suomen Ammattijärjestön "Ultimatum" elintarveasiassa*. Lokak. 21 p. 1917 julkaisi Ammattijärjestön Valtuuskunta laajan mietinnön elintarveasiasta. Siinä vaadittiin tiukasti elintarpeiden tarkkaa inventteerausta; väärin ilmoitetut varastot on katsottava menetetyksi. Tärkeimmät elintarpeet valtion ja kuntain haltuun. Tiukat rajahinnat. Tarkka valvonta, elintarvelautakunnille riittävä valvontavalta, erikoiset tuomioistuimet. Elintarpeiden tuotantoa tarmolla edistettävä. Viljelemättömät viljelyskelpoiset maat voidaan pakkoluovuttaa valtiolle tai kunnalle, samoin seisomaan pannut teollisuuslaitokset. Työpalkkoja kohotettava elinkustannusten mukaan. — Marrask. 1 p. antoi senaatin elintarveasiain neuvottelukunta vastauksen, joka sisälsi myöntelyä ja lupauksia.

16. *"Me vaadimme"*. Marrask. 1 p. julaistiin sos. dem. puolueenvoston ja eduskuntaryhmän lausunto tilanteesta. Siinä sanotaan, että "Suomen porvaristo harjoittaa nyt syyntakeettoman politiikkaa. Se on kansanvallan pelosta tullut väkivallan ja laittomuuden himoiseksi." Turvautunut venäläisiin sortajiin. Eduskunta hajotettu laittomasti, pistinten voimalla. Vaaleissa porvaristo osoittanut suurta häikäilemättömyyttä; useissa vaalilautakunnissa ei ole ollut sos. dem. valvontaa. Vaalit ovat laittomat; eduskunta ei ole menettänyt valtuuksiaan. — Nyt on ryhdyttävä päättäviin toimiin elintarvekurjuuden vastustamiseksi Ammattijärjestön osottamalla tavalla. Työttömyyttä käytävä torjumaan. Toimitettava kunnallisvaalit uusien lakien mukaan. Virkakunnat ja tuomioistuimet puhdistettavat, senaatti heti erotettava. — "Ne aseelliset järjestöt, lahtarikaartit, jotka ovat perustetut työväkeä vastaan, ovat heti hajotettavat, ja aseet otettava niiltä pois". Voimaan saatettava 8-t. laki, torpparivapautus, vanhuudenvakuutus, tehokas verotus, laki venäläisten kunnallisista ja elintarveoikeuksista ja valtalaki. Suomen sisäinen vapaus turvattava Venäjän kanssa tehtävällä sopimuksella, kunnes asia ratkaistaan koko laajuudessaan. 20-vuotisille äänioikeus. Kansalliskokous. — Lopuksi tervehdys luokkataistelupuolueille, erikoisesti venäläisille tovereille. Olkoot suur-

ten maiden työläiset vakuutetut, että myöskin Suomen työväki on kohdaltaan täyttävä velvollisuutensa yhteisen kansainvälisen vapausliikkeen nykyisessä kamppailussa".

17. *Marraskuun tapauksista* kerrottakoon säilyneiden asiakirjain mukaan. Marrask. 7 p. pitävät Sos. dem. puoluetoimikunta ja Ammattijärjestön toimikunta kokouksen, jossa kerrotaan Venäjällä samana päivänä tapahtuneesta (Lokakuun) vallankumouksesta. Venäläisestä toim.p.k:sta on myös saatu tieto, että pelätään saksalaisten nousevan maihin Suomessa. Päätetään järjestää toimisto ja asetetaan järjestyskomitea ja poliittinen komitea. — Kokouksen aikana saapuu tieto Mommilan tapauksista (sotilaita mennyt ase-etsintää suorittamaan Mommilan kartanoon, on seurannut yhteenotto lahtarien kanssa ja siinä saanut surmansa muutamia suomalaisia porvarillisia).

Marrask. 8 p. julkaisi s. d. puoluetoimikunta ja Ammattijärjestön toimikunta julistuksen jossa sanotaan: "Vallankumouksen kellot soivat. Ne kertovat Pietarista: vallankumouksen saavutukset turvataksaan on kumouksellinen sotäväki ja työväki siellä ottanut käsiinsä kaiken vallan. Saapuneiden tietojen mukaan tämä on tapahtunut melkein verettömästi. Se todistaa kumouksellisten voimaa ja järjestystä". — Sitten seuraa kehoitus toimia kaikessa yhtenäisesti.

Samana päivänä järjestetään sanomalehti- ja tietotoimisto, liikenne-, elintarve-, teollisuus- ja kauppa- sekä tiedustelutoimisto. Marrask. 9 p. asetetaan Työväen Vallankumouksellinen Keskusneuvosto (puol. t., Amm. J:n toimik. ja eduskuntaryhmän edustajat); sanaa "vallankumouksellinen" ei kuitenkaan aluksi julkisuudessa käytetty. Neuvoston piti olla ylimpänä toimeenpanevana elimenä, kunnes A. J:n ja puolueen ed. kokous kokoontuu. — Kun tämä tiedotettiin lehdissä, ilmoitettiin samalla, että ed. iltana oli ollut eduskunnan istunto, jossa porvarit olivat ehdotaneet 3-miehisen valtionhoitajakunnan asettamista. Tätä monarkistista vallankaappaus-hommaa vastaan asetti sos. dem. ryhmä "Me vaadimme" julistuksen. — Tilanteesta päätettiin selostaa ed. ryhmälle, Helsingin työv. järj. eduskunnalle ja järjestyskaartien johdolle. Keskusneuvosto päätti kokoontua aamuin ja illoin, tarpeen tullen yölläkin. Järjestettiin tiedotus (puhelimitse) maaseudulle. Kehoitettiin kaikkialla asettamaan vallankumouksellisia piiri- ja kunnallisneuvostoja. Eduskunnassa pidetään pääasioina: valtionhoitajakunnan asettamisen ehkäiseminen, valtalain, kunnallislakien, 8-tunnin työpäivän, hallituksen jäsenten vastuulain ja venäläisten oikeuksia koskevan lain voimaan saattaminen. Suuria työväen kokouksia pidettiin.

Marrask. 11 p. suunniteltiin kääntymistä bolshevikkipuolueen puoleen esittäen, että neuvostohallitus peruuttaisi Kerenskin hallituksen laittomuudet Suomea vastaan ja tunnustaisi valtalain. Tov. Shottman toi tervehdyksen Venäjältä. Päätettiin lähettää lähetystö Pietariin. Sinne matkustivat Sirola ja Huttunen viemään toverillista tervehdystä bolshevikkihallitukselle. Ammattijärjestön edustajakokoukselle esitettiin, että se ryhtyisi harkitsemaan tilannetta. Marrask. 12 p. keskustellaan Keskusneuvostossa

jo vallanotosta ja harkitaan, mitkä vaatimukset veisivät siihen. Nousee myös esille kysymys Mannerin eduskunnan kokoonkutsumisesta. 18 äänellä päätetään painostaa edelleen porvaristoa, 8 ä. vastaan, jotka tahtovat vallanottoa.

Ammattijärjestön edustajakokous julkaisee marrask. 13 p. julistuksen, jossa yhdytään "Me vaadimme" julistukseen ja vaaditaan heti julkaisemaan mainitut lait sekä ryhtymään toimiin työttömyyden ja elintarvekurjuuden johdosta. Siltä varalta ettei eduskunta sitä tee, uhataan suurlakolla.

A. Huotarin mukaan oli eduskuntaryhmässä äänestettäessä "Me vaadimme" julistuksesta neljäntäkymmentä ääntä ollut kansalliskokousvaatimusta vastaan. Siitä äänestettäessä eduskunnassa tekivät suomettarelaiset sen äänestystempun, että äänestivät maalaisliittolaisten ehdotusta vastaan, joka tarkoitti Valtalain hyväksymistä. Niin tuli se 135 äänellä hylätyksi 58 vastaan ja vastaehdotukseksi puhemiehen valtiohoitajakuntaa vastaan tuli "Me vaadimme". Maalaisliittolaiset äänestivät silloin valtiohoitajakunnan puolesta, joka hyväksyttiin 106 äänellä 90 vastaan, mikä päätös muutaman päivän päästä peruutettiin. Huolimatta siitä, että puhemies oli katsonut "Me vaadimme" julistuksen niin lailliseksi, että oli asettanut sen äänestettäväksi, tuomittiin myöhemmin sen hyväksymisestä 8 vuoden kuritushuone-rangaistuksiin.

Kun s.d. ryhmän esitykset eduskunnassa hylättiin, päätti neuvosto julistaa suurlakon. Julistuksessa "Työväki taisteluun leivän ja oikeuden puolesta. Pyörät seisomaan!" vaaditaan elintarvekysymyksen järjestämistä työväen vaatimusten mukaan, valtalain 8-t. ja kunnallislakien voimaan saattamista, takeita erinäisistä uudistuksista (äänioikeus 20 vuotisille) ja Perustavaa Kansalliskokousta. Samalla julaistaan suurlakko-ohjeet ja järjestyskaartien toimiohjeet. Lakkopäivinä julkaisi Keskusneuvosto "Tiedonantolehteä", sillä "Työmihenkään" ei annettu ilmestyä. Lehti julaistiin myös ruotsinkielellä. Puheenjohtajaksi valittiin K. Manner ja sihteeri Y. Sirola. Sitten johdettiin lakkoa, prokuraattori Svinhufvudille ilmoitettiin, että oikeuslaitokset eivät toimi, sama ilmoitettiin rautatiehallitukselle rautateistä ja muille virastoille. Maalaisliitto kysyi, suostuisiko s.d. ryhmä yhteiseen vasemmistohallitukseen. Vastaukseksi esitettiin työväen vaatimukset ja pyydettiin niiden johdosta hallituksen ja porvariryhmien vastausta.

Keskusneuvoston kokouksessa 15 p. illalla vaati työväen järjestyskaartin lähetystä, että on riisuttava lahtarikaarti aseista ja otettava valta omiin käsiin. — Kokous keskeytyi eduskunnan istunnon ajaksi, jossa eduskunta lopulta päätti julistautua korkeimman vallan haltijaksi ja vahvisti 8-t. työpäivän ja kunnallislait. Klo 3 yöllä jatkettiin Keskusneuvoston kokousta ja lopulta päätettiin 14 äänellä 11 vastaan ottaa valta työväen käsiin. Mutta kun jotkut jäsenet pian muuttivat äänensä, peruutettiin päätös.

Näihin aikoihin lienee eduskuntaryhmä päättänyt kutsua edustajansa

pois Keskusneuvostosta ja jättää sinne vain 3 edustajaa, joiden tarkoituksena Huotari kertoo olleen toimia lakon lopettamiseksi.

Marrask. 16 p. päätettiin ”vangiksi ofettujen suojeluskaartilaisten suhteen, että mikäli tiloja riittää ja syytä niiden pidättämiseen on, ne ovat vangituina pidettävät ja niillä tavattavat aseet otettava pois”. Keskusteltiin myös kaartin menojen peittämisestä. Veturimiesten liittotoimikunta vaati sellaisen hallituksen muodostamista, jossa enemmistö kuuluu työväenpuolueeseen. — Kaarti oli vallannut Säätytalon, mutta sitten sen jättänyt. — Lakkopäivinä pidettiin myös eduskuntatalolla sos. dem. ja maalaisliiton edustajain kokous, jossa maalaisliittolaisille selitettiin, että porvarit haluavat nyt masentaa työväen ja sitten talonpojat.

Marrask. 17 ja 18 p. oli jännittäviä keskusteluja Keskusneuvostossa lakon lopettamisesta. Ensimmäisessä äänestyksessä kannatti eduskunnan kautta muodostettavaa punasta hallitusta 8 ja vastaan äänesti 8; puheenjohtajan ääni ratkaisi edellisen puolesta. Lopullisessa äänestyksessä hyväksyttiin 7 äänellä 5 vastaan 2:n pidättyessä, että lakko lopetetaan ja sos. dem. eduskuntaryhmän tehtäväksi jätetään muodostaa parlamentaarista tietä punanen hallitus.

Helsingin työväen keskuudessa herätti lakon lopettamistieto suurta tyytymättömyyttä. Marrask. 19 p. julisti Helsingin Työväen Toimeenpaneva komitea lakon päättyneeksi, ”koska punanen senaatti on muodostettu! ja työväenkokoukset päättäneet lopettaa lakon. (Huom. että pun. senaattia ei oltu muodostettu). Myöhemmin antamassaan julistuksessa lausui Toim. p. k. että ”tämä ei merkitse sitä, että vallankumoustaistelu olisi loppunut, vaan se jatkuu edelleen siksi, kunnes on saavutettu ne vaatimukset, joiden puolesta työväki on tähän suurkampailuun lähtenyt.” 20 p. päätti puol. t. kutsua puoluekokouksen 25 p. ksi.

Maaseudulta tulleet tiedot totesivat, että ympäri maan oli valta ollut työväen elimien käsissä, kaikissa keskuspaikoissa ja useimmissa maaseutupaikoissa, mistä oli tiedotuksia. — Helsingin työväen suurissa kokouksissa oli hyväksytty sille asetettavalle hallitukselle laaja ohjelmakin. Päätöksissä uhataan loppuksi, että ”ellei eduskunta viipymättä kokoonnu, on ryhdyttävä toimenpiteisiin, että maalle saadaan hallitus ja eduskunta, jotka täyttävät tehtävänsä”. — Tiedonantolehdessä on marrask. 18 p. otsikolla ”luokkataistelu ilman suurlakkoa”, Suomen Työväenjärjestöjen Vallankumouksellisen Keskuskomitean” lausunto lakon lopettamisesta ja Ammattijärjestön toimikunnan vastakäsitys, jossa lausutaan, ”että työväen olisi nyt muodostettava oma hallitus” — tarkottaen parlamentaarista hallitusta. Enemmistön julistuksessa sanotaan: ”Työväenlauteen mukainen valta ja yhteiskuntajärjestys ei kumminkaan olisi vielä tällä hetkellä, eikä Suomessa yksin, mahdollisen saada aikaan sankarillisimpainkaan toverien veren hinnalla”.

A. Huotari kertoo, että ed. ryhmässä hylättiin hallituksen muodostamishdotus epäparlamentaarisia keinoja käyttäen 44 äänellä 33 vastaan.

18. *Ammattijärjestön kokous* alkoi marrask. 12 p. Sillä olisi ollut runsaasti ammatillisia asioita käsiteltävänä, mutta tilanteen takia joutui se heti sitä käsittelemään. 13 p. vaatii se valtalain julistamista suurlakon uhalla, ja kun puhemies ei suostunut sitä esille ottamaan, julistettiin lakko. — Ammattijärjestöön kuului v. 1916 lopussa 170 osastoa, joissa 41,804 jäsentä. V. 1917 oli I:n neljänneksen lopussa 181 osastoa, 60,609 jäs., II:n 1,421 os. ja 154,991 jäs. sekä III:n 1,574 os. 156,563 jäsentä. — Lakkoliike jota viranomaiset, aluksi sotaväenkin kannattamina, koettivat sotatöiden takia pidätellä, kohosi jo keväällä ja sitten kesällä hyvin laajaksi, leviten maaseudullekin. Se paisui niin suureksi, että ammatilliset järjestöt eivät voineet sitä hallita, vaan tehtiin lakkoja järjestöjen sääntöjä rikkoenkin. — Marraskuun lakossa joutui työnantajien tietojen mukaan laaditun virallisen tilaston mukaan lakkoon 538 teollisuuslaitosta kaupungeissa ja 294 maaseudulla, yht. 832. Osittain oli lakossa kaup. 66 ja maaseud. 46, yht. 112. Laitoksia joissa työ jatkui keskeymättä, oli kaup. 5 ja maaseud. 5. Kapitalistien laskelmien mukaan koitui lakoista tappiota $9\frac{1}{2}$ milj. markkaa. Menetettyjä työpäiviä oli 496, 210. Lakkoon osallistui 84,394 teollisuustyöläistä. ("Marraskuun lakko v. 1917 ja kapina v. 1918. Tilastollinen selonteko niiden vaikutuksesta Suomen teollisuuteen", Sosialihallituksen tutkimus v. 1921, siv. 410.)

Siitä mitä marraskuussa olisi voinut tapahtua, on esitetty eri arveluja. Kaikki arvostelijat ovat yksimieliset siitä, että silloinen ratkaisu — suurlakon lopettaminen ja puoluekokouksen kompromissipäätös, jossa hyväksyttiin mahdollisuuksina sekä vallanotto että myös vasemmistolainen kokoomushallitus parlamenttaarisella pohjalla — oli huono ratkaisu. Sillä se ei ratkaissut mitään, lykkäsihän vain sen työvälle epäedullisempaan aikaan. Mutta siitä on erimieliä, mitä olisi voinut tulla. Tov. Kuusinen lausuu "itsearvostelussaan", että siitä olisi todennäköisesti tullut parlamenttaarinen kokoomushallitus puolueen oikeistolaisten ja maalaisliittolaisten toimesta, tov. Letonmäki taas arvelee, kirjoituksessaan, että vallanotto olisi asteittain johtanut proletariaaseen vallankumoukseen Venäjän tapaan.

Nyt katsoen näyttää siltä kuin olisi siitä voinut tulla todellinen työväen vallanotto vain siinä tapauksessa, että vallan ottajilla olisi ollut kyliksi päättäväisyyttä torjua oikeistososialistien ja niiden liittolaisten tarjoukset muodostaa hallitus, jossa sosialistit olisivat olleet enemmistönä ja joitakin maalaisliittolaisia mukana. Porvaristo olisi sallinut tällaisen ratkaisun, siinä tapauksessa, että sille olisi käynyt selväksi, että sen on valittava tämän tai vallankumouksellisen työväenvallan välillä. Vaikeutena sellaisen kompromissihallituksen aikaansaamisessa olisi ollut se, että se tuskin olisi saanut puolueoimikunnan hyväksymistä. Ja työväenkaartit olisivat hyvin pian asettuneet sitä vastaan jyrkkään vastarintaan. Se olisi myös saanut selvitetäväkseen lakkoja, miliisiselkkauksia ja kansanliikkeitä, joiden painoa se ei olisi kestänyt. Se hallitus olisi tietenkin voinut yrittää järjestää turvakeen aseellista voimaa — kuten Noske Saksassa v. 1918 — mutta sekin olisi kohdannut voimakkaan vastarinnan. Olivathan punakaartit juuri marraskuun lakkopäivinä hajottaneet Saksanniemen poliisi-

koulun ja vanginneet Helsinkiin tarkotetun uuden poliisikunnan, 350 miestä. Maan keskuksissa oli järjestyksen pito työväen kontrolloiman miliisin käsissä ja hallituksella olisi ollut miltei mahdoton saada sitä, enempää kuin järjestyskaartejakaan johdetuksi vallankumouksellista työväkeä vastaan. On muistettava, että maassa oli paljon vallankumouksellista venäläistä sotaväkeä, jolta punakaartit olisivat saaneet apua, ja naapurina oli Venäjän neuvostovalta, ja Venäjän vallankumouksen vaikutus oli voimakas.

Joka tapauksessa olisi sellaisen hallituksen aika ollut lyhyt, mutta — kuten тов. Kuusinen huomauttaa — olisi sen asettamista seurannut selvittely oikeisto- ja vasemmistososialistien kesken ja olisi viimemainituilla ollut tilaisuutta tutustua bolshevismiin, josta olisi nopeasti seurannut bolshevikkiryhmän muodostuminen. Ja valta olisi saattanut siirtyä sille. Se siirtyminen olisi voinut tapahtua taisteluittakin — kuten v. 1919 tapahtui Unkarissa. Saksa ei nähtävästi olisi ollut silloin halukas sekaantumaan asiaan.

Edellä esitetyt, ja тов. Kuusisen käsittelemät seikat huomioon ottaen tuntuu siltä kuin olisi vähemmän todennäköinen se mahdollisuus, että valta olisi silloin otettuna vähitellen muuttunut proletaarisiksi diktatuuriksi. On muistettava, että työväen vallanpito talvella 1918, vaikka se asiallisesti olikin proletariaatin diktatuuria, oli sellaisena hyvin puutteellista, kuten näissä itsekritiikeissä osotetaan. Ja muistettava on myös, että se hajaannus, mikä olisi ollut seurauksena kummastakin ylläesitetystä vaihtoehdosta, kokoomushallituksesta ja vallanotosta, olisi hetkeksi vaikuttanut heikentävästi, kunnes bolshevistikseksi kehittyvä joukko olisi saanut puoluekoneistonsa kuntoon ja päässyt tehokkaaseen toimintaan, jolloin vallankumouksen johto olisi ollut paljoo tarmokkaampi kuin Kansanvaltuuskunnan aikana.

Tällaisilla jälkiarvioilla on merkitystä vain sikäli kuin ne pakottavat tarkoin analysoimaan kaikkia silloin vaikuttaneita tekijöitä ja punnitsemaan, mitä kukin niistä olisi vaikuttanut, jos asiat olisivat lähteneet toiselle tolalle. Pääasia on kuitenkin sen toteaminen, että Suomen s.d. puolueen johto — laajemmassakin mielessä — laski kumouksellisen tilanteen ohi eikä silloin valvonut ja vieny eteenpäin työväen asiaa niin kuin todelliselta työväenpuolueelta on vaadittava.

Marraskuun aikaa Suomessa on тов. O. W. Kuusinen vielä kuvannut kirjoituksessaan "Tulikoe" v. 1921 seuraavasti: "Että tämä voitto (bolshevikien voitto Lokakuun vallankumouksessa) ei ollut mikään itsestään selvä asia, voidaan nähdä Suomen taistelujen opetuksista. Venäjän lokakuun vallankumousta seurattiin viipymättä Suomessa. Epävarmuus, mutta suuri odotus työläisjoukkojen keskuudessa. Suuria asetettujen punakaartilaisien paraateja. Pitkien öiden keskusteluja puolueen ja ammattiliiton johtajien kesken. Epävakaisuutta ja horjuntaa useita päiviä ja öitä. Ja viimeksi suurlakon julistaminen. Noina päivinä Suomen työväenluokan voitto olisi ollut mahdollinen. Mutta taistelu ei ollut aivan sellainen, että sitä ei voinut välttää ja sitä vältettiin. Siellä ei ollut bolshevikkeja. Muu-

tama kuukausi myöhemmin muuttui tilanne päinvastaiseksi. Silloin oli jo taistelu kiertämätön, mutta voitto ei ollutkaan mahdollinen”.

O. V. Kuusisen kirjoituksessa ”Epäonnistunut esitys Saksan Lokakuusta” (”Kommunisti”, v. 1927, siv. 115) on seuraava loppukappale:

”Pyydän lopuksi saada tehdä muutamia reunamuistutuksia Suomen esimerkin johdosta. Tov. Trotski kirjoittaa siitä ”Lokakuun opetuksis-
saan seuraavaa: ”Vuonna 1917 näimme me sen Suomen esimerkissä. Siellä kehittyi vallankumouksellinen liike mitä suotuisimmissa olosuhteissa, val-
lankumouksellisen Venäjän suojassa ja sen suoranaisella sotilaallisella
avustuksella. Mutta Suomen puolueen johtava enemmistö osottautui so-
sialidemokraattiseksi ja päästi vallankumouksen käsistään.” (siv. LX).

Tämä on osittain — vain osittain oikein. Lokakuussa v. 1917 suur-
lakon aikana sivuutimme todellakin suotuisan vallankumouksellisen tilan-
teen, ensiksikin sentähden, että me silloin vielä olimme sosialidemokraat-
teja ja toiseksi, koska me olimme melkein ilman kiväärejä. Ei ole totta,
että meidän vallankumousliikkeemme silloin sai suojaa ja suoranaista so-
tिलाallistakin apua vallankumoukselliselta Venäjältä. Meidän suurlakkom-
me puhkesi nimittäin juuri samoina päivinä kun Moskovan kaduilla vielä
tapeltiin vallasta. Silloin ei Punainen Pietari vielä voinut meitä auttaa.
Mitä tulee Suomessa olleeseen venäläiseen sotaväkeen ja laivastoon, niin
suuri osa niistä (ei kaikki) oli jo niin kyllästynyt sotaan, että suoranaista
apua heiltä — etenkin vieraalla maalla — ei voinut odottaakaan.

— ”Jänistivät”, voi tov. Trotski sanoa, emmekä me väitä vastaan.
Mehän olemme sen itsekkin jo v. 1918 ankarassa itsekritiikissämme sano-
neet.

Mutta me opimme siitä jotakin, ja opimmekin jokseenkin pian: kahden
kuukauden kuluttua läksimme taisteluun (tammikuussa 1918). Silloin me
saimme suojaa ja aseellistakin apua vallankumoukselliselta Venäjältä.
Mutta huhtikuussa tulivat saksalaiset miehitysjoukot valkokaartilaiden
avuksi ja se ratkaisi taistelun: vallankumoukselliset työläiset eivät voineet
vastustaa vakinaisia saksalaisia joukkoja. Tämä oli ratkaiseva syy mei-
dän häviöömme. Toinen syy on varmasti siinä että me itse emme parem-
min tapelleet. Me emme silloin vielä olleet kommunisteja, vaan socialide-
mokraatteja ja melkein kokonaan ilman bolshevistista kokemusta. Mutta
hyvin tai huonosti, *meidän puolueemme kuitenkin silloin tappeli*. Sentäh-
den älkööt saksalaiset toverit katsoko sitä ylvästelyksi, että olen tässä an-
karasti arvostellut heidän taistelusta väistymistään, joka tapahtui 6 vuotta
Venäjän vallankumouksen jälkeen, ja Kominternin vaikutettua jo 4½
vuotta bolshevismiin takomiseksi puolueittemme päähän.

Unohdin mainita, että meidän vallankumouksen tappioon v. 1918 oli
kolmaskin syy: se oli tov. Trotskin teatterimainen esiintyminen ensimäi-
sissä rauhannevotteluissa Saksan hallituksen edustajain kanssa Brest-
Litovskissa (tammi-helmikuulla v. 1918). Saksan hallituksen silloiset
rauhanehdot eivät olleet ainoastaan Neuvosto-Venäjälle, vaan myöskin
Suomen työväenhallitukselle suotuisammat kuin myöhemmin saneltu rau-
ha. Ennen tov. Trotskin viimeistä matkaa Brest-Litovskiin (tammikuun

lopulla) vakuutti tov. Lenin vakuuttamalla, että niin pian kun saksalaiset esittäväts rauhanehtonsa, on ne allekirjoitettava. Toveri Sinovjev, Trotskin oman vakuutuksen mukaan (VKP:n 7:nne puoluekokouksen pöytäkirja siv. 79) painosti: "Viivyttämällä vain huononnamme rauhanehdot. Sopimus on heti allekirjoitettava".

Jos rauha olisi silloin Neuvosto-Venäjän ja Saksan välillä allekirjoitettu, niin ei Saksan hallitus kaiken todennäköisyyden mukaan olisi marsittanut joukkojansa Suomeen. Tämä käy ilmi muutamista saksalaisten sotapäälliköiden, sodan jälkeen julkaistuista muistelmista. Mutta tov. Trotski hylkäsi saksalaisten rauhanehdot. Kului kallis kuukausi ilman rauhaa, jonka kuukauden kuluessa Neuvosto-Venäjä menetti Räävelin ja muita kaupunkeja saksalaisille. Ja me Suomessa saimme saksalaiset miehitysjoukot rintamamme selkään. — Joo — "Lenin! Olisipa hän ajoissa saanut tarpeeksi painostettua!"

19. *Puoluekokous.* Marrask. 25—27 p. pidettiin puoluekokous. Kun kokous oli kutsuttava kokoon äkkiä ja puolueen vaalitoimitus oli mutkikas, ei ennätetty vaaleja toimittaa vaan kutsuttiin kesäisen puoluekokouksen edustajat koolle. Näin ei kokous tulkinnut tarkalleen puolueessa silloin vallitsevia voimasuhteita. Kokouksen pöytäkirjan käsikirjotusta ei ole löydetty. Lehtitietojen ja muistiinpanojen mukaan on A. Huotari Suomessa laatinut siitä selostuksen, joka ei ole tarkka. — Tärkein oli menettelytapakysymys, josta A. Huotarin selostuksen mukaan keskusteltiin kaksi päivää. O. W. Kuusinen esitti laajassa alustuksessa parlamenttaarisen toiminnan ja vallankumouksellisen vallanoton mahdollisuuksia, kiinteästi asettumatta kummankaan kannalle. Hän korosti kuitenkin sitä, että ei missään tapauksessa ole ruvettava polvilleen porvariston edessä. Keskustelussa ilmeni kolme suuntaa: 1. vallanoton puolesta, 2. parlamenttaarisen toiminnan puolesta ja 3 keskivälillä oleva suunta. Nämä suunnat eivät esiintyneet järjestettyinä ryhminä, paitsi oikeisto, joka oli pitänyt ryhmäkokouksen ja esitti sen virallisen lausunnon. Mietinnössä esitettiin mahdollisuus, tilanteen muutosten mukaan, joko mennä kokoomushallitukseen, jossa porvarit olisivat vähemmistönä, tai ottaa valtiovalta puolueen käsiin.

Sitten sanotaan: "Sosialidemokratia pyrkii toteuttamaan suuret historialliset tehtävänsä kaikilla kansanoikeuden tuntoa vastaavilla keinoilla, se vaatii työvällekin oikeuden, kun muu ei auta, myös ase kädessä puolustaa itseään asestettuja vihollisiaan vastaan. Mutta silloinkin, kun työväki on pakotettu esiintymään ase kädessä on pidetävä kiinni siitä, että väkivaltaa ei käytetä muuta kuin väkivaltaa vastaan, eikä missään tapauksessa enempää kun mitä on tarpeen työväkeä vastaan esiintyvän väkivallan murtamiseksi. Tästä yleisestä säännöstä poikkeavaa väkivaltaista toimintaa ei puoluekokous hyväksy. Murhat, ja kaikenlaiset muut anarkistiset ilkityöt sosialidemokratia tuomisee".

"Puolueen keskuudessa työväenluokan itsepuolustusta varten muodostetut tilapäiset järjestyskaartit on kehitettävä työväen vakiintuneitten menettelytapojen mukaisiksi työväen järjesöjen valvonnan alla toimiviksi

luotettaviksi järjestöiksi, niin ne että tukevat voimakkaasti puolueen ja työväenluokan oikeuksia eivätkä rivejämme hajoita tai vahingoita. Järjestyskaartin aseita ei ole porvaristolle luovutettava”.

Mietintöä vastaan esitettiin vastalauseita: A. Aaltonen ja E. Toivonen ehdottivat mietinnöstä pois sen mahdollisuuden, että voitaisiin mennä koomushallitukseen porvarillisten kanssa. Eetu Salin esitti, että ”Sosialidemokratien päämäärän saavuttamiseen on pyrittävä valtiollisen, ammatillisen ja kulutusosuuskunnallisen järjestäytymisen sekä parlamentaarisen ja kunnallisen toiminnan kautta”. — ”Köyhälistön diktatuurilla, jolla puolueen keskuudessa nykyään on kannatusta, ei taloudellisesti kehittymättömässä maassamme ole riittäviä edellytyksiä, ja olisi se vallankin nykyisen nälänhädän ja työttömyyden aikana omiaan yhä enemmän lisäämään työväenluokan kärsimyksiä”. — O. Tuomi vaati pysymistä tinkimättömän luokkataistelun kannalla, erossa kaikista kompromisseista porvarien kanssa. ”Nykyisen tilanteen vallitessa on käytävä päättäväisesti vallankumouksielle, hallitus- ja valtiovallan valtaamiseksi työväenluokan käsiin kaikilla kansan oikeudentuntoa vastaavilla keinoilla Forssan puoluekokouksessa tehdyn puolueohjelman mukaan”.

Ensimmäisessä äänestyksessä hyväksyttiin vastaesitykseksi Tuomen ehdotus 59 äänellä 44 vastaan, jotka sai Salinin ehdotus; toisessa äänestyksessä hyv. Aaltonen vastalause 67 äänellä Tuomen ehd. vastaan (28 ä) ja ratkaisevassa äänestyksessä mietintö 70 äänellä 43 vastaan. Oikeistolaiset panivat vastalauseita. Äänestyksen mukaan voi päättää, että kokouksessa oli 29 varmaa vasemmistolaista ja 44 oikeistolaista. — Kokouksen aikana kävi Helsingin järjestyskaartin edustajakunta vaatimassa valanottoa. Yksi edustajista, Miettinen, uhkasi kaartin muussa tapauksessa ryhtyvän itse toimintaan, mutta toiset edustajat vakuuttivat kaartin noudattavan puolueen ohjeita. Kokouksen puolesta kävi 3-henkinen lähetystö kehottamassa Kaivohuoneelle majottunutta punakaartia alistumaan puoluekokouksen kantaan ja hajaantumaa, jonka se tekikin. Puoluetoimikunnasta vapautettiin Heinonen, tilalle V. Eloranta. Lähetettiin tervehdys Zimmerwald-komissionille Tukholmaan.

Puoluekokouksen päätöksessä ilmenevä puolinaisuus perustuu osaksi siihen, että suunnat eivät vielä olleet selvinneet puolueessa sisäpolitiikkaan nähden, ja osaksi kuvastuu siinä epäluottamus Venäjän vallankumousta kohtaan. Vaikka tunnettiinkin täyttä sympatiamaa bolshevikkeja kohtaan — eikä se keskustalaistenkaan puolelta johtunut yksinomaan heidän kantansa vuoksi Suomen asiassa —, niin oli voimakkaana epäluulo, että Neuvostovalta ei kestä kauvan, josta johtui pelko, että ”miten Suomen työväenliikkeen sitten käy?” Ei oltu tutustuttu bolshevismiin eikä käsitetty että näin suuri vallankumoustaistelu on minkä tahansa uhrausten arvoinen.

Tov. J. Stalin, joka tällöin oli Helsingissä puoluekokouksessa piti tervehdyspuheen, jossa toi ”iloisen sanoman Venäjän vallankumouksen voitoista.” Hän kertoi, kuinka heitä oli peloteltu vastavallankumouksellisilla kenraaleilla, nälällä, valtiokoneiston häiriöllä ja sabotaasilla, mutta kuinka näistä vaikeuksista on alettu selvitä. Oli myös peloteltu sodalla, mutta

Neuvostohallitus on tarjonnut demokraattista rauhaa. Vielä oli peloteltu Venäjän hajoamisella, mutta Neuvostohallitus on siihen vastannut noudattamalla oikeata kansallisuuspolitiikkaa. "On mahdotonta aikaansaada luottamusta jyrkästi tunnustamatta Suomen kansalle vapaata itsemääräämisoikeutta... Suomen kansan vapaaehtoinen, rehellinen liitto Venäjän kansan kanssa! Ei mitään holhousta, ei mitään valvontaa ylhäältä päin". Tov. Stalin jatkoi: Toverit! Me olemme saaneet tietää, että teidänkin maassanne on samanlainen hallituspuola kun oli Venäjälläkin Lokakuun vallankumouksen aattona. Me olemme saaneet tietää, että teitäkin pelotellaan nälällä, sabotaasilla y.m., mutta sallikaa minun ilmoittaa teille sen kokemuksen perusteella, jonka olen saanut vallankumousliikkeistä Venäjällä, että kaikki nämä vaarat joskin ne ovat todelliset eivät ole suinkaan ylipääsemättömät. Nämä vaarat voidaan voittaa, jos toimitaan jyrkästi ja horjumatta. Siinä ilmakehässä, jonka muodostavat sota ja hajaannus, yhä kehittyvä vallankumousliike lännessä ja työväen vallankumouksen yhä lisääntyvät voitot Venäjällä, ei voi olla sellaisia vaaroja ja vaikeuksia, jotka voisivat kestää teidän rynnäkönnne edessä. Tässä ilmakehässä voi pysyä pystyssä ja voittaa ainoastaan yksi valta, sosialistien valta, tässä ilmakehässä kelpaa ainoastaan yksi menttelytapa, Dantonin menettelytapa: uskallusta, uskallusta ja vielä kerran uskallusta! — Jos te tulette tarvitsemaan meidän apuamme, niin me tulemme antamaan sitä veljellisesti ojentaen teille kätemme. Tästä voitte olla varma".

20. *Järjestyskaartit ja punakaartit.* Kuten luonnollista heräsi vallankumouksellisen työväen keskuudessa jo aikaisin erikoisen järjestäytymisen ja aseistautumisen aatos. Porvarien uhkaava esiintyminen ja aseistautuminen osotti yhä selvemmin sen tarpeellisuutta. Työväen suurissa mielenosoituksissa tarvittiin yhä enemmän järjestysmiehiä. V. 1905 punakaarti muisui mieleen ja vaatimuksia esitettiin puoluejohdolle. Syksyllä hyväksyikin puolueoimikunta, kai kahta ääntä vastaan, järjestyskaartin perustamisen ja syyskuun lopussa perustetaan niitä yli maan. Marraskuun lakon jälkeen esiintyy erikoinen punakaartilaisuus. Osa järjestyskaartilaisia perustaa punakaarteja, joidenkin kaartien enemmistökin oli punakaartilaisella kannalla. Jouluk. 16—17 p. pidettiin järjestyskaartin edustajakokous Tampereella. Siinä arvosteltiin ankarasti marraskuun lakon johtoa. Esiintyi kaksi suuntaa: toiset kannattivat puoluejohtoa, toiset olivat sitä vastaan. Viimemainitut alkoivat nyt järjestää erikoisia punakaarteja, jotka noudattivat omaa menettelytapaansa. M.m. valtasivat ne Helsingissä ent. kenraalikuvernöörin talon, jota alettiin nimittää "Smolnaksi". Kahnausta niiden ja järjestyskaartin keskustusten kesken kesti tammikuun loppupuolille, kunnes ne tammik. 26 p. puolueoimikunnan Toimeenpanevan Komitean toimesta yhtyivät.

21. *Torpparivapautuskysymys.* Marrask. 27 p. esittivät sos. dem. edustajat lakiesityksen torppien ja mäkitupa-alueitten julistamiseksi pääti-loistaan riippumattomiksi. Perusteluissa huomautetaan, että v. 1916 päät-

tyi yli 60 tuh. vuokrasopimusta, ja vaikka vuokra-aikaa onkin jatkettu 5 vuodella, ei se riitä. Nyt on torpat ja mäkituvat julistettava riippumattomiksi, säilyttäen niille niiden edut ja oikeudet, kunnes maanvuokraajain vapautus on lopullisesti järjestetty. Porvarillinen enemmistö hylkäsi esityksen. Ympäri maan pidettiin torpparien kokouksia joissa torpparit julistivat, että ellei eduskunnasta nyt tule torpparivapautusta, niin panevat he sen toimeen eduskuntaa kuulematta. — V. 1918 punasena aikana julistettiin maanvuokraajat vapaiksi ja taistelivat ne punakaartissa vapautensa puolesta. Vallankumouksen jälkeen, vaikka se päättyi tappioonkin, riensivät porvarit säättämään lain maanvuokraajain itsenäiseksi tekemisestä. Suomessa lisättiin pikkutilallisten lukua kymmenillä tuhansilla. Mutta kapitalistisesti suoritettuna ei tämä "vapautus" voi ratkaista maakysymystä Suomessa.

22. *Itsenäisyyskysymys.* V. 1917—18 vaihteessa vaativat s.d. edustajat yhä valtalain voimaan saattamista. Kun porvari puolelta esitettiin verukkeena, että siinä ulko- ja sotilasasiat on jätetty Venäjän hoidettaviksi, tarjoutuivat sosialistit sen lisälainsäädännöllä täydentämään. Mutta kun porvarit eivät tahtoneetkaan kansanvaltaa, vaan "lujan hallituksen", eivät he suostuneet. Marrask. 26 p. valittu Svinhufvudin senaatti ilmoitti jouluk. 4 p. eduskunnalle esittävänsä ehdotuksen hallitusmuodoksi, jonka mukaan "Suomi on oleva riippumaton tasavalta". Sos.dem. ryhmä hyväksyi tämän periaatteen, mutta vaati, että se on toteutettava sovinnollista tietä Venäjän kanssa aikaan saatavalla sopimuksella. Tämä ehdotus hylättiin jouluk. 6 p. 100 äänellä 80 vastaan. Sitä päivää juhlivat Suomen porvarit ja nosket "itsenäisyyspäivänä". — Eduskunnassa käytiin kiihkeitä keskusteluja ulkopoliitikasta. Jouluk. 18 p. esittivät sosialistit välikemyksen sen johdosta, että huhut kertoivat joidenkin suomalaisten puuhaavan Ruotsin puuttumista Suomen asioihin, josta palkaksi sille annettaisiin Ahvenanmaa. Myös kysyttiin mitä hallitus on tehnyt Venäjän ja muiden maiden tunnustuksen saamiseksi Suomen itsenäisyydelle. Svinhufvud ilmoitti kääntyneen eri hallitusten puoleen, ja olikin hallitus kääntynyt, mutta — ohi Venäjän Neuvostohallituksen. Brestin rauhanneuvotteluissa ilmoittivat saksalaiset venäläisille, että Suomen hallitus oli Saksan hallitukselta pyytänyt itsenäisyyden tunnustamista, mutta oli saanut kieltävän vastauksen ja neuvon kääntyä ensin Venäjän puoleen. Saman neuvon antoi Ruotsi. Sos.dem. puolueoimikunnan puolesta laadittiin kirjelmä bolshevikkien Keskuskomitealle, jolle se esitettiin lähetystön kautta 27 p. jouluk. Seuraavana päivänä hyväksyi Keskuskomitea esityksen ja tammik. 4 p. tunnusti Neuvostojen Toim.p. Keskuskomitea Suomen itsenäisyyden. — Eduskunnassa leimasivat sosialistit hallituksen ulkopolitiikan seikkailupolitiikaksi.

23. *Tilanne kärjistyy.* Jo syyskesästä alkaa "Työmiehessä" olla kirjoituksia, joissa osotetaan porvariston valmistavan kansalaissotaa. Senaatti, josta sosialidemokraatit olivat lähteneet, perusti poliisikouluja ja

avusti rahallisesti y.m. lahtarikaartien järjestämistä. Kaupunkeihin ja maalaiskuntiin muodostui sotilaallisia keskuksia. Hyvänä pohjana näille oli koko sodan ajan harjoitettu jääkäritoiminta. Laajempien pikkuporvarillis- ja talonpoikaisjoukkojen keskuudessa uskoteltiin "suojeluskunnilla" ja "palokunnilla" olevan tehtävänä vain "kotien rauhan suojelun" ja venäläisen sotaväen mielivaltaisuuksien ehkäiseminen. Mutta sisemmissä "piireissä" sanottiin suoraan, että kysymyksessä on maan työväenliikkeen masentaminen. Vuoden vaihteessa 1917—18 alkoi olla jo selvää, että tilanne nopeasti kärjistyy kansalaissodaksi. Työväenliikkeen johto kuitenkin toivoi rauhallisesti selvittävän, ainakin toistaiseksi, siten että saataisiin eduskunnassa vasemmistotalonpoikien avulla kumoon Svinhufvudin vastavallankumouksellinen hallitus ja tilalle demokraattisempi, joka tarkokkaalla uudistustoiminnalla, varsinkin elintarvekysymyksen järjestelyllä tyydyttäisi edes osan tilanteen vaatimuksista. Mutta Suomen porvaristo katsoi jo myöntyneensä liikaakin ja tahtoi panna rajan: "tähän saakka, mutta ei kauemmaksi!" Ja tahtoi se saada peruutetuksi hyvän joukon jo tekemiäänkin myönnytyksiä. Ennenkaikkea tahtoi se saada voimakkaan hallituksen, militaristisen sotaväen ja lujan järjestysvallan. Sen menettelytammikuulla on jo suorastaan provokatoorinen. Suojeluskunnat alkavat uhkailla ja liikehtiä, aseitten tuontia ulkomailta joudutetaan, jääkärit (paitsi kumoukselliset työläisjääkärit) pyydetään lähtemään kotiin Saksasta (Libausta y.m.). Kun sitten punaset alkoivat jouduttaa vastatoimenpiteitä ja saada aseita, katsoi ylipäälliköksi nimitetty Mannerheim olevan ajan alkaa. Niin syttyi kansalaissota.

24. *Kuka alkoi?* — Tästä kysymyksestä on paljon keskusteltu ja aiheutti se eräänlaista puolustelua punasella taholla kumouksen aikana ja lähiaikana sen jälkeen. Tällaiselta näkökannalta on kirjoitettu kokoelmassa julaistu tov. Rovion kirjoitus ja koskettelee sitä myös tov. Kuusinen y.m. Pian kuitenkin asetettiin kysymys toisin. Ei enää puolusteltu sillä, että punaset eivät alkaneet, vaan osotettiin se viaksi. Kansalaissotaan on kyllä aina yleensäkin syyssä riistäjäluokka, se kun ei halua vapaaehtoisesti väistyä, kun on tullut ilmeiseksi kehityksen esteeksi. Sen valta on silloin väkivaltaisesti raivattava pois tieltä. Tämän edellytyksenä on vallankumouksellinen tilanne, jonka tov. Lenin kuvaa sellaiseksi, jolloin sekä valtuokat että sorretut luokat eivät enää voi eikä tahdo elää ennallaan, vaan ase kädessä ratkaisevat kysymyksen kuka maassa valtaa pitää. Tällaisen ratkaisun edellä on tavallisesti aika, jolloin vanha yhteiskunta on hajoamistilassa. "Järjestys" rikkoutuu, kansanjoukot tekevät "omavaltaisuuksia", tapahtuu pienempiä yhteentörmäyksiä, jotka aiheuttavat varustelua kummaltakin puolen, kuten oli laita Suomessa v. 1917. Silloin on pelkkä taktiikan, ei moraalin kysymys, kuka alkaa varsinaisen kansalaissodan. Suomessa alkoivat sen lahtarit panemalla suojeluskuntansa liikkeelle, Viipurissa, Pohjanmaalla, Savossa ja Karjalassa. Vasta sitten otti sos.dem. puolueen johto aloitteen Helsingissä.

25. "*Vallankumousjulistus Suomen kansalle*" annettiin tammik. 27 p. Sen on allekirjottanut Suomen Työväen Toimeenpaneva Komitea, puh.j. Eero Haapalainen. Se kuuluu:

"Suomen työväenluokan suuren vallankumouksen hetki on lyönyt. Tänä päivänä on pääkaupungin työväki uljaasti kukistanut sen synkän harvainvallon päämajan, joka alkoi verisen sodan omaa kansaansa vastaan.

Rikoksellisen senaatin jäsenet valmistivat maan pääkaupungissakin inhoittavaa veljesveren vuodatusta ja salakavalaa hyökkäystä Suomen järjestyneen työväen kimppuun. Samalla he tekivät itsensä syypäiksi niin julkeaan valtiopetokseen, että pyysivät vieraiden valtioiden monarkistisia hallituksia lähettämään murhajoukkoja Suomen työtätekevää kansaa teurastamaan. Koko kansamme vapaus ja elämä oli täten suuressa vaarassa.

Nyt on tuolta lahtarisenaatilta otettu kaikki valta pois. Sen rikokselliset jäsenet olemme määränneet vangittaviksi, missä ikinä heidät tavataan, sillä vankilassa olisi aikoja sitten ollut sellaisten kansan vihollisten oikea paikka. — Kaikki valtiovalta Suomessa on päätetty ottaa tämän maan työtätekevän kansan omiin luotettaviin käsiin.

Näin on työväen täytynyt nousta omalla voimallaan vihdoinkin pelastamaan itsensä ja koko kansamme siitä turmiosta ja hädästä, jonka kuuluu rikoksellinen politiikka, kapitalistinen politiikka on ollut kansamme syöksemäisillään. Kamalia ja vaarallisia senaatin ja sen kätyrien juonia on paljastunut. Toisen lainrikkoksen toisensa jälkeen teki tämä senaatti anastaakseen käsiinsä valtiovallan, joka itse asiassa kuuluu kansalle itselleen. Nähtävästi oli pääjuoni se, että senaatti tahtoi koko maan työväenliikkeen verisesti tukehuttaa, lyödä kaikki kansanvaltaiset edistyspyrinnöt kahleisiin ja haudata kärsineen kansan keväiset uudistustoiheet kalman rauhaan.

Mutta niin kauhean taantumuksen orjaksi ei Suomen työväenluokka ikinä alennu. Niin rumien vallankaappaushankkeiden täytyi sortua häpeällä. Ja niiden täydellinen sortuminen on nyt alkanut. Juurineen tulee työväeluokka hävittämään vaarallisen taantumuksen ja sortovallan.

Sosialidemokraattisen Puoluetoimikunnan valtuuttamana Suomen työväen vallankumouksen korkeimpana elimenä me nyt julistamme, että kaikki vallankumouksellinen valta Suomessa nyt kuuluu järjestyneelle työväelle ja sen vallankumouselimille.

Maan sosialidemokratinen *vallankumoushallitus* muodostetaan nyt heti. Sen jäsenistä julkaistaan tieto ensi tilassa. Eikä ole kysymyksessä se, että vain uusia miehiä pantaisiin vanhoihin virkoihin. Vaan kysymyksessä on koko virkavallan kukistaminen.

Suomen työväen järjestöt ja kaartit kaikkialla maassa täyttäkööt nyt vallankumouksellisen velvollisuutensa kukin voimainsa mukaan. Luja vallankumouksellinen järjestys on säilytettävä riveissämme! — Venäläistä sotaväkeä on kaikkialla kohdeltava hyvin, sillä tietoiset venäläiset toverit ovat vallankumouksellisen työväen ystäviä.

Suurilakko ei ole läheskään kaikilla paikkakunnilla vallankumouksen onnistumiselle välttämätön. Missä se on välttämätön ja missä ei, sen

päättäköön kunkin paikkakunnan vallankumouksellinen työväki itse järjestyksensä kautta. Helsingissä on mielestämme vallankumouksen takia tarpeen heti alkaa suurlakko. Mutta kunnallishallinnot ja muut valta-asetat otettakoon työväen haltuun, missä se näyttää sopivalta ja hyödylliseltä. Ei missään horjumista eikä perääntymistä! Ei pitkiä neuvotteluja kavalain aseellisten vihollisten kanssa! Työväen voitto on perille vietävä!

Rauhallisten kansalaisten, jotka eivät tahdo työväen vihollisia avustaa, ei ole vallankumousta pelättävä. Pieneläjät maalla ja kaupungeissa älkööt uskoko sellaisia valheita, että työväki heidän omaisuuttaan tahtoi. Päinvastoin työväen voitto voi kohottaa heidänkin yhteiskunnallista asemaansa. Työväen voima on oikeudenmukaista voimaa, joka aina kokee väittää tarpeetonta väkivaltaa ja viattomain ihmisten kärsimyksiä. Mutta kaatuneen senaatin aseelliset avustajat kukistetaan armotta. Ketkä heistä ovat petollisesti mukaan houkuteltuja, heittäköön ne aseensa heti pois kun huomaavat nyt, että heitä on tahdottu eksyttää taistelemaan työtätekevän kansan jaloa asiaa vastaan.

Työväen vallankumous on ylevä ja ankara. Se on ankara röyhkeille kansan vihollisille, mutta avulias ja turva kaikille sorretuille ja puutteenalaisille. Luottakaa työväen vallankumouksen voimaan! Sen on vielä toisilla seuduilla taisteluja käytävä. Mutta vastustamattomasti se vie nyt lipunsa voittoon!

Uskomme varmasti, että työtätekevän kansamme niin nykyiset kuin tulevatkin polvet vielä moneen kertaan siunaavat tätä vallankumousta, josta on alkava Suomessa uusi, onnellisempain olojen aika."

26. *Suomen köyhälistön tervehdys* muiden maiden luokkataistelutovereille lähetettiin heti vallanoton jälkeen puoluetoimikunnan puolesta Tukholmassa olevan Zimmerwald-toimiston kautta. Siinä sanotaan, että Suomen köyhälistö on "alastoman nälän sitä vastaan irvistäessä ja omistavien luokkien verikaartien uhatessa sen elämää ja kaikkia vallankumousajan saavutuksia", ottanut vallan käsiinsä ja "venäläisten tovereittemme esimerkkiä seuraten astunut yhteiskunnallisen kumouksen tielle". — "Me, pienen Suomen proletarit ymmärrämme kyllä, kuinka suuria vaikeuksia on edessämme lähtiessämme käyttämään yhteiskunnallista valtaa ja toteuttamaan sosialismiin tähtääviä uudistuksia". Porvaristo koettaa "nostattaa talonpoikaista kansaa työväkeä vastaan, käyttäen agitatio-keinoaan kansalliskiihkoista valheellista uskottelua, että muka sosialistit aikoisivat, luopuen Suomen itsenäisyydestä, uudelleen liittää Suomen Venäjän yhteyteen". — Kun Suomen omistavat luokat ovat puuhissa saada apua ulkomaita, kehotetaan tovereita toimimaan, niin että rauhotusjoukkoja ei voitaisi lähettää Suomen köyhälistöä vastaan. Taistelu on kansainvälinen. "Maailmansota on kypsyttänyt edellytykset kansainväliselle työväennoukselle, jopa tehnyt sen välttämättömäksi... Kuulkaa Venäjän köyhälistön taistelukutsua, nouskaa omistavien luokkien herruutta vastaan... Tehkää sodasta loppu, kukistakaa kapitalistiset hallitukset ja tarttukaa yhteiskunnan ohjiin työtätekevien luokkien, maailman kansain onneksi!"

27. *Kansanvaltuuskunta.* Tammik. 28 p. julisti Toimp.k. että on väliaikaisesti kunnes Työväen Pääneuvosto kokoontuu asetettu vallankumoushallitus, Suomen Kansanvaltuuskunta. Sen puheenjohtaja on Kullervo Manner, ulkoasiain valtuutettu toim. Yrjö Sirola, sisäas. v. Sahatyöväenliiton asiamies E. Haapalainen ja viilaaja A. Taimi, oikeusas. L. Letonmäki ja puuseppä A. Kiviranta, valistus. toim. O. W. Kuusinen, raha-as. toim. J. Kohonen, työväenas. v. Amm. Järjestön puh.j. J. H. Lumivuokko, maatalous. toim. E. Eloranta, elintarveas. Amm. J:n puhj. O. Tokoi, liikenneas. kuljettaja K. Lindqvist, posti- ja tiedotus. toim. E. Elo ja prokuraattorina puoluesiht. M. Turkia. Tri E. Gylling tuli mukana raha-asiaain hoitoon.

Kansanvaltuuskunnan kokoopanoa sitten lisättiin. Maalisk. 20 p. tiedotetaan, että Sisäasiainosasto ja Sota-asiaain osasto ovat erotetut toisistaan, edell. valtuutetuiksi on nimitetty M. A. Airola ja Hanna Karhinen; jälkim. Haapalainen ja Taimi. Tiedotus yhdistetään Liikenneasiainosastoon; Työasiainosastosta eroitetaan Sosiaaliasiaain osasto, jonka valtuutetut ovat J. O. Arjanne ja Hilja Pärssinen. — Huhtik. 4 p. siirtyi Kansanvaltuuskunta Viipuriin.

28. *Kansanvaltuuskunnan julistus* annettiin 29 p. se kuuluu: "*Suomen työmiehet, kansalaiset!* Jos teidän tahtonne on se, että meidän on yhdessä muodostettavan Työväen Pääneuvoston kanssa astuttava tällä kohtalokkaalla hetkellä täyttämään maan vallankumoushallituksen tehtäviä, niin tahdomme ne tehtävät horjumatta täyttää voimaimme mukaan. Kun köyhälistön hätä on niin hirveä, että työläistoveri siitä pelastuakseen nostaa kiväärin olalleen, ja kun hänessä yhteiskunnallisen vapauden jano on niin valtava, että hän sen takia astuu vaikka päin kuolemaa, niin tällöin on meidän jokaisen työväenliikkeen miehen pyhä velvollisuus, missä toimessa vain tarvitaan, ponnistaa kaikki voimamme työväenluokan vapautuksen auttamiseksi niin pitkälle kuin suinkin mahdollista. Mutta jos tahdotte, toverit, toisia miehiä vallankumoushallituksen tehtäviä täyttämään, niin sanokaa se millä hetkellä tahansa yhteisten järjestöjemme kokousten kautta, on heti jokainen meistä valmis siirtämään ohjat kenelle te määrätte.

Me olemme sosialidemokraatteja. Tiedätte siis mikä on toimintaohjelmamme. Se on sosialistinen ohjelma. Me uskomme, että Suomen työväki voittaa vihollisensa nykyisessä vallankumoustaistelussa, olkootpa siten vielä edessä olevat ottelut kuinka vaikeita tahansa. Ja tällöin on joka tapauksessa paljon voitettu, niin nykyisten kuin tulevienkin sukupolvien hyväksi. Ei ainoastaan ole torjuttu synkkiä vaaroja, vaan myös vallattu elämän kohoamisen, tärkeät perusehdot.

Meidän mielestämme on nyt Suomessa pyrittävä rohkein, harkituin ottein muuttamaan koko valtiojärjestystä. Virkavalta on nyt murrettava, ettei se enää myöhemminkään voi kansan herraksi päästä. Tuomioistuintenkin itsevaltiudesta on tehtävä kertakaikkiaan loppu. Koko valtiosääntö perustettava taatusti työväen etujen mukaisen kansanvallan pohjalle. Ve-roja ja rasituksia on siirrettävä vähävaraisten hartioilta rikkaiden riistä-

jäin kannettavaksi. Vanhain ja työkyvyttömäin vakuutus alettava käytännössä jo ennen kuin varsinainen vakuutuslaki ennättää tulla säädetyksi. Kansanvalistusasiain johdosta on hävitettävä taantumuksellisuus. Torpparit ja mäkitupalaiset heti vapautettava kokonaan isäntiensä vallasta. Ja vieläkin syvemmältä on käytävä kapitalismin riistojärjestelmään käsiksi. Pankkipääoma alistettava yhteiskunnan valvontavaltaan ja sen kautta päästävä mahdollisimman pian pitämään kurissa teollisuus- ja kaupppääomaa. Vähävaraisten omaisuuteen ei ole kajottava, mutta millä alalla kansan yhteinen hätä jo selvästi vaatii suurten riistäjain tuotantolaitostenkin ottamista yhteiskunnan haltuun, väistyköön heidän omistusoikeutensa.

Tällä tavoin on päivä päivältä, viikko viikolta astuttava herkeämättä eteenpäin sosialistisen kumouksen tietä. Se voi kumousaikana tapahtua ainoastaan vallankumouksellisten säännösten kautta, joita vallankumouksen valta-elimet antavat ja joiden toimeenpanosta pääasiassa vallankumouksellinen kansa itse, omine järjestöineen huolen pitää.

Suomen porvarien hallitus astui julkeasti taantumuksellisen valtiokaappauksen tielle. Nyt on Suomen työväenluokka vuorostaan käyttävä vallankumouksen oikeuttaan, yhteiskunnallisen edistyksen palvelukseen. Porvarit tahtoivat "lujaa järjestysvaltaa", tahtoivat sitä omien pyyteittensä pönkäksi. Nyt tulkoon tähän maahan luja järjestysvalta, mutta köyhälistön turvaksi, sorrettujen avuksi!

Tämä on meidän kantamme. Ainoastaan tekomme saattavat osoittaa, mitä aikaansaadaan. Me emme ole enempää kuin tekään lähteneet vallankumoukseen leikin vuoksi, vaan syvästä vakaumuksesta, että ainoastaan siinä on Suomen työtätekevän kansan pelastus, ja että sen eteen on uhritava mitä ikinä voidaan.

Mutta sanokaamme samalla suoraan: teistä itsestänne, vallankumoukselliset työläistoverit, riippuu nyt kaikkein enimmäin, kuinka isoja tuloksia aikaansaadaan. Ei mikään valtuuskunta voi omin päin todellista olojen kumousta tehdä. Siihen kykenee vain kansa itse suurten järjestöjensä avulla. Voimaa ja yksimielisyyttä nyt kysytään! Suuria uhrauksia ja uupumattomuutta! Niistä riippuu nyt Suomen työväenluokan voitto."

29. *Kansanvaltuuskunnan tervehdys Venäjän Kansankomissarien Neuvostolle* (29.1.18) kuuluu: "Toverit. Täten ilmoitamme teille, Venäjän työläisten, sotilasten ja talonpoikain valtuutetulle hallitukselle, että maan porvarillisen hallituksen on kukistanut työtätekevän kansan vallankumouksellinen liike. Samalla on Sosialidemokraattisen Puolueoimikunnan päätöksen perusteella valta julistettu otetuksi työväenluokan käsiin ja on sitä valtaa toistaiseksi astunut käyttämään Suomen Kansanvaltuuskunta, jonka toimintaa valvomaan asetetaan Työväen Pääneuvosto. Hallitusvallan vaihtumisesta tehdään myös ilmoitus niiden valtojen hallituksille, jotka ovat tunnustaneet Suomen tasavallan riippumattomuuden. Samalla kun tästä ilmoitamme teille, toverit, Venäjän kansan valtuutetut, pyydämme kauttanne lähettää Suomen työtätekevän vallankumouksellisen kansan tervehdyksen Venäjän vallankumoukselliselle proletariaatille ja lausua sen

sydämellisen toivomuksen, että vankka solidarisuus vallitsisi Venäjän ja Suomen työläisten kesken taistelussa kapitalismin kukistamiseksi. Eläköön köyhälistön kansainvälinen vallankumous.”

Venäjän Kansankomissarien vastatervehdyksen toi tammik. 30 p. posti- ja sähkötysasiainkomissari Proshjan. Hän lausui seuraavaan tapaan: venäjän vallankumouksellisen köyhälistön hallitus tervehtii sydämellisesti Suomen uutta sosialistista hallitusta. Kun Suomen sosialidemokraatit tuonnoin kävivät pyytämässä Suomen riippumattomuuden tunnustamista, kannatimme sitä luottaen siihen, ettei kuluisi pitkää aikaa, kun Suomen köyhaistö astuisi vallankumoukselliseen taisteluun ja ottaisi maansa ohjat käsiinsä. Toiveet toteutuivat pikemmin kuin osattiin odottaakaan. Yhteiskunnallista vallankumousta ei, kuten tiedämme, voida kovinkaan pitkälle toteuttaa yksityisissä maissa eikä pikkukansojen voimilla, vaan on se oleva kansainvälinen. Siksi on iloista ja rohkaisevaa aina se, kun porvarisvallan ketjusta katkeaa rengas lisää. Se on uusi sysäys kansoille astua sosialistiseen kumoustaisteluun. Venäjän veljeshallitus toivoo, että suomalaiset toverit voisivat aletun taistelunsa viedä onnelliseen tulokseen, ja lupaa kaiken kannatuksensa taistelussa porvaristoa vastaan, joka kuuluu kansainväliseen riistäjäluokkaan on työväen vihollinen.

Suomen Kansanvaltuuskunnan puheenjohtaja kiitti tervehdyksestä, joka on sitä ilahuttavampi, kun se tulee venäläisten tovereitten puolelta, joiden taistelu on luonut tämänkin köyhälistökumouksen edellytyksiä, ja joiden rohkea esimerkki on Suomen köyhälistöä taisteluun innostuttanut. Taistelumme tiellä on vakavia vaikeuksia ja siksi ilahuttaakin meitä venäläisten tovereitten tuki ja apu. Luottamuksella köyhälistön kypsytyteen ja voimaan käymme taisteluamme eteenpäin.

Helsingin Työ- ja Sotamiesneuvoston, Suomen aluekomitean, Itämerenlaivaston Keskuskomitean täysistunnossa (28. 1. 18) hyväksyttiin tervehdys Suomen sosialistiselle hallitukselle. — Katsoen siihen että suomalaiset valkokaartit hyökkäävät venäläistä sotaväkeä vastaan, kehottaa kokous ryhtymään toimenpiteisiin tovereitten elämän ja omaisuuden sekä Venäjän tasavallan arvon suojelemiseksi. — Brest-Litovskista tuli myös Venäjän rauhanlähetyksen puolesta tervehdys.

30. Suomen Työväen Pääneuvostoon kuului sos.dem. puolueueuvoston edustajia 10, Ammattijärjestön ja liittojen toimikuntain ed. 10, Punasten Kaartien edustajia 10, Helsingin Työväenjärjestöjen Eduskunnan ed. 5, joista se luovutti yhden paikan Uudenmaan maaseutujärjestöille. Helmik. 18 p:n kokouksessaan hyväksyi Pääneuvosto itselleen perussäännöt, joiden mukaan se, yhdessä Kansanvaltuuskunnan kanssa, käyttää korkeinta valtaa kunnes uusi elin on Suomen kansan hyväksymän Valtiosäännön mukaan valittu. Jäseniä lisättiin sitten vielä 5, sos.dem. puolueueuvoston valittaviksi. Kansanvaltuuskunnan jäsenillä on Neuvostossa puhevalta, ja äänivaltakin lainsäädäntöasioissa. Neuvostoon valitut voidaan kutsua pois milloin tahansa. Neuvosto ottaa ja erottaa Kansanvaltuuskunnan jäsenet ja hyväksyy lait. Kansanvaltuutetut ovat velvolliset vastaamaan

heille Neuvostossa tehtyihin kysymyksiin. — Kansanvaltuutetut kävivät selostamassa toimintaansa neuvostossa.

31. *Sos.dem. Puolueneuvosto* kokoontui helmik. 4 p. ja hyväksyi ”historiallisena välttämättömyytenä” tapahtuneen vallankumouksen, ”jolla on yhteiskunnallinen luonne”, sekä Kansanvaltuuskunnan toimenpiteet. Neuvosto päätti vielä, että ”Suomelle on laadittava kansanvaltainen valtiosääntöehdotus”, joka asetetaan kansanäänestyksen alaiseksi. Sisäasiain hoito on erotettava sotilasasioista, punakaartin toiminta rajotettava puhtaasti sotilasasioita koskevaksi, kaarti katsottakoon valtion armeijaksi, ”anarkistiset ja omavaltaiset teot on estettävä. . . tarpeetonta verenvuodattusta vältettävä”. — ”Tuotannon saattamisessa yhteiskunnan haltuun noudatettakoon tarpeellista varovaisuutta; kuitenkin ulotettakoon valtion valvonta kaikille tärkeimmille tuotannon aloille”. Missä kapitalistit yrittävät keskeyttää tuotannon, ”sosialiseerattakoon sellainen tuotannon ala julistamalla tuotannon välineet menetetyiksi valtiolle”. — Puoluetoimikunta uusittiin ja tulivat siihen: E. Gylling, V. Jokinen, E. Salin, J. Komu, K. Hämäläinen, J. K. Lehtinen ja A. Halme; var. Hilja Pärssinen, Aura Kiiskinen ja S. Mäkelä.

32. *Valtiosääntö*. Helmik. 23 p. hyväksyi Suomen Kansanvaltuuskunta ”ehdotuksen Suomen valtiosäännöksi”, joka oli aikomus esittää kansanäänestyksellä hyväksyttäväksi, ”sitten kun Suomen työtäkevä kansa on kukistanut sortovallan ja kunnialla voittanut kansan viholliset”. Tämä valtiosääntöehdotus on niin kansanvaltainen kuin pikkuporvarillinen kansanvaltaisuus suinkin voi vaatia. Sen mukaan on Suomi tasavalta, jossa ”kaikki valtiovalta kuuluu kansalle”. Kansalaisilla on kaikki vapaudet, työväellä myös määritelty lakkovapaus (”julkisen vallan ase- ja järjestysvoima älköön sekaantuko työriitaisuuksiin”). Kansallisen vähemmistön kieliset oikeudet ovat turvatut. Äänioikeus 20 vuotta täyttäneillä. Kansaneduskunta kokoontuu määrättyinä päivinä ilman eri kutsua. Kansalla on aloteoikeus. Jos eduskunta syrjäyttää valtiosäännön tai aikoo saada aikaan harvainvaltaisen järjestyksen maassa, niin kansa nousee ja hajoittakoon sen. Eduskunta valitsee hallituksen, Kansanvaltuuskunnan, joka kolmas vuosi. Sen puheenjohtaja on Tasavallan Esimies. Kansanvaltuuskunnan kokouksessa ovat läsnä eduskunnan valvojavaliokunnan jäsenet. Korkeimman tuomioistuimen jäsenet y.m. virkamiehet asetetaan viideksi vuodeksi, mutta voidaan erottaa aikaisemminkin, jos eivät tointaan tyydyttävästi hoida. ”Eri alain hallinnossa olkoon kohtuullisen laaja edustus niiden alaisissa laitoksissa ja näiden laitosten teettämässä töissä työskentelevillä, heidän järjestöjensä valitsemain edustajain kautta. Sellaisilla aloilla joissa hallintotoimi läheisesti koskee suurta osaa koko maan työväenluokasta tani tarkottaa pääasiassa työväenolojen järjestämistä, olkoon myös työväen keskusjärjestöillä vaikutusvaltainen edustus”. — Tällaisen valtiosäännön esittämisen virheellisyys niissä oloissa on tov Kuusisen y.m. kirjojutsissa osotettu.

33. *Punanen Kaarti*. Vallankumouksen aattona yhdistettiin järjestyskaartien ja punakaartien johdot ja Kansanvaltuuskunta julisti Punakaartin Tasavallan armeijaksi. Yleisesikunnan julistuksessa selitetään, että on noudatettava kuria ja vältettävä provokatiota. Aseettomia vankeja vastaan on väkivalta kielletty ja on asiat jätettävä työväen sota-oikeuden käsiteltäväksi. Helmik. 3 p. annetussa päiväkäskyssä kehoitetaan kaarteja pitämään kokouksia, joissa hyväksyvät vallankumoushallituksen ja antavat juhlallisen lupauksen. Sellaisen kaavaksi esittivät eräät kaartien toimihenkilöt seuraavan:

"Me Suomen Punaisen kaartin — — — komppanian jäsenet hyväksyen Suomen työväen vallankumouksen ohjelman ja sen luoman järjestyksen. Lupaamme ase kädessä yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta viimeiseen veripisaraan saakka kaikkine voiminemme taistella kapitalistien vallan kukistamiseksi sekä köyhälistön vapauttamiseksi, ja tämän taistelun yhtenäisyyden ja eheyden nimessä lupaamme me noudattaa Suomen järjestyneen työväen hyväksymän Kansanvaltuuskunnan sekä sen asettaman Punaisen kaartin johdon määräyksiä. Tämä vakuutuksemme on vapaa ja tulemme sen täyttämään vallankumouksellisen tietoisuutemme ja oikeudentuntomme mukaan."

Väliaikaisesti määrättiin kaartien esikunnat toimittamaan "paikalliselle työväen neuvostolle" (eduskunnalle) tieto siitä kuinka monta kaartilaisista on. Neuvoston on määrättävä kaartilaisien päiväpalkkio; arvion pohjaksi on pantava paikkakunnan keskimääräinen työpalkka korotettuna kohtuuden mukaan. Samallaisen arvion perusteella suoritetaan haavoituneen tai kaatuneen perheelle avustusta, kunnes asia vakinaisesti järjestyy. Rykmenttien päällystöjen on piiriesikunnille ilmoitettava pataljoonain ja komppanian jäsenmäärä, aseistus ja päälliköt. Helmik. 5 p. määrätään, että kaartilaisilla tulee olla hatun ympäri kierrettyä punainen nauha. Telefoonit ei saa tärkeitä tietoja antaa (mitä sääntöä paljon rikottiin). Telefoonilinja on tarkasti valvottava ja estettävä tietojen varastaminen sekä lipun ja merkin väärin käyttäminen; väärinkäyttäjät rangaistaan kenttöoikeudessa. Perustetaan Teknillinen jaosto korjaamaan lahtarien tekemiä vaurioita. Kaartit veloitetaan avustamaan elintarvelautakuntia. Yleisesikunnan Ambulanssi-Osasto antaa helmik. 7 p. määräyksiä ensiavun osastoille. Kun sveitsiläiset protesteerasivat sen johdosta, että Punakaartin sairaanhoitajat käyttivät valkoista ristiä punaisella pohjalla (Sveitsin lippu), käskettiin käyttämään kansainvälistä Punaisen Ristin merkkiä.

Helmik. 7 p. kehotti Kansanvaltuuskunnan Intendenttilaitos lähettämään tiedot sen alaisista laitoksista ja huomautti punakaartilaisille, että heidän on noudatettava korttijärjestelmää elintarpeitten käytössä. Helmik. 7 p. julaistaan asetus toveri- ja sota-oikeuksista. Päällystön ja miehistön mieliin terotettiin, että ulkomaalaiset ovat loukkaamattomat henkilöön ja omaisuuteen nähden. Vastavallankumouksellisten julmuuksista kehoitettiin antamaan tarkat tiedot. Ne ammattimiehet, jotka tarvittiin käynnissä pidettävissä töissä, on vapautettava punakaarteista. Helmik. 21

p. annettiin määräys, että kaarteihin tunkeutuneet rikolliset ainekset on niistä poistettava ja jätettävä sota-oikeuden tuomittaviksi. Helmik. 21 p. ilmoitetaan, että eläinlääkärien merkki on punainen viisijakoinen tähti. Kaarteja kehoitetaan muodostamaan opetuskomennuskuntia, joita venäläiset vapaaehtoiset opettavat. Kaartien oikeutta käyttää rautateitä säännösteltiin ja määrättiin, miten tarkastus junissa on toimitettava. Rautateillä kuletettava tavara on tarkastettava. Maalisk. 6 p. kiellettiin estämästä Venäjän sotavoimain ja sotilasvirastojen evakuoimista. Irtaimen omaisuuden luovutus on tapahtuva vapaaehtoisten sopimusten perusteella.

Maalisk. 22 p. järjestetään Punaisen kaartin ylijohito niin, että Sotasiain osaston hoitajana tuli olemaan edelleen Eero Haapalainen ja Ylipäällystönä 3-miehininen ylipäällikkökunta: A. Taimi, Eino Rahja ja E. Eloranta. — Huhtik. 12 p. antaa Punaisen Kaartin uusi ylipäällikkö K. Manner ensimmäisen päiväkäskynsä Viipurissa. 12 p. hän määrää kaartien päälliköt ja miehet, jotka eivät ole vakinaisessa palveluksessa, lähtemään kotilääniinsä ja ilmoittautumaan Riihimäellä tov. Kronqvistille. Huhtik. 18 p. annetaan tarkat määräykset matkustamisesta; Venäjälle matkustaminen kielletään (karkuriuden estämiseksi). Viimeisinä aikoina jännittävässä rintamatilanteessa pantiin toimeen työväkeen kuuluvien mobilisointia ja porvareita pantiin pakollisiin töihin. — Ajoissa annettiin myös perääntymismääräys läntisille joukoille, mutta eivät nämä noudattaneet sitä ajoissa, josta seurasi suurta turmiota, m.m. katkesi perääntymistie Venäjälle.

34. *Vallankumousoikeudet.* Vallankumouksellisen valtiokoneiston luonteen mukaan tuli vallankumousoikeuksista järjestyneen työväen oikeuksia eikä yleisiä kansanoikeuksia. Helmik. 1 p. julaistun lain mukaan asetetaan vallankumousoikeudet "vallankumouksen saavutusten turvaamiseksi ja kansalaisten oikeusturvan takaamiseksi". Jäsenet, puheenjohtaja ja väh. 4 jäsentä, asetetaan "kunnan järjestyneen työväen toimesta, joko välittömästi yhteisessä kokouksessa tai paikallisen edustuslaitoksen kautta". Niiden tarkoituksena oli "käsitellä asioita, jotka sisältävät rikoksen vallankumousliikettä ja kansan perustamaa uutta järjestystä vastaan taikka muun rikoksen". Syytetty sai ottaa haluamansa puolustajan. "Vallankumousoikeus perustaa tuomionsa luotettaviksi katsomiinsa perustuksiin ja tosiasioihin, ottaa huomioon rikoksen tehneen luonnonlaadun sekä ne olot jossa rikos on tapahtunut, ja muut asiaan vaikuttavat seikat, myöskin sen, missä määrin rikos loukkaa työtätekevän kansan etuja sekä vallankumouksen menestystä". Kuolemanrangaistus kiellettiin. — Asetettiin myös Vallankumouksellinen Ylioikeus, jonka Pääneuvosto nimitti (puheenj. ja 10 jäsentä). Tuomio voidaan julistaa ehdolliseksi. — Kuten edellisestä näkyy, olivat nämä oikeudet samalla kertaa vallankumoustribu-naaleja ja kansanoikeuksia, joka seikka suuresti häittoi niiden tehtäviä. Kansanoikeuksiksi oli niiden perusta liian ahdas. Vallankumoustribu-naaleina olivat ne poliittisesti liian heikot.

Vankiloihin ja kasvatuslaitoksiin asetettiin komissareja ja neuvos-

toja. Luokkatuomioitten nojalla vankiloissa istuvia työläisiä ryhdyttiin vapauttamaan. — Työläisyleisöä oli oikeuden istunnoissa runsaasti läsnä. Mukana olleet vakuuttavat että työläiset yleensä hyväksyivät tuomiot ja herättivät tuomioistuimet pikkuporvarillisissakin piireissä arvonantoa. Vastavallankumouksellisten lievä kohtelu herätti kuitenkin tyytymättömyyttä. Kansanvaltuuskunta antoikin maaliskuuhuhtikuun vaihteessa julistuksen, jossa Punakaartin sota- ja kenttäoikeudet oikeutetaan tuomitsemaan vastavallankumouksellisia rikoksia ja noudattamaan ”sotoikeuden mukaista nopeutta ja ankaruutta”.

35. *Elintarvekysymys.* ”Suomen Kansanvaltuuskunnan Tiedonantajan” miltei joka numerossa on kirjoituksia elintarveasiasta. Se olikin hyvin vakava. Tiedettiin porvarihallitusten ja liikemiesten siirtäneen, minkä ennättivät, elintarvevarastoja Pohjanmaalle, jonka jo aikaisin olivat katsoneet toimintansa tulevaksi tukikohdaksi. (Kultavarastojakin olivat siirtäneet Kuopioon ja Jyväskylään). Kansalaissodan puhjettua olivat lahtarit tehneet parhaansa tukkiakseen kauppatiet ulkomaille. Elintarpeiden tuonti Venäjältä oli vähennyt. Selvisi, että porvarit olivat ”elintarpeina” kuljettaneet sieltäkin aseita itselleen. Kun Pietarissa y.m. alkoi myös elintarvepula kärjistyä, oli vaikea saada elintarpeita Suomeen. Jo kuukausia ennen ostettuja vaunullisia oli pidätettynä pitkin Venäjän asemia. Vallankumouksen aikana saivat Venäjän elintarve-elimet niitä kuitenkin vapautettua ja Suomeen lähetettyä. Siperiaan lähetettiin viljanjuna, joista yksi ennätti saapuakin Helsinkiin; toiset jäivät Pietariin tapion tullen.

Tammik. 31 p. sääti Kansanvaltuuskunta, että siemenrukiista takavarikoidaan puolet, ja niiltä paikkakunnilta, joissa on syömäviljaa päälle 4 kk. takavarikoidaan ylijäämä toisten seutujen tarpeeksi. Helmik. 2 p. kehotti Elintarveosasto käyttämään kauraa syömäviljana ja muutenkin vähentämään viljan käyttöä eläinten rehuna. Työväen järjestöjä kehoitettiin asettamaan erityisiä valvojia lääneihin ja kuntiin. Määrättiin toimitettavaksi uusi varastojen tarkastus sekä uusimaan elintarvelautakunnat, missä ne laiminlyövät tehtävänsä. Maalisk. 2 p. muistutetaan, että elintarvekeinottelu on kielletty. Maalisk. 4 p. julistaa Intendenttilaitos ravintoloille, että ylellisyysruokalajien tarjoilu on kielletty; aterialla saadaan tarjota korkeintaan 2 ruokalajia; voini ja juuston tarjoilu lihan yhteydessä on kielletty. Maalisk. 9 p. julaistaa elintarpeiden pakkohinnat. Maalisk. 16 p. velvoittaa Osasto elintarvekomissariot toimimaan tarmokkaasti ja panemaan syytteeseen elintarvemääräysten rikkojat. Maalisk. 20 p. julistetaan omavaraistaloudet huhtik. 1 p:stä lopetetuiksi, kaikki elintarpeet takavarikoiduiksi ja leipäannokset pienennetyiksi. Karjanrehu takavarikoitiin. Maalisk. 29 p. paranee elintarvetilanne Helsingissä ja leipäannoksia voidaan lisätä. — Helmik. 17 p. kävivät kansanvaltuutetut Tokoi ja Sirola Pietarissa Yhdysvaltain lähettilään Francis'in puheilla, joka lupasi toimia sen hyväksi että Amerikasta Suomea varten ostetut viljat eivät tulisi valkoisille, vaan lähetettäisiin Norjaan ja pyydetäisiin Norjaa

ja Ruotsia laskemaan ne Punaseen Suomeen. Niitä ei kuitenkaan kuulunut.

Punakaartit joutuivat rintamatoiminnassa takavarikoimaan elintarpeita itselleen. Muuallakin sattui sellaista, että kaartit toimittivat elintarpeiden pakko-ottoja. Siitä syntyi kahnauksia elintarvelautakuntien kanssa. Kansanvaltuuskunnan Elintarveosasto ja Punakaartin johto antoivat useita määräyksiä, kuinka elintarpeiden takavarikoiminen on toimitettava. Kaartien on ilmoitettava lautakunnille löytämistään varastoista ja ne käytettävä säännösten mukaan.

Porvarit koettivat tietysti sabotaashilla ja provokatiolla vaikeuttaa elintarvetilannetta. Niillä oli piilotettuja varastoja. Elintarvelautakunnissa jarruttivat porvarilliset jäsenet. Helmik. 25 p. tiedotetaan, että Helsingissä ovat porvarilliset jäsenet eronneet ja siellä työskentelevät jäävät pois työstä. Niille terotettiin mieliin vakavasti, että sellainen ei käy päinsä. Monin paikoin yrittivät porvarilliset sekottaa toimistojen tarkkoja korttijärjestelmiä. Niiden työläisjäsenet ja toimitsijat tekivät parastaan, jotta olevat varastot tulisivat tasaisesti käytetyiksi. — Elintarpeiden jakoa luokkaperusteella ei osattu järjestää.

36. *Maakysymys.* Tammik. 30 p. julisti Maatalousasiain komitea, että torpat ja mäkitupa-alueet julistetaan itsenäisiksi. Pienviljelijöille, jotka tästä joutuisivat kärsimään, suoritetaan korvausta; yhtiöiden viljelty ja viljelyskelpoinen maa joutuu valtiolle vuokrattavaksi viljelystarkoitukseen; luovutus tapahtuu korvauksetta sikäli kuin asianomainen on saanut omaisuudestaan hyötyä kauppahintaa vastaavassa määrässä. Maatiet otetaan yhteiskunnan haltuun ja pidetään yllä ylenevän tuloveron tuottamalla varoilla. Kyytilaitos tehdään itsekannattavaksi ja annetaan sille avustusta suurtuloisten verotuksesta saaduilla varoilla. 8 t. tp. ja suoje-luslait ulotetaan maatalouteen. Maatyöväen asutokysymys on järjestettävä kuntain toimesta. Maatalous saatetaan yhteiskunnan silmälläpidon alaiseksi, ja mikäli tuotantolaitoksia käytetään yhteiskuntaa vahingoittavasti tai ei hoideta, siirretään ne valtion haltuun.

Maatyöväenliiton toimikunta huomautti, että ammattiliitot ovat kehottaneet valitsemaan työhuonetoimikuntia, työkomiteoita ja työvaltuustoja. Työväen on valvottava työoloja, ja missä isännät ehkäisevät tuotantoa, on työläisten huolehdyttävä töitten käynnissä pitämisestä. Suurviljelyksen alalla on komiteat valittava niinkuin teollisuudessaakin, valitsemalla tilakomitea tiloille, joilla työskentelee väh. 10 työläistä. Jos samalla omistajalla on useampia tiloja kunnassa, on valittava valtuutettuja sivutiloille ja mejereihin. Talonpoikaisalueilla valitaan kyläkomiteoita, joiden yhdyssiteenä toimii kunnan maatyöasiain komitea. Maalisk. 4 p. kehotti liittotoimikunta torppari- ja maanvuokraajain osastoja järjestämään kokouksia ja vakaannuttamaan torpparivapautus lähettämällä miehiä punakaartiin. Samalla on harkittava elintarvekysymyksen järjestelyä paikkakunnilla.

Talonpoikien puoleen käännettiin, paitsi julistuksilla, myös erityisellä

kirjasella "Talonpojat ja vallankumous", jossa selitettiin heille, että vallankumous merkitsee herravallan lopettamista ja auttaa talonpoikia. Artikkelissa osotettiin, kuinka valkoisessa armeijassa olevat talonpojat taislevat vuosisataisten nylkijöittänsä puolesta.

37. *Työasiat.* Kansanvaltuuskunnan Työasiain Osaston ja sen alaisten laitosten toiminnasta ei vielä ole kirjoitettu mukanaolleitten muistelmia. Mainittakoon tässä sen tärkeimmät toimenpiteet. Helmik. 6 p. julaistaan järjestyssäännöt valtion- ja kuntain töitä varten. Niiden mukaan on jokaiseen työpaikkaan valittava luottamusmiehistö, jonka on valvottava työhön ottamista ja työntekoa. Helmik. 7 p. terotti Osasto järjestyneen työväen mieliin kunnollisen työn ja työkurin merkitystä. Kun työnantajat saboteerasivat ja pitivät työpaikkojaan suljettuna, koetettiin heitä pakottaa ne avaamaan. Jos siitä ei ollut apua, otettiin työpaikat työväenvallan haltuun ja asetettiin niihin hoitajat Työasioita koskevia ohjeita antoivat myös ammatilliset järjestöt. Työasiain osasto jakautui alaosastoihin kauppaa, teollisuutta, meriasioita, yleisiä töitä sekä työväen suojelusta ja vakuutusta varten. Työttömyyden suhteen ryhdyttiin erikoisiin toimenpiteisiin. — Se ettei teollisuuden yhteiskunnallistuttamiseen heti käyty käsiksi ei itsessään ollut virhe — Venäjälläkään ei sitä heti toteutettu — vaan oli virhe se, ettei ollut tarkotuskaan yhteiskunnallistuttaa ennen kuin vallankumouksen jälkeen eduskunnallista tietä, mikä johtui edellä esitetystä yleisestä käsityksestä. Mutta kun käytäntö vaati yhteiskunnallistuttamista, käytiin siihen käsiksi.

38. *Suomen ja Venäjän välinen sopimus.* Maalisk. 1 p. allekirjoitettiin Pietarissa "Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan Kansankomissaarien Neuvoston ja Suomen Sosialistisen Työväentasavallan Kansanvaltuuskunnan" kesken sopimus "näiden vapaitten tasavaltain ystävyyden ja veljeyden lujittamiseksi". Siinä sovitaan keskinäisestä, toisen alueella olevan omaisuuden luovuttamisesta. Neuvostohallitus luovutti Suomelle tsaarin hallituksen Suomessa rekvisoimat laivat "Suomen kauppalaivaston kansallistuttamisen edistämistä varten". Samoilla perusteilla muunkin Suomen alueella olevan rekvisoidun omaisuuden. Molemmien puolin taattiin kauppa-aluksille esteetön pääsy toistensa satamiin ja kanaviin. Venäjä luovutti Suomelle Petsamon alueen ja Suomi Venäjälle Inon linnakkeen. Erimielisyyksiä oli toisen maan kansalaisten oikeuksien nauttimisesta toisen alueella. Sovittiin kuitenkin niin, että Neuvostovalta myönsi "kaikki Venäjän kansalaisille kuuluvat valtiolliset oikeudet Suomen kansalaisille Venäjällä, jotka kuuluvat työväenluokkaan tai talonpoikaisväestöön, joka ei käytä vierasta työvoimaa, mikäli he ansiotyössä ollen asuvat Venäjän alueella". Suomen puolesta luvattiin myöntää "mahdollisimman helpoilla ehdoilla täydet valtiolliset oikeudet VSFNT:n kansalaisille Suomessa, erityisesti huomioon ottaen liikkuvan työtätekevän väestön edut". Yksityiskohtia järjestelemään päätettiin asettaa selvittelykomitea. Erimielisyydet annetaan sovinto-oikeuden ratkaistavaksi, johon puheen-

johtajan määrää Ruotsin sos. dem. Vasemmistopuolueen toimikunta, ellei toisin sovita.

39. *Suomea koskeva pykälä Brestin maalisk. 3 p. 1918 allekirjoitetussa rauhansopimuksessa* kuului: "Suomi ja Ahvenanmaan saaristo ovat myös viipymättä puhdistettavat venäläisestä sotaväestä ja venäläisestä punakaartista sekä Suomen satamat venäläisestä laivastosta. Niin kauaksi kuin meri on jäässä ja laivojen poiskuljetus mahdoton, voidaan laivoille jättää ainoastaan pienilukuinen komennuskunta. Venäjä lopettaa kaiken agitatsionin hallitusta ja yhteiskunnallisia laitoksia vastaan Suomessa. Linnoittaminen Ahvenanmaan saaristossa tulee mahdollisimman pian lopettaa. Ahvenanmaan saariston linnoittamiskieltoa, linnoitusten uudelleen rakentamista sotilaallisessa suhteessa sekä merenkulkua koskevat teknilliset kysymykset ovat ratkaistavat erityisellä sopimuksella Saksan, Ruotsin ja Suomen välillä. On välttämätön että sopimuksen tekoon Saksan kanssa kutsutaan edustajat kaikista Itämeren rannalla sijaitsevista valtioista."

40. *Saksa ja valkoinen terrori Suomessa.* Huhtik. 20 p. on "Tiedonantajassa" julaisu seuraava Kansanvaltuuskunnan vastalause: "Suomen vastavallankumouksellisten valkokaartin johdon taholta on julkisesti tunnustettu, ettei se ilman Saksan sotilasvallan apua voi voittaa työväekä eikä työväen hallitusvaltaa ja tämän avun saamiseksi se on myynyt maansa Saksalle. Saksa onkin tämän johdosta ryhtynyt sotilaallisiin valtaustoimiin Suomessa. Kansojen pahin vihollinen on täten osoittanut itsensä myös pahimmaksi kansainväliseksi työväenliikkeen sortajaksi. Sen väkivaltainen yhteistyö Suomen valkokaartin kanssa tarkoittaa nyt suorastaan maamme koko työväenliikkeen täydellistä hävittämistä. Valkokaartin johto valtaamallaan alueilla, kuten viimeksi Tampereella, murhauttaa järjestelmällisesti turvattomia sotavankeja, sairaaloissa olevia haavoitettuja ja taisteluihin osaaottamattomiakin työväen luottamusmiehiä. Ja Saksan hallitus, joka epäilemättä voisi yhdellä sanallaan ehkäistä nuo hirmuiset verityöt, ei sitä tee. Se seisoo vahvana tukena valkoisen terrorin selän takana. Koko valistuneen maailman edessä, Suomen työtätekevän kansan puolesta ja sen hallituksen nimessä panemme jyrkän vastalauseen Saksan hallituksen sotatoimia vastaan Suomessa. Suomen työväenluokka tahtoo edelleen verellään ja voimallaan puolustaa alkamaansa ylevää asiaa, mutta sydämessään syvä viha ja ylenkatse kaikkia kansojen ja työväenliikkeen pyöveleitä kohtaan."

41. *Valkoinen ja punainen terrori.* Työväen tappiota seurasi valkoinen terrori, joka raakuudessa hakee vertaistaan historiassa. V. Tannerin puolustuspuheessa Helsingin raastuvanoikeudessa toukok. 10 p. 1919 esitetään tilastoja, joiden mukaan toimitettujen tutkimusten perusteella lahtarien teurastamia punaisia oli 15,817, joista 7,017 maaseudulla. Tietoja oli saatu ainoastaan niistä kunnista, joissa oli yli 50 surmattua.

250:stä kunnasta ei ollut tietoja ollenkaan. Tätä tilastoa on sen jälkeen tarkistettu, mutta lähimain se pitäneek paikkansa. Vankileireissä nääntyi nälkään ja tauteihin suunnilleen saman verran. Lahtarit itsekin kirjoissaan myöntävät "omavaltaisuuksia" tapahtuneen, mutta suurin osa edelläkerrotyista tapauksista on suorastaan seurausta vastuunalaisten virkamiesten ja laitosten, "valtiorikosoikeuksien" toiminnasta. Historialliseksi tosiasiaksi jää, että Suomen porvariston kosto voittaa muissa maissa esiintyneet samanlaiset ilmiöt, vaikkakin porvaristo, jonka kukkaroon on koskettu, joka paikassa käyttäytyy raivoisan pedon tavoin. Vasta kun vankileirikurjuus ja terrori alkoivat herättää kiusallista huomiota ulkomailla, ja porvaristo uhkasi menettää parhaan työvoimansa, alettiin vankileireistä vapauttaa "punikkeja". Sen jälkeen on säädetty useita "armahduksia", mutta vielä 10 vuoden päästä on Suomen vankiloissa työläisiä v. 1918 taistelujen jäljiltä, puhumattakaan "uuden kapinan valmistajista".

Valkoinen terrori kohdistui muihinkin kuin työväenliikkeen varsinaisiin osanottajiin. Sen uhrina kuoli m.m. kirjailija Irmari Rantamala, joka kirjoitteli pitkin syksyä "Työmieheen" kansanomaisia kirjoituksia porvarien menettelyä vastaan. Kumouksen aikana oli miltei joka numerossa hänen kirjoittamansa alakerta, jossa ruoskittiin lahtareita ja varsinkin vedottiin talonpoikiin, kehoitettiin taistelemaan herravaltaa vastaan. Viimeinen kirjoitus "Oman itsensä edessä" oli maalisk. 31 p. Lahtarit vangitsivat kirjailijan ja kun hän Viaporii vietäessä hyppäsi mereen, ampuivat hänet sinne.

Puolustukseen ovat lahtarit levittäneet kuvauksia "punasesta terroristista". Vallankumouksen johto kyllä aluksi kielsi käyttämästä kuolemanrangaistusta, mutta kun lahtarien julmuuksista tuli tietoja, annettiin oikeus tuomita vastavallankumouksellisia vehkeilijöitä sotalain kaikella ankaruudella. Vallankumouksen yhteydessä tapahtui kyllä edesvastuutomiakin murhia ja suoranaisia ilkitöitä. Monin paikoin punakaartien asianomaiset elimet ja punakaartit itse, joukkopäätöksellä, rankaisivat sellaisesta ampumalla syylliset. Tunnetaan lukuisia tapauksia, jolloin tämä tehtiin aivan oikean poliittisen harkinnan ja proletarisen oikeudentunnon mukaan. Vallankumouksen suurimpia virheitä oli se, että ei järjestetty keskitettyä ja auktoritatiivista erikoiskomiteatoimintaa, joka olisi ollut puolueen poliittisen johdon alainen. Juuri tämä puute aiheuttikin sen, että vallankumoukselliset työläiset, vastavallankumouksellisia kohtaan osotetusta hempeämielisyydestä suuttuneina, ottivat oikeuden omiin käsiinsä. Kuitenkaan eivät lahtarit virallisten "tutkimustenkaan" perusteella ole saaneet tällaisia "tuhutöitä" luetteloiduksi muuta kuin joukon toista tuhatta, joiden uhreista useimmat varmasti olivat luotinsa ansainneet. Lahtarit ovat kirjoissaan kerskuneet sillä, kuinka he juonittelivat Helsingissä y.m. Sitä ei tietenkään olisi kokonaan voitu estää, mutta määrätietoinen toiminta sitä vastaan olisi tuottanut parempia tuloksia kuin se, mitä noudatettiin, ja joka kyllä teki parastaan.

42. *Vallankumousjohdon evakuoiminen.* Viipurin joutuessa välitöiden sotatoimien näyttämöksi heräsi kysymys vallankumousjohdon sieltä pois siirtämisestä. Kysymys tuli konkreettisesti esille vasta 25 p:n illalla. (Tosin oli venäläisen likvidationikomitean edustaja jo ennenkin tehnyt ylipäällikkö Mannerille sellaisen esityksen, mutta kieltäytyi hän siihen huomiota kiinnittämästä, koska ei katsonut taistelun olevan menetetyt.). Ylipäälliköllä ja hänen esikunnallaan oli 25 p. iltapäivän ja illan kuluessa neuvotteluja Viipurissa ja Viipurin seudulla olevan punakaartin osastojen päällikköjen kanssa Viipurin puolustuksesta ja itäänpäin peräytymistä järjestettäessä noudatettavista toimenpiteistä.

Vasta illalla myöhään ylipäällikön ja esikunnan istunnossa, jossa oli saapuvilla Venäläisestä Likvidationikomiteasta tovereita sekä mahdollisesti muitakin venäläisiä tovereita, kuin myöskin eräitä Punakaartin ylijohdon käytettävissä olevia tovereita, esitettiin venäläisten toverien puolelta perusteltu vaatimus, että vastuunalaisten suomalaisten toverien on lähdettävä laivalla, joka oli kuntoon laitettu Likvidationikomitean vaatimuksesta ja sen tarpeita varten. Vakavan keskustelun jälkeen antoi ylipäällikkö sitten, 2—3 tuntia ennen Likvidationikomitean laivalle määräämää lähtöaikaa, määräyksen poistumisesta. Samalla annettiin ylipäällikkö Mannerin ja esikuntapäällikkö Gyllingin allekirjottama seuraava ”Määräys. Täten käsketään Viipurin itäiset patterit toimimaan mahdollisimman voimakkaalla tulella estäen vihollisen liikkumisen Koiviston tielle päin, siksi kunnes kaupungin puolustusta johtavat elimet toisin määräävät tai patterien puolustus muuten käy mahdottomaksi, taikka kaartin joukkojen siirtäminen itäänpäin Koivistoa kohti tekee ammunnan lopettamisen ja patterin tuhoamisen tarpeelliseksi tai välttämättömäksi. SPK:n Päämajassa, 25. 4. 1918.” — Edellä mainitusta määräyksestä mukana huolehtimaan määrättiin Punakaartin yleisesikunnan instruktorina oleva eversti Peresvjjet, joka käskettiin huolehtimaan myöskin siitä, että Viipurin vanhan linnan pihalla olevat tykit toimivat sopusoinnussa edellä olevan määräyksen kanssa. Kun oletettiin, että tämän tykistötoiminnan täytäntöönpanoa koskevan määräyksen toimeenpanijat jäisivät viimeisiksi aktiivisista joukoista Viipurissa, niin määrättiin tämän tykistöryhmän käytettäväksi pieni laiva poissiiirtymistä varten. — Vielä määrättiin ennen lähtöä illalla Viipurin puolustuspäällikön tehtäviä hoitamaan toveri Rantala, vanha Viaporin aikainen punakaartilainen. Sen jälkeen, klo 1 aikaan yöllä 26 p. vastaan poistui laivalla Punakaartin ylijohdo (paitsi tov. Gylling, joka jäi toisten tietämättä), Kansanvaltuuskunta ja joukko vastuunalaisia toimitsijoita ja punakaartilaisia ylipäällikkö Mannerin antaman suullisen määräyksen mukaan.

Lahtareilla oli, heidän historiainsa kertoman mukaan, aikomus katkaista perääntymistie myös meren puolelta. He valittavat, että asianomainen tykistö, jonka piti pommittaa laivoja, myöhästyi.

Kun elok. 31 p:n 1920 murhan johtohenkilöt Paasi ja Höglund kirjelmässään tov. Leninille esittivät syytöksiä m.m. tästä asiasta, selitti G. Sinovjev — joka silloin oli ollut Pohjoisen Kommunein Kansankomisa-

rien neuvoston esimiehenä — puheessaan Leningradissa syysk. 17 p. asian suomalaisten puoluejärjestöjen kokouksessa seuraavasti: ”Kirjeessä sanotaan, että v:n 1918 vallankumouksen johtajat Suomessa, pelastaakseen henkensä, raukkamaisesti pakenivat jättäen Suomen työväenluokan valkokaartilaiden raadeltavaksi . . . Jouduttuaan sodassa häviölle olivat toverimme pakoitetut pakenemaan. Mitä tulee Suomen punaisen hallituksen pakoon, niin se ei tapahtunut sen alotteesta taikka tahdosta, vaan meidän neuvostamme ja vaatimuksestamme. On vale, että pako oli häpeällinen ja että se tapahtui oman hengen pelastamisen tarkoituksessa. Suomen vallankumouksen kukistuttua me, Kansanvaltuuskunnan pyynnöstä, käsitelimme kysymystä evakuoimisesta ja elävän voiman pelastamisesta Venäjän alueelle. Kansanvaltuuskunta lähti Viipurista viimeisellä laivalla vasta meidän itsepintaisten vaatimustemme jälkeen. Erittäin Manner. Meidän ei pidä käsittää vallankumousta siten, että sen epäonnistuessa johtajain on ehdottomasti jätävä valkokaartilaiden raadeltavaksi. Parin kolmen vuoden päästä edellisen kukistumisesta puhkeava uusi vallankumous tarvitsee johtavia voimia. Meidän tarkoituksemme oli pelastaa kaikki, mikä suinkin oli mahdollista.” (Julkaisusta ”Elokuun Kommunardit”, siv. 12.).

43. *Suomen Kommunistinen Puolue.* Nyt vasta, vallankumouksen kokemusten jälkeen, selvisi Suomen työväenliikkeen vastuunalaisille toimihenkilöille bolshevismin totuus. Moskovassa, Hengellisen Seminaarin, nyk. Kolmannen Neuvostotalon salissa, perustettiin elok. 29 p. SKP. ”Suomen Sosialidemokraattien Ulkomaisen Järjestön” väliaikainen Keskuskomitea oli kutsunut kokoon vallankumouspakolaisten neuvottelukokouksen, joka alkoi elok. 25 p. Tov. Kuusisen alustuksen perusteella, joka on tässä kokoelmassa, syntyi monipäiväinen keskustelu, jossa Suomen työväenliikkeen ja luokkasodan kysymykset käsiteltiin perinpohjaisesti. Toimitetussa äänestyksessä kannatti 74 teesejä, joista tuli SKP:n perustamislauseannon ponnet (liitetty tov. Kuusisen ”Itsekritiikin” loppuun). Vastaan äänesti 16, jotka tahtoivat asiaa valiokuntaan, mutta tunnustivat he, että eivät ole nyt valmiit äänestämään kommunististen teesien puolesta. Useimmat heistä olivat Suomen ammatillisen liikkeen ent. toimihenkilöitä ja on eräistä heistä sen jälkeen tullut kommunisteja, toisista taas luopioita ja vastavallankumouksellisia.

SKP:n perustava kokous kesti sitten syysk. 5 p:ään. Siinä käsiteltiin Moskovassa toimineen keskuskomitean ja sen pietarilaisen osaston, Huoltotoimiston ja sen avustuslaitosten sekä Buin siirtolain toimintakertomukset. Kun kokoukselle tuli tieto murhayrityksestä tov. Leniniä vastaan, elok. 29 p., päätettiin lähettää hänelle Avoin kirje. Puolue käsiteli sitten perustamislauseannon sekä selvitteli keskustelussa kansallisuuskysymystä. Keskuskomiteaan valittiin O. V. Kuusinen, Jukka Rahja, K. M. Evä, Lauri Letonmäki ja Yrjö Sirola; pian sen jälkeen koopteerattiin K. Manner ja Eino Rahja. — Talvella 1919 piti puolue Leningradissa konferenssin ja syyskuussa puoluekokouksen. Seuraava puoluekokous pidet-

tiin heinäk. 1920. Elok. 31 p. murhattiin Leningradissa 8 puolueen toimihenkilöä (kts. "Elokuun kommunaardit"). Puolueessa syntynyt kiiwas ryhmätaistelu ratkaistiin puoluekokouksessa kesällä 1921. Seuraava puoluekokous pidettiin kesällä 1925. Väliaikana ja viime puoluekokouksen jälkeen on pidetty useita KK:n laajennettuja täysi-istuntoja, joissa on käsitelty Suomen tilannetta ja puolueen tehtäviä. Tärkeimmät päätökset on julaisu "Proletaarissa", joka on puolueen äänenkannattaja. Se on salainen, niinkuin puoluekin on kokonaan konspiratiivinen. Suomen lahutarit ovat pakotetut myöntämään, että kommunistien järjestöverkko ulottuu yli maan ja että toiminta on tehokasta ja järjestelmällistä.

V. 1917—18 tärkeimpäin tapausten kalenteri.

Kun edelläolevissa selityksissä on mainittu v:n 1917 alkupuolen tapahtumat päivämääräinen, alkaa tämä tapausluettelo heinäkuusta.

Heinäkuu 1917.

- 3 p. Urjalan Nuutajärvellä ja Jokioisissa suuret torpparilakot.
- 13 p. Huittisten verilöyly.
- 14 p. Eduskunnassa hyväksytään 8-t. työpäivälaki ja kunnallislait. Suuria mielenosotuksia.
- 19 p. Helsingin työväen vastalausekokous Huittisten verilöylyn johdosta.
- 21 p. Kerenski nimitetään pääministeriksi.
- 22—25 p. Järjestysmiesten lakko Helsingissä.
- 24 p. S.d. naisliiton kokous Helsingissä.
- 25 p. Eduskunta hyväksyy adressin Väliaikaiselle Hallitukselle valtalain johdosta. — Helsingin miliisilakko päättyy.
- 27 p. Hallituksen määräys Venäjän rajan väliaikaisesta sulkemisesta.
- 28 p. Bolshevikkien vangitsemisia ja kotitarkastuksia Helsingissä, suljetaan "Volna" lehden toimitus ja senaatin kirjapaino, jossa sitä on painettu (paino avattiin elok. 1 p.). Myös lakkautetaan sosialistivallankumouksellisten lehti.
- 29 p. Ylivieskan työväki vaatii viljelyspakkoa ja viljelemättömien maiden pakkoluovutusta.
- 30 p. Eduskunta hyväksyy lain Korkeimmasta Oikeudesta.
- 31 p. Väliaikaisen Hallituksen manifesti eduskunnan hajottamisesta.

Elokuu.

- 1 p. Eduskunnan hajottamismanifesti senaatissa. — Helsingin työttömät rahatoimikamarin edustalla mielenosotuksella.
- 2 p. Hels. kunnallisjärjestön kok. elintarvepulan johdosta. — Työväenkokoukset vaativat eduskuntaa pysymään paikoillaan.
- 13 p. Helsingin kunnanvaltuuston piiritys Malmilla.
- 18 p. Väliaikainen Hallitus vahvistaa työväen suojeluslait ja tapaturmavakuutuslait.
- 19—24 p. Suomen S.d. Nuorisoliiton kokous Tampereella. Vaatii ääni-

- oikeutta 20-vuotisille; lupaa taistella porvarien sotalaitoshommia vastaan "kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla, niihin luettuna myös asevelvollisuuslakko". Ehdottaa että kansanmiliisiä koskeva kohta poistetaan s.d. ohjelmasta.
- 27 p. Maatyöväen Liiton perustava kokous Tampereella; 150 edustajaa (suurin amm. liittokokous Suomessa).
- 28 p. Senaatin torilla suuri sotilaiden kokous, joka arvostelee ankarasti Kerenskin Suomen politiikkaa.
- 29 p. Eduskunnan istuntosali sulettu ja yli 100 husaaria ovilla, kun eduskunnan piti kokoontua. Edustajat kokoontuivat Säätytalolle neuvottelukokoukseen, porvareita mukana. Päätetään 73 äänellä, että eduskunta kokoontuu puhemiehen kutsusta. S.d. edustajat olisivat olleet valmiit jatkamaan istuntoa, mutta maalaisliittolaiset eivät suostuneet. Kenraalikuvernööri kiitti lehdissä siitä, että kaikki kävi rauhallisesti!
- 31 p. S.d. ed. ryhmä selittää, että vaikka ei tunnusta julistettuja vaaleja laillisiksi, niin on niihin otettava osaa ja tehtävä niistä vallankumousvaalit. — Helsingin Työv. Järj. Eduskunnan lausunto torijakatkukokouksista, joihin järjestyneiden ei pidä ottaa osaa.

Syyskuu.

- 4 p. saa B. Jalander 400,000 mk. Saksanniemen poliisikoulua varten ja 13 p. 450,000 mk.
- 5—12 p. Tukholmassa III:s Zimmerwald-kokous. Suomea edustaa tov. Yrjö Sirola.
- 9 p. Kornilovin julistus Venäjällä (14 p. K. antautuu). "Työmies" kirjottaa: "Korniloveilleko Suomen korkein valtiovalta"?
- 12 p. Väliaikaisen Hallituksen avoin kirje erinäisten asiain siirtämisestä Suomen senaatin ratkaistavaksi; "Työmies" leimaa sen vallankaappaukselliseksi.
- 16 p. Ilmoitetaan, että senaatti on ottanut 25 milj. mk:n valtiolainan.
- 22 p. Julaistaan N. V. Nekrasovin nimitys Suomen kenraalikuvernööriksi.
- 23 p. Vahvisti Väl. Hall. lain, joka jatkoi n. 70,000 torpparin vuokra-aikaa vuoteen 1921.
- 24 p. Sotaväen aluekokous Suomessa hyväksyy bolshevikkien ja vasen es-erräin päätöslauseman Suomen asiassa.
- 28 p. Eduskunta kokoontuu. Puhemies Manner murtaa oville pannut sinetit ja istunto pidetään.

Lokakuu.

- 1—2 p. Vaalit.
- 4 p. Sos.dem. naisliiton kokous.
- 5 p. "Työmies" arvostelee ankarasti senaatin elintarvepolitiikkaa. — Julaistaan Ammattijärjestön kokousesityksiä.
- 14 p. Kerrotaan saksalaisten tulosta Riian lahteen.

Marrask.

- 1 p. Julaistaan "Me vaadimme". — Eduskunta kokoontuu. Jättäessään valtakirjansa s.d. edustajat panevat vastalauseen: eivät tunnusta toimitusta lailliseksi, sen kautta kun rikotaan valtalakia, mutta jättävät valtakirjansa, ettei heiltä voitaisi puheoikeutta riistää.
- 2 p. Väliaikainen Hallitus käsittelee Venäjän ja Suomen suhderyksymystä kenr. kuv. Nekrasovin ja Suomen porvarien neuvottelujen perusteella. — Edusk. puhemieheksi valitaan J. Lundson. — Katajanokan vankilassa alkaa Helsingin pitäjän kihlakunnanoikeus käsitellä kunnan valtuuston kesäistä piiritysjuttua Malmilla.
- 3 p. Armeijan, Laivaston ja Työväen Aluekomitea antaa julistuksen sotilaiden vallattomuuksien ja väkivaltaisuuksien johdosta.
- 5 p. "Työmiehessä" kirjoitus "Porvarit kuninkaan haussa" (porvarien yrittäminen kenr. kuv. avulla asettaa valtionhoitajakunta). Sos. dem. ed. ryhmä vaatii eduskuntaa ryhtymään töihin.
- 6 p. Kulutusosuuskuntain Keskustoimikunnan ohjelma elintarveasiassa.
- 7 p. Ensimmäiset tiedot Lokakuun vallankumouksesta.
- 8 p. S.d. Puoluetoimikunnan ja Amm. järj. toimikunnan julistus "Valveilla. Voimat kokoon!" — Eduskunnassa pidetään "Me vaadimme", suuri keskustelu valtiollisesta asemasta. — Lehdissä s.d. ed. ryhmän tiedonanto porvarien vallankaappaushankkeesta. — Tulee tieto Mommilan tapahtumista (sotilaat olleet toimittamassa kotitarkastusta, joutuneet laukausten vaihtoon lahtarien kanssa, suurkapitalistit Kordelin y.m. saaneet surmansa).
- 9 p. Suomi julistetaan sotatilaan saksalaisten maihinnousun vaaran johdosta.
- 10 p. Työväen valtakumouksellisen Keskusneuvoston julistus vallankumoukselliselle työväelle.
- 11 p. Suuria työväen kokouksia Helsingissä.
- 12 p. Ammattijärjestön IV edustajakokous alkaa. Kokous päätti julistaa suurlakon jos edusk. ei toimi. — Neuvostohallituksen komissa-reiksi Suomeen nimittämät tov. Shishko ja Jukka Rahja ovat käyneet senaattori Setälän puheilla, jolle ovat selittäneet, että heidän tehtävänä on ainoastaan edustaa Venäjän hallitusta Suomen ja Venäjän keskenäisissä asioissa.
- 13 p. Ammattijärjestön julistus, että on oltava valmiina. — Eduskunta hylkää "Me vaadimme".
- 14 p. Suurlakko alkanut edellisenä yönä klo 12. Lakkojulistus: "Työväki taisteluun leivän ja oikeuden puolesta! Pyörät seisomaan!"
- 15—16 p. Suuri keskustelu eduskunnassa. Eduskunta julistautuu 127 äänellä 68 vastaan korkeimman valtiovallan hoitajaksi ja vahvistaa 8-t. työpäivän ja kunnallislait.
- 17 p. Puhemies peruuttaa omavaltaisesti eduskunnan istunnon.
- 19 p. Suurlakko päättyy klo 2 p. — Suuria kokouksia Helsingissä. Esiitetään sos. dem. senaattorilista ja sen ohjelma: elintarve- ja työttömyyskysymykset, valtalaki täydennettynä ulkopoliittikkaa ja sota-

asioita koskevalla kohdalla, sotavoittojen verotus, torpparivapautus, äänioikeus 20-vuotisille, virkakoneiston kansanvaltaistuttaminen, yleinen amnestia viime päivinä tapahtuneiden lainrikkomusten johdosta, vainojen ja boikottauksen kieltäminen.

- 20 p. Sos. dem. edustajain vastalause eduskunnan puhemiehelle tämän kieltäytymisen johdosta pitää eduskunnan istuntoa.
- 25—27 p. Sos. dem. puoluekokous.
- 26 p. Eduskunta valitsee 100 äänellä Svinhufvudin senaatin; sos. dem. lista sai 80 ääntä. Senaatin jäseniksi tulevat: P. E. Svinhufvud, O. Talas, A. Castrén, A. Frey, J. Arajärvi, E. N. Setälä, J. Castrén, H. Renvall, K. Kallio, E. Pehkonen, O. Y. Louhivuori. Senaatin ohjelmassa on puheenparsiä Suomen itsenäisyydestä ja pääasiana — ”järjestys”.

Jouluk.

- 1 p. Suomen Rautatieläisten Liiton kokous; keskustelu marraskuun suurlakosta; harkitaan Rautatieneuvoston aikaansaamista.
- 4 p. Svinhufvud esittää senaatin ohjelman. — Metalliteollisuustyöväen liiton edustajakokous alkaa. Samoihin aikoihin pidetään myös leipurien ja maalarien liittokokoukset; vähää ennen pidetty muurarien, nahkurien ja sekatyöväen y. m. liittojen kokoukset.
- 5 p. Senaatin esitys Suomen hallitusmuodoksi; Sosialidemokratit arvos-televat ankarasti sen epäkansanvaltaisuutta.
- 6 p. Hallitus valtuutetaan ryhtymään toimenpiteisiin Suomen itsenäisyyden tunnustetuksi saamiseksi. — Julaistaan Veturimiesten Liiton keskustoimikunnan lausunto marraskuun suurlakosta.
- 7 p. Eduskunnassa keskustelu torpparivapautuksesta. — Esitetään Mikolan y. m. ehdotus Suomen sotalaitoksen (”kansanmiliisin”) aikaansaamiseksi.
- 9 p. S. d. Puoluetoimikunnan lausunto erinäisten järjestöjen ja niiden jäsenten hajanaisia ja omapäisiä toimintoja vastaan.
- 11 p. Eduskunta vahvistaa lain, jolla torpparien vuokra-aikaa jatketaan.
- 15 p. Antimilitaristinen nuorisokokous Helsingissä.
- 16 p. Torpparien ja mäkitupalaiisten kokouksia Elimäellä, Pöytyällä, Luhangassa y. m. Päätivät panna itse käytäntöön torpparivapautuksen, jollei eduskunnasta ole apua.
- 16—17 p. Järjestyskaartien edustajakokous Tampereella; punakaartilainen vähemmistö.
- 17 p. Väli rauha Saksan ja Venäjän välillä; kestää tammik. 14 p:ään. — ”Työmies” julkaisee ”Helsingin suojeluskunnan” kehotuksen talon-omistajille (ohjeita hälytyksen varalta). — Turussa mellakoita ja ryöstöjä; järjestyskunta lakossa.
- 18 p. S. d. ed. ryhmän välikysymys ulkopoliitikasta.
- 21 p. Kokkolassa miliisilakko; mellakoita; sotilaat pitävät järjestystä.
- 22 p. Eduskunta hylkää lain Korkeimmasta Oikeudesta liian kansanvaltaisena; samoin muita ”Mannerin eduskunnan” lakeja.

- 25 p. Helsingin naisten kokous sotaa ja sotalaitoksen pystyttämistä vastaan.
- 27 p. S.d. Puoluetoimikunnan lähetystö Pietarissa bolshevikkien Keskuskomitean puheilla. — Eduskunnassa keskustelu senaatin ulkopoliitiikasta.
- 28 p. Bolshevikkien Keskuskomitea hyväksyy Suomen s.d. puolueen esityksen Suomen itsenäisyysasiassa.
Joulukuussa muodostettiin lahtarien alipäälylystökoulu Vimpeliin, josta se sitten siirrettiin Vöyriin.

V. 1918 tammikuu.

- 2 p. Tiedotetaan Venäjän Kansankomisarien Neuvoston päättäneen ehdottaa Toimp. Keskuskomitealle Suomen itsenäisyyden tunnustamista.
- 4 p. Toimp.k. tunnustaa Suomen itsenäisyyden; samoin Ruotsi, seuraavina päivinä Ranska y.m. maat. "Työmiehessä" puolustaa eräs kirjottaja ahvenanmaalaisten täyttä itsemääräämisoikeutta, eroamiseen ja Ruotsiin liittymiseen asti.
- 5 p. "Työmies" vaatii lähetettäväksi edustajia Brest-Litovskin rauhanneuvotteluihin.
- 8 p. Rauhan ja vapauden mielenosotus Helsingissä. Puol.toim. tervehtii venäläisiä tovereita.
- 9 p. Senaatti vaatii ja saa valtuudet "lujan järjestyvällän" luomiseksi. Senaattori Arajärvi julistaa, ettei muilla kuin hallituksella saa olla aseellisia joukkoja maassa. — Uudenmaan Työväen Järjestöjen Piirineuvosto panee vastalauseen B. Jalanderin maaherrana oloa vastaan. Punasenkaartin esikunta vaatii maaherrain Jalanderin, Collanin (Turku) ja Nandelstadth'in (Oulu) erottamista.
- 11 p. Sos.dem. edustajain alote senaatin lainvastaisten toimien johdosta (perustaa virastoja, poliisikouluja y.m.).
- 12 p. Eduskunta hyväksyy 97 äänellä 85 vastaan sotaväen järjestämisen.
- 13 p. Helsingin nuorison mielenosotus porvarien sotalaitospuuhaa vastaan. — Tietoja Porvoon ja ympäristön suojeluskuntain liikehtimisestä. — Brestissä keskustellaan Suomen asiasta.
- 14 p. Helsingin punakaartin päällikkökunta vaatii, että valta on otettava s.d. puolueen käsiin.
- 15 p. Sos.dem. Puoluetoimikunnan julistus: "Köyhälistön voimat koon! Senaatti aikoo hyökätä lahtarivoimalla työväenluokkaa vastaan". Vahvistettava työväenkaarteja ja vältettävä hajanaista esiintymistä.
- 16 p. Svinhufvud nimittää Mannerheimin ylipäälliköksi.
- 18 p. Mannerheim siirtyy "sotilaskomitean" kanssa Vaasaan. — Venäjän Perustava Kokous kokoontuu ja hajotetaan. — Lahtarit anastavat Taavetissa punakaartin kiväärejä: taistelu.
- 19 p. Viipurissa taistelu punakaartilaiden ja lahtarien välillä Pietisen tehtaalla.

- 20 p. Työväki viettää ympäri maan ”vapausjuhlia”.
- 21 p. S.d. edusk. ryhmän tiedonanto Senaatin vallananastuspuihista. — S.d. Kunnallsiasiaien Toimiston neuvottelukokous ja kurssit. H:gin punakaartin esikunta kehottaa olemaan valmiina.
- 21—22 p. Puoluenuevoston kokous. Päätetään pitää Työv. järjestöjen neuvottelukokous helmikuussa. Puoluetoimikuntaa lisätään: O. V. Kuusinen, K. Manner, Y. Sirola, E. Gylling, M. Turkia, K. H. Wiik, E. Eloranta, A. Taimi, A. Kiviranta, E. Haapalainen, L. Letonmäki ja E. Elo.
- 22 p. Viipuriin saapuu 500-miehinen lahtarijoukko, joka sitten siirtyy Kämärän kautta Vuoksen rintamalle.
- 23 p. ”Työmiehessä” selostus porvariston aseellisista joukoista Helsingissä.
- 24 p. Lahtarit ottavat vallan Joensuussa.
- 25 p. Mannerheim päättää alkaa toiminnan ja antaa hyökkäyskäsken 28 p:ksi. Sen. Castrén selittää Aluekomitealle ja Laivaston Keskuskomitealle, että suojeluskunnat ovat senaatin laitoksia ja on niissä 70,000 jäsentä. — Senaatin kiertokirje maaherroille. — Sen. Renvall, Frey, Arajärvi ja Pehkonen pakenevat Vaasaan, jossa muodostavat valkoisen hallituksen; maalisk. liittyvät siihen Saksasta saapuneet Svinhufvud ja Castrén.
- 26 p. Kehotus järjestyneelle työväelle ja kaarteille olla valmiina; allekirj. puoluetoimikunta, järjestyskaartien ja punakaartin esikunnat. ”Työmiehessä” kirjoitus: ”Kansan viholliset”. Hallitus sodassa omaa kansaansa vastaan”. Puoluenuevoston lausunto porvariston uhkavaatimusten johdosta sotaväkeen nähden. Puolue ei vaadi sen poisjämistä, koska se saattaa olla tarpeen Pietarin suojelemiseksi imperialistien hyökkäyksiä vastaan.
- 27 p. Kello 10 illalla alkaa vallankumous Helsingissä. Suomen Työväen Toim.p. komitean vallankumousjulistus Suomen kansalle. — Tietoja lahtarien hyökkäyksistä eri puolilta maata.
- 28 p. Vallankumousjulistus julaistaan suomeksi, ruotsiksi ja venäjäksi. Tiedonannot eri kielillä. Suojeluskunnat hyökkäävät venäläisten kimppuun Vaasassa, Lapualla, Seinäjoella y.m. monin paikoin yllättäen. — Lahtarit suistavat junan raiteilta Haapamäen seudulla. Räjähdyttäneet siltoja.
- 29 p. Kansanvaltuuskunnan julistus. — Suuria työväen kokouksia Helsingissä ja muualla. Työväen keskusjärjestö, yhdessä punakaartin esikunnan kanssa, ottaneet vallan Viipurissa. Manner ja Sirola neuvottelevat venäläisen aluekomitean kanssa välien selvittelystä. — Lahtarit miehittävät Kaskisen ja Kokkolan.
- 30 p. Punakaartin päälliköksi nimitetään E. Haapalainen. — Julistus torppareille, pienviljelijöille ja maaseudun työväestölle. — Lahtarit miehittävät Haapamäen.
- 31 p. Laki torpparien, lampuotien ja mäkitupalaiisten julistamisesta maanomistajista riippumattomiksi. — Laki elintarvelautakuntien oikeuk-

sien laajentamisesta. — Suomen pankin virkamiehistö erotetaan. — Tiedonanto pankkia tarvitsevalle yleisölle yksityispankkien järjestyksen johdosta; Suomen pankki valtuutetaan suorittamaan Suomen Valtiokonttorin maksuosoituksia. — Rautatieneuvosto ilmoittaa virkailijoille toimeen saapumisesta. — Kansanvaltuuskunta ehdottaa Työväen Pääneuvostolle, että asetetaan venäläis-suomalainen komitea käsittelemään seur. asioita: Suomen riippumattomuudelle ja puolueettomuudelle kansainvälisten takeiden hankkiminen; Venäjän valtion Suomessa olevan omaisuuden Suomelle saaminen; Linnoitusten hävittäminen ja sotaväen Suomesta pois vieminen; Lainosta sopiminen; Jäämeren rannoilta sataman saaminen; Venäjän valtion Suomessa teettämien töiden selvittely. — Lahtarit valtaavat Kristiinan (taistelutta) ja Vilppulan.

Helmikuu.

- 1 p. Väliaikainen laki vallankumousoikeuksista. — Sirolan sähkösanoma Ruotsin meriministerille, s.d. E. Palmstjernalle lahtarien aikeista saada Ruotsia sekaantumaan Suomen asioihin. — Tervehdys Viron Työväen ja Sotamiesneuvostolle (Anvelt, Kingisep, Pögelman y.m.). Venäläisen aluekomitean sotaosaston määräys venäläisten vallankumouksellisten velvollisuudesta auttaa suomalaisia tovereita. — Laki 1865 palkkaussäännön kumoamisesta. — Laki kunnallisveron huojennuksista. — Tiedonanto työväen vallan käytöstä kunnissa ja lääneissä. — Lahtarit miehittäneet Raahan.
2. Kansanvaltuuskunta julistaa punaisenkaartin Suomen Tasavallan armeijaksi. Punakaartin Yleisesikunnan julistus, jossa kielletään väkivaltaisuudet ja ilmoitetaan sotaoikeuksien perustamisesta. — Laki korvauksen suorittamisesta työntekijöille vallankumousoloista johtuneiden työnseisausten ajalta. — Vastavallankumoukselliset lehdet lakkautetaan. — Kuolemanrangaistus poistetaan. — Ulkoasiain valtuutetun vastaus konsulien kirjelmään, lausunto heidän oikeuksistaan. — Venäläisen rauhanneuvottelukunnan tervehdys Brestistä ja Kans. Valt:n vastaus.
- 3 p. Helsingin kunnallinen suurlakko julistetaan päättyneeksi. — Asetetaan Tasavallan postineuvosto. — Päiväkäskey punaisille kaarteille: Kansanvaltuuskunnan tunnustamisesta ja käytännöllisistä järjestelyistä. — Ranskan konsuli ilmoittaa saaneensa tiedon hallituksen vaihdoksesta. — Punaisten tappio Oulussa. Punakaarti valtaa Mouhun. — Työväen Pääneuvoston vaali. Puolueneuvoston edustajat vaalipiirittain: E. Härmä, varalle J. Ojala, J. Rainio, v. Aino Forsten, M. Airola, v. T. Alavirta, Antton Huotari v. E. Murto, B. Lehti, v. N. Heinonen, Hanna Koskinen, v. J. Rikonen, Anni Savolainen, v. R. Hakala, T. Lapveteläinen, v. S. Saarikivi, Heikki Jalonen, v. M. Lonkainen, O. Tuomi, v. S. Mäkelä, A. Harjula, v. O. Elfving, K. Ahmala, v. K. Korhonen, A. Laakkonen, v. Hilda Her-

- ralla, Otto Siren, v. K. Andersson; ruots. työväenliitto G. Engström, v. G. Johansson, S.d. naisliitto Iida Aalle-Teljo, v. Olga Manner.
- 4 p. Asetus vallankumousoikeuksista annetun lain soveltamisesta. — Puolueneuvoston kokous. — Lääkäriliiton vastalause lääket. kand. Schybergson'in surmaamisen johdosta. — Määräys postivirkailijoille ja Vallankumousoikeuksien perustamisesta joka kuntaan.
- 6 p. Julaistaan Työasiainosaston tiedonanto toimenpiteistä töiden alkamisesta kapitalistien sulkemissa tehtaissa; järjestyssännöt valtion- ja kuntain töissä sekä kehotus noudattamaan työkuria ja järjestystä. — Kumotaan v. 1867 painoasetus. — Veturimiesten liiton edustajakokouksen päätös liikenteen ylläpitämisestä. — Englannin konsuli ilmoittaa saaneensa tiedon hallituksen vaihdoksesta. — Tietoja läntärien raakuuksista Pietarsaaressa y.m. — Taistelu Torniossa. — Lahtarit valtaavat Rovaniemen. — Ministerivaltiosihteeri Carl Enckel erotettu toimestaan.
- 7 p. Punasen kaartin ambulanssiosaston tiedotus ensiapuosastoille. Mannerheim siirtyy Seinäjoelle. — Lahtarit Vilppulassa.
- 8 p. Kehotus ulkomaalaisille pysyä puolueettomina. Uusi pankkilaki: Suomen pankki voi suorittaa rahoja sellaisen pankin tililtä joka on luvatta sulkenut toimistonsa. — Liikeasiainosasto järjestää rautatieläisille kurssit. — Punakaarti valloittaa Porvoon, lahtarit Kuopion ja Värtsilän. Pietarin piirin rautatievirkamiehet kieltäytyvät tunnustamasta Kans. V. Säännökset punakaartin toveri- ja sotaoikeuksista.
- 9 p. Määräys suurten tulojen veron maksuunpanosta. — Laki naisen oikeudesta päästä valtion ja kunnan virkoihin.
- 10 p. Ruotsin vas. s.d. puolueen edustajat Z. Höglund ja norjalainen E. Nissen Helsingissä. — Mannerheimin päämajaan saapuvat ruotsalaiset upseerit ja laativat ehdotuksen päämajan järjestämiseksi: Yleis-esikunta, etappiesikunta, ylitarkastaja.
- 12 p. Laki kirkollisiin tarkoituksiin menevien verojen ja maksujen lakikauttamisesta. — A. Sihvo tulee lahtarien Karjalan rintaman päälliköksi.
- 13 p. Taisteluita Vilppulan rintamalla ja Lusissa. Komitea tutkimaan murhia ja väkivallantöitä.
- 14 p. Laki sisähallinnon järjestämisestä. — Työväen Pääneuvoston kokous. Vallankumouksellinen Ylioikeus.
- 15 p. Töiden säännölliselle kululle välttämättömien tarveaineiden kaupan laskemisesta määräys. — Työliikkeiden vastavallankumouksellisten virkailijain syytteeseen asettamisesta. — Ulkomaille matkustamisesta.
- 16 p. Asetus rautatiehallinnon väliaikaisesta järjestämisestä. — Suomen Kouluneuvoston kehoitus kansakoulunopettajille täyttää tehtävänsä. — Lahtarit tunkeutuvat Kuorevedelle.
- 17 p. Ohjesääntö tehtaiden ja liikkeiden hoidosta: ohjesäännöt työkomisarioille, konttoripäälliköille ja työhuonekuntain luottamusmiehillä.

- 18 p. Pääneuvoston istunto: perussäännöt. — Maatalousasiain osaston määräys jolla kielletään teurastamasta siitoskarjaa. — Tervehdys Irkutskin Työväen Neuvostolta. — Yleisvenäläisen Neuvostojen Toimp.k. ulkomaille pyrkivä lähetystö (Kollontai, Natansson, Ustinov) Helsingissä. — Vaasaan saapuu jääkäreitä. Lahtarihallitus julistaa asevelvollisuuskutsunnan (21—40-vuotiset). Palvelukseen otettu 33,200.
- 19 p. Laki säästöpankkien oikeudesta laajentaa liiketoimintaansa. — Venäläisille vieraille juhla Kansallisteatterissa. K. Mannerin puhe.
- 20 p. Laki erinäisten virkamiesten ja toimihenkilöiden erottamisesta. Tiedonanto kaupunki- ja maalaiskunnille varojen saamisesta yleisiä töitä varten. — Taisteluita Vilppulassa. Lahtarit valtaavat Varkauden.
- 21 p. Laki omaisuuden siirtämisestä ulkomaille. — Kansanvaltuuskunnan avoin kirje ja vastalause Ruotsin hallituksen edustajalle Ruotsin sekaantumisesta Suomen sisäisiin asioihin. — Asetettu vallankumouksellinen ylioikeus: K. Harvala, A. Lehto, T. Lapveteläinen, A. Jokinen, Sv. Lehtonen, O. Rantala, A. Haapanen, A. Laakkonen, Tahvo Pietikäinen, Tyko Varto ja M. Jämseen. — Punasten hyökkäys Pomarkua vastaan, Vilppulaan ja Sysmään. Punaset miehittävät Heinolan.
- 22 p. Torjutaan lahtarien yritys vallata Taipalsaari.
- 23 p. Tietoja taisteluista Ahvenanmaalla ja ruotsalaisten tulosta. Kansanvaltuuskunnan ehdotus Suomen Valtiosäännöksi.
- 25 p. Vaasaan saapuu yli 1,000 jääkäriä. Lahtarit valtaavat Pomarkun, peräytyvät Ahlaisissa.
- 25 p. Työväen Pääneuvoston istunto: elintarvekysymys; kunnallisverotus; tievero; Valtiosääntö. Maatalousasiain Osaston määräyksiä viljelemättä jätettyjen tilojen hoitamisesta (asutuslautakunnat kuntiin, tilanvalvojat ja tilakomiteat). — Vakuutusmaksujen suoritus määrätään lykättäväksi. — Saksalaiset valtaavat Tallinnan.
- 26 p. Suomen postineuvoston kirjelmä henkilökunnalle palkkauskysymyksestä. — Lahtarit antautuvat Kirkkonummella Ruotsin konsulin välityksellä.
- 27 p. Työasiain Osaston määräys työväen apu- ja vakuutuskassoista. — Intendenttilaitoksen määräys muonitus-toimikuntain jaostoista: elintarve-, vaatetus- ja muonitusjaostot. — Suomen pankissa otetaan vastaan talletuksia juoksevalle tilille, korko 1 %, ja talletus konttokuranttilille, korko 4 %. — Kansanvaltuuskunnan julistus julmuuksia vastaan. Porkkalassa antautuu lahtareita.
- 28 p. Suomen Pankin johtokunnan tiedonanto että Vaasan lahtarihallituksen rahalla ei ole arvoa. — S. Nuortevalta saapunut ilmoitus, että hän suostuu Kansanvaltuuskunnan edustajaksi Amerikassa. — Helsingin Rakennuskonttoirin valtuuskunnan tiedonanto työntekijöille ja työhajaajille työkurista (työaika 46 tuntia viikossa). — Ruotsista saapunut lähetyskunta: sos.dem. p. sihteeri G. Möller,

Am. j:n siht. Thorborg, Tukholman pormestari C. Lindhagen ja sos. dem. toimittaja Bohman saapuneet Suomeen. Koettavat Suomessa aikaansaada ”demokraattista rauhaa”.

Maaliskuu.

- 1 p. Allekirjoitetaan sopimus Suomen ja Venäjän työväen tasavaltain kesken. — Viljakeinottelu kielletään. — Punaset valtaavat Näätälän; hyökkäävät Ahvolaa vastaan Antrean rintamalla, taisteluita Porin ja Vilppulan rintamilla.
- 2 p. Punaisen Kaartin esikunta tiedottaa, että punakaartilaiden vaimot saavat nostaa $\frac{2}{3}$ miehensä palkasta. — Taistelu Kuurmanpohjassa; rintama jää Hiirensillan kahden puolen. — Brest-Litovskin rauha allekirjoitetaan.
- 3 p. Punaisen Kaartin ylipäällikön tiedonanto tilanteesta rintamilla ja kehoitus työmiehille astua kaartin riveihin. — Suuria kansalaisyhteisöjä Senaatintorilla Helsingissä, Tampereella, Turussa ja Viipurissa. — Suomen s.d. edustajia bolshevikkien puoluekokouksessa.
- 4 p. Julistus tarjoilun rajoittamisesta ruokaloissa. — Tieto että Venäjän Toimp. Keskuskomitean lähetystö ei ole päässyt Ruotsiin. — Suomen Maanvuokraajain Liiton toimikunnan kehoitus toimintaan torpparivapautuksen toteuttamiseksi.
- 5 p. Työasiain-Osaston määräys työn välityksen ja hätäaputöiden järjestelystä kuntiin. — Elintarveosaston yhteyteen perustettu Elin-tarvoneuvosto.
- 6 p. Kielletään estämästä Venäjän sotavoimain omaisuuden ja laivojen poiskuljetusta Suomesta. — Pääneuvosto hyväksynyt lain tulojen ilmoittamisvelvollisuudesta. — Punaset valtaavat Valkeamatkan; lahtarit peräytyvät Kiviniemeen.
- 7 p. Prokuraattorin julistus yksityisiä väkivallantekojä vastaan; määräys että järjestyslaitokselle on annettava vangituista tieto, kuka on vangitsemisen määrännyt ja mistä syystä vangitseminen toimitettu. — Oikeusasiain Osaston ohjeita vallankumousoikeuksille. — Määräys matkustajaluvista rautateillä. — Laki asunto- ja liikehuoneesta kaupungeissa. — Svinhufvud allekirjoittaa Berlinissä ojakontrahdin Saksan keisarin kanssa.
- 8 p. Julaistaan laki tulojen ilmoittamisvelvollisuudesta kunnallisverotuksesta. — Kansanvaltuuskunnan päätös sotilas- ja siviiliviraston virkatalojen vuokrain jatkamisesta 3 vuodeksi. — Virolaiset pako-laiset kiittävät heille osotetusta vieraanvaraisuudesta. — Joukko seminaarilaisia tervehtii Suomen Kouluneuvostoa. — Tiedotetaan venäläisten neuvostojärjestöjen toiminnan lopettamisesta Suomessa. — Venäjän Kommunistipuolueen kokouksessa on Suomen edustaja pitänyt tervehdyspuheen.
- 9 p. Tiedonanto kansakoulunopettajien palkkauskysymyksestä. — Kouluneuvosto ilmoittaa, että uskonnon opetus ja rukoukset koulussa

voidaan paikallisella alotteella lopettaa ja jättää pois sellaiset luku-kappaleet, joiden sisältö loukkaa työväen oikeuskäsitteitä. — Määräys elintarvelähetystön eteenpäintoimittamisesta. — Lahtarit kärsivät tappion Lusissa; jättävät viljavarastonsa. — Viljajuna lähtee Omskista Suomeen.

- 10 p. Vallankumoussankarien juhlalliset hautajaiset Helsingissä, Viipurissa ja Turussa. — Lahtarit valtaavat Ikaalisen, Punasten hyökkäyksen määrä alkaa.
- 11 p. Laki elävänkuvain teatterien verottamisesta. — Helsingin Järjestystoimikunnan ja Punakaartin ylipäällikön julistus anarkismia vastaan. — Vankien rangaistuksia lievennetään. — Suomen Kansanvaltuuskunnan radiosanomana lähetetty vastalause saksalaisten joukkojen Suomen alueelle hyökkäystä vastaan. — Työasiain Osaston määräys, että 8-t. työpäivää on ehdottomasti noudatettava. — Hinnoittelu vaatetavaroisa, joita punakaartilaiset saavat ostaa Intendenttilaitoksen varastoista. — Tullimiesten palkkoja korotetaan.
- 12 p. Ranskan lähettiläs, J. Noulens, joka oleskelee Suomessa (pyrkien rintaman läpi pohjoiseen), ilmoittaa että huhu Ranskan Tukholmassa oleva ministeri olisi kehottanut Ruotsin hallitusta avustamaan Suomen porvarihallitusta, ei voi olla tosi. — Vietetään tsaarinvallan kukistumisen vuosipäivää.
- 13 p. Väliaikainen laki vallankumousoikeuksien toimivallan laajentamisesta. Laki täytöntöönpanon ja ulosoton väliaikaisesta järjestämisestä. — Lahtarit valtaavat Lusin.
- 14 p. Tiedonanto kansakoulujen johtokuntien uudistamisesta. — Määräykset räätälien mobilisoimisesta valmistamaan punakaartilaisien vaatteita ja rehujen myynnistä valtion virkataloilta. — Taistelu Lavialla.
- 15 p. Tiedonanto punakaartilaisien palkkojen maksuista. — Kansanvaltuuskunnan Raha-asiain Osaston tiedonannot maaverojen ja hienkirahan kannosta. — Sosiaaliasiain Osaston tiedonanto työnvälityksestä. — Elintarveasiain Osaston tiedonanto omavaraistalouksien lakkauttamisesta. — Lahtarien hyökkäys Heinolaan epäonnistunut.
- 16 p. Julaistaan ulkomaiden konsulien vastalause ihmisyyttä loukkaavien tekojen johdosta ja ulkoasiain valtuutetun vastaus, jossa osoitetaan lahtarien raakuudet, joita vastaan ulkomaiden edustajat eivät ole panneet vastalauseita. — Helsingin Työväen Toimeenpanevan Komitean määräys käteisen rahan liikkeessä pitämisestä ja pankissa säilyttämisestä.
- 15—18 p. Murttuu punasten hyökkäys Satakunnan ja Hämeen rintamilla.
- 18 p. Tieto että Venäjältä on Suomeen saapunut 36 vaunua viljaa. — Turkuun palaa Kansanvaltuuskunnan 13 p. saksalaisten puheille lähettämä lähetystö: G. Boldt, R. V. Österman ja Y. Laine.
- 19 p. Punakaartin ylipäällikön määräys maaseudun punakaartien mobili-

- soimisesta piiriesikuntien järjestämiin majoituspaikkoihin. — Pääneuvosto hyväksyy lain maanteiden teosta ja kunnossapidosta, sekä tieverosta.
- 20 p. Sota-asiain hallinto ja sotatoimien johto erotetaan toisistaan. Viimemainittuun tulee: Taimi, Eino Rahja ja E. Eloranta. — Kansanvaltuuskunnan päätöksiä syömäviljan ja juurikasvien käytöstä. — Uudenmaanläänin esimiehen kehoitus Uudenmaanläänin työläisille tihutöiden tekijäin rangaistukseen saattamisesta.
- 21 p. Raha-as. Osaston tiedonannot rahojen liikkeessä pitämisestä ja sodan aikaisten tulli, vientiä ja tuontia koskevain määräysten peruuttamisesta. — Laki vuokratulojen verottamisesta.
- 25 p. Lahtarit hyökkäävät Talin ja Karisalmen ratosalle särkien rataa; torjuttiin.
- 25—26 p. Raudun taistelu; lahtarit voittavat.
- 27 p. Julaistaan laki järjestyksenpidosta: kuntiin asetettava järjestyslautakunnat; läänin valtuuskunnat valvovat, että järjestysvalta on oitoinkäymisemme Tampereen rintamalla katkeroittaa mutta ei makein järjestetty. — "Tiedonantajassa" K. Mannerin kirjotus: "Vasenna". — Tieto että englantilais-ranskalaiset joukot ovat vallanneet osan Muurmannin rataa ja Arkangelin. — Helsingin Työv. järj. Eduskunta asettanut kaupungin valtuuston (60 jäsentä). — Tieto että Vaasan hallitus on Englannilta pyytänyt kahta laivan lastia Amerikasta Norjaan lähetettyä maissia, mutta saanut kieltävän vastauksen.
- 28 p. Laki Punakaartiin kuuluvien naisten y.m. aseettomien jäsenten palkkauksesta. — Kouluneuvosto ehdottaa kansakoulun opettajain palkkoja korotettavaksi.
- 29 p. Leipäannoksia Helsingissä suurennetaan.
- 31 p. Viljajuna saapuu Helsinkiin.

Huhtikuu.

Lahtarit ilmoittavat historiassaan, että heillä oli huhtik. alussa rinta-majoukkoja 36 tuh. miestä ja tulee pian olemaan 70 tuh.

- 1 p. Saksalainen laivue lähtee Suomeen Danzigista. — Laki järjestyksenpidosta.
- 2 p. Suuria työmiesten kokouksia pidetään Helsingissä Punaseen Kaartiin liittymisen hyväksi.
- 3 p. Julaistaan laki työvelvollisuuden määrittämisestä vallankumousaikana, (koskee 18—55 vuotisia). — Läänin valtuuskunnan ja kunnallishallinnot velvotetaan huolehtimaan laivojen purjehduskuntoon saattamisesta; punakaartin yhteyteen perustetaan merimieskompanioita. — Helsingin paikallisesikuntaa täydennetään siten, että piiriesikunta ja työväen Toim.pk. asettavat siihen kumpikin yhden edustajan. Esikunnalla on Helsingissä rajoittamaton määräysvalta sotilas- ja siviiliasioissa. Tärkeillä paikoilla olevat vartiostot lisätään kaksinkertaisiksi.

- 4 p. Panssariauto-, kuularuisku-, kone- ja varuskuntien sekä tykki-miehistöjen tulee olla joka hetki valmiina panemaan toimeen määräyksiä; puoli miehistöä pitää aina olla palveluskunnossa. — Punakaartin esikunta ilmoittaa katsoneensa välttämättömäksi, että Kansanvaltuuskunta siirtyy Viipuriin.
- 4 p. Punakaartin sotilaallisiin y.m. töihin otetaan työvoimaa ensisijassa joutilaan katuyhteisön keskuudesta. — Helsingissä lakkautetaan työt muilla työmailla paitsi rauta- ja räitioteillä sekä niiden yhteydessä olevissa tehtaissa ja työpaikoissa, kaupungin valaistus- ja vesijohtolaitoksissa, sairaaloissa ja Punaskaartin työmailla. — Pietarin Työläiskommuunin Komissaarien Neuvosto ilmoittaa, että venäläiset sotajoukot ovat lähteneet Suomesta Brestin rauhansopimuksen jälkeen eivätkä ole ottaneet osaa taisteluihin; Suomessa on ainoastaan vapaaehtoisia venäläisiä sekä valkokaartin että punakaartin riveissä.
- 3—5 p. Verinen taistelu Tampereella.
- 5 p. Tallinnasta lähtee Brandensteinin johtama saksalainen joukko ja valtaa Loviisan 7 p. — Hangossa tehdään sopimus Venäjän Helsingissä olevan laivaston edustajain ja saksalaisten kesken: Venäläisiltä laivoilta ja rantapattereilta poistetaan tykkien lukot; niille jää vain vahtimiehistö; Venäjän laivastolle taataan vapaa pääsy Venäjälle kun jääsuhteet sallivat. — Helsingissä kutsutaan miehet kaartin kasarmille.
- 6 p. Julistus työvelvollisuuslain kiireellisestä toimeenpanosta. — Lahtarit hyökkäävät Kuolajärveltä Kuvantsiin (Karjalaan), mutta lyödään verisesti takaisin.
- 8 p. Työväen Pääneuvoston julistus Suomen vallankumoukselliselle työvälle taistelurintamalla ja selkäpuolella. — Oikeusasian Osasto julistaa, että Punaskaartin sota- ja kenttäoikeudet ovat oikeutetut tuomitsemaan virkamiesten ja muiden vastavallankumouksellisten ainesten saboteeraus- y.m. rikoksia vallankumoustaistelua vastaan. Missä vallankumousoikeudet tuomitsevat tällaisia rikoksia, on niiden noudatettava sota-oikeuden mukaista nopeutta ja ankaruutta.
- 9 p. Lahtarien hyökkäys Karjalan Kemiin torjutaan. — Helsingissä tekevät vallankumouksesta sivussa olleet oikeistososialistit ehdotuksen kansalaissodan lopettamisesta.
- 10 p. Sotilasdiktaattoriksi valitaan Viipurissa K. Manner ja esikuntaan E. Rahja, V. Rinne, E. Eloranta ja E. Hausén. (Taistelujen loppupäivinä on ylipäällikkönä E. Gylling). — Englannin puolesta tehty esitys hylätään.
- 11 p. Ylipäällikkö Mannerin ensimmäinen päiväkäsky.
- 12 p. Saksalainen laivue saapuu Helsinkiin. — Punaskaartin ylipäällikön määräys että helsinkiläisten ja muiden Uudenmaan kaartiin Viipurissa olevat päälliköt ja miehet, jotka eivät ole vakinaisessa palve-

- luksessa, lähtekööt heti kotilääniinsä ja ilmoittautukoot Riihimäellä tov. Kronqvistille.
- 13 p. Saksalaiset saapuvat Uudenkylän Kausalan rautatielinjalle. — Lahtarit vallottavat Porin.
- 15 p. Lahtarit miehittävät taistelutta Turun.
- 17 p. Siviilitoimiin pyrkiville ilmoittaa Kansanvaltuuskunnan Huoltoasiain Osasto, että asekuntoisten miesten on liityttävä punakaartiin.
- 18 p. Ylipäällikön määräys matkalupien myöntämisestä: siviiliväestön matkustaminen muissa paitsi elintarpeiden ja sairaiden kuljetusta koskevista y.m.s. asioissa kielletty; suomalaisten matkustaminen Venäjälle kielletty; venäläiset saavat matkustaa Likvidationi komitean luvalla. Kiivaita taisteluja Viipurin ympäristön rintamalla.
- 20 p. Kansanvaltuuskunnan vastalauseseähkösanomana Saksan suvaitsemaa lahtariterroria vastaan.
Saksalaiset miehittävät Porvoon, ja 21 p. Loviisan.
- 23 p. Punaset menettävät Raivolan aseman 12 tuntisen ankaran taistelun jälkeen.
- 23—25 p. Vallottavat lahtarit Savitaipaleen kirkonkylän.
- 24 p. Lahtarit valtaavat Terijoen.
- 25 p. Punakaartin ylimmän päällystön kokouksessa Viipurissa nostetaan kysymys vallankumouksen johdon evakuoimisesta. Yöllä ylipäällikkö Manner antaa siitä määräyksen ja Kansanvaltuuskunta sekä muita vastuunalaisia toimitsijoita poistuu venäl. evakuoimiskomitean laivoilla Pietariin.
- 26 p. Saksalaiset vallottavat Hämeenlinnan kovan taistelun jälkeen. Seuraavana päivänä saapuvat sinne lahtarit. — Ruotsalainen brigadi valtaa Valkeakosken.
- 28 p. Saksalaiset valloittavat Lahden.
- 29 p. Lahtarit vallottavat monipäiväisen ankaran taistelun jälkeen Viipurin, josta Kansanvaltuuskunta, punakaartin ylijohdo ja joukko vastuunalaisia toimitsijoita ja punakaartilaisia on meritse päässyt pakenemaan. — Hauhon ja Syrjäntaan ankarat taistelut. — Punasten läpimurto Lahden eteläpuolella.

Toukokuu.

- 1 p. Verinen vappu Suomessa.
- 2 p. Koskella antautuvat punaset saksalaisille. — Lahden edustalla antautuvat punaset monipäiväisten taistelujen jälkeen.
- 3 p. Lahtarit valtaavat Kouvolan.
- 4 p. Haminassa ja Kotkassa antautuvat punaset taistelutta.
- 15 p. Venäläiset räjäyttävät Inon patterit.
- 16 p. Mannerheim marssii Helsinkiin.

V. 1918 vallankumousta ja Suomen työväenliikettä koskevaa kirjallisuutta.

Mitä tahtoo Suomalainen Kommunistinen puolue. Perustava kokous 1918. SKP:n kokouksen Avoin kirje tov. Leninille. 1918.

O. W. Kuusinen: Suomen vallankumouksesta, itsekritiikkiä. Moskova 1918. Kuusinen ja Sirola. Suomen työväen tulikoe. Amerika.

Y. Sirola "Isänmaa on vaarassa, aseisiin!" Moskova 1918.

Manner: Onko vallankumous kuollut? Kirjeitä Suomen työväelle, Pietari 1918.

K. Manner: Talonpoikaiskysymyksestä. Tukholma 1924.

Aukusti (Lauri Letonmäki): Suomen sosialidemokratia ja vallankumous. Pietari 1918.

L. Letonmäki: Valkoinen sosiaalidemokratia ja punanen kommunismi. Pietari 1918.

L. Letonmäki: Piirteitä Suomen ja Karjalan historiasta. Leningrad 1925.

Evä K. M.: Kosto Suomen köyhälistön pyöveleille. Pietari 1918.

Evä K. M.: Työväen diktatuuri Suomeen! Pietari 1918.

A. N. S. ja O. I. P.: Porvarillinen hirmuvalta Suomessa. Moskova 1918.

J. Lumivuokko: Lallinen ammattiyhdistysliike vaiko vallankumous. Pietari 1919.

Rynnäkköön. Nuorisojulkaisuja. Leningrad 1918—19.

Elokuun kommunaardit. Muistojulkaisu. Leningrad 1926.

Kommunistinen vaalilippu. Pietari 1919.

Talonpoika ja vallankumous. Helsinki 1918.

Ehdotus Suomen valtiosäännöksi. Helsinki 1918.

Nykyajan kysymyksiä. Porvarihallituksen viimeiset rikokset y.m. Helsinki 1918.

S. Svetshnikov: Vallankumous ja kansalaissota Suomessa. Helsinki.

Työläisnuorison muistoalbumi Suomessa v. 1920.

Vankina valkoisen vallan. Helsinki 1922.

K. Kela: Keski-sien rintaman taistelut. Superior (Amerika). 1922.

Henkipatto: Punaiset ja valkoiset. Tukholma. (Kaunokirjallinen).

Ruotsiksi, saksaksi y.m. kielillä on myös ilmestynyt kirjasia.

Sosiaalidemokraattien kirjoja:

Karl H. Viik: Kovan kokemuksen opetuksia. Helsinki 1919.

E. Huttunen: Mietteitä nykyisestä tilanteesta. Helsinki.

Itkonen: Muurmannin legioona.

Alex Halonen: Suomen työväki ja väkivaltaiset menettelytavat. Helsinki 1923.

Hannes Ryömä y.m. ovat myös kirjoittaneet häväistyskirjoja vallankumouksesta.

Lahtarikirjoja:

Hannes Ignatius—Kaarle Soikkeli: Yleiskuvaus Suomen vapaussodasta. Helsinki 1925.

Suomen vapaussota v. 1918. Julkaissut erikoinen komitea, Kuusi osaa. Suomen jääkärit. Kuopio 1918.

Erikoisteoksia on: Tampereen seudun taisteluista, Viipurin vallotuksesta, Raudun taistelusta y.m. Kenr. Goltz, E. Linder, Hjalmarsson y.m. ulkomaalaiset upseerit ovat myös kirjoittaneet muistelmiaan.

Venäjänkielellä on ilmestynyt:

1. K. Маннер. Финляндия. Москва 1927.
2. Пунга. Наши прибалтийские соседы. Москва 1927.
3. Т. Лехен. Финляндия. Москва 1924.
4. А. Майзель. Страницы революционной истории финляндского пролетариата. Ленинград 1928.
5. С. А. Катая. Террор буржуазии в Финляндии. Петроград 1919.
6. Э. Торниайнен. Рабочая революция в Финляндии. Москва 1919.
7. С. Свечников. Революция и гражданская война в Финляндии. Москва 1923.
8. С. Венцов и С. Белицкий. Красная гвардия. Глава 7-я. Москва 1924.
9. Финляндская революция. Сборник статей. Москва 1920.

KIRJOITUKSIA AIKAKAUSLEHDISSÄ.

"Kumous" v. 1918. "Mannerheimin ansio — bolshevismien vallotusretken katkaseminen", siv. 3; Suomesta, siv. 10; Nomo (Evä): "Mikä johti aseelliseen luokkasotaan Suomessa?", s. 16; Kaksi keskuskomitean julistusta, siv. 21; "Totuuden jyrkkää kieltä" (Saksan valtiopäiviltä), s. 30; "Lahtarieduskunta tekee Suomesta kuningaskunnan", siv. 33; Aukusti (Letonmäki): "Suomen sosialidemokratia ja vallankumous", s. 36; "Suomen vallankumous kansainvälisessä merkityksessä", s. 48; O. V. Kuusinen: "Kysymys valtiosta Suomen vallankumouksessa", s. 57; "Suomalaiset vankileirit — kuoleman esikartanoita", s. 67; "Oliko Venäjä valtiona sodassa Suomen kanssa", s. 71; "Suomalainen Kommunistinen Puolue perustettu", s. 81; "Puolustuksemme Saksassa", s. 95; "Suomen s.d. nuorisoliikkeen konferenssi", s. 100; "Suomalaisille työläisille Muurmannilla ja muualla", s. 107; "Tanner Ruotsissa valehtelemassa", s. 111; "Ruotsinkielistä kirjallisuutta Suomen vallankumousliikkeestä" (Ture Nerman: "Svarta brigaden"), s. 123; ruots kirj. Allan Vallenius: "Röda brott och vita", s. 120; "Tokoi — kavaltaja", s. 142; "Lahtarisuomalaisten seikkailuretket Venäjän Karjalassa", s. 144; "Oikeisto-sosialistit ja vallankumous", s. 161; M. Kokko: "Havaintoja Vilppulan rintaman taisteluista", s. 182; Aukusti: "Kommunismi ja Suomen työväki", s. 185; O. V. Kuusinen: "Kysymyksiä Suomen vallassaolijoille", s. 23 (30. 11. 18); O. V. K.: "Joulu", s. 41.

V. 1919. O. V. K.: "Kuntoon salaiset järjestöt Suomessa", s. 79; "Sofia Hjulgrenin kuolema", s. 105; "Kommunismi", s. 123; K. Manner: "Suomen luokkasota", s. 136; V. Puttonen: "Tarmon" luovuttami-

- sesta, s. 275; J. Lumivuokko: "Teollisen tuotannon järjestämisestä", s. 437; Kominternin I:n kongressin päätös valkoisesta terrorista, s. 534.
- "Kommunisti" v. 1925. Y. S.: "Voittaa tai sortua", s. 76; K. M. Evä: "Suomen lahtarit rosvoirekistään Karjalaan", s. 91; K. Pietarinen: "V. 1918 luokkasota", s. 186; "Mitä varten saksalaiset tulivat Suomeen?", s. 191; Eino Rahja ja Y. S.: "Suomen luokkasodan tappion syyt", s. 223; V. Forsten: "Piirteitä Vienan Karjalan oloista ennen ja nyt", s. 257; "Luokkasodan muistoja", s. 274; Y. S.: "Vuosi 1905 Suomessa", s. 328; K. Eriksson: "Suomen lahtarit luokkasodassa", s. 344 ja "Kirkkonummen taisteluista", s. 346; Hilda Tihlä: "Mors ultima rerum", s. 348; Hj. T—nen: "Raudun rintamalta", s. 396; Otto Vilmi, Y. S.: "V. 1905 vaikutus ja merkitys Suomessa", s. 452; "Konna on konna", s. 489; L. Laukki: "Suurlakko 1905 Suomessa", s. 491; Hannes Järvinäki: "Suurlakko 1905—1917 Loviisassa", s. 495.
- V. 1926. K. M. Evä: "Kuinka jouduimme luokkasotaan ja tappioon Suomessa", s. 4, "Lahtarien valtio-oppinut valtioelämämme murroskaudelta", s. 363; "Suomen aseellisen luokkasodan tappion syistä", s. 314; —i —o: "Marraskuun suurlakko ja jääkäripataljoona", s. 56; A. Taimi: "Vielä v. 1918 Suomen luokkasodan tappion syistä", s. 216; O. Vilmi: "Viaporin kapina", s. 309; "Neuvosto-Karjalan puolesta", s. 149; J. A. Lehtosaari: "Poliittiset vangit valkoisen Suomen vankiloissa", s. 995; K. Manner: "Valkoinen Suomi", s. 325; „Suomen luokkasodan Arkisto Amerikassa”, s. 375.
- "Sosialistinen Aikakauslehti" (Suomessa) v. 1919. Usko Sotamies: "Valkoinen hallitusmuoto", s. 2; I. Lassy: "Suomen 1918 vuoden työväenkapina", s. 26; "Kössi Ahmala ihmisenä ja kynäilijänä", s. 38; "Nuoret päättävät", s. 61; "Työväenpuolueemme menettelytapa", s. 62; "Kirje vasemmistososialismista ja kommunismista", s. 83; "Punaiset ja valkoiset", s. 89; "Suomen Sosialistisen Työväenpuolueen menettelytapa-periaatteet", s. 121.
- V. 1920. Yrjö Sirolan kirje Juhani Aholle, s. 11; "I. L. "Vallankumouksen kaksivuotismuisto", s. 33; Yrjö Sirola: "Eetu Salinia muistellessa", s. 50; K. Kivi: "Vallankumous Suomessa lainsäädäntönsä valossa", s. 46; "Kunniaa kaatuneille", s. 81; Sulo Vuolijoki: "Menettelytapakysymys puoluekokouksessa", s. 88; O. V. Kuusinen: "Suomen sosialidemokraattien johtajille", s. 98; "Suomen Ammattijärjestö ottanut selvennetyn suunnan", s. 167; "Suomen oikeus Jäämerenrannikkoon Petsamon alueella", s. 176; "SSTP:n suhde Ahvenanmaankysymykseen ja rauhanneuvotteluihin", s. 188.
- V. 1921. "Puolue" ja "Puoluetyön elimistö", s. 31; Y. S.: "Kautsky Suomen itsenäisyydestä", s. 149; "Kolmannen Internationalen esihistoriasta" (3:s Zimmerwald kokous Tukholmassa syysk. 1917); "Suomen sos. dem. Nuorisoliitto 15 vuotias", s. 270.

- V. 1922. "Moraalista se riippuu", s. 6; "Kansanlaissotien upseerikysymys", s. 34; Y. S.: "Havaintoja Suomen työvään vallankumouksen ulkopoliitikasta", s. 44; "Aseet pois työväeltä", s. 47; A. T—i: "Suomen luokkasodan alkua ajoilta", s. 69; "Miksi ryöstöretket Itä-Karjalaan eivät milloinkaan onnistu", s. 79; Kössi Nomo: "Heidän politiikkansa", s. 107; "Psykologinen hetki", s. 131; "Miten Suomen porvaristo on järjestelmällisesti lahjonut sos. dem. johtoherroja", s. 144; "Luokkasodan vaiheita Kymin seuduilla", s. 165; Asiakirjoja v:lta 1919; Suomen kansallisuuskysymyksestä, s. 244; Y. S.: "Viaporin kapina 1906", s. 292.
- V. 1923. "Veli Vatanen", s. 41; O. V. Kuusinen: "Oikeasta renkaasta", s. 30; "Suomen Työväänpuolueen perustava kokous" (15—18. 5. 23), s. 65.
- "Säkeniä" (Amerikassa), v. 1918. "O. Tokoi Suomen luokkasodasta", s. 138; "Saksan sosialistit ja Suomen luokkasota", s. 293; F. J. S—ä (Syrjälä), s. 349; Yhdysvaltain Sosialistipuolueen julistus Suomen asiasta, s. 389; Yrjö Sirola: "Kuinka vallankumouksellinen tilanne Suomessa kehittyi ratkaisuun", s. 482 (myös "Viestissä" elok. 1918); "Pienois kuvia Suomen luokkasodasta", s. 488; K. R.: "Voiko Suomen työväki nousta?", s. 513; Härmän-Antti: "Hannes Korpi", kuvaus Vilppulan rintamalta", s. 518; Nuortevan vastaus Tokoille, s. 523; Suomen työvään hallituksen asiapapereita, s. 533.
- V. 1919. Lauri Letonmäki: "Kaksi punaista kuukautta", s. 4; "Suomen Herodes", s. 7; "Avoin kirje toveri Leninille", s. 26; "Elintarvepula Suomessa ja työväänhallitus", s. 57; "Uuden Suomen nurkkakivet", s. 83; Kullervo Manner: "Kirjeitä Suomen työväelle", s. 156; "Porvarillinen hirmuvalta Suomessa", s. 241; "Suomen työväänliikkeestä", s. 282; "Tuleva Neuvosto-Suomi" (Evän esitelmä); "Presidentinvaalit Suomessa", s. 425; "Vastinetta Suomen sosialidemokratian arvosteluun", s. 444; "Suuntavirtauksia Suomen s.d. puolueessa" ("Viestistä"), s. 466.
- "Viesti" (Tukholmassa) 1918. "Vallankumouksen syyt Suomessa", (20. 4. 1918); "Kutka ovat myyneet Suomen?", "Suomi saksalaisen hallituksen alaisena" (27. 4. 1918); F. Ström: "Luurangot Tamperella . . .", "Ruotsalaisia lahtareita" (4. 5. 18); "Niin kävi — —", "Vetoisuus ruotsalaiseen mielipiteeseen", A. Usenius, Kansanvaltuuskunnan edustaja (11. 5. 18); "Suomalainen talonpoika nenästävedetty" y.m. (18. 5. 18); Kata Dahlström: "Kärsiville siskoille Suomessa", (25. 5. 18); "Kirjailija Irmari Rantamala telotettu" (1. 6. 18); Yrjö Sirola: "Minä syytän teitä, te Saksan enemmistösocialistit!" (15. 6. 18); Allan V.: "Valhe Suomesta" (13. 7. 18); Y. S.: "Yhtä eivät voi", "Valkoinen terrori Suomessa", "Skandinavian työväännyhtymien lausunto valkoisen terrorin johdosta Suomessa", (20. 7. 18); "Torpparit — Suomen valkenevat uhriteuraat (27. 7. 18); "Se Suomen valtiokaappaus" (17. 8. 18); "Köyhälistö ei luota vieraisiin voimiin" (englantilaisiin), "Suomen vallankumousuhrit" (31.

8. 18); "Suomi Saksan ja Englannin välipihdissä" (21. 9. 18); Tov. E. Gyllingin haastattelu (26. 10. 18); Lehti Suomenlinnan vangin päiväkirjasta (23. 11. 18); "Valkoinen hirmuvalta Suomessa" (7. 12. 18); Muurmannin tapahtumista (21. 12. 18).
- V. 1919. "Valkoperkeleiden petomaisuudet Rovaniemellä", "28,000 orpoa", N:o 4; "Taistelut Helsingistä", "Kumoustaapahtumat Ahvenanmaalla", "Taistelu Tampereen kaupungista", A. Seppälä: "Pohjois-Suomen työväestön nujertaminen", "Kuka kutsui saksalaiset?", N:o 5—6; "Mannerheimin vierailumatka Ruotsiin ja Norjaan" (Työväen mielenosoituksia) N:o 7; Y. S.: "Suomen työväenluokka v. 1918", N:o 8 ja 9; L. Letonmäki: "Suomen työväen menettelytavoista", N:o 9; "Tampereen kidutusleirin kauhut", N:o 15; "Saksalaisten taistelutavoista Helsinkiä valloittaessaan", N:o 17—18; Jääkäreistä N:o 21; "Riihimäen leirihelvetistä", N:o 22; Vorovski: "Suomalainen imperiaalisuus", N:o 25; "Valtiorikosvangin muistelmia", N:o 28 ja 30; "Pietarin uhkaajat", N:o 29; "Mannerheimin hirmuvalta" ja "Potkut Mannerheimille", N:o 32; "Suur-Suomi", N:o 34; "Verinen mies", N:o 39; "Muurmannista tulleille luokkatietoisille legionalaisille", N:o 49.
- V. 1920. Y. S.: "Demokratia ja diktatuuri, s. 16; Trotski: "Suomi ja 13 muuta", s. 73; Y. S.: "Kansallisuuskysymys Suomen työväen kokemuksissa", s. 91; Y. S.: "Suomen työväki Kommunistiseen Internationaleen", s. 126; O. V. Kuusinen: "Suomen porvariston johtajille", s. 136; K. M. Evä: "S.d. O. Tokoi ja kump. Muurmannilla entente-imperialismin palveluksessa", s. 144; O. V. K.: "Suomen sosialidemokratian johtajille", s. 173; O. V. K.: "Verolakkoon!", s. 203; "Toveriemme joukkomurhat Pietarissa", s. 431.

Suomen työväen julkaisuissa sekä Suomessa, Neuvostoliitossa, Ruotsissa ja Amerikassa ilmestyvissä suomalaisissa lehdissä on myöskin ollut kirjoituksia luokkasodasta.

SUOMEN VALLANKUMOUSLIIKKEEN TUTKIJAKUNTA.

Suomen työväenliikkeen, varsinkin vuoden 1918 luokkasodan tapausten ja kokemusten tutkimista varten perustettiin keväällä 1927 Suomen Vallankumousliikkeen Tutkijakunta. Sen toimikuntaan kuuluvat: Yrjö Sirola, O. V. Kuusinen, K. Manner, K. Rovio, J. A. Komu, K. Lepola, A. Vasten, Aura Kiiskinen ja O. Vilmi. Tutkijakunta on yhteydessä Neuvostoliiton Kommunistipuolueen (bolshevikkien) "Istpartin", Amerikan "Suomen luokkasodan Arkiston" y.m. vastaavien laitosten kanssa. Sen tarkoituksena on koota ja säilyttää luokkasotaa koskevia asiakirjoja, kirjoja, julkaisuja, muistelmia, kirjoituksia, muistoesineitä y.m. mistä saattaa olla hyötyä Suomen vanhempiin luokkataistelujen, aikaisemman työväenliikkeen ja erikoisesti v:n 1918 luokkasodan ja sen jälkeisen ajan vallankumouksellisen liikkeen selvittämiselle. Porvarien ja noskelaisten historian

väärennystä vastaan on vallankumouksellisten työläisten saatava oma, tosiasioille ja marxilais-leniniläiselle arviolle perustuva historian tulkinta. Sitä on kaikkien tovereitten edistettävä sekä itse kirjoittamalla muistel-
mansa, mietelmänsä ja arvostelunsa että myös kehottamalla kaikkia asioita
tuntevia antamaan SVT:n käytettäväksi tietonsa ja hallussaan olevan aine-
histon. Tämä julkaisu on Tutkijakunnan puolesta toimitettu ja vastaa toi-
mituksesta Yrjö Sirola.

Niitä tovereita, jotka huomaavat julkaisussa virheellisiä tietoja tai
eivät hyväksy joitakin siinä esitettyjä väitteitä pyydetään lähettämään oi-
kaisunsa ja arvostelunsa Tutkijakunnalle. Sen arkistosta annetaan myös
muistelmain kirjottajain ja tutkijain tarvitsemia tietoja, mikäli mahdollista.
Osote on: Leningrad. SSSR. Kronverskaja ulitsa 23/59, asunto 48)

(Ленинград, Кронверская ул. № 23/59, кв. 48. Комиссия по
Изучению Революционного Движения в Финляндии).

**TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO**

SISÄLTÖ;

	siv.
Lukijalle	3
Suomalaisen Kommunistisen Puolueen Avoin kirje tov. Leninille	5
<i>O. W. Kuusinen</i> : Suomen vallankumouksesta. Itsekritiikkiä.	12
Ohjelmasta ja taktiikasta.	34
<i>Kullervo Manner</i> : Suomen luokkasota Piirteitä sodankäynnistämme.	43
Vuoden 1918 vallankumouksen tappion syitä	57
<i>Yrjö Sirola</i> : Mitä meillä oli ja mitä meillä ei ollut	65
Suomen työväen vallankumouksen ulkopoliitikasta.	71
Punakaartilaisuus	76
Sosialidemokratiasta kommunismiin	81
<i>Lauri Letonmäki</i> : Suomen Sosialidemokratia ja vallankumous	84
<i>Väinö Jokinen</i> : Hallinnon ja lainkäytön järjestely	99
<i>Edw. Gylling</i> : Vallankumouksen finansseista	105
<i>J. Lumivuokko</i> : Suomen ammatillinen liike ja vallankumous	118
<i>K. M. Evä</i> : Mikä johti aseelliseen luokkasotaan Suomessa?	122
Kosto Suomen köyhälistön pyöveleille	126
<i>Kustaa Rovio</i> : Oliko Suomen työväen vallankumous vältettävissä?	131
<i>Toivo Antikainen</i> : Suomen nuorisoluokkataistelussa	135
<i>Ivar Lassy</i> : Suomen 1918 vuoden työväen kapina	139
<i>Jukka Rahja</i> : Kommunismia kohti	144
Selityksiä ja muistutuksia:	147
1. Suomen Sosialidemokratinen puolue	147
2. Venäjän Helmikuun vallankumous	149
3. Helsingin työväenjärjestöjen eduskunta	153
4. Miliisi	154
5. Venäjän sosialististen puolueiden kannasta Suomen kysymykseen	155
6. Puoluekokous	156
7. Venäjän Työväen ja Sotilaitten Neuvostojen ensimmäinen ed. kokous	158
8. Neuvostojen Toimeenpaneva Keskuskomitea	161
9. Helsingin Sotaväen Neuvosto	161
10. Suomen itsenäisyyskysymys	161
11. "Valtalaki"	165
12. Levotonta aikaa	166
13. Helsingin yleislakko	167
14. Vaalit	168
15. Suomen Ammattijärjestön "Ultimatum" elintarveasiassa	168
16. "Me vaadimme"	168

	siv.
17. Marraskuun tapaukset	169
18. Ammattijärjestön kokous	172
19. Puoluekokous	175
20. Järjestyskaartit ja punakaartit	177
21. Torpparivapautuskysymys	177
22. Itsenäisyyskysymys	178
23. Tilanne kärjistyy	178
24. Kuka alkoi?	179
25. "Vallankumousjulistus Suomen kansalle"	180
26. Suomen köyhälistön tervehdys	181
27. Kansanvaltuuskunta	182
28. Kansanvaltuuskunnan julistus	182
29. Kansanvaltuusk. tervehdys Venäjän Kansankom. Neuvostolle	183
30. Suomen Työväen Pääneuvosto	184
31. Sos. dem. Puolueneuvosto	185
32. Valtiosääntö	185
33. Punanen Kaarti	186
34. Vallankumousoikeudet	187
35. Elintarvekysymys	188
36. Maakysymys	189
37. Työasiat	190
38. Suomen ja Venäjän välinen sopimus	190
39. Suomea koskeva pykälä Brestin rauhansopimuksessa	191
40. Saksa ja valkoinen terrori Suomessa	191
41. Valkoinen ja punainen terrori	191
42. Vallankumousjohdon evakuoiminen	193
43. Suomen Kommunistinen Puolue	194
V. 1917—1918 tärkeimpäin tapausten kalenteri	195
Vuoden 1918 vallankumousta ja Suomen työväenliikettä koskevaa kirjallisuutta	209
Kirjoituksia aikakauslehdissä	211
Suomen vallankumousliikkeen tutkijakunta	214

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO

~~KIRJASTO~~
VÄLIVARASTO

1290636970

EI KOTILAINAAN

Hinta 1 rpl.

ФИНСКОЕ КООПЕРАТИВНОЕ
ИЗД-ВО «КИРЬЯ»
ЛЕНИНГРАД 1928.